БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

IV
Ж-17131
1935-1-24

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНИ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.
Ч. 21441.

04 21441

ЗМІСТ
РІЧНИКА XXI. „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“
ЗА 1935 РІК.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

стор.:

З Новим Роком 1
Інж. І. Лапчук: Подбаймо про хліб на цілий рік 17
Свято весни — свято „Сільського Господаря“ 129
Інж. Мирон Левицький: Зміна напрямку нашої господарки 209
Інж. О. Марків: На тему боротьби з кризою 225, 273, 309, 322
Доц. В. Доманицький: Господарська програма Лойд Джоржа 305
М. Б.: Заходи нового уряду до поборювання кризи 321
На закінчення року 369
Інж. д-р Храпливий: Закінчуємо черговий рік 369

ГОДІВЛЯ ТВАРИН.

Інж. І. Лапчук: Господарюйте після пляну . 3
— Зимові денні давки корму для тварин 54
М. Доберчак: Поправляймо нашу просту вівцю 67
І. Дудкевич: Треба вміти 2 зайці вбити . . 78
Др. Водославський: Телячі хороби до 14 днів життя 100
— Хороба ропійка у телят 124
Р. Коцик: Плекаймо кози 151
Королів Стар. вет. лікар: Чому тварини кульгають 162
М. Б.: Ходоблячий ґедз і боротьба з ним . . 165
Інж. М. Нищий: Від крови до кози 183
Інж. А. Романенко: Як боротися з мухами і овадами, що нападають на тварин . . . 186
Ю. Сенишин: Яка має бути стайня 204, 217, 229, 339
Інж. Р. Голод: Підкормлюймо корови також і в літі 211
Б. Кондра, вет. лікар: Пакостний ваґініт . . 227
Інж. Р. Голод: Головні блуди в годівлі корів . 228
— Як годувати безроги на бекони . . 242
Б. Кондра, лік. вет.: При зміні корму з зеленого на сухий і навпаки — треба бути обережним 243
— Недуги кормового проводу у тварин 260, 275
Р. Голод: Мусимо змінити час телення наших корів 276

стор.:

Р. Г.: Як скоро відставляти корови по отеленню 295
Б. С.: Раса свиней на бекони 295
Інж. Гр. Залізняк: По чім пізнати що худоба здорова 323
Інж. В. Дмитрекко: Висліди контролі молочности в Коломиї 324
Р. Яців, лік. вет.: Як запобігати недугам тварин 337
Інж. Р. Голод: Завваги при переході худоби на зимівлю 338
Р. Г.: Більше уваги тільним коровам . . . 355

ПТАХІВНИЦТВО.

Гр. Ґерман: Як складати племінне стадо курей 6
О. Бучинська: Що робити щоб кури в зимі неслись 21
Л. Бачинський: Що дав VII. конкурс несности курей в Познані 37
О. Бучинська: Чому курей треба приучувати їсти овес 42
О. Б.: Вода для курей в зимі 43
О. Бучинська: Про курей леґгорнів на VII. конкурсі в Познані 53
Др. Виноградкик: Чи Ваші кури хорі . . . 68
Гр. Герман: Нові напрямні в годівлі родайленґів 84, 107
О. Бучинська: Хробаки для курей . . . 86
Г. Думка: Кризисове плекання кріликів . . 91
О. Бучинська: Дбаймо про чистоту корму і воду для дробу 122
Др. Мед. Р. Могильницький: Про годівлю кріликів 142
Гр. Ґерман: До відгомону конкурсу несности в Познанні 171
І. Берестковий: Як я годую крілики . . . 185
Гр. Ґерман: Німецьке досягнення на полі птахівництва 197
— Нові часи — нові завдання . . . 231
О. Бучинська: Качки пекінґи 269
О. Ліщинська: Вода для курей 280
Л. Бачинський: Календар годівлі курей 314, 326, 341

БІБЛІОТЕКА НАУК. ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА

стор.:

УПРАВА РОСЛИН.

Інж. А. Адамчук: Чому рослини жовкнуть . . 6
Р. Коцик: Мої спостереження над відмінами кукурудзи 7, 20
Інж. М. Нищий: Добрий гній — кращий врожай 19
Інж. В. Жовнірчук: Зимові міркування . . 35
О. Бучинська: Пашна промислова бараболя . 38
Інж. О. Дідич: Насіневу справу мусимо поставити на денний порядок 49
Інж. М. Гавриленко: Які лікарсько-промислові рослини плекати 69
А. Сулима: Сіяти сою чи не сіяти? . . . 77
А. Козак: Бараболя з бобом 78
Т. Совелюк: Я вже плекаю живокість . . . 79
М. Франко: Даймо на захващені ґрунти вапно 82
Інж. А. Романенко: Весняні праці коло озимини 84
Інж. М. Нищий: Сіймо кінський зуб . . . 85
Інж. В. Жовнірчук: Творім наше власне насінництво 97
М. Бор.: Наша поміч голод. Яворівщині . . 99
М. Гавриленко: Плекаймо правдив. румянок 101, 153
Інж. П. Зелений: Не плуг на весні а волока і культиватор 102
Інж. М. Нищий: Вика яра 108
І. Л.: Висліди фосфорових погноїв в р. 1934 . 108
В. Жовнірчук: Які бараболі треба садити . . 114
І. Сорока: Чому маю багато великих буряків . 116
О. Вислоцький: Мої досліди з бараболею . . 116
М. Б.: Плекаймо мак 121, 133
В. Жовнірчук: Сійте еспарцету 122
Інж. М. Гавриленко: Плекаймо валеріяну . . 131
М. Б.: Сіймо гирчицю 134
Інж. Г. Кияк: Управа торфових лук . . . 139
Інж. О. Марків: Дбаймо про пашу для худоби 140
А. Козак: Мій досвід з сераделою . . . 142
М. Подоляк: Мої проби з просами . . . 143
Інж. Г. Кияк: Сійте люцерну 149
Інж. Сосяк: Сійте метеликоцвітні рослини . . 150
М. Б.: До боротьби з бурянами 161
Інж. М. Каплистий: Досвіди з цикорією р. 1934 171
Інж. П. Зелений: Сінокоси 181
Інж. Г. Залізняк: Способи нищення бурянів . 182
Інж. П. Зелений: Господарські уваги на жнива 193
Інж. Г. Мельник: Значіння паш та їх управа . 195
Інж. Г. Кияк: Ще за направу лук і пасовиськ . 196
Інж. Р. Голод: Зараз же по зборі збіжжа сіймо мішанки 210
Інж. П. Зелений: Збільшуймо кількість паші . 211
Інж. М. Каплистий: Пожнивна оранка . . . 212
Інж. Гр. Кияк: Управа жита 213
А. П.: Сійте ріпу стернянку 237
Інж. Г. Кияк: Управа пшениці 238
М. Б.: Почнім сіяти ріпак озимий . . . 244
Інж. Каплистий: Досвід на сіножатях . . . 249
Р. Г.: Найвкасніша паша на весні 245
М. Б.: Хороніть збіже від вовчка . . . 251
Доц. В. Доманицький: За направу лук і пасовиськ 259
Інж. А. Романенко: Як і чим переводити байцування пшениці 262
Доц. В. Доманицький: Спробуйте висівати конюшину та еспарцету до озимини з осени . 263
Інж. Р. Голод: Що треба зробити до заквашування паші 267
Г. Гриневич: Практична сівалка полольник . 268
Інж. М. Каплистий: Досвід на сіножатях . . 292
М. Б.: А гною в господарстві треба приспорити 327
Інж. Гр. Кияк: Управа торфових лук . . . 356
А. Адамчук: Треба змінити способи господарки 370
Інж. Т. Панасюк: Які зміни є в відводненому ґрунті 371

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО.

А. Гнатовський: Про потребу садівничої освіти 9
Р. Коцик: Селянський сад овочевий . . . 10
— Вплив овочев. дерев на якість трави . . 11
— Зима — час для науки 22
— Розмножування вишень відростками . 23
М. Подоляк: Закладаймо парники . . . 23
А. Гнатовський: Наша садівнича термінольоґія 24
Р. Коцик: Дайте відомості про найвчасн. яблука 25
А. Гнатовський: Дбаймо про красу і добробут села 39
М. Подоляк: Що треба знати про топінамбар 41
Т. Савелюк: Мої досвіди з ріпою стернянкою 41
О. Бучинська: Молоді (ранні) бараболі . . 42
А. Гнатівський: Про рентовність і довговічність карлових садів 55
Р. Коцик: А садок таки треба ґноїти . . 55
Інж. Гнат: Що може видати сад 56
Доц. В. Доманицький: Чому нам конче потрібно поширити садівництво 71
Аґр. В. Федорук: Запилювання садів . . . 73
М. Боровський: Весною корони дерев просвітлити 74
Інж. А. Гнатовський: Зимові сорти яблук (Бойкен, Боскоп, Понс. Зіблінґ) 74
М. Б.: Чи ви вже маєте виноград 75
Інж. Ю. Мудрак: Про добір відмін овочевих дерев 75
О Бучинська: Що сіяти в парниках . . . 77
— Які сорти зеленими плекати . . . 77
М. Б.: Вчімся самі щепити виноград . . . 87
Р. Коцик: Як рятувати яблінку від рака . . 87
В. Кучера: Закладання овочевих садів . . 88
Ф. Вережак: Як садять дерева американе . . 88
Ю. Мудрак: Цікава городина — скорцонера . 89
М. Скурська: В справі закладання парників . 90
М. П.: Як нищити горохового хрущика . . 91
Р. Коцик: Оріх волоський 103
М. Подоляк: Як виплекати ранні мельони . 104
о. О. Фаціевич: Про місткове щеплення . 104
Ю. Мудрак: Хвощ (сосонка) — середник в боротьбі з сад. шкідниками 105
Ю. Сеневицький: Як садити виноград . . 117
М. Панашій: Практичне садівництво . . 120

стор.:

І. Федрук: Ратуймо наші сади 136
М. Б.: Кари за нищення овочев. і инш. дерев в саді і при дорогах 144
В. Кучера: Які ґрунти під які дерева надаються 152
Л. Бачинський: Муха цибулиха 154
О. Василенко: Дещо про міжрядкову культуру на грядках 167
Р. Коцик: Бросквиня 167
о. Фаціевич: Нова порода салати . . . 168
О. Бучинська: Огірки завсігди виплатиться садити 168
М. Б.: Найбільша плянтація помідорів у Львові 169
М. Бровський: Збір і пересилка ягід і овочів . 87
Інж. А. Романенко: Городний шкідник Карамора 194
Р. Коцик: Що варта волоські горіхи . . . 199
О. Василенко: Здорові напитки . . . 201
Інж. Р. Голод: Праці коло помідорів . . 216
Р. Голод: Чому висихають молоді деревця . 217
Інж. О. Локшинський: Як дешево сушити овочі та зілля 232
Р. Голод: Хочете мати сад — вчіться . . 234
Інж. Зелений: Збирайте гриби 236
Р. Коцик: Коли садити дерево 247
Б. С.: Плекайте полуниці 247
Інж. О. Лок-кий: Як сушити і білити волоські горіхи 248
Інж. П. Зелений: Трійливі і їстивні гриби . 249
Інж. Б. Волинець: Які овочеві деревця купувати 265
О. Василенко: Виготовлення квашеної садовини 265
О. Василенко: Зберігання городини на зиму 281, 297
о. Ф.: Вино з терену і шипшини 282, 298, 328
О. Василенко: Шкідник саду пядун пізній і боротьба з ним 304
Р. Коцик: На що звертати увагу при заложенню саду 311
Інж. Волинець Б.: Волоський горіх . . . 312
о. Осип Ф.: Як сберігати сирові гоґодзи в бочках 313
о. Василенко: Як робити солод зі збіжжя та на що він придатний 328, 348
Р. Коцик: Зимове угноювання аґресту і порічок 343
Ф. Вережак: Чим нищити норицю . . . 343
О. Михальчик: Як можна мати два збори каляфіорів з одного поля 444
Р. Коркійчук: Городництво раціональне і скоопероване — рятунок селянам . . . 360
М. Бардеґа: Де і як закладати сад . . 362, 375
Ю. Сеневицький: Закладаймо фабрику мармоляди 376
М. Б.: Робота в саді в зимі 376

ЖІНОЧИЙ КУТИК:

О. Бучинська: Свята Вечеря, короп з сосом, кисіль, медівник 14
О. Бучинська: Роля жінки в господарстві . 30
— Маковий торт, салатка з ярини, маківник 31
— Жіноцтво Волині при сіл. госп. праці . 30
В. Д.: Винахід для кухні 364

стор.:

А. Адамчук: Праця жінки в селянському господарстві 364
О. Бучинська: Медівники на свята . . . 380

СПРАВИ ОРҐАНІЗАЦІЙНІ:

Інж. І. Лапчук: Завдання кружків (філій) Сіл. Госп. перед весною 51
Загальні Зв. Збори Кр. Т-ва Сіл. Госп. . 65, 113
VIII. Зїзд Аґрономів Сіл. Госп. . . . 70
Інж. І. Лапчук: Завдання кружків (філій) Сіл. Госп. перед літним сезоном 147
І. Л.: Загальний річний плян праці філій і кружків Сіл. Госп. по місцях 159
М. Дяченко: Закладаймо шпіхлїрі . . . 170
І. Л.: Враження з поїздки по Галичині . . 178
Інж. І. Лапчук: Обжинки 266
Доц. В. Доманицький: Як впорядити дрібно-районову Сіл. Госп. виставу 277
Інж. А. Романенко: Як влаштувати Сіл. Госп. курси 284, 293, 310
Інж. М. Каплистий: Враження з поїздки по селах 308, 330, 345
І. Л.: Перед кінцем року 345

ПРАВНІ ПОРАДИ:

І. Лапчук: Винагорода за шкоди на полю від тварин 28
І. Лапчук: Полекші в сплачуванню боргів . 60, 185
І. Л.: За відписаня податкових залеглостей рільника 111
І. Л.: Важні закони і розпорядки для хліборобів в Ден. Законів 158, 379
— Кредити для сільск. господ. 214
— Сплати належностей за розпарцельовані держ. ґрунти 270
— Ліценції оґерів 270
— Консервація довгів 299
— Задаткові кредити для дрібних рільників 299
— Позички на загосподарювання лук . . 299
— Полекші в сплаті залеглих самоврядних данин 316
— Мораторія хліб. приватних довгів на 3 р. 316
— Хліборобські ґрунт. податки . . . 316
— Клясифікація ґрунтів для ґрунтового податку 357
А. Волинський: Коротко — але ясно . . 372

ТЕХНІКА В ГОСПОДАРСТВІ:

Інж. Р. Кахникевич: Про водяні кола та турбіни 26, 12
— Про вітряки . . . 58, 155, 188, 220, 332
І. Матвійчина: На що відводнювати підмоклі сіножати 44
О. Л.: Бетон в сільському господарстві . 92, 157
Інж. Г. Кияк: Наводнювання торфовища . 164
Інж. І. Лапчук: Оплати за комасацію ґрунтів . 197
І. Блажкевичева: Яке криття будинків на селі

стор.:

огнетревале 205
М. Д.: Дещо про новітню гноївню . . . 246
Інж. М. Панасюк: Відводнення ґрунтів 263, 283, 315
Ю. Б.: Що робити зі сирою шкірою . . . 331

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО:

Вписи до Хліборобського Ліцею . 13, 33, 177
6 тижн. кооп. ветер. курс в Струтині . . 61
М. Скурська: Як перевести господарські курси на селі 252
Інж. Р. Голод: Чому наших синів треба посилати до хліб. шкіл 261
Інж. П. Зелений: Ювілей важної станиці . . 291
І. Мартинюк: Наша праця в Милованській школі 329
Вписи до Милованської школи 358
Що ухвалив Педагогічний З'їзд в справі Господ. виховання 358

РІЖНЕ:

Ю. Сеневицький: Гарбарський промисл в Галичині 27
В. К.: Кількість тварин на світі 45

стор.:

І. Л.: Взори книг для Шпихлірових Секцій . 48
— Бюра скупов. збіжжя при Пов. Вид. . 61
— Поможім голодуючим Яворівщини . 81
Інж. А. Адамчук: Які будуть ціни на збіжжя по жнивах 180
М. Б.: 160 літ. Ювилей Прокоповича . . 198
Представники чеських хліборобських установ оглядають Сіл. Госп. і села . . . 289
Інж. А. Адамчук: Дещо зі збіжевого ринку . 290
Василь Доманицький: З нагод. 25 літ. смерти . 302
Малий: Голос роспуки свідомого хлібороба . 336

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ:

о. Др. Р. Винницький 11
Василь Петрук 64
о. С. Кульчицький 80
Проф. др. М. Вікул 80
о. дек. Василь Мотюк 127
Микола Левко 191
о. І. В. Павлусевич 208
Гр. Веремчук 287

——o——

Запрошення до передплати на 1936 рік часописів:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"

Ілюстрований двотижневик, XXII рік видання.

Його видає Краєве Господар. Т-во »Сільський Господар« при співучасти Краєвого Молочарського Союзу »Маслосоюз« у Львові. — Це є найліпший порадник хлібороба в часі господарської скрути, бо в ньому пишуть вчені і практики сільського господарства. — Цей часопис дешевий, бо коштує всього

3 зол. на рік

якщо збереться щонайменше 10 читачів, заплатять по 3 зол. кожний згори за цілий рік і часопис буде висилатися на одну адресу гуртом.

5 зол. на рік

для правних осіб (кооператив, читалень, і прочих культурно-освітних установ), що є членами »Сільського Господаря«, які вплатили членську вкладку 10 зол. на рік.

8 зол. на рік

коштує звичайна передплата, якщо часопис висилається поодиноко.

Часопис »Сільський Господар« обіймає 24 чисел в рік або разом 384 сторін друку і є найдешевшим часописом для наших господарів.

Комплєтні річники з 1934, 1935 рр. можна набути по зол. 3.— з пересилкою.

ПЕРЕДПЛАТУ СЛАТИ НА АДРЕСУ:

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР", Львів, Ринок 10, II. п.

Запрошення до передплати на 1935 рік часопису

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

Ілюстрований двотижневик, XXI рік видання.

Його видає Краєве Господар. Т-во »Сільський Господар« при співучасти Краєвого Молочарського Союзу »Маслосоюз« у Львові. — Це є найліпший порадник хлібороба в часі господарської скрути, бо в ньому пишуть вчені і практики сільського господарства. — Цей часопис дешевий, бо коштує всього

3 зол. на рік

якщо збереться щонайменше 10 читачів, заплатять по 3 зол. кожний згори за цілий рік і часопис буде висилатися на одну адресу гуртом.

5 зол. на рік

для правних осіб (кооператив, читалень, і прочих культурно-освітних установ), що є членами »Сільського Господаря«, які вплатили членську вкладку 10 зол. на рік.

8 зол. на рік

коштує звичайна передплата, якщо часопис висилається поодиноко.

Часопис »Сільський Господар« обіймає 24 чисел в рік або разом 384 сторін друку і є найдешевшим часописом для наших господарів.

Комплєтний річник з 1934 р. можна набути за зол. 3.— з пересилкою.

ЗАПРОШУЄМО ДО ПЕРЕДПЛАТИ НА 1935-ий РІК ЧАСОПИСУ

„УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК“

ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК, VIII-ий РІК ВИДАННЯ.

Його видає Краєве Господарське Товариство »Сільський Господар«. — В пасічницькому часописі пишеться як по новому господарити в пасіці, щоби мати з неї дохід і що робити, щоби одержати за мід добру ціну. — Передплата часопису коштує на рік

4 зол.

якщо збереться щонайменше 5 пасічників, заплатять згори за цілий рік передплату по 4 зол. за кожний річник і коли часопис буде висилатися гуртом на одну адресу;

6 зол.

річно коштує звичайна передплата, коли часопис висилається поодиноко. — Піврічна передплата коштує 3 зол., чвертьрічна 2 зол.

Комплєтні річники з 1933 і 1934 рр. можна набути по зл. 4 з пересилкою.

НОВИЙ ЧСОПИС-МІСЯЧНИК ДЛЯ НАШОЇ МОЛОДІ

„ХЛІБОРОБСЬКА МОЛОДЬ“

виходить від 1. листопада 1934. що місяця та містить: 1) освітні статті для молоді, 2) господарські статті, 3) вказівки для праці Хліборобського Вишколу Молоді, 4) відомости про працю нашої хліборобської молоді в цілому краю.

В кожному числі богато ілюстрацій!

ПЕРЕДПЛАТА на рік (12 чисел) 1.20 зол., одно число 10 сот. Числа, що досі вийшли, можна дістати, якщо вистане запас, по 10 сот. за число.

ПЕРЕДПЛАТУ СЛАТИ НА АДРЕСУ:

„Сільський Господар“, Львів, Ринок 10, II. п.

УВАГА! **УВАГА!**

Тільки від 15. березня до 15. квітня 1935.

КАЛЄНДАР

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР"

на 1935 р.

за 1·- зол.!

При замовленню 5 прим. і більше
самі оплачуємо пересилку!

Користайте з нагоди, замовляйте всі, що ще не маєте цеї **книги господарського знання**, а вона Вам сторицею оплатиться!

Замовляти:
»СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР« — Львів, Ринок ч. 10.

Накладом „Сільського Господаря".
З друкарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ. ДНЯ 1. СІЧНЯ 1935 ЧИСЛО 1.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

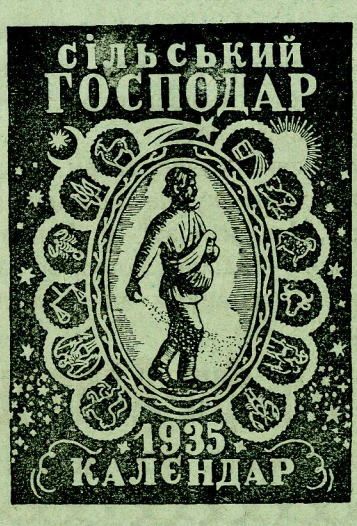

ВЖЕ ВИЙШОВ

другий наклад

Календаря „Сільський Господар“!

Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1·50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0·50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: **„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.**

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

Велика знижка цін штучних погноїв!

Велика знижка цін азотових погноїв на господарський рік 1934-35 уможливлює корисніше і більше розповсюднення примінювання цего найважнішого середника для позискання великих зборів.

АЗОТ і **ФОСФОР** значно збільшують збори і підносять їх якість.
АЗОТНЯК, Ваппеву **САЛІТРУ САЛІТРАК** і інші азотові погної, **СУПЕРТОМАСИНУ**, фосфоровий погній і Азотняковану Супертомасину, фосфорово-азотовий погній поручають

як погної першорядної яности і випробовані в діланні

Сполучені Фабрики Азотових Сполук в Мосціцах і Хожові.

По всі інформації і пояснення прохаємо звертатися на адресу:

Фабрики в Хожові, Гор. Шл.

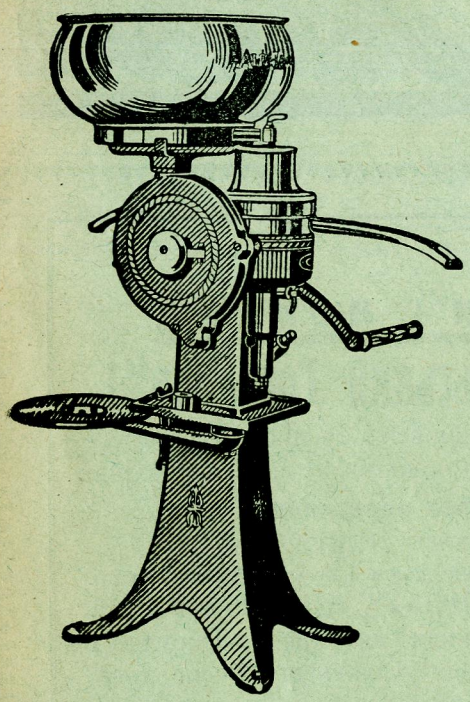

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Ґловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасти „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: Д-р Евген Храпливий. — Редаґує Колеґія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

21441

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 1. СІЧНЯ 1935. ЧИСЛО 1.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.
Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2·— зол.
за пів року . 4·— „
за цілий рік . . 8·— „
За кордоном: В Америці і інших краях . 2·— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200·— зол.
половина сторінки . . . 120·— „
чверть „ . . . 65·— „
одна восьма „ . . . 35·— „
За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . . . 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipoteczny) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ЗМІСТ: З Новим Роком. — **В. Ярош:** Новорічний привіт хліборобам; Про що будемо писати в часописі „С Г.“ в 1935 р.; **Інж. Іван Лапчук:** Господарюйте раціонально після пляну; **Інж. А. Адамчук:** Чому засіви жовкнуть? **Гр. Герман:** Як складати племінне стадо курей; **Роман Коцик:** Мої спостереження над відмінами кукурудзи; На увагу пасічницьким секціям. Ціни на овочі і ярину. Садівництво і городництво. **А. Гнатовський:** Про потребу садівничої освіти. **Роман Коцик:** Селянський сад овочевий, аматорський чи торговельний. Вплив овочевих дерев на кількість і якість трави під ними. Посмертна згадка.

З НОВИМ РОКОМ

Знова, як що року, в цю саму пору, зимою, коли на дворі за вікном мороз, завірюха, приходить наш хліборобський часопис під хату господаря і тихенько стукає у вікно. Добрий вечір, пане господарю! З Новим Роком Вас! Впустіть до хати, я »Сільський Господар«, дозвольте погрітися, відпочати, переночувати, посвяткувати. Зморився я в тяжкій сьогодняшній дорозі. По цілому краю обходжу. Вже 21 рік без спочинку тиняюсь поміж наші люде. Не жебрати ходжу я, не просити милостині, ні, я йду з доброю порадою і наукою до своїх. Чим можу, тим помагаю всім, бо болить мене душа за наших збіджених людей. Знаю я добре , що на нашій врожайній землі, з добрим кліматом і з гарним блакитним небом, цієї біди не мусить бути — це брехня, це помилка. Я знаю добре причину цієї біди. — Це наша темнота, наша відсталість, а через те й наша безпорадність. Знаю добре, що Німці, Чехи чи Данці, якби дістали нашу землю і небо — цілували б її — цю землю, любили б, багатіли б на ній. За пару літ ви б не пізнали свого села; якіб палати-хати тут повстали, якіб сади розкішні заросли, якаб гарна худібка паслась на зелених, мягких муравах.

О ні! Не дамо ніколи нікому, нашу святу землицю! Самі зуміємо на ній панувати!... Але як це зробити? Чогож нам бракує?

Отож пораджу Вам, дорогі хлібороби. Перше всього будьте культурні, вчіться, читайте! Ваш хліборобський варстат то не є легка, як хто гадає, штука, це є фабрика найріжнородніших виробництв. Хліб, мясо, сало, молоко, яйця, овочі, мед, олій, волокно, паша цеж все — продукти вашої фабрики, вашої лябораторії, вашої мозолистої праці. Всі ці скарби треба витягнути з землі, а витягнути їх треба як найбільше, бо земля наша є найкраща.

Нажаль, чех чи німець і на піску витяггне в двоє-троє більше як ми на чорноземі. Це факт. А чому воно так? А тому, що німець, данець, чех вчений, він на кожну галузь випису собі окремий часопис. Бачу їх у себе в редакції десятки тих чужих побратимів — і господарські, і птахівничі, і годівельні, і садівничі, і городничі та всі по кільканадцять тисяч передплатників. Я один по між них як палець, худий, невеликий. Стидно мені з чорнозема. По тих лише часописах і передплатах бачу, що у тих хліборобів, багато читають і вчаться завзято. Ніхто з них напевно не каже: »а що там

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА АН УРСР № Ж-2935 П

буду читати про гній, та корову, — це вже мені остогидло. Вічно в тім гною портаюся, ще й в часописі про гній читай, мій дід і батько... і т. д.«

Як почує це другий такий і собі додасть: — маєте рацію. — Брехня, брати, це провокація, бо гній це не гній отой вонючий, поганий — це золото, його тамті хлібороби люблять як жиди гроші; вони є щасливі як того гною є багато; вони так його вміють зберігати, так його ховати, так уживати, що нам і неснилось до них. А навчили їх це робити і навіть гній любити — їх часописи, наука, школи господарські. І так в них усе....

Ми далеко відстали від них бо не маємо ані тої науки, ані школи, ані часописів багато — я один лиш у Вас і то прошуся з порадою і тому так бідую і я, і Ви вже 20 літ...

Але біда, кажуть люде, навчить колачі їсти, — яка це мудра поговірка! І я вірю в неї. Ця біда, що обсіла нас по вуха, таки промовить до Вашого сумління і розуму, таки заставить Вас ранше чи пізніше їсти білі колачі Одного лише бажаю: щоби це сталося якнайскорше. Отож, з Нового Року, почнімо по новому думати, вчитися, працювати — а побачите що я Вам добре раджу. Лише не цурайтеся мене в своїй хаті, а приймайте як свого найкращого приятеля.

Бажаю Вам Веселих Свят, а в Новому Році щастя, здоровля і успіху в праці по новому

»СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР«.

В. ЯРОШ

Новорічний привіт хліборобам

Здорові будьте, як вода —
І як весна веселі —
Хай щезне лихо і біда
Із Вашої оселі!

Розумні будьте, як мудрці —
І як земля багаті —
Хай Вам у довгому віці
Гаразд панує в хаті!

Як дуби сильні будьте Ви —
І твердші від криці!
В борні відважні, наче льви —
І хитрі, як лисиці!

Як скоби*) — бистрі! Як цвітки —
Пахучі та принадні!
Завзяті так, як мурашки!
У всіх ділах докладні!

Плекайте в серці згоду,
З сердець живих плетіть вінки
На славу рідного народу.
Зєднані будьте земляки,

Про що будемо писати в часописі „С. Г.“ в 1935 р.

В пляні нашої редакції є подавати засадничі статті з поступової **годівельної і рільної господарки**. На далі буде широкий відділ **Садівництво і Городництво.** Поширимо **діл промислових і лічничих рослин.** Вводимо новий відділ „**Техніка в господарстві**“, де писатимемо про ріжні с. г. машини, прилади, а також про машини до використовування водної і повітряної сили. Поширимо відділ **ветеринарний**, та **боротьби зі шкідниками** дерев і рослин. Відділ **з життя Т-ва і запити і відповіді** по старому. Бажано булоб мати відділ **вісти з краю,** в якому просимо подавати про господарські новини (виставки, праця інш організацій). праці в полю, випадки (град,, повінь, мороз, шкідники і т. д.). Час від часу подаватимем сторінку **для господинь**, а також сторінку **що в світі чувати і ріжне.** Для заповнення всіх цих ділів як знаєте, треба набрати матеріялу. Отож, як і в останньому числі „С. Г.“, р. 1934, просимо ще раз, збогачувати наш часопис своїми дописами та новинками. Оберіть серед себе постійних **кореспондентів**, якіб подавали нам відповідний матеріял. А коли збогатимо часопис змістом придбаємо більше читачів, тоді побільшимо його і обємом не підвищуючи ціни. Хібаж цього ви не хочете? — Тож до спільної праці. — Бажаємо Вам в Новому Році здоровля і успіху в праці.

Редакція.

---

*) Скоб — єдиний рід українського низинного орла, що живе в секлях Дністра. Скоб — клич наших пластунів.

Інж. Іван Лапчук.

Господарюйте раціонально після пляну

Всюди чуєте нарікання на безпляновість господарки, чи то в культурно-освітних чи економічних установах. Але ніхто не згадує про пляновість в сільському господарстві.

Всі господарі чули або читали вже не раз і не два клич: **господарюйте з олівцем в руці!** Хоч цей клич не каже нічого про плянову господарку, однак господарити з олівцем в руці — це крок до плянової господарки.

Наші господарі мають звичайно плян, як то кажуть в голові — а не на папері. Вони плянують в голові менше більше, кілько чого засіяти, де кілько придбати сіна, пляну-ють навіть видатки: кілько має платити ріжних податків, обезпечення, справити одяг, і т. п. Це все, так сказати, „безплянове" плянування. Треба зробити ще один два кроки наперед в думанні, а щоби не забути, взяти олівець і записати на папері — в календарі а ще краще в нотатці.

Тепер, а передовсім в часі загального лихоліття не можна господарити безпляново, бо через це можна стратити легко цілий маєток, не предвиджуючи лихих наслідків безпляновости. Саме тепер мусить господар взятися до раціональної господарки після пляну.

На сторінках календаря „Сільського Господаря" на рік 1933.[1]) подав я спосіб обчислення запотребування паші в господарстві і відповідно до предвиджуваних потреб уложив сівозмін та сподівані збори рільних продуктів. Я мав на меті вказати спосіб плянування в справі забезпечення паші для тварини на цілий рік.

На цьому місці поступлю один крок дальше: уложу видатки, яких не можна покрити в самому господарстві в натурі, а тільки через виміну, себто продажу сільськогосподарських продуктів — на гріш і ним покрити т. зв. зовнішні видатки.

До зовнішніх видатків належать передовсім:

Господарський перегляд нашого дорібку — худоби в Балинцях дня 31.X. 1934 р.

податки і інші публичні данини,
складки на обезпечення від огню, граду,
шарварки, яких не дасться відробити,
сплата рат за куплене поле,
направа інвентаря,
направа будинків,
куплення насіння,
„ погноїв,
„ мертвого інвентаря,
„ живого інвентаря,
видатки на наєм робітників,
непредвиджені видатки (около 5 процент всіх видатків), і т. п., з осібна видатки на рідню, як убрання, чоботи, удержання дітий в школі, опал, дрібні видатки кухонні.

Це все видатки, які стало є що року з малими виїмками ограничення в куповані насіння і погноїв, через що однак зменшуються приходи, отже й ці ограничення не є пожадані а тим самим і видатків на них не повинно-ся ограничувати.

Дехто скаже, що ті видатки трудно усталити. В дійсности досить легко. Їх усталюється на підставі минулорічних видатків. Дома мусить мати господар платничі накази на

[1]) стор. 54.

ріжного рода податки за минулі роки, зглядно поквітування заплачених податків і інших публичних данин. Висоту обезпеченевої складки усталюється на підставі минулорічної асекураційної поліси.

Що до шарварків, то рідко за них селянин платить, звичайно відроблює. Трапляється однак, що треба заплатити за залеглі невідроблені шарварки, то на се теж є або наказ платничий або упімнення зі скарбового уряду.

Висоту рат за куплену землю знає кожний господар, зроштою банк все пригадує о платности рати і подає її висоту.

Трудніше може є усталити видатки на направу сільсько-господарського знаряддя і будинків. Однак це діється не часто а сезоново і то, коли нема записок в календарі або нотатці, то не трудно пригадати собі їх. Треба числити, що й в біжучому році будуть подібні направи.

Купно насіння чи погноїв належить викалькулювати з усталеного сівозміну[2]). Очевидно треба трактувати це як видаток, хочби й своїм насінням сіялося, бо що висіється, не можна вже продати. Усталити видатки на погної теж не трудно. Про ціну погноїв все довідаєтеся в кооперативі, Кружку „Сільського Господаря" або з часопису. Кількість погноїв обчислити після пляну сівозміну, в якому є зазначена кількість і рід погною.

Можна теж доволі докладно усталити купно інвентаря, як коня, свині, віз, плуг, леміш і т. п. В цінах хлібороби орієнтуються і тому не справляє то трудности.

Видатки на наєм робітників плянувати після минулого року, кілько тоді було їх в косовиці, жнива, при сіні, при копанні бараболь і яка тоді була платня.

Треба мати на увазі, що ті видатки в пляні не можна до сотика усталити, але загально всеж таки після уложеного пляну видатків на рік а опісля на квартали можна буде їх регулювати докладно так, щоби не залісти в довги і забезпечити джерела покриття.

Може найтрудніше є усталити грошеві видатки на потреби рідні. Треба перекалькулювати видатки на чоботи, одіння, удержання дітий в школі після того, що кому потрібно буде в родині, справити і кілько коштуватиме школа. Інші видатки на удержання рідні можна усталити на підставі виказів закупу товарів в кооперативі, а повинен господар належати до кооперативи і в ній все купувати чи то за готівку чи за доставлене молоко до молочарні. Там є виказані торги членів і сума належна за молоко.

Де купують опал, там докладно знають, кілько його виходить річно і кілько коштує.

В той спосіб усталюється плян видатків в господарстві. До загальної суми додати ще яких 5 процент суми видатків на покриття непредвиджених видатків, як жертви, лікар, і т. п.

Ті всі видатки є що року і господар мусить їх видаткувати а тимсамим знайти джерела доходів на їх покриття.

Щоби не шукати даних в календарі „С. Г." на 1933. р. повторю тут найголовніші дані з наведеного там господарства.

Складається воно з 5 га (десятин, або 9 моргів) орної землі і 1 га луки. Збут надвишки може бути тільки з годівлі свиней, курей, молока і збіжжа. Уложено в тому господарстві 4-річний сівозмін (відповідно до запотребовання паші): 1) окопові рослини, 2) ярина, 3) паші, 4) озимина. В тому господарстві дають надвишку на збут:

1) 2 корови по 2.500 літрів[3]) молока річно, разом 5.000 л.: з того споживає рідня з 6 осіб по 2 л. денно[4]), на рік 730 л., лишається до молочарні: 5.000—730=4.270 л. з 3% товщу: числячи по 2 гр. (Львів — серпень 1934 — масло по 2.10 зл. за 1 кґ.), разом 4.270×3×2=256.20 золотих, кругло за молоко 256 золотих,

2) одно теля на продаж 15 золотих,

3) 4 вгодовані свині, з яких одну штуку господар призначив для рідні, а три штуки по 20 кґ. живої ваги продасть по 0,70 зл. за 1 кґ. ж. в. (ціна у Львові 4. VIII. 1934), разом 200×3×0,70=420 золотих,

4) 30 курок під контролею знесе пересічно по 180 яєць річно[5]), разом 5400 яєць: з того дома зуживається 280 шт., позістає до збуту 5400—280=5120 шт. по 3 гр. (Львів — липень 1934), разом є кругло 153 золотих,

5) 15 курок по 0,80 зл. за 1 кґ. жив. ваги (курка біля 2 кґ) разом 24 золотих,

6) збіжже — після сівозміну (з 2,5 га) по

---

[2]) поданий в календарі „С. Г." 1933.

[3]) Український Агр. Вістник 1934, Ч. 1, стор. 62: в Балинцях 2.578 л. молока річно.

[4]) „Клоси" 1934, стор. 479; доросла особа споживає річно в Галичині на селі: муки пшеничної — 56,7 кґ, м. житньої — 97 кґ, каші — 16,3 кґ, бараболь — 290 кґ, ярини — 100,9 кґ, цукру 2,5 кґ, молока — 106,9 кґ, худого молока (сира) 122,5 кґ, яєць — 52 штук, масла — 1,2 кґ, мяса і товщу тваринного — 8,6 кґ, дробу — 0,8 штук, докуплених товщів — 1,2 кґ.

[5]) Часоп. „С. Г." 1934, стор. 86: 157—227 яєць річно.

25 м. сотн. з 1 га, разом 62 м. сотн. всього збіжжа: з того на прожиток числячи на особу по 160 кг, разом на 6 осіб 960 кг жита і пшениці: 31 м. сотн. ячменю і вівса лишається на сконсумування в господарстві, позістає до збуту: 31 м. сотн. жита і пшениці — 9.60 м. сотн. на прожиток рідні, лишається кругло 21 м. сотн. по пересічній ціні 16,75 зл. (Львів 7. VIII. 1934) = кругло 351 золотих.

За цілу надвишку продукції над внутрішною консумцією в натурі з 6 га (ок. 11 морг.) господар пляную осягнути разом:

1.	за молоко	256 зл.
2.	„ телятко	15 „
3.	„ свині	420 „
4.	„ яйці	153 „
5.	„ кури	24 „
6.	„ збіжже	351 „
	Разом	1219 зл.

З тих 1219 зл. (пересічно в місяць 100 зл.) мусить господар оплатити податки і інші публичні данини, асекурацію, рату за куплену землю, а в границях решти видаткувати на то, що найпотрібніше, отже: направи інвентаря, будинків, докупити поросята на годівлю, як що нема власного приховку, спал і одіння для рідні. Є ще надвишка в приходах, тоді можна подбати о добірне насіння, помічні погної, нові знаряддя і т. п. Коли однак виходить, що предвиджувані видатки є більші від приходів з продажі надвишки, тоді треба по черзі узгляднити найконечніші видатки а вичеркнути або зменшити ті, без яких можна ще видержати або можна їх заступити, як напр. замість купувати салітру, подбати о консервування гноївки і нею заступити салітру під бураки. Не можна однак щадити на занеханні поправи будинків і інвентаря, ані не можна щадити на прожитку рідні, щоби опісля терпіло здоровля.

В такий і подібний спосіб укладається плян сільського господарства і після сего нормується господарку — відповідно до приходів (можливо на кожний місяць осібно) стосується видатки: **хто після уложеного пляну буде господарити, ніколи не попаде в безвихідне положення, бо буде все знати, що можна видаткувати а на що ні.**

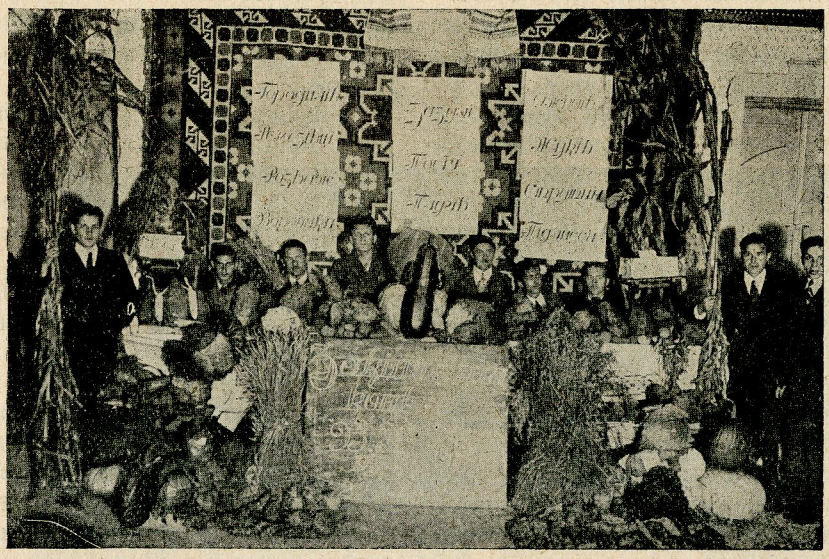

Закінчення конкурсів управи рослин у Золочеві 21—23. жовтня 1934 р. Виставляли: Городилів, Ремезівці, Розваж, Вороняки, Зазулі, Побіч, Плугів, Ожидів, Жуків, Струшин, Підлися.

Так господарити — значить після пляну і раціонально. Це головно тепер в часі господарської скрути, коли є саме дуже непевні ціни. Зробити плян — виглядає позірно тяжко, в дійсности однак легко, головно в осені, коли господар докладно знає, що має дома, що має до збуту, а які видатки чекають його в біжучому році.

Отже уложіть перше з олівцем в руці плян на папері, а опісля після цього розумно поступайте! Плян все потрібний в кожну пору року, щоби знати, що буде до збуття, що можна докупити, а що змінити, кілько чого де посіяти, що і як годувати, щоби кінець видатків з кінцем пруходів звязати.

ДО НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ В РУМУНІЇ!

Щоби не було перерви у висилці часописів „Сільський Господар“ і „Український Пасічник“ на рік 1935 прохаємо надсилати передплату як і в попередні роки на адресу п. Дмитра Геродота — Bucuresti IV. Strada Delea-Veche 45. Romanion.

Інж. А. Адамчук.

Чому засіви жовкнуть?

Сьогорічна осінь богата в ріжні примхи природи. Як літо було вохке й зимне, то рання осінь була тепла й суха. Гарна погода дозволила цього року скоро посіяти жито й пшеницю, а опісля соняшні дні та теплі ночі сприяли доброму зростові засіяної озимини. Жито і пшениця гарно посходили, скоро вкрили землю, добре розвивалися, виглядали здорові, зелені — аж тепер почали жовкнути. Яка причина тої хороби?

Причини того, що озимина жовкне й марніє є двоякого рода. Першою причиною є поява на засівах чеської і шведської мухи, а дальше ржі. Розвоєві першого й другого шкідника сприяла тепла й вогка пізня осінь, отже оба ті шкідники появилися у великій скількости і роблять шкоду. Та з хвилею приходу морозу ті шкідники перестали шкодити.

Мимо того однак озимина дальше жовкне. Це жовкнення викликала інша причина. Виїмкова тепла і досить вогка осінь продовжила час розвою. Озимина росла, побирала з землі богато води, а тепер настав мороз, земля замерзла, рослина не може побирати з неї води і вяне. Зівяли вперше найстарші зовнішні листочки, та зачали вянути дальші. Мало того, що рослина не може користати з води в землі, бо та замерзла, то острий, сухий вітер і кожну найменшу верству водної пари при рослині усуває. Рослина, яка знайшлася в сухій окружности, старається знова витворити довкола себе верству водної пари і випаровує з себе воду. Вітер знова усуває ту пару, а рослина з останніх запасів води, які має витрачується — вяне і жовкне. І тому саме цього року озимина так почала жовкнути, що довший час панує вже мороз, сухий вітер, а земля не є прикрита снігом. Постає тепер питання, чи це жовкнення пошкодить зростові збіжжа й урожаєві на другий рік.

Чеська муха і ржа тепер вже не шкодять. Якщо буде лагідна зима, оба шкідники не вимерзнуть, то в будучому можуть принести поважні втрати рільникові. Залежить це від скількости перезимованих мух і ржі, а також від перебігу погоди на весні. Якщо весна буде вогка й тепла, то буде сприяти розмноженню мух і ржі, а тим самим ті шкідники можуть появитися в більшій масі і спричинити шкоди.

. Це, що рослина пожовкла з причини браку води, не грозить втратами. Якщо вкоротці впаде сніг, прикриє землю й устане надмірне парування води, а весна буде добра, то урожай не повинен зменшитися. Треба знати, що рослина, яка тепер виросла більша, хотяй пожовкла в листках, є здоровою, має гарні корінці й добре закорінилася і як настане весна, то втрати осінні надробить. — Та все це, як бачимо, залежить не від чоловіка, а від вищої сили.

Гр. Герман.

Як складати племінне стадо курей

Весна не за горами і тому вже тепер вартаби подумати про племінне стадо. Племінним стадом називатимемо птицю, що з неї розводимо курей великої господарської або расової вартости. Через те, що часи тяжкі, то нічого маловартного не будемо держати з господарстві. В племінному нашому стаді найдуться і курки і півні тілько дійсно вартісні. Попри відповідну до раси більшу або меншу несливість, перевірювану контрольними гніздами, нам треба ще зважати на величину і вагу самих яєць, як також на вагу і форму птиці. Кожна раса має найдальшу межу питомої несливости, ваги й форми. Між несливими курми будуть кури тяжші й лекші, будуть кури, що кладуть великі й тяжкі або дрібні й легкі яйця. Тяжші курки, що несуть великі, тяжкі яйця треба вже тепер позначити відповідними значками. Вони мають здержати під весну дуже доброго півня, що його мати визначалася відповідною вагою і дуже доброю несливістю. Найліпші півні і курки бувають власного хову. Можна купити добрі кури, але воно вже рідше буває. Можна купувати в статочному птахівничому заводі молоді, неперебирані курчаки і з них складати племінне стадо. Всеж таки кожний птахівник старається позбути гірші кури, а ліпші оставляє собі.

Як що в нас є ціль збільшати несливість курей з покоління в покоління, так тоді до хову добираємо курок, що пересічною кількістю яєць перевисшують своїх родичів. Возьмім примір: Хтось розводить родайлен-

дів з племінного гуртка 1, 2. І перша і друга курка кладе в році пересічно по 180 яєць. Від першої курки розвели ми 10 молодушок, що кладуть пересічно: 205, 203, 198, 197, 195, 190, 189, 187, 176, 160. Від другої курки розвели ми також 10 молодушок, що кладуть пересічно: 190, 189, 187, 186, 182, 180, 179, 178, 176, 150 яєць. Пересічна від першої десятки є 190 яєць, від другої десятки є 179 яєць. Перша десятка надається до племінного стада, а друга вже ні. Тій першій десятці даємо дуже доброго півня. Племінний півень повинен бути вірним представником своєї раси і походити від матери, що несла багато тяжких, великих яєць. Племінний півень кожної раси повинен бути все більший і тяжший від курок. Кости у племінного півня грубші чим у курок, а сила і здоровлє пробиваються в кожному його рухові.

Така робота, про яку тут пишу, вимагає робити записки і птичі родоводи, інакше в поліпшуванню нашої птиці ми не підемо ані крок вперед. Ми можемо розводжувати птицю, єї держати, витрачувати гроші на закупно расових курей, але все те, не матиме розумного змісту.

П. С. Моя теперішня адреса: Г. Г. управитель 6-ти кляс. школи в Вільшаници (Ольшаніца) повіт золочівський п. льоко.

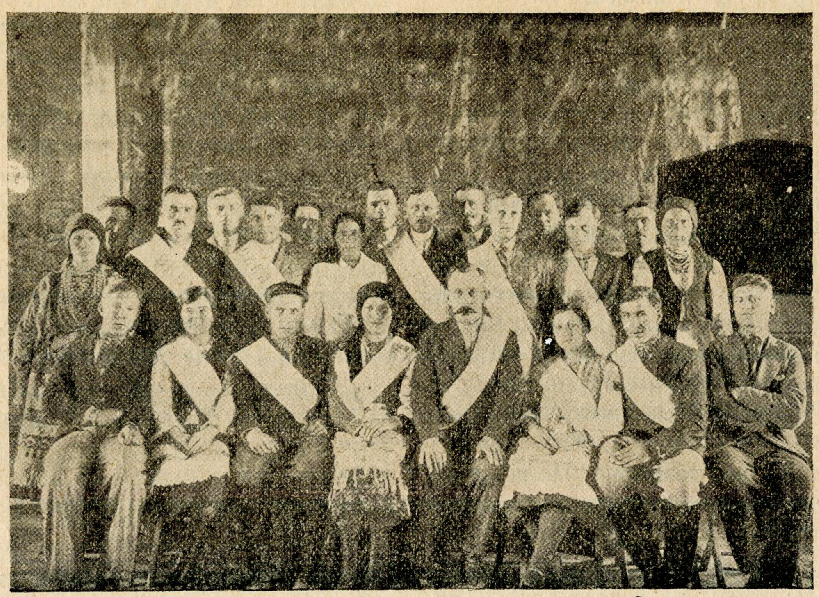

Делеґати від Кружків „С. Г.“, які складали привіти на святі „С Г.“ в Золочеві дня 8 червня 1934 р.

Роман Коцик.

Мої спостереження над відмінами кукурузи

У нас на південнім Поділлі, стара наша кукурудза „проста“ звелася майже зовсім, через запилювання „модними“ відмінами, найчастіше угорського та румун. походження. Так, що як треба було мені, вибрати для досвідів, котрі провадив п. інж. Сальоні з рамеми М. Т. Р. в Шутралинцях, пов. Заліщики, я знайшовся в клопоті, котра властиво відміна повинна називатися „місцевою“ — нашою.

Це привело мене на думку, спровадити з Канади, дві найбільше поширені там відміни кукурудзи. За помочею ВП. п. сенаторки О. Кисілевської вдалося мені дістати селєкцийне насіння двох відмін.

Одна з них це „Єльов Дент Корн“, порода Бейлі, виплекана Дарією Бонві з Кінґевіль. Називаю її коротко „Денніґ“. Друга Флінт-Корн, відміна Сальцерс, з півн. Дакоти, виплекана А. С. Мейнердом і синами, з Четаму. Називаю її „Флінт“. „Денніґ“ має шульку около 25 цм. довгу червоно-жовту поморщену, уживається в Канаді на муку і корм для худоби. „Флінт“ має зерно біле гладке, шулька дуже довга, доходить 50 цм., садиться в Канаді як городовину, варять недозрілі шульки.

В р. 1931. обі відміни, хотяй були посіяні 23. травня, вчас зійшли, росли дуже буйно і видали дуже гарні шульки. По обрахованню з морґа „Денніґ“ видати годен 20 сот. шульок а 18 сотн. зерна, „Флінт“ 12.5 шульок і 10 сот.

зерна. Кукурудзянка була дуже висока 2.5 м., так, що 30 снопів вже була фіра. Худоба їла кукурудзянку дуже добре, різати на січку було ризиковно, щоби не поломити січкарні, однак худоба навіть бадиля згризала зовсім.

Заохочений тим посадив я в р. 1933 цілих 2 морґи ккурудзи „Денніґ". Кукурудза виросла дуже гарна, завязала вчас, але не видала дозрілого зерна. Хотяй стояла до кінця жовтня, на полі не дозріла. Це саме трапило в р. 1933 нашу „просту" кукурудзу, але лиш в части. Видно, що кукурудза канад. „Денніґ" хотяй має довший час веґетації, потребує, для витворення зерна тепла і то у серпни і вересни.

З двох морґів зібрав я яких 20 фір кокурудзянки, котра мимо того, що була цілий місяць жовтень на слоті, не стратила своєї вартости і худоба їла її дуже радо.

Це знову привело мене на думку випробувати кукурудзу „Денніґ" і „Флінт", щоби її сіяти місто кінського зуба. В тій ціли я цего року на однім кавалку, посіяв на трох, досвідних полях кокурузу „Денніґ", „Флінт" і кінський зуб американський „Віршінія". Перший весняний дощ впав в нас щойно 24. червня і аж тоді зачала сходити кокуруза, а враз з нею і кінський зуб. По висапаню, завдяки дощам і теплоті, кокуруза росла дуже гарно і скоро. В серпни кокур. „Денніґ" і кінський зуб, вже нічим від себе не ріжнилися, зноваж кокур. „Флінт" була менша але незначно. Поле дуже вигноєне, передлін коноплі. Пасинки почали пускати „Денніґ" і кінський зуб, „Флінт" ні, „сипатися", тобто випускати кашку почали разом, при кінці серпня.

Тому, що посіяно густо 40 цм. ряд від ряду а цм. рослина від рослини, кокуруза і кінський зуб пряли лиш на краях а в середині панував важкий сумерк і не ріс ні один бурян. У вересни почав я жати для корів, косити було неможливо, бо як кокуруза так і кінський зуб були високі на 3.5 м. Промір бадиля долиною виносив 7.5 цм. Бадиля кокур. „Денніґ" було грубше як кінського зуба і худоба їла його багато радше. Що до листя, то кукурудза „Денніґ" має його не менше від кінського зуба, кукур. „Флінт" листя мала менше а паростків зовсім не було. Що до видайности паші, то була вона дуже велика. З 500 м² зібрано 25 фір, саме осенею, як иньшої паші вже не було.

З цего вивів я такі висновки: Кокуруза „Денніґ" і „Флінт", може у нас вдаватися, лиш у тепліших місцях. Є дуже видатною, на зерно і бадиля, але і може зовсім завести як в р. 1933. Мука з кокур. „Денніґ" є дуже видайна, наварюється добре і дуже смачна. Кокуруза „Флінт" є знаменита для вареня, о много селодша і смачніша, від усіх наших городових. Не має твердої лушпи, що треба витягати з за зубів. На ширшу скалю управляти ризиковно, бо не все дозріє.

Однак на варення шульків можна її вповні поручити. Я садив її між огірками, виповнила свою задачу охорони перед сонцем і вже в липни варено шульки. Зерно дозріло аж в жовтни, але зовсім добре. На пашу не надається. (Далі буде).

НА УВАГУ ПАСІЧНИЦЬКИМ СЕКЦІЯМ.

1. Справа цукру для бжіл. Кооператива „Рій", Львів, Бляхарська 20 оголосила в „Укр. Пасічнику" що вже приймає ґуртові і поодинокі замовлення від пасічників на денатурований цукор для бжіл на весну. Посвідки від гром. урядів „Рій" примає до кінця січня 1935 року а кінець вплати грошей на цукор до 15 лютого. Хто спізниться прислати гроші і посвідку — цукру не дістане на час тоб то на березень.

Ціна цукру для ґуртових (секцій), що замовляють більшу скількість — по 78 гр. 1 кґ. а для тих, що замовляють менше 100 кґ. і поодиноко — по 80 гр. 1 кґ.

2. Справа воску і меду. Кооп. „Рій" купує віск і добрий густий, дозрілий мед по добрих цінах.

3. Справа звітів. Всіх пасічничих Секцій при кружках і повітових філіях просить Т-во „Сільський Господар" подати до кінця січня 1935 р. звіти з діяльности за р. 1934. Хто не зможе дати докладний звіт просимо виповнити лише такі точки: 1. Хто в Управі Секції, 2. Скілько членів нараховує Секція а скілько приблизно ще є неорганізованих. Скілько пнів є у членів (а скілько у нечленів), 3. Чи відбула Секція: а) збори (коли), курс(коли), що зробила (коротко), що має зробити.

ЦІНИ НА ОВОЧІ І ЯРИНУ.

Львів, Ринок деталь 31. XII. 1934.

Яблука 1-ша сорта 1 кґ.	1.80—2.00 з.
Яблука 2-га сорта 1 кґ.	1.20 „
Яблука 3-та сорта 1 кґ.	0.60 „
Горіхи волоскі 1 кґ.	2.00—3.00 „
Горіхи ліскові 1 кґ.	3.50—4.00 „
Редьквиця свіжа вязка	0.15 „
Салата 1 гол.	0.30 „
Шпинат 1 кґ.	0.50 „

Присилайте передплату!

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

А. Гнатовський.

ПРО ПОТРЕБУ САДІВНИЧОЇ ОСВІТИ

Радісним обявом є початок організації садівників. Треба сподіватися, що скоро організація оформиться, садівники жваво візьмуться до діла. З чого почнуть вони працю? Відповідь може бути ріжна, залежно від місцевих обставин і фахового приготовлення керовників. В кожному разі припускаємо, що заложення нових садів не виповнить програми Секції і, скажемо від себе, недоцільно булоб в цьому лише вбачати завдання: новий сад заложить декілька членів, тоді як старі сади мають не лише усі члени, а значна частина околиці. Отже Секція має обслужити інтереси більшости; за цим же промовляє й народньо-господарський обовязок; не вільно в очікуванні на врожаї кількох нових садів **занедбати садівництво цілого краю**, що наразі, і ще довгі десятки літ, зістанеться єдиним джерелом продукції овочів.

Не вдаємося тут в заходи до привернення садам культурного вигляду, а власникам доходу, скажемо лише, що ці заходи вимагають значно більшого вкладу фахової праці ніж заложеня кількох садів. Хто ж ці праці виконає? Припустімо, що боротьба зі шкідниками і загалом гигієна саду дасться перевести власними силами, особливо ж по вислуханні урядженого Секцією викладу й показу як що належить робити. Але коли дійдемо до змолодження старих заскорузлих дерев, а особливо до конечности масового перещеплення чи то маловартісних дерев, чи в цілях осягнення однородности випродукованих овочів — відразу стаємо перед питанням: хто то виконає? Знаємо, що запізнаних з „таємничою" технікою щеплення є немало осіб, але знаємо теж, що більшість з них практикують це до певної міри як знахорство і таким особам подібних праць довірити не можна, бо вони нічиєї ради не послухають і нащеплять цілком не те, що Секція уважає в даних умовах за відповідне, а сконтролювати їх працю трудно. Наслідки ж можуть бути фатальні: 4—5 літ страти (заки нова корона почне родити) й в результаті нічого ліпшого, ніж було!

Віримо, що з членів Секції кілька осіб може бути добрими техніками садівництва, але чи вони згодяться обслужити сади сусідів, громади, району? Скорше що ні, бо їх власні варстати не доставлять їм стільки вільного часу. Отже **конечною є добра фахова сила, що за плату** обслуговувалаб садівництво вужчого району. Таких садових техніків на повіт треба би часом кілька, або й кількадцять. Для надзору над ними при Філії „С. Г." мав би бути інструктор. Цей знов мусів би мати кваліфікації доброго організатора взагалі, а зокрема помольога.

Для ширшого краю техніків придалось би кількасот, а інструкторів-організаторів кількадесять. При започаткуванню організованого збуту овочів чи їх перерібки — буде потрібно знов кілька осіб з відповідними кваліфікаціями.

Коли нині, на початках праці й в звязку з крізою, без них можна й муситься обійтися, то при дальшому розвою акції переконаємося, що вони конечні й скромні кошти для них мусять знайтися; чи то з оплат за виконані ними праці (напр. за щеплення), чи з провадженых ними підприємств (сортувальні пункти, заклади для перерібки овочів).

Добра сила мусілаб мати фахову школу та 2—3 річну практику у відповідних підприємствах. В звязку з цим не можна вимагати від такого техніка універсальности: щоб він був однаково добрим фахівцем садовим, по перерібці і по городництву. Тоді він мусів би мати 10-літню підготовку, тобто був би дорогою силою. З цього виникає, що для обслуговування потреб городництва, крім назначених вище фахівців, треба би іще кількадесять інших — спеціяльно городничих.

Вказали ми лише на потребу в людях для обслуговування Секцій, тобто працюючих суспільно. Але на цьому не кінець. Бо коли дещо розвинеться у нас садівництво, городництво й споріднені ділянки, то зросте запотребування на підкладки, щепи, кущі й корчі та саджанці ріжні й насіння. Все це ми волілиб дістати од своїх же людей. Отже очевидно, що мусить у нас повстати широка сітка більших садівничих — шкілкарських і насінньових підприємств, а теж маса самодільних городників під містами. Чи й надалі наші міста й містечка мають обслуговувати чужі люде, а ми сидітимемо в куті на картоплях і кукурудзяному хлібі?

Додайте цих майбутніх самостійних підприємців до тамтих суспільно працюючих фахівців і вийде, що потрібні сотки їх. Час застановитися над тим, де їх взяти! Оскільки

не маємо української школи ані середньої ані вищої вищого типу, конечним є посилати свідомішу молодь до чужих ліпших шкіл, а фахові органи (Філії і Центр) мусілиб знайти фонди на часткове їх субсидіювання. З другого боку тих милованських і янчинських курсантів, що виявилиб хист і бажання котромусь з порушених фахів присвятитися, належалоб скерувати до відповідних підприємств на довшу практику, бо ж здаймо собі справу, що кількамісячний курс не дає абсольвентам жадної фахової кваліфікації. Крім практики, їм належалось би поглибити ті схематично подані відомости, які може дати курс. Бо знаємо абсольвентів навіть середніх фахових шкіл, котрим дуже бракувало до кваліфікацій, з якими вони виставляються. Хай ця прикра правда нікого не ображує, а порушене питання викличе відгомін в наших часописах.

Роман Коцик.

СЕЛЯНСЬКИЙ САД ОВОЧЕВИЙ, АМАТОРСЬКИЙ ЧИ ТОРГОВЕЛЬНИЙ.

Як стоїть справа зі селянськими садами, кождий хто живе на селі, видить це докладно. Тепер хочу тут розвинути питання, чи селянський сад має за ціль заосмотрити селянську сімю овочами на цілий рік чи продукувати овочі на продаж. Хтось скаже, що треба робити так, щоби було для себе а решта на продаж. Це легко сказати, але не легко перевести в діло. Річ в тім, що на селі продати один чи два кірці навіть дуже гарних яблок, можна хиба за дешеву ціну, місцевим жидкам. В Америці кажеться: „не лише штука мати сад і овочі з него, але штука є його експльоатувати“ Звичайно у селянськім садку, яблок першої якости, годі навіть знайти і що дерево то инша відміна.

Овочі гарні уродяться лишень на добре виплеканих деревцях, котрі є оприскувані у свій час. В нинішнім часі набути для середньо заможного селянина не тооприскувач, але навіть 5 кг. карболіни чи каліфорнійської рідини. Звичайно буває так, що коли виголоситься який відчит у кружку „С. Г.“ на тему ваги садів, то селяни послухають, подумають і дехто купить по кілька щіп засадить і хай Бог родить. В селі знайдеться яких 200 щіп а між ними 40 відмін від найвчасніших до найпізніших. Як експльоатувати такі сади? Кожний хоче мати вчасні літні і осінні та ще пізно зимові відміни, хоть по дві штуки. Знаю одного селянина, що засадив 1 морг саду 58 щіп а має там аж 16 відмін. Дохід з такого саду буде дуже проблематичний.

Як аматорський так і торговельний сад потребують старанного плекання. Наші сади, ходяй мають дуже добрі умови розвитку, що до ґрунту і підсоння, стоять ще на дуже низкім степені розвою, через брак організації їх власників та через повне незнання найпримітивніших засад плекання саду.

Про заспокоєння власного запотребування нема ще мови. Нашою девізою має бути: овочі з нашої землі мають бути в першу чергу нами споживані, а опісля стараймося продукувати на продаж.

На продаж можемо лиш тоді продукувати, як будемо мати овочі відповідних відмін, відповідно посортовані і опаковані. Без власної організації власників садів, згуртованих при кружку „Сільського Господаря“, братися до закладання торговельного саду, нашим селянам годі.

Сад садиться раз на 100 літ і всякий блуд поповнений при садженню (чи то посаджено за глубоко чи невідповідні відміни) мститься через цілий час істнования саду. Великі сади торговельні звичайно при закладанню мають відповідних фахівців, на котрі не може хто будь спромочися. Селянин звичайно пова своїми клопотами світа не бачить, коли згадати про конечність оприскування, або сказати чому сіє пшеницю чи кокурузу між щіпами, вже жалує, пощо їх посадив.

Тепер зима, саме час подумати про заложення чи відновлення садівничої секції при кружку „С. Г.“. Секція та мусить жити, не на папері! Спільно треба обговорити які відміни і яких овочевих дерев садити, запитатися о раду у Головнім Товаристві, спровадити садженевий матеріял ґуртом, це винесе дешевше і щіпи будуть доброї якости. Попросити фахівця, щоби виголосив один-два відповідні реферати. Осьвідомити членів, що купувати щіпи невідомого походження по ярмарках це викинений гріш. Лиш тоді можна буде числити на певний збут, як між членами кружка буде по три до чотири відміни даного овоч. дерева, то є щоби колись спільно продати зібрані овочі одної чи трох відмін вагонами, без посередництва.

Улаштувати між молодею конкурс виплекання найгарнійших овочів, бо ніщо так не впливає на старанність і охоту виказатися як-найліпше, як взаїмне суперництво.

Звичайно „авторітетом“ на селі в садівничій ділянці є двірський огородник, котрого знання зводиться до цего, що розріжняє котрі грушки є „бери“ а котрі „кайзерки“.

Памятати належить, що не всі відміни яблінок чи грушок є самозапильні і добрі запилячі є конечні в саді, без них не будуть дерева овочувати.

Посмертня згадка

† о. д-р Роман Винницький.

Дня 1 листопада 1934 р. нагло відійшов від нас наш чільний робітник на культурно-господарському полі о. др. **Роман Винницький**, парох і декан в Вороблику корол. (пов. Коросно).

Дня 5. XI. великі громади людей і всі члени Кружка „Сіл. Господаря", якого головою був покійний, провожали свого заслуженого вомдя на вічний спочинок. Гріб покійника був украшений гарним вінком, на якому було написано:

Для народу працювали
Не гордили рідним краєм
Всім нам радо помагали
Всі Вас з жалем в путь пращаєм.
(Члени „Сіл. Господаря" в Вороблику).

Бл. п. о. д-р Р. Винницький уродився дня 20. XI. 1879 р. в селі Хлипля пов Мостиська, вищі студії і богословські науки покінчив в Римі, де й зістав рукоположений в священичий чин в 1909 р. Повернувши до рідні, зістає вивезений москалями в 1915 році в глибину Росії, на Сибір, де перебуває до 1921 року. В 1921 р. повертає до Галичини і стає парохом в селі Ожомлі, яворівського повіту, де провадить діяльну участь в культурному житті села, та стає членом усіх культурно-просвітних установ.

В 1930 р. приходить до Воробника королівського і стає деканом риманівського деканату. Тут на-

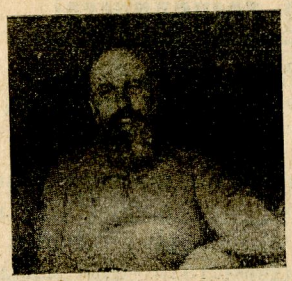

вязує контакт з діяльнішими одиницями села, освідомлює несвідоме, окутане туманом москвофільства, селянство, плідне заложення Кружка „Сільського Господаря", та не лише морально,, але й матеріяльно спомагає початкову утруднену працю Кружка.

Покійний не любив похвал за свою працю, був скромний, не хотів фігурувати на чільних місцях, а коли на загальних установчих зборах Кружка вибрано Його одноголосно головою, відказався від тої чести, задовольняючися скромним членом контрольної комісії.

Кружок „Сільського Господаря" в Воробнику Корол. тратить в Покійникові дорогого Батька, Опікуна й Учителя.

Вічна Йому Память!

Степан Вархоляк,
(кореспондент „Нашого Лемка").

Новий часопис для жінок під назвою „Жінка" починає виходити з днем 1. січня ц. р. у Львові. — Наше жіноцтво буде мати три часописи: Нова Хата, Жіноча Доля з додатком Жіноча Воля і Жінка. — Щасти, Боже, нашому жіноцтву культурно розвиватися.

Фахова порада, коштує не дорого, завсіди оплатиться.

На вже заложені сади, треба звернути більше уваги, бо будуть вони ледви животіти; їх власники зі захопленням садили, а раз знеохочені, тяжко дадуться до чогось нового намовити. Ніщо так не знеохочує як перша невдача.

Сади наших селян у 95% аматорські, стараймося, щоби були колись торговельними, т. зн. щоби приносили не лиш овочі на їду, але і належний дохід їх власникам.

ВПЛИВ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ НА КІЛЬКІСТЬ І ЯКІСТЬ ТРАВИ ПІД НИМИ.

Досвід над цим перепроваджено в Швайцарії в 1931—1933. роках. Показалося, що в садах збір трави змалів на 30—50% у відношенні до отвертих лук, головно сильно відчуває тінь другий покіс. Паша в тіні є в порівнанні до паші на сонці багатша в білок і мінеральні солі а бідніша в цукри і крохмаль. Числячи, що одно овочеве дерево затінює $^2/_3$ ара (1 а = 100 м²), при нормальному зборі сіна 0.9 м. сотн. з 1 а, через затінення тратиться около 0.25 м. сотн. сіна. Дерева, що родять менше, як 70 кг. овочів, не рентуються. На 1 га саду з 100 деревами зменшується сіна на 40% з нормальної луки, остається біля 36 м. сотн. сіна, що при ціні 8 фр. за 100 кг. сіна виносить біля 290 фр. Швайцарія числить біля 10.85 міл. овочевих дерев (4.85 міл. яблунь, 3 міл. груш, 1.35 міл. черешень, 1.3 міл слив і 0.35 міл. оріхів), що займає біля 86.650 га. Числячи пересічний збір в Швайцарії з 1 га на 60 м. сотн., через затінення відпадає 30% — себто 18 м. сотн. з 1 га. Числячи на 1 корову 54 м. сотн. сіна річно, то через затінення овочевими деревами 86.650 га виходить, що стан коров ізза овочових дерев є на кругло 28.000 штук менший, себто менше біля 84 міл. літрів молока. (За „Der Genossenschafter" р. 1934. ч. 49).

Техніка в господарстві.

Інж. Роман Кахникевич.

ДЕЩО ПРО ВОДЯНІ КОЛА ТА ВОДЯНІ ТУРБІНИ.

Загально звісно, що воду ріки чи потока можна „запрягти до роботи", пускаючи її на водяне коло чи на водяну турбіну. Роботу води можна використати тим догідніше, чим більший спад води, т. є чим нижче лежить рівень води, що відпливає зпід водяного кола чи турбіни в порівнанні з рівнем горішної води, цебто води, що тече на водяне коло або на турбіну.

Якщо річка або потік має високі береги, то спад можна витворити штучно, відносно невеликим коштом, загативши ріку в догідному місці. При низьких берегах могла би вода

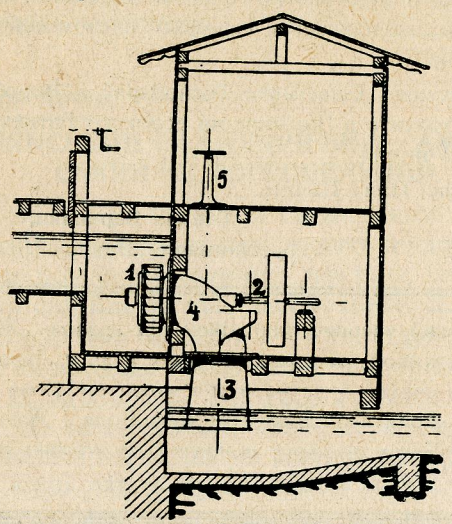

Лежача турбіна.

1. Турбінове коло. 2. Вал турбіни. 3. Ссуча рура. 4. Коліно, що ним тече вода з кола турбіни до ссучої рури. 5. Регуляція допливу води.

заливати сусідні ґрунти; в тім випадку треба би ще підвищувати береги а це вже коштувало би значно більше. Що правда ані водяне коло, ані турбіна не потребують погонового матеріялу як парова машина або ропний мотор, а зуживають тільки потрібну кількість оливи до смарування ложиськ; отже працюють майже за дурно; одначе при недогідних умовинах можуть бути кошти звязані з уставленням водяного мотору (кола або турбіни) такі великі, що треба добре обчислити, чи це оплатиться. Ясна річ, що таке обчислення можна зробити тільки оглянувши дотичний терен і зробивши поміри води й терену.

Кожий власник водяного кола чи турбіни мусить мати від адміністраційної влади позволення (концесію) на вживання води гнати коло чи турбіну з означенням його прав і обовязків відносно сусідів. Усі ті права **мусять** бути вписані до т. зв. водної книги з документами і плянами; водну книгу провадить адміністраційна влада І-ої інстанції. Кожний може переглянути книгу, документи і мапи в урядових годинах під наглядом урядовця.

Водяні кола бувають верхоналивні (для спадів 2.5—12 м., ліпше від 4 до 10 м.), середноналивні (для спадів 1.5—5 м.) і спідноналивні (0.3—1.5 м.). Найсправніше працюють верхоналивні кола; вони використовують 70—80% енергії води на роботу; спідноналивні є найгірші, бо можуть використати тільки 30—40% енергії води. Але одні й другі мають значні невигоди:

1) промір кола мусить бути тим більший, чим більший спад, а лопат. комори тим більші, чим більша маса води, бож вода не повинна розливатися по колі, а тільки наповняти лопаткові комори. Деколи можна бачити водяні кола, уставлені за високо над уровнем долішної води; це тільки марнування частини водяної енергії; спід кола (верхоналивного) повинен бути якнайближче долішної води, ясна річ, на тільки, щоби воно в ній не занурялося. Так отже коло мусить нераз бути великих розмірів, хотяй його потужність (кількість коней) може бути мала. На прик. верхоналивне коло для спаду 5.5 м. має промір 5 м.; якщо на нього тече в одній секунді 400 літрів води, повинно воно бути 2.5—2.8 м. широке. Обертаючись біля 5 і пів раза в мінуті воно зможе тягнути з потужністю яких 18 коней. Водяна турбіна для такого самого спаду і такої самої кількости води, т. є. 400 літрів в одній секунді, дає біля 21 коней, а її коло має всего 45 центиметрів у промірі, отже є 11 разів менше від водяного кола. Зате воно обертається около 280 разів в мінуті, цебто 51 разів швидше!

2) З уваги на повільний рух водяного кола, треба переносити його роботу на трансмісію зубчатими колами (найменше два рази — дві пари колес), щоби трансмісія мала відповідне число оборотів; прим. головна трансмісія в млині має 160—180—200 оборотів. Зубчаті передачі при водяних колах зуживають найменше 15% усієї роботи, що їх коло може дати — звичайно богато більше. Буває, що деревляні зуби (звані пальцями) ломляться, чи то по причині невідповідної форми чи невідповідного уставлення колес або тому, що вони, зроблені навгадь, за слабі перенести потрібну силу. Цього всього при турбіні нема. Завдяки великому числу її оборотів доволі одної пасової передачі з пасового кола валу турбіни на пасове коло трансмісії, або можна злучити вал трансмісії просто з валом турбіни; тільки при малих спадах, якщо нема місця поставити турбіну з поземим валом, треба ставити турбіну з валом стоячим (сторчевим)

а роботу передавати трансмісії з помічю одної пари зубчатих стіжкових коліс.

3) Турбіну лежачу (з поземим валом) можна поставити не тільки осею поперек корита, як водяне коло, але також валом у напрямі води, отже колом турбіни поперек.

4) Водяне коло в зимі обмерзає а обрубування леду то робота не дуже приємна і для самого кола не дуже здорова, поминувши те, що часто забирає богато часу. Турбіна є схована ціла у воді в коморі з усіх сторін замкненій і те хоронить її перед морозом.

Ціна турбіни завдяки великій потужности при відносно більшім спаді і малих розмірах буває значно нижча від ціни ропного мотору такої самої потужности. Прим. ціна вище згаданої турбіни є тепер біля 2.500 золотих, а ропний мотор 20 коней коштувавби около 10.000 золотих.

Усі вище наведені причини промовляють за тим, щоби замість водяних колес ставити турбіни. Кожна турбіна мусить бути відповідна до спаду і кількости води. Тому фабрики роблять турбіни на замовлення; при цьому фабрика мусить знати положення турбіни відносно напряму води й головної трансмісії, стін будинку, а при лежачій турбіні — з котрої сторони має виходити вал турбіни; чи від сторони коліна, чи з противного боку. Найліпше, як усі потрібні дані подасть фобриці фахівець, оглянувши положення на місци та зробивши потрібні поміри; бо якби фабрика зробила турбіну на основі хибних вказівок, то

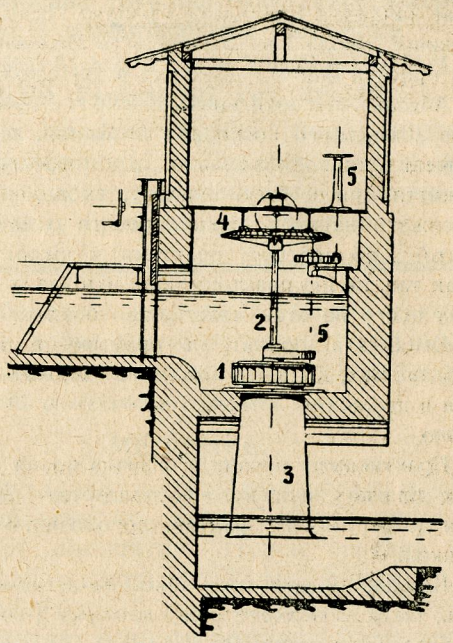

Стояча турбіна.

1. Турбінова коло (напрямне, непорушне; в ньому обертається друге коло з валом). 2. Вал турбіни. 3. Ссуча рура. 4. Зубчаті стіжкові кола. 5. Регуляція допливу води.

вона тоді не може ручити ані відповідати за працю турбіни.

Кілько коней можна зискати при якімсь спаді, та при кількости води, що нею можна розпоряжати, про те скажемо слідуючим разом.

ХЛІБОРОБСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО

ВПИСИ ДО ХЛІБОРОБСЬКОГО ЛІЦЕЮ З УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ.

Щоденна преса подала вістку, що Кураторія Львівської Шкільної Округи оголосила вписи до трилітнього хліборобського ліцею з українською мовою навчання.

До першої кляси ліцею можуть бути приняті кандидати, які в календарнім році покінчать щонайменше 17 літ життя, а не переступили 21 літ, представлять свідоцтво покінчення щонайменше 6-х кляс загально-освітньої середньої школи, або іншої школи, признаної за рівнорядну міністерством освіти, представлять доказ відбутої, однорічної зорганізованої хліборобської практики, признаної шкільною владою, викажуть належний фізичний розвиток та здадуть іспит у звязку з відбутою практикою.

Наука в ліцею розпічнеться з початком шкільного року 1935—36. Щоби уможливити вступ кандидатам до першої кляси, орґанізує міністерство освіти для них виїмково в часі від 15. лютого до 30. вересня 1935 р. скорочену хліборобську практику в шкільних господарствах державних і самоврядних господарських шкіл.

Кандидати, які бажають відбути практику, як передумову до приняття до ліцею, мають внести прохання на руки **Кураторії Львівської Шкільної Округи кайпізніше до дня 10. лютого 1935 р.**

До подання треба долучити:

1. власноручно написаний опис життя;

2. свідоцтво моральности, якщо від покінчення школи минуло більше, ніж рік;

3. метрику уродження;

4. свідоцтво закінчення вимаганої освіти;

5. письменний дозвіл родичів або опікунів на вступлення до школи.

В поданню треба зазначити в котрій хліборобській школі бажає кандидат відбути практику, одначе треба бути згори на це приготованим, що Кураторія може визначити іншу школу, як ту, о котру

прохає кандидат. Кандидати з району Господарсько-садівничої Школи Т-ва „Просвіта“ в Милованню можуть просити відбути практику в тій школі.

Абсольвенти милованської школи і практичних курсів „Сільського Господаря“ в Янчині, які мають покінчені 6 кляс гімназіяльних, а не переступили 21 літ життя, могли би в випадку, як щоби бажали продовжати науку в ліцею, просити о зачислення відбутої хліборобської практики в школі або на курсах так, як цю практику вони відбували по зразку, як цього вимагає міністерство освіти.

Кандидати, приняті на практику в шкільних господарствах, дістають цілковите удержання і мешкання в шкільному інтернаті за оплатою 30—40 зол. місячно.

Практикантів обовязує фізична праця у визначених ділянках шкільного господарства і пристосування до регуляміну практик, що обовязують в даній школі.

Шкільні оплати такі: такса за вступний іспит 5 зол., такса за психотехнічну провірку 2 зол., річна адміністраційна такса 220 зол.

В надзвичайних випадках, коли кандидат не може сповнити цих умовин, рішає міністерство.

Ліцей має для практичного вишколу власне господарство фільварочного типу, в якому будуть заступлені всі ділянки сільського господарства домашній промисл та ремісництво звязане з сільським господарством.

Основу програми ліцею творить ширше і глибше ведена практична й теоретична наука: ґрунтознавства, управи ріллі і угноювання, управи рослин, городництва і садівництва, управа лук і пасовиськ, основ лісівництва, годівлі тварин, сільського будівництва, рільних меліорацій, організації сільських господарств фільварочних і селянських під оглядом технічним, адміністраційним і торговельним. Програма навчання бере під увагу життя села та його найживотніші потреби.

Крім фахових предметів узгляднює програма навчання також загально-освітні предмети.

Кандидати будуть мати змогу набути всесторонне практичне й теоретичне знання для практичної праці, чи то у власному господарстві, чи в хліборобських та кооперативних організаціях. Як що зважимо, що ліцей буде мати інтернат для приміщення кандидатів, в якому цілковите удержання не буде перевищати квоти 30—40 зол. місячно, тоді кошти утримання є подекуди вигідніші як в середніх міських школах, де скромне саме удержання коштує найменше 50—60 зол. місячно, а шкільні оплати не є менші чим в цім ліцею.

Кураторія Львівської Шкільної Округи запропонувала на директора ліцею інж. д-ра Михайла Холевчука, члена дирекції Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар“ у Львові.

Наша молодь повинна використати виїмково вигідні умови приняття до ліцею на перший рік, де вимагану річну практику скорочується до 7 місяців, що в бюджеті робить поважну рубрику.

Жіночий кутик.

О. Бучинська.

СВЯТА ВЕЧЕРЯ.

Бідніша.

I.

1) Кутя з медом, з маком або з горіхами.
2) Український борщ.
3) Вареники з капустою або з маком.
4) Смажені оселедці.
5) Голубці з рижом, з гречаною кашою чи з пшоном.

II.

1) Кутя.
2) Борщ з ушками, або з рибою, або все разом.
3) Капуста (бігус) з грибами.
4) Маринований оселедець.
5) Сушина (компот з сушених яблок, грушок, сливок і т. д.).

III.

1) Кутя.
2) Юшка з риби з (клюсками) галушками.
3) Смажений лин або короп.
4) Вареники з сушиною (мелені грушки).
5) Кисіль з журовини (клюкви) з медовою ситою.

Богатша:

1) Кутя з медом і з горіхами.
2) Салата (вінегрет) з ярини.
3) Горохова юшка з грибочками та гріночками в кістки, або з капустою.
4) Короп або лин з помідоровим сосом.
5) Холодець (дреглі) з риби.
6) Компот (сушина) зі сливок.
7) Андрутовий або маковий торт.

ЯК ПРИПРАВИТИ КОРОПА З ПОМІДОРОВИМ СОСОМ?

Почистити коропа, вибрати середину, але уважати щоби не розчавити жовчі.

Порізати вздовж хребта, вибрати голосолити за годину до смаження. Смажити без муки на горячій оливі. Як підрумяниться добре скласти на полумисок щоб остигла.

Голову та хребта скласти до горнятка, додати води, перцю, цебулі, соли, моркви, петрушки і т. п. й варити. Як звариться можна зужити як холодець, або вжити одразу до сосу.

СОС ПОМІДОРОВИЙ.

Кілька великих, варених і перетертих, дозрілих або квашених помідорів, як нема то треба взяти кілька ложок консервів помідорових (томатів), як що вони загусті то розбовтати ложкою з голови та костей. Як замало квасні то додати сік з цитрини.

Все кладеться до ринки, додається до цього перцю, соли, окремо душеної моркви з водою та з оливою, цебулі припеченої на пательні з оливою (несмаженої а білої). Ставиться це все на легкий вогонь щоб закипіло.

Як остигне, їсти холодною. Риба ця довго не псується.

Потім відставити щоб вистигла й їсти холодною. Риба ця не псується й може стояти цілий тиждень.

КИСІЛЬ З ЖУРАВИНИ (КЛЮКВИ).

Пів літра журавини зварити в 1 літрі води. Як розвариться перецідити через сито, сок зляти до ринки і додати $1^1/_2$ (півтори) шклянки цукру й кваску (цитринова кислота) на кінець ножа. Все зварити. Потім розбити шклянку картофляної муки в шклянці зимної води, вляти до кипячого соку, вимішати добре деревляною ложкою, раз дати закипіти й виляти до форми, змоченої водою й обсипаної цукром. Поставити в зимне місце. Як добре застигне викинути на полумисок й подавати з маком чи горіховим молоком, або з медовою ситою.

МЕДІВНИК.

Чайну ложку поташу розпустити в чайній ложці кипятку. Взяти 1.20 кг. меду, 40 дек. цукру, закипятити. Підчас варення додати 2 дек. кардамону, 1 дек. цинамона, 2 дека гвоздиків, 10 дек. несоленого масла. Зняти з вогню, всипати помало 1.20 кг. муки пшеничної і як можна довше збивати лопаткою. Як вистигне до температури напного молока, вляти розтертий остиглий поташ, бити ще пів години, накрити серветкою і залишити на 12 годин. Потім робити з тіста різні форми і саджати в піч після хліба.

Концесіоноване технічне бюро для електричних і водопроводних інсталяцій

ІНЖ. РОМАНА КАХНИКЕВИЧА

Львів, Генінга 36. тел. 48—06.

Інсталяція водяних турбін, помп, моторів і вінд усякого рода. — Проєктування та уладжування електрівень, млинів, тартаків та інших промислових заведень.

НА УВАГУ ГУРТКАМ ХЛІБОРОБ. МОЛОДІ.

Філія »Сільського Господаря« в Зборові видрукувала і продає такі друки для ведення праці в Гуртках Х. М.:

1. Заяви приступлення до Г. Хл. М. шт.	0.01 з.
2. Правильник Г. Хл. М. (2 для Г.)	0.03 „
3. Книжки для конкурсу управи	0.15 „
4. Книжки для конкурсу годівлі	0.15 „
5. Інструк. для конк. плекан. курей	0.05 „
6. Книга учасн. Г. Хл. Мол.	0.40 „
7. Книга вкладок	0.40 „
8. Правильник секції год. безріг	0.05 „
9. Реєстр маток	0.30 „
10. Посвідки становлень 200 карток	1.50 „
11. Реєстр маток для Філії	6.00 „
12. Книга членів для Кр. »С. Г.«	0.40 „
13. Книга вкладок для Кр. »С. Г.«	0.40 „
14. Протокол чинностей Кр. »С. Г.«	4.00 „

Крім цього видала картотеку, що обіймає всі дані кожного Кружка »С. Г.« і кождої секції при Кружку. Картотека дає точний образ діяльности кожного Кружка, як також цілої Філії зі всіми Кружками і їх секціями.

Всім тим, що замовляють книжки і друки на суму понад 50 зол., дають 10% рабату. Книжки і друки висилають за післяплатою.

ПРИГАДКА ПЕРЕДПЛАТНИКАМ ЧАСОПИСІВ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ“.

Серед дуже важких умовин приходиться Т-ву „Сільський Господар“ ширити господарську освіту друкованим словом, головно господарськими часописами („Сільський Господар“, „Український Пасічник“ та „Хліборобська Молодь“.

Щоби уможливити читати господарський часопис і найбіднішим селянам „Сільський Господар“ знизив передплату більш чим на половину, як що Т-во може висилати на одну адресу більше примірників (часопис „Сільський Господар“ найменше 10 примірників, „Український Пасічник“ 5 примірників).

Гуртова передплата повертає лише кошти друку і паперу і то під умовою, що Т-во друкарні буде платити готівкою. З цього виходить, що передплату треба платити вчас і то готівкою.

Для улекшення праці і поменшення коштів видавництва особливо при упімненнях, треба, щоби передплатники придержувалися вказівок Адміністрації, тому:

1) Передплату треба вплачувати точно щоби Т-во не мусіло висилати упімнень, або здержувати часопис.

На відтинку чека П. К. О. або переказа треба зазначити на що висилається гроші

2) Неодержане число часопису треба реклямувати найпізнійше по одержанню слідуючого числа, бо чисел може забракнути.

Реклямації за часопис є вільні від почтової оплати, одначе не писати зайвого

3) При реклямації часопису або запитах треба **все** подавати точну адресу

При зміні адреси — подавати і стару, і писати виразно, щоб не гаяти часу в адмін.

4) Кожний передплатник повинен дбати, щоби було як найбільше читачів часописів „Сільського Господаря", бо тоді буде можливий скорший поступ в господарському життю нашого села.

Не гнівайтеся, коли адміністрація упімнення висилає нараз всім — інакше поступати не може, хоч би й з технічного боку.

Багато неприємностей зникне, як що передплатники послухають нашої поради.

Адміністрація.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 1. Де дістати деревного карболіну?

— Карболіну до оприскування дерев та ран можна дістати у фірмі „Господарська Горговля" Б. Поповича у Львові, вулиця Руська 20. В продажі мається два роди карболіну: дендрина — пушка 1 кг. — 2.15 зл., 5 кг. — 10.00 зл., 10 кг. — 16.50 зл., 25 кг. — а 1.20 кг. неодендріна — пушка 1 кг. 3.20 зл., 5 кг. 15.00 зл., 25 кг. а 2.20 зл. Жадайте цінників!

Ч. 2. Де дістати насіння цукрових буряків?

— Тепер насіння дістати у Львові не можна, зверніться до „Господарської Торговлі" (див. вище) на весні, гадаємо що буде.

Ч. 3. Де можна купити расові кролики?

Яка раса кріликів найкраще надається до плекання, я маю прості сірі, подібні на зайців, але хотівби якісь расові. **Т. Петрук.**

— Радимо Вам купити собі добрі кролики „чіншілі", це попеляті з чорними волосинками поміж попелястими. Футро таке є добре цінене. Кролики ці продає Філія „Сільський Господарв в Зборові. Там же є і кролики „віденські".

Ч. 4. Де дістти насадові яйця курей леґгорнів та добру літературу по птахівництву?

— Яйця Леґгорнів дістанете у Львові, Ялівець 166. О. Бучинська. Ціна буде оголошена в час. „С. Г." на лютий. З книжок по птахівництву маємо ті, що будуть оголошені на окладинці „С. Г." ч. 2. там же є і ціна.

Ч. 5. Які погної штучні можна мішати з обірником?

— З обірником можна мішати: суперфосфат, сіран амону, потасові солі, каініт. Не можна мішати погної вапнові.

Ч. 6. Хочу посіяти насіння акіції білої.

Маю бжоли і хочу розвести акацію з насіння, та обсадити цілу околицю і насадити в лісі. Чув що насіння зле сходить на весні, що робити щоб воно зійшло. **Семенюк Петро.**

— Насіння акації найкраще сходить, коли зберете його в осені і зараз висіете в ґрунт. Коли ж цього не зробили, то рано на весні зробите так: насипте в решето (сито) насіння, за стійте води 80° С. візьміть відро і над відром перепустіть горячу воду через насіння в ситі. По цім сито з насінням покладіть на відро і закрийте все мішком, так, щоб насіння пройшло ще парою з води. Як вода у ведрі остигне, висійте насіння на грядки. Все буде добре.

Ч. 7. Яка віддаль дерев в саді?

Яка має бути віддаль півпенних дерев яблунь і грук в промисловім саді. В нашім селі кілька господарів заложили сади і дали між деревами 7 — 8 метр. Так їм порадив той в кого купували щепи. Чи це не за мала віддаль?

Е. Ковалишин.

— Віддаль між яблунями півпенними в промисловім саді має бути 10—12 метр. а між грушами 8—10 метр.

Усі господарі, садівники і городники, — усі Кружки »Сільського Господаря« та Гутки Молоді

ПОВИННІ НЕГАЙНО КУПИТИ НЕОБХІДНУ КНИЖКУ

Інж. Василя Баричка, п. з.: »ЯК НИЩИТИ МШИЦІ, земляні блохи, слимаки, дротяники, борозняки, медведики, миші, щурі, хомяки та суслики!« — 64 сторінки з численними образками. — Ціна 60 ґр., з почтовою пересилкою 70 ґр. — Хто замовляє 10 примірників на одну адресу, цей не оплачує пересилки і дістає 1 прим. даром. — Замовляти:

Інж. ВАСИЛЬ БАРИЧКО, ЛЬВІВ 15, OKRĘŻNA 100.

Гроші пересилати на чекове конто П. К. О., число 505.184. — Книжки висилається тільки за попередним вплаченням належитости.

ТІЛЬКИ 1·80 ЗОЛ. Порто 50 сот.

коштує великий ілюстрований інформаційний КАЛЕНДАР

„КРИНИЦЯ“

НА 1935 РІК

Календар „КРИНИЦЯ“ є необхідний в кожній українській хаті.
Календар „КРИНИЦЯ“ обіймає своїм змістом всі найважніші питання сучасного життя.
Календар „КРИНИЦЯ“ це збір найактуальніших світлин з ріжних ділянок.

Одною з найбільше вартісних частин календаря є його правні поради, а саме основно пояснені закони та правноадміністраційні розпорядки і приписи. З нього довідаєтеся про законні вимоги купна-продажі. про справи контрактів, сплати довгів та полекші в сплатах, про законні вимоги при уладжуванні вистав, концертів, фестинів, забав, відчитів і прилюдних збірок, про адміністраційні кари і боротьбу з ними, про суспільні обезпечення, про те, які річи є вільні від екзекуції, про законні вимоги, коли даєте дитину до науки ремесла, про вивласнення ґрунтів, про розємні уряди і пр. і пр. — Не сила подати подрібно докладного змісту календаря. Щоби пізнати і належно оцінити його вартість, треба його перечитати. А перечитати і набути на власність дуже легко, бо його ціна дуже низька.

Замовляти у Видавничій Спілці „Діло“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Хто пришле гроші на 5 календарів, дістане додатково один календар даром, хто пришле на десять календарів, дістане три даром, а хто пришле на пятнацять, дістане пять календарів

ДАРОМ

при чому Видавнича Спілка „Діло“ оплатить порто кожної посилки.

Найкращі. **Найтреваліші.**

ШЕВСЬКІ КІЛКИ

української фабрики

ДЕНДРА

у Львові, вул. Потоцького 58 а. Тел. 89-09.

Читайте, поширюйте і передплачуйте

найстарший український часопис

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“

який заложили основоположники українського соціялістичного руху Іван Франко та Михайло Павлик 1895 р.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“, це старий приятель українського селянства, який вже 40 літ стоїть на сторожі його прав.

Передплата: Річно 8 зол., піврічно 4 зол., квартально 2·20 зол.

Конто П. К. О. 500·950.

Адреса: **„Громадський Голос“, Львів, Міцкевича 7/II.**

Відпочинок та радість знайдете у Святах тоді, коли зможете їх використати для поглиблення власної освіти і для пізнання життєвих питань у нас і в світі.

Таке пізнання дадуть Вам книжки

Видавництва

„САМООСВІТА“

яких досі вийшло 60 книжок.

Передплатіть книжки »Самоосвіти« на рік 1935 **за 3 золотих у рік.**

Книжки виходять по одній що місяця.

Ціна книжок, які вийшли досі:

1 річник	12	книжок	разом	з	перес.	4.00 зол.
2 „	24	„	„	„	„	7.50 „
3 „	36	„	„	„	„	10.00 „
4 „	48	„	„	„	„	12.00 „
5 „	60	„	„	„	„	15.00 „
6 „	72	„	„	„	„	17.50 „

(в тім є передплата на рік 1935).

Хто купить у Видавництві разом 6 річників той одержить дарову нагороду, книжку вартости 3 золотих.

Адреса: **ЛЬВІВ, вул. МІЦКЕВИЧА 7, »САМООСВІТА«. — П. К. О. 500.872.**

ПИШІТЬ ДО ВИДАВНИЦТВА ПО КАТАЛЬОҐИ!

Тисячі подяк і листів з признанням для нашої бібліотеки.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

ПАСТИ НАД НЕМА КРАЩОЇ

„ЕЛЄҐАНТ“

ФАБРИКА ЛЬВІВ, КОРДЕЦЬКОГО 51.

СПРОБУЙТЕ

а переконаєтеся, що паста до обуви і підлог

„РЕКОРД“

є найліпша!

ФАБРИКА

„РЕКОРД“

Львів, пл. Унії Берестейської 8.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

РІЧНИК XXI ЛЬВІВ. ДНЯ 15. СІЧНЯ 1935 ЧИСЛО 2.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

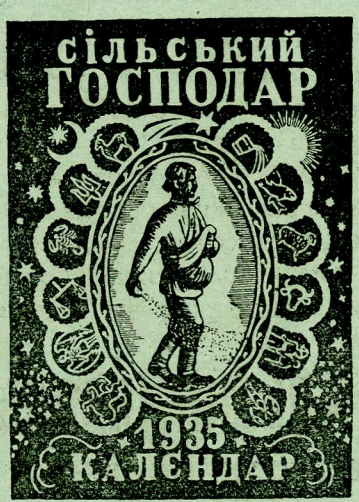

ВЖЕ ВИЙШОВ

ДРУГИЙ НАКЛАД

Календаря „Сільський Господар“!

Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1·50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0·50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: **„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.**

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

Передплачуйте одинокий, багато ілюстр. часопис-журнал для українських родин

„НЕДІЛЯ“

„НЕДІЛЯ“ виходить вже 7-ий рік, що тижня в обємі 12—16 сторінок друку великого формату, а тисячі читачів зі всіх верств української суспільности засвідчують наглядно про її популярність.

„НЕДІЛЯ“ приносить багато актуального матеріялу та відзеркалює безсторонньо сучасний дійсний стан політичного і громадянського життя українського народу на всіх його землях та на еміґрації.

„НЕДІЛЯ“ дає щотижневі огляди політичного та господарського життя всього світу, розглядаючи важніші його проблєми в окремих, основно опрацьованих статтях.

„НЕДІЛЯ“ маючи що найкращих кореспондентів та співробітників в краю і за границею, приносить щотижня цікаві статті зі всіх ділянок людського знання, науки, техніки, історіоґрафії, мемуаристики, мистецтва іт.п. Цікаві кореспонденції з далеких країн, описи подорожей і заточенців на нашій еміґрації, тримають читача у постійному зацікавленні і контакті з тим, що діється в світі.

„НЕДІЛЯ“ веде постійно, домашньо-лікарський, сільсько-господарський, жіночий та правний порадники а для розваги своїх читачів поміщує постійно, зразково опрацьовані кутики: загадковий, шаховий та гумористичний. Зокрема спорт, театр, кіно, радіо, новітня техніка находить в „Неділі“ належну увагу та зрозуміння.

Передплата річно 14 зол., піврічно 7 зол., чвертьрічно 3 50 зол., місячно 1·20 зол. За границею 3 ам. доляри. — Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, Ринок 10. II. Тел. 29-41. — Для Волині, Полісся, Холмщини і Підляша видаємо в такім самім обємі і ціні „ВОЛИНСЬКУ НЕДІЛЮ“. Конто ПКО. 412.312.

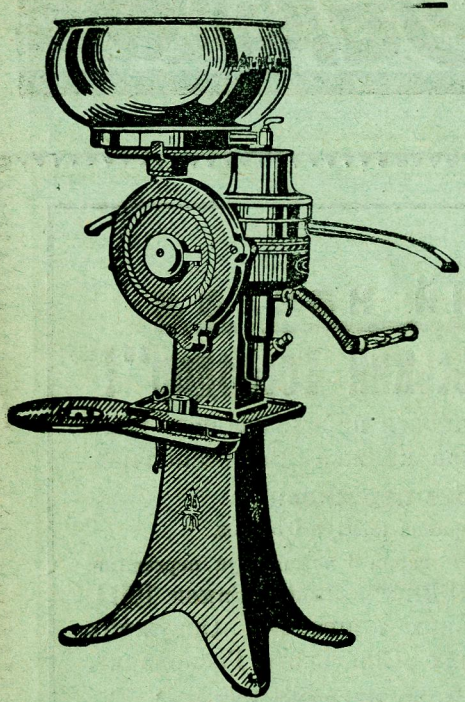

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Ґловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

Видає: **Товариство „Сільський Господар“** при співучасти „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: **д-р Евген Храпливий.** — Редаґує **Колеґія.** — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 15. СІЧНЯ 1935. ЧИСЛО 2.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТИ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.
Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2·— зол.
за пів року . 4·— „
за цілий рік . . 8·— „
За кордоном: В Америці і інших краях . 2·— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200·— зол.
половина сторінки . . . 120·— „
чверть „ . . . 65·— „
одна восьма „ . . . 35·— „
За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . . . 30% „
Дрібні оголошення по . . . . . 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipoteczny) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ЗМІСТ: Інж. Іван Лапчук: Подбаймо про хліб на цілий рік; Інж. аґр. М. Нищий: Добрий гній дає ще кращий врожай збіжжа; Роман Коцик: Мої спостереження над відмінами кукурудзи; О. Бучинська: Що робити, щоби кури в зимі неслись; Роман Коцик: Зима — час науки для селянина; САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО — Роман Коцик: Розмножування вишні відростками; М. Подоляк: Закладаймо парники; А. Гнатовський: За нашу садівничу терміно льогію; Роман Коцик: Дайте відомости про найвчасніші яблока; Ветеринарійний курс в Пикуловичах. ТЕХНІКА В ГОСПОДАРСТВІ — Інж. Роман Кахникевич: Водяна турбіна та водяне коло; Юліян Соколевицький: Відродження гарбарського промислу в Галичині; Про винагородження за шкоду, нанесену звіриною і про охорону від тих шкід; Зниженний сільський абонамент з доставкою „Детефону“.; ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДИ; — ЖІНОЧИЙ КУТИК;

Подбаймо про хліб на цілий рік

Не всі селяни мають хліб цілий рік. Богатьом вже його забракло, а богатьом забракне його на весні.

Вже до війни були по наших селах громадські шпихлірі. Вони давали поміч хліборобам у формі позички зерна, чи то на хліб, чи на насіння, а часто й допомогу погорільцям у випадку пожежі.

Прийшла війна й знищила майже всі громадські шпихлірі.

Лихоліття по селах в останніх роках насунуло думку організувати допомогові збіжеві фонди у формі зсипів збіжжя (шпихлірів) при Кружках „Сільського Господаря“, яких завданням було би нести поміч членам в часі важкого переднівку й у той спосіб причинитися до ліквідування лихви на селі.

Щоби ту незвичайно важну ділянку діяльности Кружків „С. Г.“ наладнати й дати одноцілу форму шпихлірів при Кружках, рішило Товариство „Сільський Господар“ організувати при них шпихлірі, як Шпихлірові Секції.

Шпихлірові Секції, обіймають:

а) Уліпшення рослинної продукції всіх родів сільсько-господарських рослин (а не тільки збіжжя) та організацію і працю, що може причинитися до збільшення приходів з рослинної продукції.

б) Допомогу членам у набуванню насіння на випадок лихоліття, будь градобиття чи іншого нещастя, а навіть у прохарчуванню в часі важкого переднівку.

Для цього Секція творить зсип збіжжя та насіння інших сільсько-господарських рослин. Відповідно до запотребування членів і запасів Секція дбає в пору набути дорідне й відповідне насіння для членів: чи то дорогою виміни зсипаного насіння на дорідне, чи дорогою продажі зсипаного насіння і за осягнену суму набуття відповідної кількости дорідного насіння. Секція старається придбати чистільні уладження і на них чистити насіння членів. В міру запасів Секція уділяє зворотну допомогу в насінню членам, які після жнив звертають допомогу в натурі по самокоштах постачання, при чому треба мати на увазі кошти завідування, а також убуток при зсиханню зерна. На випадок градобиття, пожежі чи іншого непередбаченого нещастя в господарстві члена, Секція може уділити членові беззворотну допомогу в міру своїх запасів.

На ведення діяльности Секції твориться при Кружку „С. Г.“ шпихлір; до нього вносять члени Секції вкладку в зерні, яку установлять Загальні Сходини членів; Кружок може піднаймати поле під управу, а збір зерна з нього зсипається до шпихліра Кружка; входить він у порозуміння з громадською радою щодо відання під заряд громадського шпихліра, якщо такий є в громаді.

В деяких околицях, де вже є Шпихлірові Секції, Управа піднаймає громадський або приватний шпихлір і до нього зсипають члени Секції зерно, як членську вкладку. Членську вкладку ухвалюють одноразово, або щороку, в житі або пшениці по 10—15 кг. (в Яворівщині по 25 кг., а в Стрийщині 10—20 кг.) і зсипають звичайно в осени.

Щоби зерно не лежало в шпихлірі, то Управа Секції в порозумінню з Радою Кружка випозичає весь запас або частину місцевій кооперативі з тим, що вона з весною зверне випозичене зерно після умови. В той спосіб має кооператива капітал на збіжевий оборот чи то для збуту чи набуття зерна.

Шпихлірова Секція зміряє допомогти членам у піднесенню якости насіння, поширити його серед членів та в той спосіб впровадити уодностайнення (штандаризацію) збіжжя і інших сільсько-господарських рослин.

Отже перед осінними й весняними засівками збирає Секція замовлення членів на насіння, а рівночасно члени вносять до шпихліра зерно, призначене до виміни на дорідне насіння. Управа Секції підшукує сама, чи при помочі місцевої кооперативи насінні господарства, що можуть доставити відповідне насіння, яке мається в районі уодностійнити. Відповідно до запотребування Секція вимінює, чи иляхом продажі-купна доставляє членам насіння.

На приклад: члени зсипали 20 м. сотн. пшениці. Управа Секції підшукала господаря, що має дорідну пшеницю; тоді в нього міняє зсипані 20 м. сотн. пшениці на добірну з доспанням 20 проц. більше, отже за 20 дістає 16 метр. сотн. дорідної пшениці, а тому кожному господареві передає на 20 проц. (1/5 часть) менше, як зсипав до виміни. Коли власник дорідного насіння не хоче виміни, а грошей, тоді Управа продає зсипані 20 метр. сотн. пшениці й купує дорідну пшеницю, очевидно на 20 прц. дорожче від ціни зсипаної пшениці, отже куплене насіння розділює в той спосіб, що кожному господареві дає на 20 проц. менше, як зсипав до виміни.

Одначе не цілий запас свойого зерна вимінює Секція на дорідне насіння, а тільки в міру запотребування. Секція мусить числитися з тим, що прийде переднівок, а зрештою неощадно було би вимінювати все зерно на дорідне, яке опісля малоб лишитися як запас, а не бути зужитим на насіння; відома річ, що при виміні одержується менше зерна, але за то дорідного, а Секції йде про те, щоби мати як найбільші запаси до розпорядимости, головно на переднівок для прохарчування, на що може бути й збірне зерно, а не дорідне насіння.

Перед кожною засівною кампанією переводить Секція чищення збіжжя в порозумінню з Машиновою Секцією, яка віддає до вжитку Шпихлірової Секції після умови чистільні знаряддя: тріер (циліндер), змійку, млинок і т. п.

Після жнив аж до переднівку збирає Секція періодично інформації щодо лишків зерна в членів на продаж, та на підставі того матеріялу Рада Кружка старається через місцеву кооперативу для загального збуту й закупу корисно вмістити їх на ринку. Уодностайнення (штандаризація) насіння в районі, а навіть у селі, облекшить збут і причиниться до осягнення кориснішої ціни при одночасному збірному збуті.

В районах, де продукція хліба не вистарчає на виживлення місцевого населення, потрібні є теж шпихлірі. В їх обсяг праці входить справа підшукання корисного набуття хліба. Для цього на внесення Управи Секції Рада Кружка навязує порозуміння з Кружками „С. Г.“ в хлібних районах, а саму торговельну справу передає місцевій кооперативі.

Весною й літною порою старається Секція впливати на загал хліборобів через своїх членів, щоби нищити поголовно буряни (хопту), шкідники, хороби й у той спосіб причинитися до уліпшення насіння.

Коли в районі Філії „С. Г.“ повстануть Шпихлірові Секції при кількох Кружках „С. Г.“, треба приступити до зорганізування Філіяльної Шпихлірової Секції при Філії „Сільського Господаря“, в якій зосереджувалася би співпраця Шпихлірових Секцій усіх Кружків в районі Філії.

Тепер найвища пора подумати про наладнання раціональної управи с.-г. рослин, щоби вистарчило не тільки на прожиток сімї, але щоби надвишка зерна як найкорисніше вмістити на ринку.

Треба теж в пору подбати про те, кілько і де найдешевше можна набути зерно, щоби опісля з весною не пожичати зерно на лихварський процент або платити високі ціни за якебудь зерно чи бараболю.

Докладно про все довідаєтеся з книжочки п. з. Інструкція в справі орґанізації Шпихлірової Секції при Кружку „Сільського Господаря“, яку можна набути в Т-ві „Сільський Господар“ у Львові, Ринок ч. 10 по ціні 15 гр. разом з пересилкою*).

Інж. І. Лапчук.

*) Правильник і взори книг Шпихлірової Секції знайдете дальше на стор.

Інж. агр. М. Нищий.

Добрий гній дає ще кращий врожай збіжжа

Кожний свідомий господар, що веде свою господарку після вказівок агронома, книжки, робить рахункові замкнення своїх прибутків і видатків, скаже, що молочна господарка, порівнюючи з іншими виробничими галузями, сьогодня найбільше калькулюється. А коли взяти під увагу, що в деяких місцевостях не є ще поставлена як слід годівля молочної худоби, то будуть зовсім оправдані ті нарікання, що мовляв, мені не оплачується носити молока до молочарні. Дехто може думає, що коли молочна господарка сьогодня рентується, то треба виключно їй віддатися, а менше тоді думати про рільну господарку та про інші господарські

ще ту корову добре нагодувати і то ситними кормами. А деж візьмемо ті корми, наколи наша рільна господарка буде занедбана, занехана.

Агрономами ведеться широка пропаганда про поширення пашного буряка, моркви, турнепсу, конюшини, люцерни, сераделі, вікової мішанки і т. інш. Це все прямує до того, щоб запастися кормами, а як будуть корми, тоді можна буде говорити про раціональне використання тих кормів. Пашний буряк, моркву, конюшину будемо мати тоді, коли наші поля не будуть пісні, а будуть мати вистарчаючу кількість поживних річовин для утворення надземної чи підземної маси.

Учасники свята „Сільського Господаря“ в Золочеві 8,VI. 1934 р.

галузі. Однак так не повинно бути. В сільському господарстві мають рівномірно поступати всі виробничі галузі, з тою лише ріжницею, що коли якась галузь більше рентується, то її слід більше інтенсифікувати, щоби збільшити її доходовість. І коли сьогодня краще платиться молоко, як збіжжя, то це не значить, що ми повинні зовсім занехати рільну господарку, а навпаки, як побачите далі, то молочна господарка підносить видайність рільної господарки.

Треба не забувати, що рільна господарка є головним пунктом, звязуючим звеном всіх інших галузей сільського господарства. Годівельно-молочна господарка буде добре стояти тоді, коли буде в належному стані рільна господарка. Бо для того, щоби було молоко, то мало мати добру корову, а треба

Пожива рослинам вноситься до ґрунту в формі гною обірнику, штучних та зелених погноїв, тощо. В наших господарствах помічується брак гною-обірнику і обірник той по своїй якості представляє малу вартість. Лиха якість гною-обірнику наших селянських господарств пояснюється тим, що по перше, гній той одержується від корів, що зле годуються, а друге, гній той невміло зберігається. Гній-обірник від тварин, що годуються одною лише соломою, або одним сіном буде по своїй якості зовсім іншим, як гній від тварин, що годуються ситними кормами. Для господаря не є все одно, який гній чи від тварин, що добре годуються чи зле, бо його якість є в тісній залежності від якости кормів; чим кращі є корми, тим кращим є гній і навпаки. Для прикладу візьмім якогось го-

сподаря, що провадить годівельно-молочну господарку і має до диспозиції корми: добре сіно, червону конюшину, пашні буряки, моркву, картоплю, січку, ґрис, макух і годує після норм.

Тоді склад гною в % буде такий:

Вода 76, орган. річов. 21.8, азот. заг.кіл. 0.5, фосфор 0.2, потас 0.6, вапно 0.6, магній 0.5, сірка 0.10, хлор 0.15.

Нас тут найбільше цікавить азот, фосфор, калій. Цей гній господар вивіз під окопові, зглядно пашні буряки. Пересічно на 1 га треба 400 сот. гною обірнику. Досвіди кажуть, що пашний буряк із врожаєм 500 м. сот. з 1 га побирає з ґрунту азоту 119 кґ., фосфорового квасу 51 кґ., потасу 295 кґ., вапна 87 кґ. Тепер підрахуймо скільки дасть всіх тих поживних складників наш гній. Знаємо, що господар вивіз його 400 сот., а в ньому є 0.5% азоту, то 40000×0.5 : 100=200 кґ. 40000×0.2:100=80 кґ., фосфорового квасу, 40000×0.6:100=240 кґ. потасу. Виходить, що ми маємо надвишку в азоті, фосфорі, натомість дещо бракує потасу. Але що наші господарі гній-обірник кладуть часто весною, то він не в стані ввесь розложитися і стати доступним до засвоєння корінцями, це раз, друге, треба числитися ще з тим, що якась частина поживних складників вивітриться, що разом впливає на зменшення поживної вартости гною. Найбільше можна рахувати, що розложиться і буде доступна рослинам половина тої поживи, що має в собі гній; отже для нормального розвитку пашного буряка не вистарчить тої поживи, що буде находитися в стані доступному, особливо потасової соли, а тому конечно треба примінювати помічні погної.

Це ми мали гній-обірник від корів, що добре годувалося, а тепер візьмім корови, що годувалося сіном, соломою і в ряди-годи ситними кормами. Склад гною приблизно буде такий:

вода 79, орган. річов. 19.5, азот 0.2, фосфор 0.09, потас. 0.4, вапно 0.4, магн. 0.15, сірка 0.10 і хлор 0.16%.

Коли ми вирахуємо так, як і попереднього разу, то в 400 м. сот. гною буде азоту 80 кґ., фосфорового квасу 36 кґ., потасу 160 кґ. З наших обчислень виходить, що гній від корів, що зле годувалися, порівнюючи з гноєм від корів, що добре годувалися, має азоту на 120 кґ., фосфорового квасу на 4 кґ., потасу на 80 кґ. менше.

Брак госкодарського знання наших господарів не дає можливости розібратися їм в якості гною-обірнику, а тому не вивозять його на поле відповідно до кількости запотребования поживних річовин у ньому, а часто, чи то гній добрий, чи лихий, чи кладе він його під окопові, чи під збіжжя, придержуються старої норми 350—400 м. сот. на 1 га. Колиб, скажім, господар вивіз на своє поле 400 м. сот. гною від корів, що зле годуються, і посіяв там пашні буряки, то доброго висліду він не буде мати, бо не вистарчить поживних складників. Цоби мати врожай, то йому треба того гною вивести не 400 сот., а в яких 2 і пів рази більше. Бачимо, що годівельно-молочна господарка причинюється до поліпшення рільної господарки, збільшує її доходовість, а це веде до кращого майбутнього господаря.

Роман Коцик.

Мої спостереження над відмінами кукурузи

II.

Рівнож робив я проби з кукурудзою „Бидґоска вчасна“ шулька довга, зерно жовте, гладке і коротке, рідко осаджене на шульках; одержав я її з тамтейшої досвідчальної стації. Однак вона потребує більше вогкости, доходить пізно, видаток має дуже малий і для нашого Поділля вона зовсім не надається.

З инших мені доступних відмін подобаласа мені кукурузда „Чінквантіно“, шулька коротка 10—12 цм., зерно дрібне довге, ясно червоне, склисте, на шульках густо осаджене, бадиля низьке, на 1 м. до 1.5 м. висока, доходить з початком вересня. Потребує короткого часу для веґетації, дозріває на 2 тижні скорше чим наша „проста“ і може бути предплодом для пшениці, що має велике значіння для малоземельних, де звичайно приходить: кукурудза, пшениця, бульба. Кукурудзянка як дрібніша, надається дуже добре на січку для худоби.

З усіх вичислених відмін, кукурудзи „Денніґ“ потребує найдовшого часу до веґетації, а як передплід під озимину є неможлива.

Після цих висше наведених моїх спостережень, дуже добре дасться заступити насіння кінського зуба, кукурудзою „Ден-

ніг". Богато наших селян відстрашує від сіяння кінського зуба, власне його висока ціна, 60 сот. на 1 кг., між тим коли насіння кукурудзи „Денніг" можна виплекати собі у нас. Плекати на ширшу скалю можуть лише ті, що мають відповідне поле, де в сусідстві не булоб жадної иншої кукурудзи, бо вітер занесе пилок далеко і тоді уже зведеться.

Хто серйозно хоче перевести проби з кукурудзою „Денніг" і „Флінт", радо можу служити, за зворотом коштів опакування і порта, невеликою скількістю насіння. Для мене і для широкої маси читачів певно булоб цікавим, як буде кукурудза „Денніг" або „Флінт" рости у инших частях нашого краю, особливо на Покуттю і Волині, як кукурудза на зерно і на пашу. Тоді плеканням кукурудзи „Денніг" можна булоб поставити на ширшу скалю і вона моглаб виперти спроваджуваний кінський зуб, котрого площа посіву усе буде збільшатися з переходом до молочної господарки.

Село Хмелева, п. Язловець.

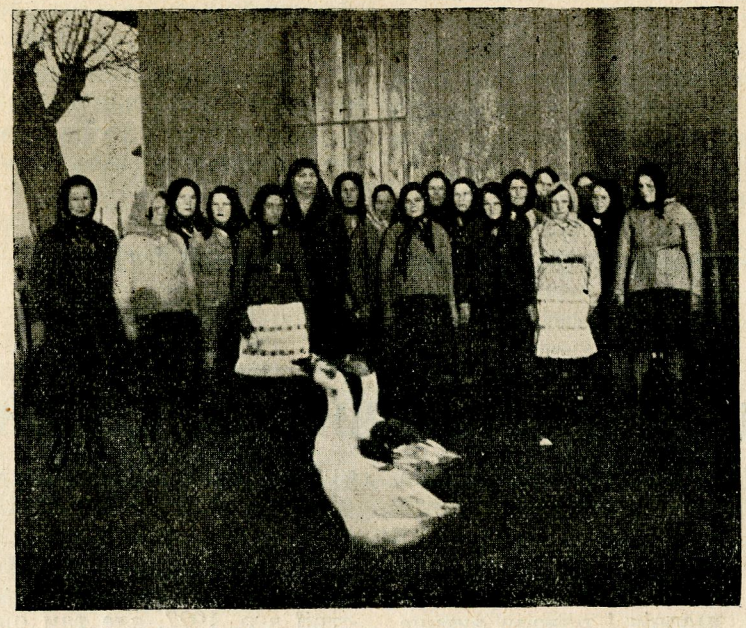

Секція жінок годівлі дробу при Кружку „Сільського Господаря" в Берегах, пов. Самбір.

О. Бучинська.

Що робити, щоби кури в зимі неслись

Щоби кури в зимі неслись це мрія кожної господині, бо яйце в зимі це є готовий гріш до щоденного видатку на щоденні потреби як нафта, сіль, сірник, зошит для дитини і т. п. В зимі яйце коштує майже вдвоє стілько що в літі. Отже, треба заставити курей нестись добре і в зимі, щоби піднести дохід зі своєї господарки.

Щож для цього потрбіно. Перше всього треба памятати, що: 1) кури мусять походити з доброго несучого роду, 2) мусять мати добрий курник, 3) Треба курей добре доглядати та розумно кормити.

Зимова несність у курей це властивість спадкова, але при невідповідному догляді і кормі і в найліпшого матеріялу не досягнемо доброго висліду. Тільки здорова і дібрана курка буде в зимі нестись, а для того треба ще з курчат вибирати здоровий і добрий матеріял. Тому всякі каліки або слабші курчата в 6—8 тижнів треба збувати з господарства, а також позбувати лишних когутиків, щоби не видавати злишного корму.

Дехто думає, що з ранніх курчат бувають добрі несучки, але це не є все так. Все залежить від корму; курчата, які вилягли до 15. квітня не потребують щоб до корму додавати багато білковинних річовин, бо в осені завчасу почнуть нестися а опісля зачнуть пірitись а якраз на зиму перестануть нестись, Натомість пізніші виляги (аби не дуже пізні) потребують весь час корму багатого в білки; вони доженуть своїм розвоєм старших і в осені почнуть нестись через цілу зиму.

Часом трапляється, що за курми і добре ходиться і добрий є матеріял. але деякі оди-

ниці не можна заставити нестись, отже, для того в вересні місяці ще раз переглядаємо свої несучки — молодняк і всякі підозрілі на хоробу і кволі без милосердя викидаємо зі свого господарства.

Щоби мати дохід з курей не треба забувати, що курник мусить бути сухий, ясний, чистий і теплий. Головно вимагається від курника, щоби там не було протягів, може бути і не такий теплий, але протяги дуже шкідливі і це є головна причина всіх хоріб у дробу. Дуже важним є і кормлення дробу з зимі. Рецептів не даю, бо їх вже подавалось на сторінках часопису С. Г. Зі свого боку раджу кормити так, як хто вже кормить, а тільки розділити рік на дві половини від 1. жовтня до 1. березня час зимовий і від березня до жовтня — літний. В зимовий час додавати до корму більше білків, в літний меньше. Зерна давати 2 рази на день при чому не робити мішанини з різних ґатунків збіжжа, а давати кожний ґатунок збіжжя зокрема. При мішанині кури вибирають зерно, яке їм більше смакує, а решту лишають.

Не треба забувати в зимі додавати курам зелений корм, дуже добре давати кільчений овес; коло цього є робота, але найбільш поплатна. Кільчений овес можна замінити сировою морквою, буряками а також суху посічену кропиву.

Свіжа і чиста вода ніколи не сміє бракувати в курнику.

Курка, яка до 15 січня не почала нестися при такому догляді і кормі як сказано вище, без жадних розмов викидається з господарки, щоби за дармо не їла.

Радиться в господарстві не тримати старих курок найбільш 3 річних бо старші курки не несуться вже добре і мають нахил до різних хоріб та можуть хороби переносити на здорові.

Залишати старі курки тільки тоді, коли вони є добрі несучки.

Роман Коцик.

Зима — час науки для селянина

Поволи але все таки чим раз більше, прибуває садків по наших селах. Як пишуть польські садівничі часописи, то надпродукції овочів не належить боятися, бо ледви 10% з усіх засаджених садків буде давати відповідні овочі, решта змарніє і поволи вигине. Хто купив на ярмарку по 6 зол. 10 щіп, то може з одної чогось дочекатися. Чи це буде літний чи зимовий овоч, то Бог його знає. Нашим селянам належалоб застановитися над цими, вище наведеними словами, молодого польського садовода А. Гладиша і взяти собі за задачу старатися тим, що засадили вже, повести садок так, щоби дійсно приніс дохід. Нема звідки два рази насаджувати деревце, ніхто не дає нам на це „позички". Зима це час, де селянин вільніший від робіт може дещо прочитати і навчитися. Для кожного початкуючого садівника раджу **вивчитися на память**, (не прочитати побіжно!), статті п. М. Панашія „Закладаймо сади", що друкувалися в цім році у „С. Г.". Без конечних, там ясно виложених, правил садоводства. годі нашому селянинови, набути яку небудь теоретичну підготовку. Дуже добре булоби, колиб зійшлося в кружку „С. Г." кількох селян особливо молоді, щоби вона взяла за ціль вивчити ті статті. В гурті кажуть, і смерть лекша. то ж і наука.

Стреміти нам треба булоб, щоби у нас кожна Філія „С. Г.", що має садівничу секцію, могла утримати фахівця садовода, котрий бувби вандрівним учителем садоводства. Таких учителів садоводив з вищою фаховою освітою довелось мені здибати в Австрії в р. 1927, але там оплачує їх держава, зглядно край. Поодинокий такий вандрівний учитель має свій округ, відбуває виклади, курси, дає розяснення на усі надходячі питання, що відносяться до садової культури, словом є на даний округ авторитетом для власників садів.

Виголосити пригнідно якийсь виклад на тему саду, то люди вислухають, тай до весни забудуть, що їм хтось наговорив. Де як де, але в садівництві, котре одиноке з усіх галузів сільського господарства ще трохи поплачується, рідко де можна знайти між нашими селянами людей, котріб були якось до цего приготовані. Кожний вважає, що як засадив, то щіпа колись вродити мусить.

З цеї оспалости треба раз збудитися. Отцим пишу ту статтю, не щоби кому дорікати, а щоби викликати критичні голоси, як піднести рівень знання серед наших селян-садоводів, розуміється власними силами.

Прошу садоводів відгукнутися, а Хвальну Редакцію дати місце для дійсно вартісних голосів в цій важній справі.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Роман Коцик.

РОЗМНОЖУВАННЯ ВИШНІ ВІДРОСТКАМИ.

Вишень „місцевих", нещеплених по наших селах є дві засадничі відміни: 1) з овочами великими ясно червоними, (сік ясно червоний), дозріваючими з початком липня, віти похилені, листя широке ясно зелене, рідко де росте як високопенне дерево, звичайно півпенне. Звуть їх „каравушні", а в Бучацькім пов. „вишні-морелі". 2) З овочами дрібнішими, темно червоними аж чорними, дозріває пізніше на тиждень від перших, віти більш взнесені до гори, листя вузше і темніше. Сік д. фарбує на темно червоно, звуть їх „вишні чорні" або „прості".

Вишні ці для селянського садку можна собі розвести відростками. Це є виключно для тих, що не думають продукувати вишні на продаж, а лиш для своєї потреби. Особливо лишу це для селянської молоді, котра радо хотілаби мати у себе, в садку усі дерева, а не може позволити собі на видаток 1.50 зол., це є стільки коштує 1 щеплена вишня

Множимо відростками так: в осени або весною викопуємо у старім саді добре закорінені молоді однорічні вишеньки, не ушкоджені заяцем і садимо їх у шкілці рядами, усе з півночи на полудне, ряд від ряду, що 75 цм., а в ряді по 40 цм. Вибираємо лиш з околиці тих вишень старих, котрі добре овочують. В травні розсипаємо між ряди компост і його не присапуємо, літом стараємося, щоби між вишеньками було все чисто і пухко. В разі сильної посухи, підливаємо. Пізною осеню підгортаємо вишеньки, а зимою по снігу розливаємо між рядами гноївку. На 50 штук даємо 5 тачок компосту і 25 ведер по 10 літрів гноївки. Слідуючого року ранною весною формуємо їх корону, випроваджуємо як півпенні, на висоту стовбура 1.20 м. Літом часто пересапуємо, щоби не було бурянів. Осеню висаджуємо на місце, даючи віддаль 5—6 м. одна від другої. Третого року по посадженню повинні вже вишеньки родити.

Ще раз повторяю, що способу цего не поручаю для розведення торговельного саду, бо овочі ніколи не будуть дорівнувати щепленим. Це може лиш бути тимчасовим деревом для селянського садку, на власну потребу.

Закладайте Садівничі Секції!

М. Подоляк.

ЗАКЛАДАЙМО ПАРНИКИ.

Всі знають, що найдороща зеленина чи розсада на весні. Чим вона раньша тим дороща.

Щоб виплекати ранню городовину, треба конче мати парник. — Це є грядка землі спеціяльно так приправлена і закрита, що на ній і в зимі росте городовина. Парник можна закладати і в зимі.

Отже як хочете мати ранню городовину, а маєте на цю грядку-парник відповідне місце будуйте парник. Виберіть до сонця затишне місце близько хати, загороджене і робіть парник. Перше всього викопайте яму шириною 1.60 мет. глибиною 40 цм. довжина довільна, залежно від кількости вікон (рам). Ра-

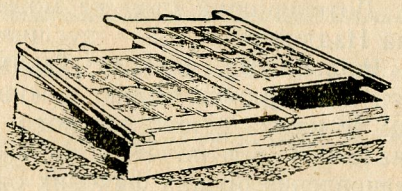

Так виглядає парник, покритий рамами зі шклом.

ма рахується 1×1.50 м. Коли яму викопали; робіть раму з дерева на цей вимір. Памятайте, що одна сторона скрині має бути вища, бо парник має нахил до полудня. Скриня в яму має входити вільно, так, щоб довкола скрині напхати ще гною для утеплення. Стіни скрині стоять в ямі на колах (ніжках).

Коли яма і скриня готова, робіть рами зі шклом. Розмір рами 1×1.50 цм. робляться з соснини, як на вікно, в рогах є окуття. Віконця в рамі малі (10×15 цм.).

Тепер, ще на вікна треба сплести соломяні мати.

Коли все скінчене, треба яму парник набити гноєм. Найкращий гній кінський свіжий, його перемішують з соломою, щоб гній довше тримав тепло.

Гній спочатку накидають на більшу купу, щоб загрівся, а за яких 10 днів вже вкладаєте його до ями. Вкладаєте гній мішаний теплий з холодніщим, чистий кінський з соломяним. Вичистивши яму від снігу, накладамо гній, рівномірно, прибиваємо вилами але не вдоптувати. Наклавши, прикрити рамою і

матами і почекати хай вляжеться. Дорівнюємо свіжим гноєм і насипаємо зомлі і знова закриваємо щоб земля отрілась. Гній яким обкладаємо довкола раму ззовні має сягати аж до рам. Гній цей добре втоптати.

Земля до парника має бути компостова, пересіяна через сітку. Землі дається на 10—15 цм. зверх гною. Віддаль землі від вікна 15—20 цм. не більше. Як все готово, тоді грабельками землю скородимо і в рядочки висіваємо насіння. Висіяне насіння притискаємо дощинками і накриваємо парник, щоб отрівся. Тепер треба слідити, щоб рослинки як зійдуть мали світло, бо можуть витягнутися.

(Далі буде).

А. Гнатовський.

ЗА НАШУ САДІВНИЧУ ТЕРМІНОЛЬОГІЮ.

Перед українськими садівниками на західних землях, помимо багатьох технічних питань, стоїть неменш важне завдання, а цим є встановлення української садівничої термінології. Дотеперішній стан не може зостатися: на Наддніпрянщині — русіцизм, в Гачині — польонізми, чехізми. Таким чином цей стан підтверджує опінію чужинців, що украніці не мають нічого власного. Власне тому належить від початку застановитися над встановлення ріжних фахових окреслень (термінів) і всім як в слові так і в письмі тільки їх дотримуватися. Апробувати ці терміни мав би наш зверхній орган — Садівничо-Городнича Секція „Сільського Господаря“ і за прикладом Пасічників поступово ці терміни оголошувати в свому органі — „Практичному Садівництві“.

Щоб наочно вказати на конечність заінтересування цією справою застановимося над декількома означеннями. Почнемо з насіння овочевих дерев, його висіву й плекання дерева.

1. Наші овочеві породи мають дві головні форми насіння: зернятка у яблук та груш й кісточки у инших — звідси повстає поділ пород і їх овочів на **зерняткові (ziarnkowe, jadrowé, Kernobst)**, кісточкові (**pestkowe, peckowice, Steinobst**). Головне значіння надається зернятковим, особливо яблуні. Звідси теж назва місця висіву насіння овочевих дерев називається по французьки **pepiniére (pepin** — зернятко), по чеськи **semeniště.** Оскільки плекання підкладок часто практикується само о собі, на продаж їх шкілкам, вважаємо за конечне ввести окреслення відповідного французькому **(pepiniere)** По російськи воно є шкілкою у відріжнення від „пітомніка“, де плекаються вже ушляхотнені щепи. По польськи і те і друге обеднується назвою шкілки.

2. Виплекані у себе чи набуті підкладки підприємець висаджує у відповідних віддаленнях, ушляхотнює й протягом кількалітнього плекання допроваджує їх до готової на продаж щепи.

Таке місце і підприємство називаєтсья у французів так само **pepiniére,** а переважно шкілкою **(Baumschule).** На Великій Україні назвали це **розсадником.** Окреслення не дуже влучне, бо характеризує не самі процеси тут перепроваджувані (ушляхотнення й виплекання щепи), а остаточну ціль, що лежить вже поза границями підприємства, але можна би на неї згодитися, щоб не вишукувати третьої.

3. **Дичка, підкладка, підщепа:** що з цього найвідповідніше, а що належить викорінити? Гадаємо що засадничо належить вживати назви **„підщепа“.** Оскілжи-ж хочемо підкреслити що наша підщепа походить з насіння витрівалих диких овочевих дерев — вводимо определююче окреслення: „дичок“. Цих двох окреслень цілком би вистарчило.

4. **Ушляхотнення** підщеп відбувається **очкованням** чи **щепленням** тоб-то прищепленням на підщепу одного шляхотного очка чи зразу з кількома очками. Від часу коли шляхотні брості розвинуться у гони — маємо **щепу,** хоч би до висадження в сад вона вимагала ряду літ для сформування пня й корони.

Иноді щеплення не має на меті властивого ушляхотнення, лише зміну одного шляхотного сорта другим (проміжне щеплення, перещеплення старих дерев) чи для доповнення розгалужень (у формових щеп).

„Зразок“ (чеське й польське) на В. Україні називають „черенками“ (з російського). Що ліпше?

5. Нарешті в самих назвах сортів багато неусталених окреслень: наприклад у чужих мовах завжди „ренета“, „пармена“, а на В. Україні з російська вживають „ренет“, „пармен“. — Ренет Баумана, Пармен Золотий Зимовий. Що ми приймемо? — очевидно підемо за більшістю й зостанемо при „ренеті“ (вона!).

Відносно груш: Бера, Бере, чи маслівка або масляна?

Відносно черешень: Хрустівка, Хрястка чи Бігарро?

Відносно яблунь: пепін, пепіна чи сіянець. Або як окреслимо „пряний“, „korzenny“ смак мякуша? А без цього годі обійтися при описі сорту.

6. Підщепи маємо слабо і сильно ростучі. Дерева на слаборостучих підщепах називаємо „карловими". Деякі автори пропонують назву „малики", маликове дерево, маликова підщепа. На чому станемо?

Сподіваємося що вже цих декількох прикладів вистарчає щоб звернути увагу на конечність як найскоршого узгіднення фахових садівничих назв.

Ще кілька слів для вияснення чому саме нам припадає цим зайнятися. На В. Україні від р. 1925 виходить дуже змістовний під фаховим оглядом місячник „Вістник садівництва, городництва і виноградарства". Коло 3/4 числа сторінок в ньому займають статті писані мовою російською і власне статті глибшого теоретичного значіння. Українською мовою пишеться значно менше. При такому співвідношенню зрозуміло що й українські автори вживають термінів російської більшости і нікого це не разить.

Те саме відноситься і до виданих там кількох книжечок по садівництву. Навіть „Садівництво плододве та ягідне" Матвія Щербини (Київ 1921), що як зазначає автор в передмові переглянуте в рукописі Доц. О. Янатою та фільольоґом Термінолоґічної Комісії Укр. Наукового Т-ва О. Курило, під оглядом термінологічним неможе нам служити за зразок, бо є повне русіцизмів.

Отже й виходить, що під цим оглядом ми не маємо на кого оглядатися і хоч наше „Практичне Садівництво" є мале, само має цією важною справою занятися.

Роман Коцик.

ДАЙТЕ ВІДОМОСТИ ПРО НАЙВЧАСНІШІ ЯБЛОКА.

В червни і липни яблок зимових вже майже немає. Інші овочі як порічки, аґрест, вишні і черешні не можуть їх заступити. Коли лиш покажуться перші яблока, звичайно досить примітивного смаку і вигляду на базарі, їх сейчас розхапують як новину. Попит на них головно в околицях міст а ще більше на літниских. В польській фаховій пресі піднесено вагу заосмотрення яблоками літниск, тим більше, що літні яблока, мало надаються до транспорту.

В околицях Заліщик дозріває „Інфлянтське" (оливка жовта) в половині липня нормально. (Рік 1933 і 1934 це дві протилежности). Червоний і білий Астрахан при кінці липня. однак це ще не є найвчаснійші яблока.

З Виленщини одержав я в цім році зрази „Кальвілі Мурмінської Розена", котра в тамтих околицях, дозріває на три тижні вчасніше як Інфлянтське. У нас повинна вона дозрівати в першім тижні липня.

Знаю, що по садах на Поділлі і Покуттю є також вчасні яблока і то навіть дуже гарного вигляду і смаку. Отцим звертаюсь до тих читачів, що мають дуже вчасні відміни яблок, описати мені їх, а о скільки то є дійсно вартісна відміна, попрошу о зрази, за котрі радо заплачу, зглядно можу щось дати в заміну з моєї шкілки.

Хочу перевести досвіди і вибрати найвчаснішу відміну, котра би була дійсно вартісною під кождим зглядом, та надавалася до нашого підсоня й ґрунту.

Адреса: Роман Коцик, Хмелева, п. Язловець.

ЦІНИ НА ОВОЧІ І ЯРИНУ.

Львів, Ринок деталь 14. I. 1935.

Яблука 1-ша сорта 1 кґ.	1.80—2.00 з.
Яблука 2-га сорта 1 кґ.	1.20 „
Яблука 3-та сорта 1 кґ.	0.60 „
Горіхи волоскі 1 кґ.	2.00—3.00 „
Горіхи лискові 1 кґ.	3.50—4.00 „
Редьквиця свіжа вязка	0.15 „
Салата 1 гол.	0.30 „
Шпинат 1 кґ.	0.50 „

ВЕТЕРИНАРІЙНИЙ КУРС В ПИКУЛОВИЧАХ.

Заходом „Районової Молочарні" в Пикуловичах, відбувся в днях 12—27 листопада 1934 р. девятидневний (з перервами) ветеринарійний курс для господарів, членів Р. М. з цілого округу. З курсу, за цілий час скористало 120 осіб, тобто 13—14 осіб денно.

Метою курсу було підготовити для кожної вбірні Р. М., а таких має пять, кількох людей, які могліб нести поміч своїм членам у наглих випадках захворіння худоби.

На курсі видладав дуже приступно молодий, спосібний лікар вет. п. Кондра Богдан, який в цілости посвятився для курсантів, викладаючи теоретично а водночас переробляючи практично по вісім і більше годин денно.

З прикрістю треба зазначити, що широкий загал членів Р. М. мимо широкої пропаґанди і заохоти зі сторони керуючих орґанів, не дописав. З тих причин поминено в програмі курсу „Управу пашних пашних рослин", „Годівлю домашних тварин", „Кооперативне Молочарство". А шкода. Час уже, щоб наш селянин прийшов до тої свідомости, що він мусить більше вміти, як усі інші стани, більше чим ті „пани з міста", бо вони працюють в певних напрямах, а селянин мусить бути широко, всесторонно освічений, а перш за все в господарських справах. А дорога до освіти якраз через орґанізовані курси, самоосвітні гуртки, тощо.

А. К.

Присилайте передплату!

Техніка в господарстві.

Інж. Роман Кахникевич.

ВОДЯНА ТУРБІНА ТА ВОДЯНЕ КОЛО.

(Продовження з ч. 1. С. Г.).

Як ми вже згадали, водяна турбіна має, з порівнанні з водяним колом, значні вигоди. Але сьогодні, в часі великої господарської скрути, мабуть мало найдеться людей, що змоглиби купити хоч малу розмірами турбіну. Тому тепер є значно більший попит на вживані машини, що їх ціни бувають значно нижчі від цін таких самих нових машин. Одначе купувати уживану ттурбіну це справа досить складна, бож та сама турбіна, при ріжних спадах, бере ріжну кількість води та дає ріжну кількість коней, — на приклад: на турбіні є таблична з написом: **18.3КМ (КМ** = коней механічних, на заграничних машинах зна PS або HP) при спаді 3 м., 575 літрів на секунду, 136 оборотів, промір кола 700 мм. Якщо хтось купує цю турбіну, а спад у нього тільки 2 м., то ясна річ, що продавець обманув-би його, впевняючи, що турбіна потягне й в 2-му місці (з меншим спадом) з такою самою потужністю. А при спаді 2 м. вона дасть тільки 10 коней, буде брати 468 літрів води на секунду та обертатись 111 разів на мінуту. Тому треба звертати увагу на напис на турбіні; якщо напису нема, треба розвідати, яка фабрика та в котрому році турбіну доставила, бо на основі фабричних таблиць можна устійнити усі потрібні дані. Якщож і це неможливе, треба порадитись фіхавця.

Для тих, що бажалиби провірити розміри й потужність своїх водяних коліс, або хотілиби своє коло поправити, чи нове зробити. подаємо таблицю коліс, щоки що тільки для верхоналивних. Перше ми зазначили, що верхоналивні кола ліпше будувати великі, почавши від 4 м. проміру в гору. Це тому, що чим більше коло, тим справніше воно працює, т. є. тим досконаліше використовує енергію води. Алеж для якогось спаду, прим. 3. м., є верхоналивне коло менше від середньоналивного, а тим самим дешевше. Тому в таблиці ми помістили верхоналивні кола вже від проміру 2.5 м., хоч відповідні середньоналивні кола працюють справніше.

Таблиця верхоналивних водяних коліс від 2·5 до 5·5 м. проміру.

промір обороти	Кількість води в літрах на секунду	200	300	400	500	600	700
2·5 м. 10 об.	коней ширина глибина	4 156 цм 34 цм	6 200 36	8 260 36			
3 м. 8½ об.	коней ширина глибина	5 158 цм 33 цм	7·5 210 36	10 250 36			
3·5 м. 7½ об.	коней ширина глибиина	6 160 цм 32 цм	8·5 210 36	11·5 252 40	14·5 300 40		
4 м. 6½—7	коней ширина глибина	6·75 160 цм 31 цм	10 210 35·5	13·5 253 39	17 300 41		
4·5 м. 6 об.	коней ширина глибина	8 160 цм 30 цм	11·5 210 34	15·5 253 38	19·5 295 41	23 335 43	
5 м. 5½ об.	коней ширина глибина	9 160 цм 29 цм	13·5 210 33	18 256 36·5	22·5 296 39·5	27 336 42	
5·5 м. 5—5½	коней ширина глибина	10 164 цм 29 цм	15 212 33	20 257 36	25 300 39	30 340 41·5	35 376 43·5

Приклад ужитку таблиці: спад води є 3.5 м., кількість води, що перепливає в одній секунді, 400 літрів. Яких розмірів коло треба поставити? — Відповідь. Згрубша беремо промір кола о пів м. менший від спаду, промір кола буде тут 3 м. З таблиці відчитуємо, що коло проміру 3 м. обертається біля 8 і пів разів в мінуті та що дає при 400 літрах в секунді найменше 10 коней; при цьому мусить воно бути біля 250 цм. широке а глубина комор 36 цм.

У першому стовпці є виписані проміри коліс та число оборотів. До кожного проміру кола належать три поземі рядки; у першому є виписана кількість коней, у другому ширина кола (без бічних стін), у третьому глубина лопаток, усе те для ріжної кількости води. Глубину лопаток (цебто у верхоналивного кола — комор) міримо в напрямі осередка кола, т. є у напрямі променя. Так отже глибина комор — це глибина персня, що в ньому містяться комори.

Кількість коней в таблиці це вже найменша, яку коло мусить дати, якщо воно відносно добре зроблене. Кола, зроблені дуже старанно та вміло, добре уставлені, можуть дати 10—20% більше. Пригадуємо ще раз, що потужність (число коней) кола це потужність, що її віддає коло на своїй валі; до машин, які коло має гнати, вона в цілости не дійде бо частину зужиє передача зубчатими колами і трансмісія. — Розміри коліс у таблиці вибрані так, щоби вони при кількости

ДО НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ В РУМУНІЇ!
Щоби не було перерви у висилці часописів „Сільський Господар" і „Український Пасічник" на рік 1935 прохаємо надсилати передплату як і в попередні роки на адресу п. Дмитра Геродота — Bucuresti IV. Strada Delea-Veche 45. Romanion.

води виписаній у таблиці, справно працювали. Вони можуть на випадок потреби помістити в собі 30—40% більше води а число коней збільшиться при цьому менш-більше в 25%.

Бачимо, що таблиця не подає розмірів для коліс 2.5 м. і 3 м. — повище 400 літрів, для коліс 3.5 м. і 4 м. — повище 500 літрів і т. д. З того ще не виходить, щоби таких коліс не можна зробити; їх можна зробити, одначе, вони мусять бути, в порівнанні з промірoм, дуже широкі, вал відносно грубий, а їх робота гірша. Найбільша кількість води, для якої можна ще будувати верхоналивне коло, це 1000 літрів на одну секунду.

Добра робота водяного кола залежить в першій мірі від форми лопаток, від їх числа, від уставлення самого кола та від уряджения допливу води на коло. Про те все розкажемо дальше.

Юліян Соневицький.

Відродження гарбарського промислу в Галичині

Доля галицького гарбарського промислу важка. Серед невідрадних відносин промощує собі той промисл з кожним днем дорогу до яснійшого завтра. Промисл гарбарський на області укр. зах. земель виключно в чужих жидівських руках і нема майже нікого хтоби видобув цей промисл на денне світло і дав спромогу розвинутись так важній ділянці праці, а так необхідній для нашого укр. малоземельного громадянина.

Галичина наша має всякі можливости, щоби промисл галицький піднести до заграничного рівня. В Польщі маємо около 8 міліонів українців. Кожний з нас не може обійтися без обуви. Приняви тільки 20 зол. пересічно за одну пару черевиків зглядно чобіт — маємо видаток річний около 140—160 міліонів золотих — яка то квота в цілости майже лишається в чужих руках. А ми чейже край промисловий і торговельний! Чехи мають свого „Батя“ — австрийці „Салямандра“ — а ми українці чому не можемо мати свого українського Батя або Лея? Колись на Україні був славний шкіряний завод в Бердичеві — знаний УГЯ ще підчас походу на Київ в р. 1919. У нас у Львові є, що правда, українська фірма „Хром“ при вул. Руській — а також гарбарня в Яворові, але цього є мало.

Всеж таки в тім місци позволю собі звернути увагу нашого громадянства на гарний початок, який в ділянці гарбарства зробили наші ідейні монахи ОО. Студити під управою енергійного ігумена Климентія Шептицького в Уневі — повіт Перемишляни.

Наші монахи слідами заграниці устроїли тут взірцеву гарбарню на більшу мету — виправляючи хромову шкіру пошукувану в найдальших закутинах нашого повіту. Заведення гарбарське приймає дешево до виправи шкіру телячу, конячу, коровячу — песячу, шкіру з овець, кріликів, заяців — взагалі все, що тільки іде в напрямі гарбарського підприємства. Неодин може не знає, що шкіра песяча надається дуже добре на „бубни“ і на штани, так практичні і уживані нераз нашими козаками на Україні. Зі шкіри свинячої робиться упряж, а преціньця галузь промислу майже незнана у нас. Практичні німці вказали нам нераз ясний шлях (пр. Черче) невикористаний досі нашими укр. промисловцями в Галичині. І нині, коли вже маємо добрий початок в Уневі, мусимо тепер застановитися, як зорганізувати в Галичині наш укр. промисл гарбарський, щоби кинути на біржу здоровий а дешевий матеріял шкіряний.

Я позволю собі предложити під увагу того рода проект: В східній Галичині маємо цілий ряд міст і місточок де істнують вже громадські різні. В кожнім місті або місточку найдеться яка щиро-ідейна людина, що возьме в свої руки скуп сирової шкіри, здалої до виправи. А маючи відповідний терен над річкою, потічком, можнаби дуже легко найти відповідний на ціль гарбарську будинок. Наколи найдеться таке місце, наші монахи висилають 2 або 3 фахово вишколених братчиків на означений з гори терен і закладають філію гарбарського підприємства. Виправлений на місци матеріял шкіряний філія висилає або впрост до централі в Угневі, або перепродує товар, тому доконується виправу в дорозі виміни за шкіру, після умови.

В той спосіб при нинішній господарській скруті селянин може легко прийти до набуття шкіри, без котрої ніхто на селі не може обійтися.

Длятого орґанізуймо в краю гарбарські варстати. При співуділ наших кооператив, закладаючи власними силами гарбарні, створимо в Галичині цілий ряд станиць, де може постійно працювати не-

Концесіоноване бюро для електричних і водопроводних інсталяцій **інж. Р. Кахникевича** Львів, вул. Генінґа ч. 36. Тел. 48-06.
Проєктування водяних коліс та водяно-турбінових уладжень. — Фахові поради даром.
На відповідь залучити значок за 25 ґрошів.

один безробітний. А закладаючи того рода підприємства, таним коштом можемо довести до воскресення нашого українського гарбарського галицького промислу.

Гарбар-спец. з довголітною практикою при організації того рода підприємства може мати добру нагоду до забезпечення собі сталого заробітку.

Інформації фахові при долученю значка почтового уділяє дуже радо інтересованим кругам автор на адресу: Львів, вул Тереси 4/II. двері ч. 18.

ПРО ВИНАГОРОДЖЕННЯ ЗА ШКОДУ, НАНЕСЕНУ ЗВІРИНОЮ І ПРО ОХОРОНУ ВІД ТИХ ШКІД.

Маю $1^1/_2$ морга поля під лісом. Щорічно з цього лісу виходять серни, заяці, а головно дики, які роблять необчислимі шкоди ярині й озимині. Я кількакратно робив старання про звернення шкоди, але без жадного успіху. Що маю робити й де вдатись. — **Василь Гіжин, Люблинець Новий.**

Справи повищі нормують приписи декрету Президента Р. П. з дня 3. XII. 1927 р. про мисливське право (Д. З. Р. П. ч. 110, поз. 934) і з дн. 11. VII. 1932 (Д. З. Р. П. ч. 67, поз. 622) в статтях 55—72. Ось ці приписи:

Шкоди, які нанесуть дики, олені, серни і „дамелє", має винагородити власник ловецького обводу.

Пошкодований мусить **протягом 3 днів після спостереження шкоди** зголосити власникові ловецького обводу жадання про винагороду за шкоду і рівночасно війта (солтиса) того району. Війт (солтис) має протягом 3 днів візвати сторони й склонити до угоди, в противному випадку передає війт справу предсідникові перемирного (розємчого) суду для справ винагороди за мисливські шкоди. Предсідника й заступника іменує староста на 3 роки. До справи взиває предсідник сторони, щоби до 3 днів представили по 1 представникові до суду, в противному випадку визначує їх сам. Коли вирне потреба відложити оцінення шкоди аж до зборів, тоді перемирний суд усталює факт існування і величину шкоди, а висоту винагородження відкладає аж до пори збору плодів. (Предсідник не може бути спокревнений ані споріднений зі сторонами ані з їх представниками в суді — аж до 4-го ступня включно!).

Кошти поступування поносить програна сторона; коли признано вище відшкодування, як давачо при угоді, то поносить той, що платить, коли таке, як при угоді, або нижче, тоді поносить кошти той, що бере відшкодування, або обі сторони. Коли на розправі погодяться — то обі сторони поносять кошта, а коли суд не ствердить шкоди і не визначить відшкодування, поносить кошти той, що домагався винагородження шкоди. (Кошти поступування — це видатки предсідника на повідомлення сторін, підводи, писемні матеріяли і знавців). Рішення суду можна заскаржити до окружного суду, але тільки на неправне поступування, протягом 7-ох днів від дня його доручення. Рівнож винагородження і кошти належить вплатити протягом 7-ох днів від дня доручення рішення.

Коли в речинці 14 днів від дня замкнення угодового поступування **перед війтом** (а не перемирним судом) — не вирішить справи перемирний суд, тоді пошкодований має право удатися на звичайну судову дорогу.

Кожний має право хоронити свої землі перед звіриною, як страшаками, огнищем і т. п., а ніколи урядженнями до ловлення звірини.

Коли вовки й дили надмірно шкодять, а власник чи арендар полювання не запобігає шкодам, можна віднестися до старости, який може зарядити облаву на кошт власника чи арендаря полювання, але тільки на дики й вовки. Петенти мусять дати задармо нагінячів. **Інж. Іван Лапчук.**

ЗНИЖЕНИЙ СІЛЬСЬКИЙ АБОНАМЕНТ З ДОСАВКОЮ „ДЕТЕФОНУ".

Від 1 грудня м. р. Міністерство Пошт і Телєграфів впроваджує знижений сільський абонамент з доставкою комплєкту радіового апарату „Детефон" для тих мешканців сільських гмін, які матимуть відповідне засвідчення гміни. Завдяки цьому зарядженню оплати за радіовий абонамент разом з ратами за радіовий апарат виноситимуть 3 зол. 85 гр. місячно на протязі 12 місяців, тобто всього сільський абонент заплатить на протязі року 46 зол. 20 гр. За цю суму сільський абонент дістане на власність радіовий апарат разом зі всіма матеріялами потрібними для інсталяції та слухатиме на протязі року радія. По сплаченню рат за радіовий апарат, сільський абонент платитиме нормальну оплату в сумі 1 зол. місячно.

При зниженому абонаменті сільському з доставкою „Детефону" не побирається вступної оплати 3 зол., а тільки 30 гр., яко оплату канцелярійну.

Слід зазначити, що особи управнені до користання зі знижених радіофонічних

оплат, але вже оплачуючі місячну належність в 4 зол. 50 гр. за отримання уповаженнення на право посідання і користання з радіовідбірних уряджень разом з доставкою „Детефону“ — за решту ще неоплачених місяців можуть оплачувати знижену належність в сумі 3 зол. 35 гр., починаючи від 1 грудня б. р.

Наколи нормальна оплата 4 зол. 50 гр. вже зістала побрана, то право на знижену оплату прислуговує допіро від наступного місяця.

Для використання цієї знижки абоненти, які мають на неї право, повинні зложити в поштовому уряді засвідчення уряду своєї гміни.

За „Радіофонічний Бюлетень“ ч. 22/70. 1934.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 8. Де дістати докладний програм Укр. Ліцею Господарського?

— Докладний програм розіслано всім Філіям „Сільського Господаря“, всім Повітовим Союзам, молочарням районовим та агрономам. Зверніться до них за інформаціями. Рівнож і Т-во „Сіль. Господар“ такий програм висилає на бажання.

Ч. 9. Коли брати зрази до щеплення?

Хочу перещепити в саді квасні нездалі яблука, в сусіда є гарна ренета, коли найкраще взяти з неї зразів? — **Митчак.**

— Зрази найкраще брати в січні, лютім, коли дерево цілком спить. Хто бере зрази на весні, коли бруньки вже пукають успіху не буде, бо такі зрази зле приймаються. Наріжте тепер вже гарних, здорових зразів одноліт-них з південної сторони дерева і з тих галузок що на зовні а не в середині. Ці зрази закопайте до пивниці в пісок, напишіть на них назву сорту.

Ч. 10. Де можна дістати добрих зраз до щеплення?

— Кожна овочева шкілка має зрази. Зверніться до п. Терпеляка в Залукві п. Галич, або Дехтярів М. п. Заліщики вул. Кілінського 39. Ціна зрази — 10 грош. Просіть цінники.

Ч. 11. Як солити пашу?

Чув я що лиху пашу треба посолити і тоді худоба її краще їсть. Прошу подати як це робиться? **Вовківський.**

— Так, сіль зліпшує пашу, худоба її ліпше їсть та прибуває на вазі. У Франції робили спеціяльно досліди над годівлею худоби соленою і несоленою пашою, виявилось, що горовані соленою пашою прибули на вазі за той час (8 тижнів) в три рази більше. Для дорослої штуки треба денно 10—15 гр. солі.

Ч. 12. Бородавки у корови на вимені.

У моєї корови на вимені є бородавки величиною гороху. Бородавки сухі. Що робити? **Павлюк С.**

— Бородавок є кілька видів — одні є не шкідливі, а є і заразливі. Коб їх вирізали то виростуть другі та легко перейдуть на інші корови. Радимо вам звернутися до ветерин. лікаря, щоб сказав які то бородавки і він порадить чи їх варта лікувати чи корову продати.

Ч. 13. Курник з камінного муру.

Маю досить каміння, чи можу зробити для курей курник?

— Камінний курник буде зимний і вогкий. Радимо вам продати камінь а збудувати з дерева (обаполів) або з цегляних пустаків. Між дошки набити: торфу, жужелю, попелу з камін. вугля тощо.

Ч. 14. Що має в собі попіл деревний?

— Попіл з дерева має 10% поташу, 20% вапна, а 4.5% фосфорового квасу. Є дуже добрий до гноєння дерев. На 1 морґ 400 сотн. в осени. Під дерева давайте 60 дек. — 100 дек. на 1 м².

Ч. 15. Де дістати динаміту до ломання каміння?

— Жовтого порошку т. зв. „екразиту“, яким добре ломати камінь в продажі не має. Натомісць грубозернистий чорний порох до каміноломень продає кожний склеп зі зброєю, але і на цей порох треба мати дозвіл від Староства. 1 кг. цього пороху у Львові коштує 7 золотих.

Ч. 16. Як охоронити від морозу морелі і броскви.

— Цього року зима безсніжна, отож і шкідлива — як для озимини так і дерев. Радимо Вам ваші морелі і брокквини крім обвязання соломою під коріння насипати по купці гною, або мерви з підстілки. Цеж саме зробіть і під ново посадженими іншими овочевими деревами. Лише при цім можуть бути шкоди від мишей і норниць. Тому радимо деревце пр самому корінні і шийці обсипати потасовою сіллю, лише рано на весні цю сіль розгорніть під деревцем.

Жіночий кутик.

О. Бучинська.

РОЛЯ ЖІНКИ В ГОСПОДАРСТВІ.

Праця господині в дома є тяжка може навіть більша і відповідальніша як господаря. На голові господині лежать роботи в хаті, коло хати і вихования дітей.

Від господині залежить як розкласти всю роботу, щоби скорше і легче все полагодити, не змучитися так, а змогти уділити час для дітей і для прочитання часопису. Багато займає часу у господині кухня, готування їди. Але коли у господині все начиння, прилади до готування лежать в порядку і на означеному місці — не тратиться зайвого часу і праці на відшукування потрібних річей.

Господиня мусить приучувати дітей і всю домашню челядь щоби клали кожний свої річі на одне призначене місце. Це улекшує господині працю з прятанням в хаті, а діти приучуються до порядку. Коли в кухні, яка призначена до варення їди, мається виконувати якась инша робота, як дертя пірья, шиття, прядення, прання, і т. п. то перше треба все спрятати, а тоді починати роботу. По укінченню роботи також попрятати. В хаті і кухні тоді буде порядок.

Така хатня робота, як прання білизни, білення хати, і т. п., муситься виконувати правильно через якийсь час: що 2 тижні або раз на місяць.

Дуже важно є ще й те, щоби господиня мала перегляд цілої роботи в господарстві яка йде чи то в полю чи на луках і на случай спинення якої роботи через перешкоди (як дощ) могла би дати тим що прийшли іншу роботу. Рівнож має знати коли хто яку роботу кінчає. Для того господар що вечера переказує жінці плян роботи в господарстві на другий день.

Батьки мусять підготовляти своїх дітей на добрих господарів і робітників і тому мати, котра з ними найчастіше перебуває, мусить з маленьку приучувати їх до порядку і до роботи по силі.

Крім праці в господарстві, на плечах матері господині лежить обовязок давати в родині лад і згоду межи батьками та дітьми. Впоювати в душах дітей добрі засади і почини, щоби діти були дійсно гордостью батьків і свого народу.

ЖІНОЦТВО ВОЛИНІ ПРИ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКІЙ РОБОТІ.

Філія „Сільського Господаря“ в Луцьку від кількох років веде господарську працю серед жіноцтва по селах, орґанізуючи їх у жіночі секції при своїх кружках, а в минроці спробувала влаштувати перший зїзд представниць орґанізованого жіноцтва з цілого повіту.

І ось дня 28. жовтня м. р. відбулася в Луцьку повітова жіноча господарська нарада, на яку понад сподівання прибуло 102 жінки. Деякі прибули з досить далеких околиць — з Буянь (20 кільом.), Звірів (22 кл.), Тростенець (36 км.) і т. д.

Через те, що нарада була скликана безпосередньо радою Філії, відкрив її голова п. В. Островський коротким вступним словом про завдання наради і покликав на заступницю аґр. інж. Ір. Зіброву, голову повітової жіночої секції при Філії „С. Г.“ в Луцьку і голову жіночої секції при кружку „Сіль. Госп.“ в Буянах п. О. Свиріпу, а на секретарку п. Просвинську. Потім пан Островський передав головування п. Зібровій.

Згідно з порядком дня виголосили реферати: аґрон. інж. Зіброва про орґанізацію жіноцтва в повіті, інж. аґр. М. Нищий про участь жіноцтва в годівлі, інструктор К. Малаховський про жіночу працю в городництві, голова В. Островський про народній промисл і д-р Л. Зарицький, лікар-гигієніст філії, реферат з ділянки гигієни.

Відомости жіноцтва з місць про працю жіночих секцій при кружках викликали надзвичайно симпатичне враження. Учасниці наради довідалися багато цікавого й корисного.

Отак секція в Буянах перевела вишкіл крою й шиття, конкурс чистоти хат, одягу, білля, посуди, комор і т. д. Секція у Воротневі теж перевела вишкіл крою й шиття, а почасти й куховарства, розпочала плекання рабарбару, зайнялася перетворами овочів і ягід і т. д. Одні секції зробили більше, інші менше, але жіноцтво всіх секцій виявило жагуче бажання знання й практики та намагалося щось робити.

Інформації голови жіночої секції при кружку в Буянах п. Свиріпи були нагороджені дружніми оплесками. Ще сильніше оплескували надзвичайно гарну по формі і цінну змістом промову голови жіночої секції в Підубцях п. Кротюкової.

Наприкінці нарада ухвалила резолюцію, якої загальний зміст такий: закликати все жіноцтво до орґанізації на хліборобському ґрунті, здобувати собі знання з госп книжок і часописів та від аґрономів, а практику в досвідах кружків та бути взірцем для решти жіноцтва.

Після кількох вільних внесків голова пан Островський, ще раз привітавши сільське жіноцтво, закликав його до дальшої праці й господарського поступу та підкреслив великі здібности української жінки, що завжди бра-

ла діяльну участь у витворюванні наших культурних цінностей.

Згадана жіноча нарада буцім то подія невелика. Всього було з повіту 102 жінки. А проте ця нарада говорить дуже багато й має більше значіння, ніж здавалось би. Вона свідчить про те, що українське жіноцтво Волині швидко зростає в культурному відношенні й бере значну участь у господарському поступі.

МАКОВИЙ ТОРТ.

15 дека масла, 20 дека цукру, 5 жовтків терти аж будуть бульки. Потім спарити 20 дека маку й втерти його в макітрі (мак). Потому все разом вимішати й додати ще 2 ложки меду й 1 ложку муки та вимішати. Печи пів години. Можна потім переложити сметановим кремом або помастити ним зверха.

КРЕМ ЗІ СМЕТАНИ.

Пів літри сметани бити, аж буде піна як сніг, дати кілька ложок цукру, вимішати й перекласти торт; цукор дається товчений з ванілью. До цього можна додати товчених горіхів або 6 ложочок чорної кави. Потім як торт трохи остигне перерізати його поперек й помазати добре кремом; потім другою частиною накрити. Можна ще й зверха помастити. Потім відкласти щоб стиг.

Ріжеться гострим ножом починаючивід середини (промінисто) аж до краю на кілька кавалочків.

САЛАТКА З ЯРИН (ВІНЕГРЕТ).

Всяку ярину (моркву, петрушку, салеру, буряки і т. п.) зварити в рибячій або мясній юшці, покраяти в дрібну кістку, додати кілька зварених картоплин, також порізаних в кістку, кілька маринованих грибків, один квашений обібраний огірок порізаний на дрібні паски. Вимішати це з кількома ложками оливи, посолити до смаку, скропити соком з цитрини або оцтом й нехай так стоїть кілька годин. Перед поданням на стіл, покласти це все на полумисок й добре поляти сосом.

СОС ДО САЛАТКИ.

Зробити звичайну запряжку з ложки муки та ложки масла. Це розпустити рибячою чи мясною юшкою (або водою), заварити й остудити. Юшки та води взяти $^1/_2$ (пів) шклянки. Як вже зимний терти в мисці, додаючи на зміну, по одному жовтку, по 2 ложки оливи, по ложечці оцту або соку цитринового. Як вбили вже чотири жовтки, вісім ложочок оливи й дві ложечки оцту або соку з великої цитрини — посолити до смаку, всипати ложку цукру, трошки перцю й терти ще хоча чверть години.

Цим сосом заляти салатку.

МАКІВНИК.

Роблять його так: 2 кг. меду, 1 кг. маку, спочатку заварюють мед і всипають до нього мак та постійно мішають. Варять доти доки не підрумяниться. Тоді викладають масу на стільницю обляту зимною водою і посипану маком. Як троха остигне, розкачують тоненько і вирізуючи кусочки різної форми. Знова обсипають їх маком і переховують в сухім холоднім місці. Ці маківники заміняють дітям ріжні цукорки.

НОВИНКИ

Ювилей 50-ліття Т-ва „Зоря“ відбувся 30. XII. 1934 р. в Народному Домі у Львові. Мало хто з наших ремісників знає, що для них є організація „Зоря“, яка вже 50 літ гуртує українських ремісників та промисловців усіх відтинків і захищає їх інтереси. На святі посвятили новий прапор Товариства.

Українські легіони в Манджурії творить влада, в доказ їх вільного розвитку в цій країні, а ці легіони мають завдання, захистити наші інтереси на Зеленому Клині.

Слідкуйте за парцеляцією землі, яку в 1935 р. мають парцелювати (до 121 тисячів гектарів) на східних і західних окраїнах Польщі.

Іспити на майстрів будуть оплачуватися по 80 зол., а іспити на челядників — 30 зол., так повідомляє Союз Ремісничих Палат.

Часопис „Батьківщина“, що почав недавно виходити як тижневик у Львові, в ч. 9 подає список річей, яких не вільно брати екзекуторам. Варта придбати собі це число і мати для вжитку.

Зміна почтових оплат від 1. жовтня 1934 р. Оплата замісцевих почт. карток виносить 15 гр. (досі 20 гр.), замісцевих листів до 20 грімів ваги — 25 гр., други до 20 грамів ваги — 5 гр., перекази на гроші до 20 зол. — 20 гр., понад 20—50 зол. — 40 гр.

„Торгівля і Промисл“. З днем 1. жовтня 1934 р. почав виходити у Львові двотижневик Союзу Українських Купців і Промисловців „Торговля і Промисл“. Містить цікаві й актуальні статті з ділянки української торговлі й промислу.

Ткацький курс. З днем 15. січня ц. р. влаштовує льняно-ткацька Секція при Філії „Сільського Господаря“ в Раві Руській 3-місячний курс. Учні, крім теорії, будуть відбувати практику на варстатах. Працями провадитиме п. М. Кожушко, б. довголітній інструктор ткацтва Краєвого Виділу у Львові та ін. Наука 8 годин денно. Примають хлопців і дівчат у віці 15—30 літ. Перевага тим, що вже працювали в цих варстатах. Оплата за цілий курс навчання 30 зол., тобто по 10 зол. місячно. Зголошення слати: **Філія Сіл. Господаря в Раві Руській** (бюра Повітового Союзу Кооператив).

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

Загальні Збори Кружків „Сільського Господаря" відбулися:

Волинь: в Гушвіні — дня 8. IV. 1934 — основано Кружок заходами П. Лазарчука і тов.

Вороблик Королівський, пов. Кросно. Основ. Заг. Збори відбулися дня 9. і додатково після прийняття до відома владою основання Кружка з дня 27. IX. 1934, на яких вибрано Раду Кружка, в склад якої війшли: Т. Копчак — голова, М. Палиця — секретар, Д. Копчак — з. голови, А. Копчак — скарбник, С. Копчак, В. Паночко і П. Сеньчак — члени Ради. До Пров. Комісії: о. Роман Винницький, М. Тупяк і С. Турковський.

Бобреччина: в Стрілиськах, дня 18. II. 1934, на яких вибрано головою дир. О. Вітошинського і І. Задарецького — секретарем та 5 членів Ради.

Городок Яг.: в Любіні Великім — дня 11. III. 1934. Вибрано на голову Кружка: М. Мартинюка, на секретаря И. Ципіль і 5 членів Ради; в **Мшані** дня 15. IV. ц. р. голова: Максим О. і секретар С. Михайлишин.

Добромильщина: в Ляцьку — дня 28. I. 1934, на яких вибрано нову Раду, в яку війшли: В. Манько як голова і А. Вацло — секретар. На тих Зборах ухвалено слідуючі резолюції:

1. Загальні Збори стверджують, що Т-во „Сільський Господар", яко хліборобська організація є конечне для українських селян;

2. Заг. Збори домагаються, щоби члени гром. ради були членами Кружка „С. Г." та вставили в бюджет свій відповідну суму для Кружка;

3. Заг. Збори домагаються, щоби всі українські хлібороби с. Ляцьке станули під прапор „С. Г". платячи точно вкладки та осягнули краще національне і матеріяльне завтра свойого народу;

4. Заг. Збори поручають Раді подбати про господарську освіту в Кружку в усіх ділянках хліборобського життя;

5. Заг. Збори поручають Раді подбати про наладнання набуття і збуту с.г. продуктів за посередництвом кооперації;

6. Заг. Збори висловлюють щиру подяку всім, що занимаються сіл. госп. справою, а зокрема п. В. Манькові, яко першому основникові і піонерові с. г. розбудови села.

Сяніччина: в Військім — дня 21. I. 1934 (голова: о. Петро Аандрейчик, секр. Йос. Гінда).

Городенка: в Обертині — дня 22. IV. 1934 (основ. З. Зб.) — Голова Ради Вас. Грабець а секретар Осип Яворський с. Антона.

Жидачівщина (Філія Журавно); **в Протесах** — дня 15. VII. 1934 (взновлення діяльности); голова Ради Олекса Федоляк секр. Атаназій Федоляк).

Старосамбірщина: в Стрільбичах — дня 13. V. 1934, на яких вибрано нову Раду. До Ради війшли як голова М. Костура а як секретар С. Нацулич.

Калущина: в Сівці Калуській — дня 14. I. 34. (голова Пип. Стасюк секр. Дан. Мельник); **в Томашівцях** — дня 21. I. 1934 (голова Ради Ом. Ремезовський, секр. Ил. Табачук); **в Луці** — дня 21. I. 34 (голова Ст. Драпайло, секр. М. Наконечний И.); в **Новиці** — дня 15. II. 1934 (голова проф. Лев Король, секр. Ф. Стрільців); **в Вістовій** — дня 25. II. 1934 (голова Ів. Івасишин, секр. Вас. Хомич); в **Мостищу** — дня 25. II. (голова Ст. Пукіш с. Мик., секр. Мик. Чоловський); **в Верхні** — дня 25. II. 1934 (голова Ил. Дякун, секр. Н. Стелінський); **в Бережниці** — дня 4. III. 1934 (голова Дм. Мельинчук, секр. Вол. Манелюк); **в Дубовиці** — дня 28. V. 1934 (голова Ст. Приймач, секр. Мик. Тягур); **в Перекопах** — дня 25. V. 1934 (голова дир. Генрих Коваль, секр. Ів. Кобута); **в Мислові** — дня 27. 5. 1934 (голова Сем. Стефанів, секр. Мих. Таців); **в Слобідці** (голова Гр. Шийка, секр. Мих. Гринів); **в Слободі Небилівській** — дня 1. VII. (голова П. Зіник, Дм. Ілиняк секретар); **в Ясені** — дня 7. 7. 1934 (голова Дем. Вагилевич, секр. дир. Волод. Шуляр); **в Сливках** — дня 8. VII. 1934 (голова Мик. Близнюк, секр. Г. Неборак); **в Рожнітові** — дня 9. IX. 1934 (голова о. Ю. Пашківський, секр. В. Білан); **в Струтині ниж.** — дня 8. X. 1934 (голова о. Е. Щанковський, секр. Петришин М).

Косівщина: в Косові Старім — дня 18. II. 1034 (голова Н. Лепкалюк, секр. В. Рипник).

Надвірянщина: в Паришав — дня 19. I. 1934 (голова М. Круль с. Марка, секр. Мих. Вітович); в **Надвірній** — дня 11. III. 1934 (голова Г. Николайчук, секретар Мик. Чесник).

Снятинщина: в Микулинцях Малих — дня 28. I 1934 (голова С. Зінькевич, секр. П. Жмурко); в **Белелуї** — дня 25. II. 34 (голова В. Микитюк, секретар П. Гаврилюк); **в Хлібичині Пільнім** — дня 6. IV. 34. (голова Мих. Ліщук, секр. Мих. Антонюк); **в Тучапах** — дня 27. V. 1934 (голова М. Картюк с. Федора, секр. Н. Картюк сс. Романа); в **Олешкові** — дня 28. V. 1934 (голова І. Курильчук, секр. Вас. Кобринський с. Івана); **в Попельниках** — дня 19. 7. 1934 (голова Дан. Тимофійчук, секр. Мих. Сеник).

Стрийщина: в Сіхові — дня 11. III. 1934 (голова о. Вол. Прихітко, секр. Тимко Михайлів). При Кружку є секція Н. В. М. що проводить конкурси, секція охорони тварин і шпіхлірова, яка має 1340 кгь зерна.

Станиславівщина: в Рибні — дня 18. III. 1934 (голова В. Регуш, секр. Н. Никифоряк).

Заліщики: в Синькові — дня 25. III. 1934 (голова В. Куріець, секретар М. Білінський).

Камінка Стр.: в Дідилові — дня 11. II. 1934 (голова І. Щербан, секр. М. Рубаха).

НОВІ КНИЖКИ

Dr. S. Antoniewski: **Opłacalność kierunków w drobnych gospodarstwach, część I.**

Бібліотека Пулавська, Серія Сутспільно-Господарських Праць, ч. 44. стор. 343. Головний склад: Ксенгарня Рольніча в Варшеве, ціна 5.50.

Праця отся опирається на числовому матеріялі сільсько-господарського книговодства селянських господарств з 1927—30. років, а її завданням є дослідження поплатности і організації господарств в різних їх напрямах і польових системах.

Після слів проф. Станевича континуує цю працю автор теж для триття лихої конюнктури.

Книжечка складається з 20 розділів. В I. розділі обговорює ціль і методу праці, при чому широко розводиться над розумінням різними авторами поняття про польові системи, типи сільського господарства. За підставу до очеркнення напряму даного господарства взяв автор структуру сирого приходу, а до очеркнення польового систему — відсоткове відношення засівів важніших с. г. рослин. В дальших 18 розділах обговорює автор поодиноко впливи ріжних системів і напрямків на поплатність сільського господарства в 18 районах, на які поділив автор Польщу після певних характеристичних прикмет (між іншими Полуднева Волинь, Поділля, Підгіря, а промисловий район і т. п.). Відповідно до матеріялу узглядинив теж автор величини господарств. — В останньому розділі автор реасумує районові дослідження. Зі згляду на це, що автор подає богато числового матеріялу та порушує богато питань з ділянки с.-г. економії, книжка зацікавить свідоміших хліборобів, агрономів, учителів хлібороб. шкіл.

Парники, стор. 48. Написав інж. Созанський. В книжці докладно подано про закладання провітрювання парникчів, виріб вікон, мат, кіту, приготовування землі, плекання всякої розсади під шклом. — Ціна 1 зол.

Садівництво овочеве і ягідне. Перша лекція садівничого курсу Укр. Технічно-Господарського Інституту в Чехословаччині. — Садівництво та його значіння — написав відомий наш садівник інж. А. Гнатовський. Хто хоче вписатись на цей курс має внести лише 20 зол., а дістане вкінці курсу повний підручник садівництва та багато порад, а вкінці свідоцтво У. Т. Г. І.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і тутюк повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка. Цінники даром.

М. оляч к, Самбір 39.

Читайте, поширюйте і передплачуйте

найстарший український часопис

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“

який заложили основоположники українського соціялістичного руху Іван Франко та Михайло Павлик 189[illegible] р.

„ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС“, це старий приятель українського селянства, який вже 40 літ стоїть на сторожі його прав.

Передплата: Річно 8 зол., піврічно 4 зол., квартально 2·20 зол.

Конто П. К. О. 500·950.

Адреса: **„Громадський Голос“, Львів, Міцкевича 7/II.**

Цінник книжок Т-ва „Сільський Господар", Львів, Ринок ч. 10, II. п.

I. Управа ріллі й рослин.

		зол.
23.	**Г. Цееб:** Управа пашних рослин	1.00
30.	**Д-р Гр. Величко:** Сумішка конюшини з травами	0.50
33.	**Гр. Величко:** Пашні буряки	0.50
52.	**Інж. Гр. Паляниця:** Жито	0.20
53.	**Інж. Гр. Паляниця:** Пшениця	0.20
61.	**Доц. В. Доманицький:** Цукровий буряк	0.80
62.	**Інж. Г. Гордієнко:** Конюшина	0.50
70.	**Інж. Г. Гордієнко:** Соя	1.30
72.	**Інж. О. Кошель:** Фасоля	0.60
76.	**Інж. М. Боровський:** Про зелені погної	0.70
80.	**Доц. В. Доманицький:** Чому треба чергувати с.-г. рослини на полях	0.60
96.	**Інж. А. Романенко:** Що показали польові досвіди зі штучними погноями	0.50
101.	**Інж. М. Боровський:** Виноград	0.50
102.	**Інж. А. Романенко:** Лен	0.50
104.	**Іван Крижанівський:** Ріпа стернянка	0.20
109.	**Інж. А. Романенко:** Як управляти й угноювати наші грунти	0.50
114.	**Інж. М. Творидло:** За поправу наших лук і пасовиськ	0.20
117.	**Інж. Іван Лапчук:** Інструкція в справі організації шпихлірової Секції при Кружках „Сільського Господаря"	0.10
119.	**Інж. М. Боровський:** Соняшник, ріпак, гарбуз, гірчиці, рижій, як олійні рослини	0.50
120.	**Інж. М. Гавриленко:** Лікарські рослини: (кмин, ганиж, мальва і маріянка та сушарня) Часть I.	0.50

II. Плекання сільсько-господарських тварин.

22.	**Гр. Герман:** Годівля курей	1.50
24.	**Гр. Герман:** Годівля гусей, качок і інш.	1.50
25.	**о. О. Раковський:** Головні основи годівлі домашніх звуріят ч. II.	1.50
45.	**Д-р В. Королів-Старий:** Як вибирати коня (нове видання)	0.75
46.	**К. Михайлюк:** Плекання телят (нове видання)	0.80
50.	**В. Воробець:** Про плекання та годівлю домашньої птиці	1.00
65.	**Д-р М. Холевчук:** Шляхи до поліпшення годівлі сіль.-господарських тварин	0.20
67.	**Д-р М. Холевчук:** Годівля та плекання поросят	0.90
73.	**Д-р М. Холевчук:** Як орґанізувати і вести контролю молочности?	0.90
74.	**Інж. Д-р М. Холевчук:** Як орґанізувати і вести Секції охорони сільсько-господарських тварин?	0.30
75.	**В. Королів-Старий:** Крілики	0.90
79.	**Д-р Б. Гнатевич:** Годівля коропа	0.90
87.	**Гр. Герман:** Як будувати та уладити курник	0.40
97.	**Д-р Е. Томашівський:** Птахомясарський промисл	1.00
106.	**Інж. Д-р Е. Томашевський:** Конкурс вгодування птиці	0.20
	Інж. Хомишин: Годівля домашніх тварин	0.50
—	**Інж. Д-р Е. Томашівський:** Кооперативний збут живої птиці	0.40
108.	**Інж. Др. М. Холевчук:** Контроля молочности в селянських господарствах	0.50

Пасічництво і Садівництво.

68.	**Інж. М. Боровський:** Як виробляти соломяні вулики (нове видання)	0.50
69.	**В. Пилипчук:** Практичний підручник пасічництва	4.00
77.	**Інж. М. Боровський:** Медодайні рослини	2.00
91.	**Інж. М. Боровський:** Плекання добірних маток і раси бджіл	1.20
95.	**Інж. М. Боровський:** Як лікувати хороби бджіл	0.50
110.	**М. Панашій:** Практичне Садівництво	0.90
115.	**Інж. М. Боровський:** Вентиляція вуликів	0.50

IV. Ветеринарія.

47.	**М. Білинський:** Ветеринарна гігієна	1.00
49.	**М. Стахурський:** Коли і як помагати при породах у корів	0.30
60.	**М. Стахурський:** Хороби кінських ніг (кінська ортопедія)	0.60
78.	**Д-р М. Стахурський:** Мотилиця у худоби	0.20
83.	**Інж. Д-р М. Холевчук:** Державне відшкодування у випадках загибелі с.-г. тварин	0.30
89.	**Д-р А. Моспанюк:** Хороби вимені	0.50
94.	**Д-р А. Моспанюк:** Чим і як лікувати господарські тварини в наглих випадках	0.50
107.	**Д-р М. Стахурський:** Про деякі хороби птиці та раціональне їх лікування	0.20

V. Інжінєрія.

51.	**Інж. О. Охрим:** Меліорація і комасація селянських господарств	0.50
75.	**Інж. Гр. Герасимович:** Як міряти землю	0.20

VI. Суспільна агрономія і кооперація.

55.	**Д-р К. Коберський:** Про кредит та сільські каси (Райфайзенки)	0.20
59.	**М. Стахів:** Хто відповідає за полеві і лісові шкоди	0.80
88.	**Інж. Е. Храпливий:** Як піднести наше хліборобство. (Про співпрацю кооперації, „Сільського Господаря" і інших установ в ділянці суспільної агрономії)	1.00
90.	**Інж. Е. Храпливий:** За хліборобську справу. (Про те, як основувати Кружки та Філії „Сільського Господаря" та як в них працювати)	2.50
93.	**Інж. Храпливий:** Про хліборобський вишкіл сіль. молоді	1.00
100.	**Інж. Д-р Е. Храпливий:** За наше хліборобське шкільництво	1.00
105.	**Інж. Д-р Е. Храпливий:** Плекання рогатої худоби у Сх. Галичині (нарис за час від 1880—1930 року	2.50
112.	**Інж. А. Романенко:** Хочемо добра для нашого народу	0.50
118.	**Др. Е. Храпливий:** Хліборобство й кооперація на Мадярщині	0.50

VII. Інші.

56.	**Проф. Б. Іваницький:** Як доглядати ліс	0.30
61a	**Інж. В. Созанський:** Яка буде завтра погода	0.25
81.	**Д-р Б. Гнатевич:** Підручник шовківн.	1.50
86.	**О. Фаціевич:** Печериці	0.40
	Проф. О. Голинський: Вексель у практиці	1.00
116.	**Збір і плекання слимаків**	0.20

Книжки висилаємо за попереднім надісланням готівки або на бажання за післяплатою За післяплатою **не висилаємо** книжок, які коштують менш, чим 1·50 зол. — Щоби не наражувати на великі кошти пересилки за післяплатою (кожна пересилка коштує найменше 1·25 зл.) радимо вплачувати належитість за книжки **з гори.** Пересилка поодинокої книжки коштує від книжок до 0·50 зл. — 25 сот., від більших 0·50 зл., а поручена 1 зл. При закупні книжок вище 10·— зл. покриваємо порто самі. — За непоручені посилки експедиція не відповідає.

Самі купіть і другим порадте, щоби купили!

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ. ДНЯ 1. ЛЮТОГО 1935 ЧИСЛО 3.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

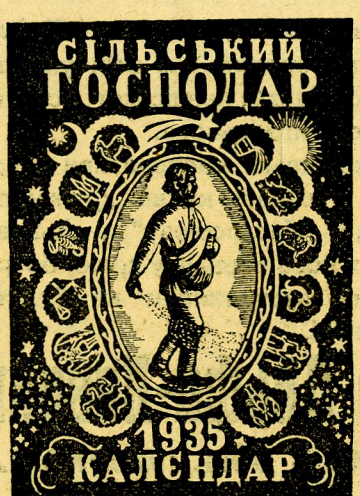

ВЖЕ ВИЙШОВ

ДРУГИЙ НАКЛАД

Календаря „Сільський Господар“!

Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1·50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0·50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: **„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/11.**

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

Купуйте! **Купуйте!**

ПОВИЛА і МАРМОЛЯДУ

виробу одинокої української кооперативної фабрики

„ПРОДУКЦІЯ“

Львів, Ринок 36. Фабрика вул. Павлінів 16.

купувати і замовляти у всіх складах „Народної Торговлі“.

Замовляйте! **Замовляйте!**

ДОБРЕ НАСІННЯ ЛИШЕ З ДОБРИХ ВИСАДКІВ!

Напишіть сейчас до одинокого українського городничого заведення

Степан Циб — Стрий, Марцінівка

(Плекання — Селєкція і Висилковий Дім всілякого насіння городини)

а дістанете даром ілюстрований „Практичний порадник в городі і на полі“, враз з цінами насіння городовини і щеп.

НАСІННЯ

городове
господарське
цвітів
садівниче приладдя

гварантоване поручає

одинока укр. спеціяльно насінна фірма

Інж. рільн. Б. ПОПОВИЧА

ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 20.

Пишіть вже по цінник!

Цінник даром! **Цінник даром!**

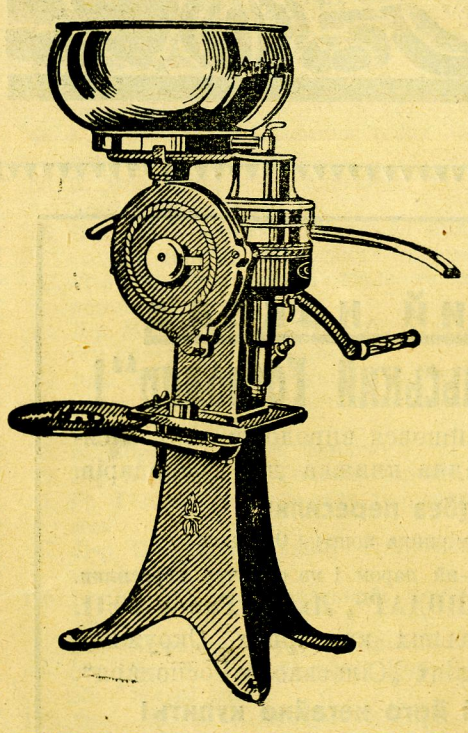

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз

„МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Ґловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим, нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасти „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: д-р Евген Храпливий. — Редаґує Колеґія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 1. ЛЮТОГО 1935. ЧИСЛО 3.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТИ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.
Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2·— зол.
за пів року . 4·— „
за цілий рік . . 8·— „
За кордоном: В Америці і інших краях . 2·— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціла сторінка 1 раз . . 200·— зол.
половина сторінки . . . 120·— „
чверть „ . . . 65·— „
одна восьма „ . . . 35·— „
За першу і четверту сторінку обкладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . . . 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ЗМІСТ: Вписи на Хліборобський Ліцей; **Інж. В. Жовнірчук:** Зимові міркування; **А. Бачинський:** Що дав VII. Конкурс несности курей в Познані; **О. Бучинська:** Пашна і промислова бараболя; Тернопільщина йде за Коломийщиною; САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО: **Інж. А. Гнатовський:** Дбаймо про красу і добробут села; **Леонід Бачинський:** Номенклятура комах шкідників овочевих дерев і кущів; Поможім видати підручник садівництва; Календар городника; **М. Подоляк:** Що треба знати про топінамбор; **Тарас Савелюк,** Волинь: Мої досліди з ріпою стернянкою; ЖІНОЧИЙ КУТИК. **О. Бучинська:** Молоді Бараболі; **М. Скурська:** Не марнуйте саджі; **О. Бучинська:** Овес для курей, Жінки Петрилова ведуть перед; **О. Б.:** Вода для курей в зимі і серіжки когутів; Надіслані книжки. Різне.

Вписи до Хліборобського Ліцею

Як вже відомо зі щоденної преси з осени року шкільного 1935/36 буде урухомлений державний Хліборобський Ліцей з українською мовою навчання. Осідок Ліцею є в селі Черниця, пов. Жидачів, на залізничій лінії Львів—Стрий, стація Пісочна, в Галичині, отже в недалекій віддалі від Львова. Ліцей є вищою середною школою з 3-річним курсом навчання, одначе кандидати мусять покінчити передтим однорічну хліборобську практику на одному зі шкільних господарств, яке вкаже Кураторія Львівської Шкільної Округи

Практика для першого річника курсистів починається вже 15-го лютого 1935 р. і буде тривати тільки до вересня 1935 року, а то тому, що ізза труднощів організації Ліцею годі було оголосити скорше вписи.

Вписи до Ліцею відбуваються в той спосіб, що кандидати вносять найдальше до дня 10. лютого 1935 р. подання до Кураторії Львівської Шкільної Округи у Львові, вул. Кармеліцка 4., до якого долучують:

1. власноручно написаний опис життя
2. свідоцтво моральности, якщо від покінчення школи минуло більше чим рік,
3. письменний дозвіл родичів або уділкунів на вступ до школи,
4. доказ, що кандидат має умовини приняття до школи про які пишемо низче,
5. доказ на вплачення оплат, що обовязують нововступаючих учнів, про які пишемо теж низче.

До першої кляси Ліцею можуть бути приняті кандидати, які в календарнім році покінчили принайменше 17 літ життя, а не переступили 21 літ життя, представлять свідоцтво покінчення щонайменше 6 кляс загально-освітної школи, або іншої школи, признаної за рівнорядну Міністерством Освіти, представлять доказ відбутої хліборобської практики, признаної шкільною владою, викажуть належний фізичний розвиток та здадуть іспит у звязку з відбутою практикою.

Отже до подання о приняття до першої кляси Ліцею, яке треба внести до Кураторії, треба предложити крім вичислених в горі доказів ще:

1. метрику уродження,
2. свідоцтво покінчення 6 кляс середньої школи,

3. свідоцтво здоровля.

У поданню належить зазначити в якій з господарських шкіл бажає кандидат відбути практику. В поданню можна теж подати як місце практики Господарську Школу Т-ва „Просвіта“ в Милованню.

Оплати при вписі до Ліцею є такі:

1. такса за вступний іспит 5 зол.
2. такса за психотехнічну провірку 2 зл.
3. щорічна такса адміністраційна за навчання 220 золотих.

Учні, які викажуться, що є незаможні та мали добрі поступи в попередній школі можуть старатися про знижку шкільної такси у Міністерстві Освіти, одначе подання треба вносити через Кураторію.

Учні Ліцею обовязані будуть мешкати в шкільнім інтернаті. Оплата за повне удержання учня в інтернаті буде виносити від 30—40 золотих. Таку оплату будуть вплачувати учні також за своє удержання при відбуванню господарської практики від лютого до вересня 1935 року.

Коли зважимо, що удержання в шкільному інтернаті при повнім забезпеченню учня у все потрібне до удержання і науки є 30—40 зол. місячно, при чому живлення буде вистарчаюче, а учень буде мати забезпечене також мешкання, опал, світло, прання і т. д., то це навіть в сьогоднішних важких часах є квота невелика. Щож до оплати річної за навчання (220 зол.), то вона є така висока, як в кожній іншій середній школі. Колиж до цього додати дешеве та вигідне удержання, то виходить, що загальний кошт покінчення цеї школи буде **дешевший чим в інших, середніх школах**, а вже без порівнання дешевший, чим на високих школах.

За уладженням цеї школи старалися наші господарські установи передовсім тому, бо наша молодь кінчить загальнообразуючі середні школи, або такі фахові, з яких не можна безпосередно в життю користати. Затеця школа має за завдання дати практичні відомости в усіх ділянках господарських наук, але такі, щоби абсольвент міг не тільки теоретично, але **передовсім практично** опанувати всі праці звязані зі своїм фахом. У школі будуть вчити передовсім тих господарських наук, яких вимагають наші краєві умовини, отже управи рослин, які для дальшого розвитку наших господарств необхідні, плекання худоби, безріг, дробу в такий спосіб як це для нас найкориснійше, а дальше таких галузей конечних для нашого господарства, як городництво, садівництво, пасічництво та луківництво, які то галузи господарського знання у нас цілковито занедбані та не мають відповідних фахівців.

Предбачується, що частина кандидатів, які покінчать Ліцей вернуть частинно **на батьківські господарства** та піднесуть їх дохідність.

Друга частина кандидатів найде приміщення у наших господарських орґанізаціях, бо вони будуть не тільки теоретиками але передовсім дуже добрими господарськими практиками. Таких практиків потребує не тільки „Сільський Господар“, але передовсім наша кооперація і то так господарсько-споживча, як також молочарська. Вже нині потрібно нам інтеліґентних самостійних людей, які моглиб творити нові господарські орґанізації: збуту збіжжа, перерібки і продажі зернових продуктів, перерібки інших плодів ріллі, головно волокнистих та олійних рослин, збуту худоби, безріг та дробу, перерібки тваринних продуктів, яких поза маслом ми власними руками не переробляємо і мало з них збуваємо. Але треба нам і таких людей, які моглиб використати своє знання для творення **орґанізації продуцентів** в таких ділянках, як садівництво, пасічництво, городництво і т. д., бо для цього є у нас знамениті основи, тільки **брак фахівців,** які правильно це повелиби.

Уважаємо, що чимало господарського знання прийде через абсольвентів тої школи у наші села і у наш край. Тим краще буде розвиватися ціле господарське життя побудоване на кооперативних засадах, як теж і в хліборобських орґанізаціях. Тому за цю школу ми старалися і тому вона реалізується.

Звертаємося отсим до Вас, щоби Ви так **через свою орґанізацію, як також особисто старалися розяснити родичам і молоді, яка малаби охоту учитися в Ліцею значіння цеї школи, щоби вона користала з нагоди, що таку школу може покінчити і до неї вписувалася**. Пригадуємо, що в цьому році виїмково практика **буде коротша о 4 місяці** чим в дальших роках, а тим самим і кошт покінчення школи буде менший. Просимо тому о співпацю в тій справі бо **останочний речинець вписів минає 10. лютого 1935. року** і через непоінформовання багато тих, які з цеї школи моглиб скористати і помочи у нашій господарській праці, можуть речинець пропустити.

КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ

о. Тит Войнаровський в. р. президент,
Інж. Андрій Палій в. р. секретар Гол. Ради.

РЕВІЗІЙНИЙ СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ У ЛЬВОВІ

Інж. Юліян Павликовський в. р. голова.
Юліян Шепарович в. р. член Ради.

ДОДАТКОВІ ВІДОМОСТИ ПРО ВПИС.

У доповненні до вищезгаданого в справі вписів до Хліборобського Ліцею подаємо:

1. може бути принятих кількох кандидатів, що тепер є в 6-ій клясі гімназії та її покінчать в літі, які внесуть в час окреме прохання до Кураторії, практику Кураторія дозволить відбути після закінчення студій.

2. кандидати, які відбули належну практику в батьківських чи інших добре ведених господарствах, можуть просити про звільнення їх зі вступної практики в Ліцею.

3. кандидати, які покінчили 21 літ життя, а не переступили 23-ох літ життя, можуть теж внести подання і виїмково деякі з них моглиб бути приняті до Ліцею.

Подаючи отсе до відома, просимо ще раз всіх наших Діячів, а з окрема ВП. Агрономів, щоби передали цю відомість передовсім до середніх шкіл, а крім цього в тих кругах молоді, які Ліцеєм повинніби цікавитися. **Редакція.**

Курс домашнього господарства і куховарства при Філії „С. Г." в Борщеві (9. XII.—31. XII. 1934 р.)

Інж. В. Жовнірчук.

Зимові міркування

Зима хоч і є для господаря, як кажуть, час відпочинку по тяжкій та мозолистій праці, але зимою має господар далеко тяжчу працю, бо має застановитися якби то, як сам часто каже, повязати кінці. А вязання таких кінців тепер чимраз тяще. Тяжче воно тому, що господар мало звертає уваги на такі справи, від яких залежить вислід та поплатність його праці. Вдача чи невдача.

Такою засадничою справою, яка повинна бути у господаря все на першому місці, це господарський плян.

Господарський плян має бути добре продуманий, та опрацьований за порадою повітового агронома і ним відтак справлений. Цей плян опісля належить послідовно і точно переводити. Якщо плян дійсно добре продуманий з узглядненням загально господарських і місцевих обставин, не буде для господаря несподіванкою.

Якраз зимою має господар нагоду, щоби по переведенні підрахунків підшукати похибки, ствердити недомагання, які зауважив у попередньому році, щоби на будуче цего всего уникнути.

По такій розвазі належить вложити плян не тільки на весну, але на цілий слідуючий рік. Прийде веснянна праця а відтак вже буде поступати одна за другою. Тоді не буде часу на роздумування та плянування.

Праця без пляну, доривочна, недоладна та не все гаразд виходить.

Головне на що я хочу звернути увагу, а що повинно стати основою кождого господарського пляну, це матеріял з яким беремося до праці.

При найкращих плянах і найсовістнійшій праці якщо матеріял з яким працюємо нічого не варта, то і вложена праця даремна.

Тому вартаби нам застановитися над питанням насіння на весну.

Для господаря насіння це необхідний вклад, бо насіння у культурному господарстві є найкращим засобом забезпеки доброго врожаю. У наших господарів це питання не має жадного значіння. Тому як довго будемо сіяти наші прадідівські посліди, ріжнородні мішанки, так довго не будемо мати доброго збіжжа, а тим самим і ціни на нього.

Посліди та буряни обезцінюють збіжжа не тільки тим, що за них ніхто не платить, але і тим, що купець числить собі за працю, щоби їх потім відділити.

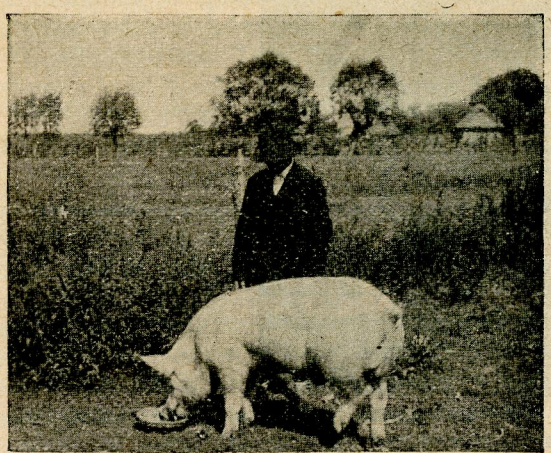

Кнур розплідник вел. білої англійської раси, власність Секції безріг при Кружку „С. Г." в Голині, пов. Калуш.

Тепер, коли наша кооперація чимраз більше опановує торговлю господарськими продуктами а головно старається наладнати збут збіжа, тимбільше важним є якість збіжа.

Тому, якщо йде про насіння, господар повинен віджаліти цих кілька золотих, бо вони йому повернуться.

Якщо кажеться, що щось не поплачується для господаря то про насіння і сьогодня цього не можна казати.

Дорідне насіння надвишкою вже у першому році себе заплатить. В дальших літах, при добрій управі і відповідному чищенні можемо вдержати його ще кілька літ.

Господарі на заході вживають найбільше дорідного насіння, зате в них на значно гіршій землі гектар видає більше чим на нашому чорноземі. Це головна заслуга дорідного насіння.

Для порівнання наведу дані статистичного уряду з 1927 р.

По даним цього уряду в Познанському Воєвідстві пересічно зібрано з гектара пшениці: 18.9 сотн., жита: 15.2 сотн., ячменю: 19 сотн., вівса: 19.7 сотн. Тернопільське Воєвідство пересічний збір з гектара пшениці: 13 сотн., жита: 12.2 сотн., ячменю 12.8 сотн., вівса: 13.3 сотн.

Чомуж воно там інакше чим у нас, хочаб повинно бути противно. Наш чорнозем чейже має всі дані на найвищий врожай.

Безперечно мають там примінення всі чинники рільної культури, але найбільшу ролю відограє таки добір насіння. Гляньмо скільки там працює досвідних станиць для шляхотнення збіжа, скільки фільварків знова його розмножує і віддає до вжитку селянам-рільникам. І це все селяни спотребовують. У нас того нема, бо нам цього „не потрібно".

В переконанні нашої пихи, що тільки наше найкраще, уважаємо, що дорідне насіння то тільки панська видумка.

Не доцінюємо праці над виплеканням доброго насіння, тому жалуємо заплатити за нього дороще, бо це уважаємо розтратністю.

Забуваємо, що:

Дорідне насіння приходить до торговлі вже вичищене і висортоване, тому має бути дороще.

Тому, що сортоване, нема в ньому послідів.

Тільки зерно чільне (велике та тяжке) може дати здорову та плідну ростину. Таким є дорідне насіння.

Дорідне насіння є відпорніше на хороби, та вилягання.

Дорідне насіння дає кращий врожай, бо воно вибране та шляхотнене як багато плідне.

Зі збіжа виплеканого з дорідного насіння дістається кращий вимір муки, бо воно має тончу лупу. Мука з такого збіжа дає більший випік печива.

Розважившись це, належить порадитися зі своїм агрономом та постаратися про насіння на весну. Насіння належить замовляти вчас ,щоби воно чекало у господаря в коморі, а не рілля чекала на насіння.

Що більше, не належить вишукувати багато відмін, але управляти тільки те, що скаже агроном, бо він знає пляни і він найкраще порадить.

Якщо в цей спосіб поведемо управу збіжа, зможемо продукувати збіжа однородне і першої якости, а тоді і ціна буде краща.

Це оден зі способів як піднести поплатність господарки.

А Бачинський.

Що дав VII. Конкурс несности курей в Познані

В Познані відбувся конкурс несности Кармазинів (Роденлендів), Леґгорнів, Зеленоніжок. Конкурс почався 1 листопада, тревав 11 місяців (335 днів) і брало в нім участь 130 гнізд Кармазинів, 75 гнізд Леґгорнів, 45 гнізд Зеленоніжок. В кожньому гнізді по 4 курки. Всі кури виплекані в конкурсовім році.

Висліди конкурсу є дуже цікаві і подаю їх на основі статистичних даних Др. Шумана з „Річника годівлі дробу".

Пересічна кількість яєць знесених одною куркою: у Кармазинів 153, Леґгорнів 166, Зеленоніжок 130.

Пересічна вага яйця

Сама кількість яєць знесених куркою не дає цілости їх вартости, без узгляднення ваги яєць. На конкурсі установлено, що пересічна вага одного яйця (при 30.000 яєць) була у:

Кармазинів 56 65 гр., Лекгорнів 57.7, Зеленоніжок 53.46.

Однак найбільші яйця несли Кармазинки вагою 63.5 ґр. і таких гнізд було більше, однак були і такі кури, що яйця мали по 48.2 ґр., що при пересічній вазі сильно обнизили усталену вагу для яєць Кармазинів.

Найменші яйця несли Зеленоніжки, вагою 42.3 ґр.

Спосіб живлення і кількість зужитої паші.

Всіх курей годували однаково 3 рази денно і давали на одну штуку 50 ґр. цілого зерна, 20 ґр. паші мокрої, а сухої паші в автоматах довільну кількість.

Ціле зерно було: 20 ґр. пшениці, 20 ґр. ячменю і 10 ґр. вівса.

Мокра паша складається: 10 ґр. пареної бульби і 10 ґр. ґрису пшеничного.

Суха паша в автоматах:

25% дробленого ячменю.
20% " пшениці.
15% " кукурудзи.
15% пшеничного ґрису.
10% рибної мучки.
10% сушеного молока.
3% мясної мучки.
1% вугляну вапня.
0.5% фосфорану вапня.
0.5% сірки.

Крім того в довільній кількости шкарлупок з мушель. (Склад сухої паші поданої тут на господарстві Українського Інститута для Дівчат в Перемишлі заступаємо иншими складниками дешевшими, а вислід нашого „конкурсу" не є ґірший. Поділимося з нашими читачами в слідуючій статейці стисло додержуючи правил познанського конкурсу).

На основі повищого живлення конкурс установив, що Кармазини зужили паші пересічно на 20.6 ґр. денно більше, як Лекгорни, або Зеленоніжки, т. є 100 курок Кармазинів зіли річно на 762 кґ. паші більше, як 100 курок Лекгорнів, або 100 курок Зеленоніжок. Тому, що сама кількість яєць не є ще цілком мірилом поплатности курок а є тісно звязана з кількістю зужитої паші, обчислено, що на випродуковання одного яєчка треба зужити паші для:

Кармазинів 8 ґр. Зеленоніжок 7.5 ґр. Лекгорнів 6 ґр.

Поплатність чи непоплатність плекання Кармазинів.

В звязку з повищим, де Кармазини виказують більшу консумпцію паші, виниклоб у нас питання про поплатність взагалі плекання Кармазинів.

Однак в тому, що подано тут, не узгляднюється видатности мяса кожньої раси курок.

Власне Кармазини, зужитковуючи більше паші, підносять вартість свого мяса, яке без сумніву є краще як у Зеленоніжок, чи Лекгорнів і при продажжі мяса дістаємо вищу ціну (що найменше 10%), не кажучи, що Кармазини взагалі мають більшу пересічну вагу, як дві інші конкурсові раси.

По закінченні конкурсу продано курок на мясо і тут виказали, що 100 курок:

Кармазинів важили 244.6 кґ., Зеленоніжок 177 кґ., Лекгорни 169.1 кґ., а дохід від проданих тої самої кількости курок кожньої раси виносив з:

Кармазинів 323 зл., Зеленоніжок 240 зл. і Лекгорнів 210 зл.

Тут бачимо безконкурсову висшість вартости мяса кармазинів.

Квокання курей.

Найбільше квочуть Кармазини, потім Зеленоніжки. Квокання в господарстві є шкідливе, особливо коли починається в квітні та пізніще і тут виказано на конкурсі, що 92% випадків квокання було безпродукцій-

ною стратою часу. Всі три раси найбільше квочать в 5, 6, 7 місяцях.

Найкраще всего виказує нище подана табличка:

Загальний вислід конкурсу.

	Кармазини	Леґгорни	Зеленоніжки
Дохід з яєць по відчисленні коштів паші в зл.	244	595	225
Загальна вага курей в кґ.	244.6	169.1	170
Смертність в %%	17.2	14.3	6.5
Продано кур. по відчисл. % смертности в кґ.	202.5	144.9	165.5
Дохід за продані кури в зл.	323	210	240
Загальний зиск:	**567**	**805**	**465**

До повисшого висліду треба ще додати дуже важний факт, що кури які почали рано зимою нестися, як правильно протягом цілого року є кращими несучками.

Найкращу зимову нестність виказала кармазинка, яка протягом 11, 12 і 1 місяців дала:

74 яєць,

а для загального збільшення поплатности курей в першу чергу грає найбільшу ролю **раціональна селєкція:**

Відповідний підбір когутів, підкладати яєчка від добрих несучок, селєкція молодника і скорше забиття невідповідних несучок і тих, що довго квочуть.

Обчислено, що наколи б від 1. VII. забивати кожну курку, що перервала несність на 5 днів, то в умовах конкурсу дохід побільшиться приблизно о 80 зл., при 100 курках і винісби з Кармазинів 647 зл., Леґгорнів 885 зл., Зеленоніжок 545 зл.

О. Бучинська.

Пашна і промислова бараболя

В час мого побуту на Волині в чеській кольонії, я мала нагоду бачити як чехи кольоністи копали бараболю. Ще з далеку ця бараболя звернула на себе мою увагу своєю величиною. Здалеку ці бараболі скорше виглядали як буряки. Великі, хоч округлі, червоні, очка глибокі. 2—3 бараболі це 1 кґ. Таких бараболь у нас я ще не бачила, тому зараз же купила у чехів кілька кіль цих великанів, щоб випробувати їх на львівському худому ґрунті. Отож висадила на угноєному обірником піску. Вродили напричуд добре, були такі ж великани. Почали ми їх вживати до їжі в ріжному вигляді, але до їжі ці бараболі дуже добрі лише молодими. Варта зазначити, що це бараболі рані, вони йдуть зараз же по вчасній американці. Дозріла ця бараболя до їжі є водниста. Зате для корму худобі чи курам є дуже добра.

В слідуючому році (1932), як була Господарська виставка у Винниках, я разом з іншими експонатами виставила і свої великанські бараболі, але на жаль не довго люде оглядали мої бараболі, їх якийсь господар аматор взяв без дозволу очевидно для розмноження.

Сьогодня я пригадала собі мої бараболі, які щодня смакують мої „леґгорни“ і „пекінґи“ в заминці і подаю про них в нашому часописі, може хто з наших господарів і господинь захоче і собі спровадити цей сорт бараболь. А дорадкую їх з таких причин: 1) бараболі ці ранні, сходять з поля рано і після них можна сіяти ще озимину. 2 бараболі є великі, дрібних вони немають; як що кущ зле росте з якоїсь причини то видасть 2—3 бараболі але великих а дрібних не дає. 3. бараболя молода цілком нагадує і вигляд і смак вчасної американки і її можна продавати тоді як американка постаріє. Наших, звичайних бараболь тоді ще молодих немає. 4. врожайність є велика, 10—12 бараболь під корчем (на доброму ґрунті). Садиться рідко. 5). переховується в зимі далеко ліпше, як наша синя, хоріб і гнилі на бараболі не бачила.

Для бажаючих спробувати в себе цю бараболю, даю її до фірми насіневої Інжї Б. Поповича у Львові Руська 20, де кожний може її собі придбати.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА ЙДЕ ЗА КОЛОМИЙЩИНОЮ.

Тернопільщина: Курс Контролі Молочности відбувся в часі від 27. XII. 1934 до 4. I. 1935 в Бірках Великих. На курс вписалося 20 слухачів у віці 16—43 літ з таких сіл: Березовиця Велика — 3, Острів — 1, Денисів — 2, Бірки Великі — 6, Драгоманівка — 1, Романівка — 1, Купчинці — 2, Дичків — 2, Кипячка — 1 і Байківці — 1 слухач. Покінчило курс і зложило іспис в дні 15. I. ц. р. 12 слухачів, з тих 6 з дуже добрим, 5 з добрим а 1 з достаточним поступом.

У всіх повищих **селах закладається** Секції Годівлі і Плекання Рогатої Худоби з контролею молочности.

Закладайте Садівничі Секції!

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Інж. А. Гнатовський.

ДБАЙМО ПРО КРАСУ І ДОБРОБУТ СЕЛА.

Овочеві дерева крім значних користей в значній мірі оздобляють садибу, село, околицю, край. Як здоблять край посадки овочевих дерев при дорогах, потічках і межах переконався кожен в часі війни побачивши трохи світа. Така країна аж усміхається до нас і будить заздрість, бо вже своїм виглядом вказує що тут добре людям поводиться.

У нас же навпаки. Добре собі пригадую своє перше враження коли по довголітньому побуті в Чехах, вїхав у межі Галичини і з вагону ще дивився на голі засніжені поля і ту і там поодинокі похилені верби при дорогах... Аж серце стискалося з суму, викликаного цим краєвидом і, щось ніби шептало, що тут панує нужда, немає жвавого життя як там, за мною, а лише кволе животіння, пасивне вичікування ліпшого „завтра".

Але ж щастя чи добро втікає від людей пасивних, — за щастя і добробут треба воювати зі злиднями, а не сидіти з опущеними руками. Поза іншими заходами до поборення нужди памятайте про овочеві дерева: закладайте сади, використовуйте ними неуправлені збіччя, межі, рови. У громаді вплиньте, щоб обсадила деревами вулиці і площі в селі, а парафія цвинтарі і т. д. У себе викорчуйте непотрібні зарослі ріжної дичини, до цього ж схиляйте й инших. Зокрема занедбані наші цвинтарі-кладовища зарослі кущами й бурянами. Це зле свідчить про нашу шану до тих, що дали нам життя і працею рук своїх старалися щоб наша доля була ліпша від тої, що їм судилася... В инших краях, а почасти вже й наших містах — цвинтар як квітник! Всюди чисто, всюди квіти й гарні дерева. Так має бути і у нас. Хто це зробить? — Ми самі або наша молодь: знаємо приклади, що молодь та старші будували або власноруч ремонтували домівки „Просвіти", „Народні Доми" — чомуж би в даному випадку цього власними силами неможна виконати? До доброго діла завжди охочі знайдуться лише щоб хтось один хотів і умів промовити людям до серця. Отже упорядкувати управити можна без вкладу. Не без того щоб тутже на цвинтарі не знайшлось кількох гарних вартісних кущів, дерев чи инших рослин; ще стільки назбіраєте в селі чи й у лісі (береза, рябина, ліщина, дерн). На те, що бракувалоби для викінчення основної оздоби — вже треба би з громади, парохії чи збірок виасигнувати. Крім оздоби памятайте, щоби рослини давали якусь користь, — овочі хоч би для дітей, нектар і пергу для бджіл, ягоди для пташок, що звеселювалиб це сумне місце.

Гарний промисловий сад в зимі.

Звичайні садові дерева мають представників, що надаються для всяких пересічних умов. Але часом можна їх заступити иншими деревами, — більш оздобними, менш ушкоджуваними, більш витрівалими (напр. для гірських околиць).

Коли ходить про оздоблення села висадженням вулиці і площі, то може б, лакома на овочі дітвора, обломлювалаб їх, калічила, й замісць оздоби вони псувалиб вигляд села, а для цвинтарів яблуні, сливи і вишні є за низькі.. Нарешті в горах усі овочеві дерева надавались би винятково сприятливо положених місць.

У всіх цих випадках садові дерева з вигодою можна заступити рябиною (горобиною). Так само і в садибі — коло воріт, керниці чи в куті подвіря вона була б дуже на

місці. Стрімким ростом, гарним листям а пізніш барвистими овочами горобина як найкраще здобилаб вказані місця. При тім овочі її є смачні і надаються на ріжні перетвори, а деревно є незаміниме для наших мистецьких різьбарів-гуцулів. Горобина має багато відмін, для ріжних цілей.

Леонід Бачинський*).

НОМЕНКЛЯТУРА КОМАХ ШКІДНИКІВ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ І КУЩІВ.

Рідко коли стрінемо в фахових книжках і журналах однакову назву для одного і того самого шкідника. Кожний автор уживає назви, яка йому найбільше припаде до вподоби. В цьому відношенню у нас великий хаос. Тому не дивно що селяни на все без ріжниці кажуть комаха або хробак. Я не хочу цим нікого з авторів нераз дуже цінних статтей обидити, але скажіть чи не дивно, що добре нам відомий шкідник Euproctis Chrysonthoes. L Біляня рудохвоста має 10 оттаких назв: 2) Біляня золотогузка, 3) Шовкопряд золотогузка, 4) Опушка золотохвіст, 5) Золотохвіст, 6) Завиток листовий, 7) Опушка рудогузка, 8) Золотогуз, 9) Золотийхвіст, 10) Золотогузно і др. і так майже всі більш відомі шкідники, а менш відомі не мають, навпаки, жадної назви. Українську номенклятуру комах збираю від 1917 р. до тепер використав праці багатьох авторів, а між ними і тих, які працюють в С. Г. На основі зібраного написав я дві книжочки. Тому позволю собі запропонувати взяти під розвагу отсі назви мотилів, які шкодять в овочевих садах. Назви уложено по катальогу

Українські і латинські назви шкідників.

Метелиця — Phlyctaerodes sticticalis L.
Овочник ябловець — Carpocapsa pomonella L.
Листовійка брунькова — Grapholitha ocellana F.
„ овочева „ funebrana Fr.
„ сливкова „ pruniana Hb.
„ тернова — Penthina pruniana Hübn.
Огневиця яблунева — Simaëthis pariana Ce.
Міль порічкова — Tinea capitella Zell.
„ овочева „ variabilis Zell.
„ яблунева „ malinellus Zell.
Покровець овочевий — Celeophora hemerobiella Scop
Галузівка горбинкова — Argyresthia congugella Zell
„ яблунева „ cornella Fahr.
Мережківка овочева — Anarsia lineatella Zell.
Неряс глодинець — Aporia crataegi L.
Канчатець листовець — Vanessa polychlores L.
Шкляник яблуневий — Sesia myopaeformis Boyk.
„ порічковий „ tipoliformis Cl.
„ малиновий „ (Bembecia) hylaciformis. [Lasp.
Медвідиця швидка — Spilosoma lubricipeda Esp.
Червиця верботочиця — Cossus cossus L.
„ в'їдлива „ aesculi L. (Zenzera).
Щиточниця древня — Orgyia antiqua Z.
Прядка недопарка — Lymantria dispar L. (Ocnerio).
Біланя рудохвоста — Euproctis chrysonhoes L. (Por- [thesia).
„ жовтохвоста „ similis Tabr.
Прядка дубова — Lasiocampa quercas L.
„ пухната — „ lanestris L.
„ перстенівка „ neustria L,
„ дуболистна „ quercifolia L.
Павиця мала — Saturnia pavonia Schff.
„ велика „ pyri Schff.
„ середня „ spini Schff.
Орясець сметанник — Cilix glaucata Sc.
Наконешняк бранник — Phalera bucephala L.
Стрільчатка шишката — Aeronycta psi L.
„ тризубна „ tridens Schff.
„ плямиста „ rumicis L.
Совинка жовта — Calymnia trapezina L.
Тисавка цінна — Taeniocampa stabilis Vien.
Ролівка чорна — Agrotis — c — nigrum L.
Горохівка пятниста — Mamestra persicariae L.
Морхлиця довгокрила — Calocampa exoleta L.
Пядун обнажець — Hibernia defoliaria L.
„ усатий „ aurantiaria Esp,
Морозень зазимчак — Cheimatobia brumata L.
Вепринець плямистий — Abraxas grossulariata L.
Чехрик косминець — Biston hirtarius Cl.
Серпокрилець пасмистий — Eupithecia rectangulatos,

*) Л. Бачинський був. асист. сільс.-госп. факул. держ. укр. унів. в Камянці Подільськ. видав: 1. „Атляс мотилів“ накл. Педаг. Товар. Ужгород 1927 ст. 16 і 24 табл. і 2. „Мотилі шкідливі овочевим деревам і кущам“ Ужгород 1927 ст. 102.

ПОМОЖІМО ВИДАТИ ПІДРУЧНИК САДІВНИЦТВА.

Українські садівники віддавна відчувають брак доброї книжки, що подала би вичерпуючий огляд усіх головних питань садівництва і відповідно їх освітлилаб. Тому з радістю вітаємо вихід перших лекцій „Курсу Садівництва“ виданих Українським Інститутом Позаочного Навчання. Віримо що ця Наша Наукова Установа і заангажовані нею автори прелєґенти — сповнять наші надії цілковито і ми дістанемо добрий підручник садівництва, науково обґрунтований у всіх розділах. Передбачаємо що в запроєтованому розмірі (20 лекцій по 8 вел. сторінок) тяжко буде змістити весь виданий програм курсу з достаточним освітленням усіх питань. На нашу думку слід би курс остільки повно видати, щоб він вповні задовольнив наші потреби на ряд літ. Подорожчення випалоб не так вже значне. А оскільки це залежить теж від числа зголошень на курс і видання, отцим апелюємо до всіх Секцій, аматорів садівництва та садівників, щоб не гаючись зголошувались на Позаочний Курс Садівництва і своїм численним уділом спричинилися до поліпшення матеріяльного стану Курсів, а тим самим до поліпшення і збільшення самого видання.

Редакція.

КАЛЄНДАР ГОРОДНИКА.

1. Закладати теплі інспекти вчасної ярини — на горячім кінськім гною.

2. Приготовляти гній і холодні інспекти на ярину пізнішу.

3. Уложити собі плян засадження городу, та вже замовити собі насіння від відомих фірм.

4. Хто ще не висіяв насіння дерев до скринок чи в ґрунт, то це зробити найвища пора, коли хочете щоб вони на весні зійшли.

5. Перегляньте зміст попередних річників Сіл. Господ. і пригадайте собі, що там Вас цікавило, випишіть собі на папірець і зробіть.

6. Приготовте все знаряддя до управи городовини, щоб не шукати його та не направляти як буде горячий час праці.

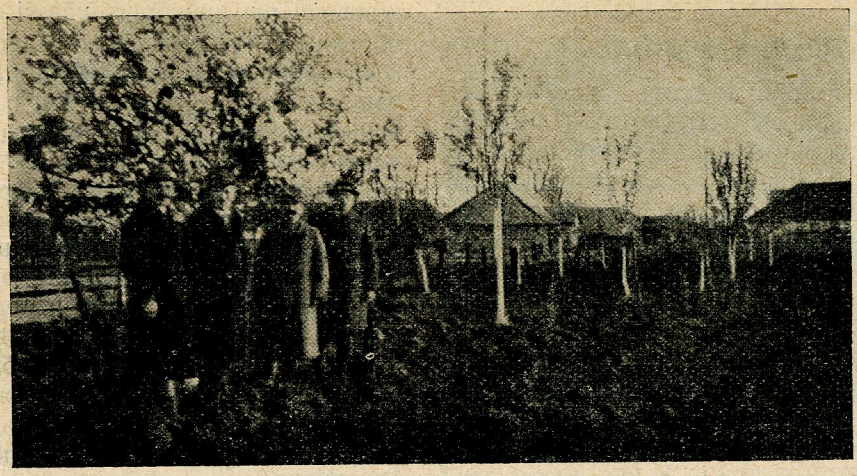

Управа Садівничої Секції при Кр. „С. Г.“ в Берегах (Члени Управи у взірцевому саді Кружка „С. Г.“).

М. Подоляк.

ЩО ТРЕБА ЗНАТИ ПРО ТОПІНАМБОР.

Наші поступовіщі господарі напевно знають, що то є за рослина топінамбор, або як її на Поділлю звуть бульба. Але, більшість господарів цієї пашної рослини не знають і не мають. Гадаю, що сьогодня, коли ми ставимо свою господарку на продукцію молока, на годівельну, а також знаючи, що для худоби нашої все під весну бракує паші і худоба голодує, — хочу подати про цю цікаву пашну рослину.

Отже, топінамбор це є бульвистий соняшник. Рослина на зовні цілком подібна до соняшника а на корінню має бульви як бараболя. Згодовується рослина худобою вся і натиння і бульви. Натиння виростає до 3 метрів височини, має смак соняшника а бульви великі як бараболя, солодкаві як молода бараболя або калярепа.

Управа топінамбору такаж як і бараболь, на обірнику виростає височезна. В цей час її можна до половини кілька разів жати для худоби, це їй не шкодить. Бульви в осени викопувати не треба, вони зимують в землі і ніякі морози їм не шкодять. Це є головна властивість топінамбору. Звичайно господар може бульви викопати пізно в осени і задолувати їх піском чи землею, але так вкривати як бараболю зовсім не треба.

На весні, як злізе сніг, і відтає земля, можна бульви копати. Саме в цей час худоба голодує а бульва свіжа як в осени бараболя. Худоба і всі домашні звірята їдять бульви зі смаком, як зелену пашу. Такий корм на весні є дуже корисний бо підготовляє худобу до переходу на зелену пашу без шкоди.

Треба згадати, що топінамбор рослина не вибаглива на ґрунт. Вона і без угноєння на щирих пісках дає деякі врожаї тоді як бараболя в тих же умовах не буде зовсім рости. Колиж господар не полінується і хоч трохи угноїть топінамбор обірником та потасовою сіллю то і на пісках буде мати добрі врожаї. Топінамбор — це бараболя пісків.

Топінамбор вживають на кухні до салаток і до зупи як і калярепи, тому і продають її як зеленину.

Тарас Савелюк, Волинь.

МОЇ ДОСЛІДИ З РІПОЮ СТЕРНЯНКОЮ.

Вичитавши в С. Г. про ріпу стернянку, зацікавився я, купив насіння і висіяв по житній і ячмінній стерні 21 липня.

Стерню виорав глибоко. Ґрунт чорнозем, схилений до полудня. Де було жито і ячмінь марні — погноїв обірником і гноївкою. Сіяв рядами на 40 цм. ряд від рядку. Пішов добрий дощ. За 3 дні гарно зійшла. Просапали, потім прорвали і хоч ця робота припадала в горячий час, цікавість взяла своє, обробив і доглядав. Але ріпа не росла.

Опісля почалась посуха. Під осінь ріпа стала трохи поправлятися. На нещастя довідались про ріпу діти, почали її рвати і їсти. Не міг від них обігнатись.

Лишили ми ріпу на Божу волю, що вийде. Але як кінчилась гичка з буряків, не було що давати худобі, пішли ми до ріпи і почали з неї ломати листя для свиней і коров. Свині їли гарно, але корови не хотіли. По зовнішньому вигляді на полі ріпа виглядала так: Де було добре жито — гичка ріпи була середна і велика, де лихе — там зеленіша, а на погною — пожовкла.

Дня 23 жовтня пішли ми копати ріпу отже де було гірше жито — там вродилась як кулаки і трошки більша, на лихому полі була дрібніша, а на погною була дуже гарна як 2 кулаки. Врожай з 2000 метр. — 250 пудів (пуд 16 кг.).

Корови їли добре, молоко смачне без запаху.

Ріпи я мав 3 сорти: коротка, середня і довга. Найліпший сорт це довга, вона солодша і гичка в неї краща, далі середньо довга, найгірша ще округла. Солодка-довга ще й сьогодні є у мене, отже вона і найкраще переховується.

Жіночий кутик.

О. Бучинська.

МОЛОДІ БАРАБОЛІ.

Кожна господиня знає як дорогі є ранні бараболі. У Львові за 1 кг. платили 1.00, 0.80, 0.40 зол. Хто вивіз на торг перший, той взяв більшу суму. Далі що тижня ціна на бараболі падала. З цього видно, що при плеканню ранніх бараболь а особливо на торг, кожний тиждень має велике значіння. Я не кажу вже про ранні бараболі для себе до кухні. Господиня, яка на весні споживає старі, ликоваті, несмачні бараболі і чекає нових до липня — не є доброю господинею. Бо чомуб то собі не посадити бодай кілька грядок ранних бараболь.

Я плекаю ранні бараболі (американку червону) так: спочатку накільчую бараболі на кухні (чи в хаті) в той спосіб: в плитки скринки насипаю городової вогкої землі і в неї застромляю на 1/3 часть бараболі лежма. Скрині кладу на кухні в темне місце. Бараболі прокільчують за 2—3 тижні. Саме в цей час вже сніг злізе, а землю можна орати. Я роблю так, рано на весні, як землю можна копати, викопую ямки (лопатою) на дно ямки даю трошки компосту, а на нього бараболю, вийману з скринки. На бараболю всиплю троха землі а на неї кінського гною. Бараболя так посаджена, ані в мороз, ані в посуху не терпить, але за то дуже рано доходить. В минулому році я мала вже свої бараболі як ціна їх була 1 зол. 1 кг.

М. Скурська.

НЕ МАРНУЙТЕ САДЖІ.

Господиня, не знаючи вартости саджі, як погною під городовину, викидає нераз саджу як у нас діється — на дорогу. Тим робить вона пакість всім, що переходять по дорозі, бо вітер розносить саджу, обсипає їх, а густочасто діти засипають собі нею очі і т ін. В першій мірі господиня робить шкоду собі, бо викидаючи цю пригорщу саджі, викидає з нею частину приходу зі свого, малого домашного господарства. Щоб саджу добре використати треба знати, як обходитися з нею: по вимітенню саджі з печей в осени виносимо саджу впрост на город де мають бути: капуста, каляфійори, калярепа і ін.) і верствою посипаємо по городі. Приорюємо її тоді ж в осени скибою разом з гноєм стаєнним. Колиж вимітаємо саджу літом, весною і зимою, тоді саджу зсипаємо до посудин і перемішуємо зі землею а в осени висипаємо на город. Слід зазначити, що й помідори люблять бути на саджі, тому не зле є пересаджувати капусту де-не-де корчами помідорів а навіть запах листя помідорів відгонить від капусти галапасів. Капуста саджена на саджі не буде мати мушки. Так ужита саджа не буде для нас чимсь пакісним і невжиточним, але навпаки піднесе рентовність домашньої господарки.

О. Бучинська.

ЧОМУ КУРЕЙ ТРЕБА ПРИУЧУВАТИ ЇСТИ ОВЕС?

Кожна господиня знає, що кури зі збіжжа найліпше їдять пшеницю, потім гречку і кукурузу, просо, далі ячмінь, ще далі овес і вкінці жито. В цім можите переконатися, як висипите курам мішанини з цих всіх насінь. Перше курка збирає пшеницю а останнє жито. Це так показує нам курка, властиво її смакові чуття, але ми знаємо, що по поживності насіння курка помиляється. На першому місці по поживності стоїть овес, на другому просо, ячмінь, пшениця, гречка, на третьому кукуруза (в зимі), а на останньому жито. Коли ми зважимо, що пшениця, просо, гречка є дорогі їх не виплатиться давати курам, отож залишається ячмінь, овес, кукуруза, жито. З цих 4 ох відпаде кукуруза, яку можна давати лише

в зимі, щоб кури в літі не товстіли, а жито відпадає як корм шкідливий (затвердження калу). Врешті залишається овес і ячмінь — дешеві і поживні, овес поживніщий як ячмінь і пшениця, бо має більше білків, а менше крохмалю, як пшениця і ячмінь.

Але відомо, що кури овес не радо їдять бо на ньому шкірка тверда. Отож задачею господині є навчити курей їсти овес, або навчитись так приготовляти овес, щоб кури його радо їли. Як же це зробити? Я в останній час перевела курей на овес, але троха мала клопоту поки навчила їх цього і сама навчилася приготовляти. Перше всього курей треба з маленьку приучувати їсти овес. Для цього я товчу овес, або шротую на жорнах і даю їсти. Курчата радо їдять товчений овес і добре від нього ростуть. Старшим курам даю овес варений. Це роблю так. Звечера насипаю кілька кварт вівса, одну третину ячменю, на 2 літри зерна даю 1 чайну ложку солі і заливаю зерно холодною водою. На рано зерно розбухне, на деякому і шкірка потріскає, ядро вівса стане більше як пшениця, тоді ще звару раз цю мішанину і даю курам. Мої кури цю „кутю“ краще їдять як пшеницю і помітно поправляються. Коли не маю часу варити овес, то даю його лише намочений, або шротований на жорнах. Тоді даю його в корита з сіткою, щоб не залазили кури ногами. Я підрахувала, що така годівля хоч і з вареннам, є дешевша і кори стнійша як пшениця. Спробуйте.

ЖІНКИ ПЕТРИЛОВА ВЕДУТЬ ПЕРЕД.

Заходами Ради кружка „С. Господаря“ і виділу „Союза Українок“ в Петрилові пов. Товмач відбувся в днях від 27. XI. до 27. XII. 1934 куховарський курс, перший того рода в культурно-економічному житті села.

Курс зачало 18, а скінчило 20 учасниць, а вела його п. Марійка Гриньків зі Станиславова, яка своєю працею і стараннями зєднала собі повне привязання усіх учасниць та щиру подяку обох товариств. Додати не зашкодить, що так, як в початках загал села зустрів курс досить легковажно і з насмішками, мовляв: „коби з чого то хтобудь зварить“ так при закінченні курсу опінія села змінилась основно і виразилась повним признанням. Що моральна користь курсу велика — не треба хиба й підносити. Наше жіноцтво по селах зачинає розуміти значіння науки й освіти господарської і горнутись до неї. Рада Кружка „С. Г.“ почувається до вдячности Раді Філії „С. Г.“ в Товмачі а зокрема п. агрономові інж. В. Луцькому за вказання учительки та опіку над курсом, та бажає, щоби ціла Товмаччина пішла слідом Петрилова і перевела в себе подібні курси.

Сусід.

О. Б.

ВОДА ДЛЯ КУРЕЙ В ЗИМІ І СЕРІЖКИ КОГУТІВ.

Коли хочете, щоб кури Ваші в зимі неслися і були здорові, незабувайте давати їм воду хатню. Не залишайте на довго воду в зимному курнику, а заносіть її в мороз до хати і час від часу виносіть курам. Не дозвольте курам їсти сніг. До води не забудьте додавати заліза (сірчан заліза 2—3 гр. на 1 л. води) або киньте до води цвяхів, залізн. бляхи. Коли маєте кури легторни або мінорки то когути їх при водопою мачають сережки і потім вони можуть відмерзнути. Отже для цих когутів треба би на зверх водопійки давати бляшану покришку(лише в морозні дні) з кількома дірками, через які когут і кури пилиби воду. Кури які їдять теплу рідку заминку менше пють води.

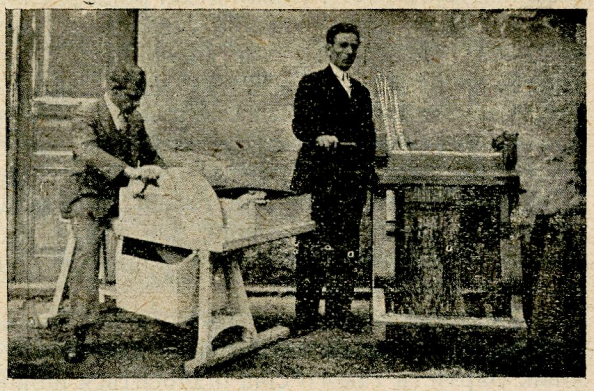

На господарській виставі в Калуші (28—31. X. 1934) Госп. Мостиський М. зі Студінки виставляв свої винаходи: шатківницю і терлицю.

НОВА КНИЖКА.

В мин. місяці ц. р. вийшло 119 число бібліотеки Сіл. Госп. книжка **Інж. М. Боровського — Олійні рослини. ст. 48.** і ілюстрацій. Ціна 50 гр. Книжка обіймає такі олійні рослини: соняшник, ріпаки гірчиці, мак, рижій, гарбуз олійний і кользу — дві останні — нові у нас рослини.

В книжці автор докладно подав про управу згаданих рослин та висвітлив їх господарське значіння. Хто дбає про рентовність нинішньої рільної господарки, той напевно в цій книжці знайде доброго порадника і помічника. Невеличка ціна книжки дає змогу і найбіднішому господарю її придбати.

Редакція.

ДО НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ В РУМУНІЇ! Щоби не було перерви у висилці часописів „Сільський Господар“ і „Український Пасічник“ на рік 1935 прохаємо надсилати передплату як і в попередні роки на адресу п. Дмитра Геродота — Bucuresti IV. Strada Delea-Veche 45. Romanion.

Ілля Матвійчина.

Чому поступові господарі відводнюють підмоклі сіножаті

Звісно є, що лугові рослини потребують більше води, як рослини управні на ріллі. Однак, як усюди, так й в управі сіножати треба придержуватися тої старої мудрости: „Що за богато, то нездорово".

Пересичена земля водою не сприяє розвоєви лучних рослин. Побіч води в землі конечне є також повітря. Коли земля є переповнена водою і всі простори між грудочками землі є затоплені, тоді нема місця для доступу воздуху. Терпить на тім розвій рослини, коріня їх не може знайти кисня, не має чим віддихати, дуситься і завмирає. В таких обставинах можуть рости тільки деякі роди рослин, переважно ті, котрі є такби сказати, до сего вроджені. Їх коріння має спосібність брати кисень не зі землі, а з понад землі і щойно билом малими рурочками втягати до коріння. Такого урядження шляхотні трави не мають і тому на підмоклих ґрунтах вигибають. Пересичення почви водою, не тільки лихо ділає на доступ кисня до коріння, але також змінює на гірше фізичні й хемічні прикмети почви. Почва стає квасною.

Такі простори землі дають нераз високі збори сіна, але воно є мало відповідне для годівлі. Вартість такого сіна підноситься щойно тоді, коли в нім є певний відсоток солодких трав.

Ріжнородні бувають причини малої ужитковости квасних трав. Більшість квасних трав має тверде листя з острими берегами. Острі зубчики на берегах листя ранять кормовий провід — а це спричинює нераз острий катар кормових проводів. Це проявляється у пережувачів.

Сіно з квасних трав є менше апетитне і через це його неохоче їдять домашні звірята. Учені, що прослідчували хемічні складники сего сіна, доказали, що воно має у собі меншу скількість цукрів і інших поживних складників, що легко розпускаються у воді. Квасне сіно має в собі олійки з запахом неприємним, а навіть товщ має в собі меншу кількість вугля, а більше кисня і таке сіно дійсно є кваскувате.

На ріжних досвідних стаціях стверджено, що поживні складники квасного сіна є 9 —10 процент менше стравні, як доброго сіна. Практична вартість квасного сіна є ще менша, бо звірята того сіна богато відкидають. Щоб осягнути таку саму користь, що за 100 кґ. сіна доброго, то квасного треба 130 кґ.

В Америці досліджено, що телята від худоби живленої тільки квасним сіном у великім відсотку приходять на світ неживі, або за кілька день гинуть.

Впродовж довголітної практики досліджено, що на пасовиськах паша є тим смачнійша і поживніша, чим позем підскірної води на пасовиську є нищий. Про дійсність сего говорить навіть звірячий інстинкт; звірята пасуться залюбки на найсухійших частях пасовитьк і тільки на таких дають вижчу скількість годівельних продуктів. Се виказали досвіди німця К. Шнайдера.

Сі досвіди порівнують видайність молока, товщу і приріст живої ваги з поземом підскірної води.

При поземі підскірної води в глибині 60 цм. видайність з га була: молока 1.600 кґ., товщу 44.8 кґ., жива вага зменшилася на 20 кільоґрамів.

При поземі води в глибині 1.20 м. видайність була: молока 3.300 кґ., товщу 105.6 кґ. Приріст жив. ваги 50 кґ. При поземі води нище 3 м. виданість вула: молока 4.000 кґ., товщу 172 кґ., приріст жив. ваги 90 кґ.

З того виходить, що при поземі води в глибині 60 цм. прикмети землі були ще не корисні, а се вплинуло відємно на видайність молока і зменшення живої ваги.

Як бачимо, що користатися сіном з квасних лук є тяжким блудом.

Супроти сего, чи не варто відводнити замокрої сіножати. Осінь і весна якраз є порою, щоб над тим застановитися. Нераз прокопання малих ровів відпливових дає бажані успіхи. Треба памятати завсігди, що без відводнення всі заходи коло поліпшення лук механічною управою, чи навожування є безуспішні і змарновані.

Що до самого відводнення то треба порадитися фахівця, бо часто (передовсім торфовища) можна пересушити.

Буває й таке, що квасні трави ростуть на сіножатях, котрі не потребують відводнення, а належної механічної управи.

Отже по весняних роботах і в осени візьміться за поправу пасовиськ і сіножатей. Через поправу занедбаних пасовиськ і лук дійдемо до ліпшої годівлі, до збільшення продукції молока, будемо мати змогу більше доставляти молочарні і зіставити в себе в дома на спожиття. Не так, як є до тепер, що все молоко йде до молочарень а в дома лише є пісне.

Добрі пасовиська і сіножаті можуть ста-

ти джерелом добробуту тих околиць в котрих є їх багато а занедбаних.

Прикладом нехай буде Голяндія, Швайцарія, Льомбардія і т. др. Численні і добрі пасовиська Голяндії, а за тим достатки мяса, молока, масла і сира причинилися не тільки до добробуту сеї країни, але у високім степені вплинули на темперамент і народній характер тамошніх мешканців.

Через поліпшення пасовиськ і лук маємо всі дані бути головними доставцями зародового матеріялу, як тепер Швайцарія і Голяндія.

КІЛЬКІСТЬ ГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН НА СВІТІ.

Зрозуміло, що статистичні відомости про скотарський стан всього світа дуже відходять від фактичної дійсности, бож вони будовані на пересічних ймовірних числах особливо — в землях малокультурних. А всеж таки і по існуючих зазначеннях можна бодай приблизно уявити собі, яку кількість господарських тварин експлуатує для свого добробуту нинішня людина.

Нижче наведені числа стосуються 1930-го року. На той час у цілому світі було більш-менш 580 міліонів голів рогатої худоби. З того числа припадало на Індію — 150 міліонів, на всю територію бувшої Росії — 70 міл., на Сполучені Американські Держави — 60 міл., на Аргентину — 38, на Бразилію — 22, на Німеччину — 18. Певне багатьом читачам покажеться дивиною, що в Австралії та в Африці далеко менше рогатої худоби, як в инших материках. Числа для Африки й Австралії, справді, невеликі — на обидві ці частини світа припадає лише коло 10-х міліонів товару. Загалом же рогата скотина існує на всіх точках світа, за винятком полярних країн.

Що стосується овець, то хоча їх по цілому світі нараховують коло 640 міліонів голів, — є величезні землі, де овець майже не мають зовсім, це, наприклад, великанська держава Хинська. Найбільше ж овець нараховують на землях колишньої Росії — 125 міліонів, потім — в Австралії — крутло 100 міліонів голів. В Американських Спол. Державах налічують приблизно 37 міл., в Індії — 35, в Аргентині, приблизно 30 м., так само й в Південно-Африканській Унії.

Свині по числу стоять на третьому місці — загалом 260 міл. голів. Найбільше мають їх Спол. Держави Америки: 55 міл., трохи менше — в Хінах: 45 міл. В Німеччині таколишній Росії рахується приблизно по 22 міл., в Разилії — 17 міл., в Норвегії — 12 міл. За те Індія взагалі не має свиней. До недавна їх майже не було й в Туреччині.

З дрібних звірят господарських поважне місце посідають кози: їх налічують на цілому світі приблизно 170 міл. голів. Найбільше їх плекають, як і рогатої худоби, в Індії, а саме 60 міл., в Хінах є їх коло 22 міл., коло 15 міл. було їх в кол. Росії та коло 10 міл. — в Туреччині. Дуже мало, порівнюючи, є кіз в Америці, Австралії, в Англії.

Коні в зазначеній добі посідали по кількости 5-е місце, а саме було їх нараховано приблизно 110 міл. на цілому світі, тим часом, як перед 200 роками начислювали їх поверх 200 міл. голів. В році 1931-му число коней рапідно зменшилося (голодівки й механізація хліборобства в совітських республіках та моторизація Европи й Америки), але ж з року 1932. число коней знову починає зростати й, що-далі, то дужче. В зазначеній добі найбільше коней було на території колишньої Росії, коло 35 міл., потім йшла Америка (Сполучені Держави) — 20 міл. В Аргентині нараховувано кооло 9 міл., в Хінах — понад 4 і пів міліона.

Побіч з кіньми в світі було приблизно 28 міл. ослів, ішаків, мулів.

До господарських тварин відносимо також собаку, яка своїм числом посідає рекордове місце в цій статистиці. Що правда, підрахувати псів у світі взагалі не ведеться, алеж один з американських аматерів зробив спробу уявити собі число цих звірят і прийшов до висновку, що є їх в цілому світі найменш як два міліярди! Инші підрахунки приводять до трохи меншого числа: півтора міліярда, один міліярд двісті міліонів, то що.

Про подвірну птицю та криликів можна гадати, що є мабуть ще в двічі більше, як псів, Верблюдів рахують на 4 міл. голів, собів — приблизно 60 тис., при чому з кожним роком число їх зменшується.

Загалом же можна рахувати всіх господарських тварин на світі поверх шістьох з половиною міліярдів. Коли ж приняти число всіх людей на земській поверхні в два міліярди, то на кожних двох людей припаде приблизно семеро господарських тверин, що, зрештою треба вважати за дуже мале число.

Подав В. К. С.

СТАН СКООПЕРАТИЗОВАННЯ НАСЕЛЕННЯ В ПОЛЬЩІ.

„Рольнік“ 1935 — стор. 43 подає: Після статистичних даних на 1000 мешканців припадає в Польщі 85 членів кооператив. Найвищий ступінь скооператизования виказують полуднево-східні воєвідства: Тернопільське (165), Львівське (153), Станиславівське (150). Причини належить шукати в довголітній діяльности польської кооперації на терені Галичини і **поважному розвоєві українського кооперативного руху** (підкреслення наше — Ред.). Вже Краківське воєвідство виказує 134, Познанське 105 на 1000 мешканців, хоч там найстарший рух, а найменший ступінь скооператизования виказує воєвідство: Варшавське (56), Келецьке (54), Волинське (50), а м. Варшава виказує 42 членів кооперації на 1000 мешканців.

Чи Ви вже маєте календар „С. Г.“?

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 17. Як позбутися кретів?

У мене кроти підриваються під хату, роблять нори, що робити? **Л. Балюк.**

— Про те як вигнати кроти ми вже подавали в „С. Г.“. Відстрашують його нафтою, оселедцем (головою) які кладеться в діри крота. Головна причина чому крет лізе це ріжні хробаки в ґрунті. Очевидно у Вас під хату або затікає вода або хата на угноєному ґрунті і там водяться ріжні шкідники.

Ч. 18. Де можна купити вівці каракулі?

В ч. 23 „С. Г.“ ми подали статтю і замітку про те, що Філія „С. Г.“ в Калуші продає такі вівіці. Колиб там не було то зверніться до Волинської Хліборобської Палати в Луцьку.

Ч. 19. Які яблуні порадите садити?

— Ми вже подавали в „С. Г.“ і „Практичнім Садівництві“, які сорти на які полоси узнала помольогічна комісія. Отож Ви пишете що вибрали собі рен. Кульона і Малинове оберляндське — ці відміни добрі, витрівалі на мороз. Рен. Кульона моглиб ужити як провідну для Малинового бо Кульона сильно росте а Малинове слабше. Віддаль між деревами Кульона залишайте 10 — 12 метр. Дуже добрий запилювач для р. Кульона є сорт Бісмарк.

Ч. 20. Чи можна садити живий пліт з грушок?

Висіяв я в шкілці насіння диких грушок. Гарно виросли. Нащепив 300. а 1000 штук оставив через брак часу. В ц. році знова зібрав багато насіння грушок і думаю висіяти довколо города в живопліт. Прошу подати чи добрий буде з груш живопліт? **І. Дудкевич.**

— З груш диких буде чудесний живопліт непроходимий кількаНадцять літ, хоч буде за широкий а пізніше і зависокий. Не радимо Вам так марнувати дички і насіння, краще зголосіть їх до нашого часопису і продайте або оферуйте фірмі Б. Попович. Львів, Руська 20. Він купить у Вас насіння. Умовтеся з Поповичем і доставляйте йому насіння що року, а за гроші купіть на живопліт що іншого: жовту акацію, грабину, жостір і т. п.

Ч. 21. Як набути расового кнура?

— Щоб набути расового кнура чи льоху і дістати на то субвенцію, треба внести до Львівської Хліб. Палати через свою Філію С. Г. подання про уділення субвенції і вказання джерела де набути розплодовий матеріял.

Ч. 22. Де набути повну книжку про садівництво в укр. мові?

— Досі не має в нас вичерпуючої книжки по садівництву, є неповні брошури і менші книжки. Радимо Вам вписатись на кореспонденційні курси Укр. Інституту в Чехах, вони видають повний підручник садівництва. Ціна курсу лише 20 зол.

З ЖИТТЯ ТОВАРИСТВА

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДБУЛИСЯ:

В Журавенщині дня 31. X. 1934. Філії „С. Г.“ в **Журавні**. До Ради вибрані: о. Ю. Боднар голова, др. П. Лисяк з. голови, М. Мудрий секретар, Г. Мисак скарбник, І. Матвіїв, Т. Мудрийї В. Паламар члени Ради. Рада Філії поділила терен на райони і віддала їх під опіку поодиноким членам Ради. Рівночасно заангажовано урядовця Філії атр. М. Мудрого.

Дня 21. X. 1934 Філії „С. Г.“ в Косові. До Ради вибрані: рад. В. Сабат голова, М. Лелет з. голови, мґр. І. Библюк секретар, К. Гошоватюк скарбник, о. В. Григорчук, Ю. Кондревич і М. Сорохан — члени Ради.

В Долинщині — дня 17. XII. 1934. в **Спасі** (М. Дзудило голова, П. Дучкевич секретар), і в **Струтині Вижнім** (М. Рудий голова, І. Біляк секретар).

На терені Філії в Тлустім відбули основ. Збори Кружки в: Бураківці, Цапівцях, Попівцях, Кошилівцях, Садках, Солонім, Слобідці, Шутроминцях, Лисівцях, Милівцях, Мишкові, Устечку і Жежаві.

В Зборівщині — відбули основні збори Кружки в: Вовчківцях дня 24. XI. 1934, і в Озірній дня 21. IX. 1934.

В Скалатщині відбули основ. збори Кружки в: Буциках, Глібові і Іванівці.

В районі Філії в Галичі відбули Загальні Збори слідуючі Кружки:

1) **Деліїв,** дня 12. VIII. 1934 (голова Бода Іван, секретар Хрептик Никола).

2) **Залуква,** дня 29. VII. 1934 (голова Андрій Терпиляк, секр. Петро Лисак).

3) **Маріямпіль,** дня 10. VI. 1934 (голова о. дек. Василь Мотюк, секр. Данило Волчук).

4) **Підгороддя,** дня 10. VIII. 1934 (гол. Іван Терпеляк, секр. Семен Шевчук.

Установчі Збори відбулись:

1) **Блюдники,** дня 12. VIII. 1934 (гол. Володимир Павлусевич, секр. Юрко Дубель).

2) **Дубівці,** дня 9. IX. 1934 (гол. Підгаєцький Петро, секр. Іван **Трощук).**

3) **Лани,** дня 7. X. 1934 (гол. Юрко Бідочка, с. Гриця, секр. Юрко Бабій).

4) **Межигірці,** дня 30. IX. 1934 (гол. о. Богдан Левицький, секр. Олекса Городецький).

5) **Острів,** дня 21. X. 1934 (гол. Василь Пшик, секр. Василь Маціборський).

6) **Пукасівці,** дня 27. IX. 1934 (гол. Дмитро Сова, секр. Федь Совин, с. Івана).

7) **Семиківці,** дня 14. X. 1934 (гол. Павло Городецький, секр. Іван Лабчук).

Загальні Збори відбули Філії і Кружки Т-ва „С. Г." в місцевостях:

Яблонне, пов. Костопіль дня 16. IX. 1934. До Ради вибрали між іншим Адама Попружака на голову, Андрія Ковальчука на секретаря. Вписалося в члени 36 осіб.

В Любачівщині з приходом до Філії „С. Г." в Любачові в осені ц. р. пов. агронома п. інж. Т. Залуцького пробудилися сеела: Бігалі, Дахнів, Уласів, Олешичі, Старе Село, Башня Долішня, Борова Гора, Залуже, Башня Горішня, Суха Воля, Бірче, Брусно Нове і Старе, Липовець, Коровиця Лісова, Люблинець, Новий і Старий.

Дня 26. XI. ц. р. відбулася І. Господарська Нарада в Любачові. Мимо непогоди було 73 делеґатів Кружків і Кооператив. В днях 13—18. XII. ц. р. відбувся курс провідників Хліборобського Вишколу Молоді, яка приступає до хліборобських конкурсів в р. 1934. під фаховим проводом пов. агронома.

В Перемищні: в Библі дня 23. XII. 1934. (Зелик Петро голова, Дорош Петро секретар) **В Болестрашичах** дня 11. XI. 1934. На голову вибрано Данька Кузя, а на секретаря Генсьорського Івана, в Вишатичах дня 4. XI. 1934. На голову вибрано Семена Яремця, а на секретаря Стахняка Андрія, в Грушатичах дня 22. XII. 1934 Смотрич Теодор голова, Сидір Михайло секретар, в Трійчицях дня 19. XII. 1934. (А. Войтович, голова, И. Войтович секретар).

В Самбірщині: в Містковичах дня 4. XI. 1934 до кружка вписалося 58 членів. На голову вибрали Гринька Ладанай а на секретаря Івана Чухрая с. Василя.

На терені Філії в Галичі основано в часі від 1. VIII. до 31. X. 1934. 8 Кружків а саме в: Блюдниках, Дубіцях Пукасівцях, Межигірцях, Медусі, Ланах, Семиківцях і Острові так, що Філія числить разом 16 Кружків. Від часу приняття до Філії агронома в особі п. інж. С. Дудара — оживилися села під господарським оглядом. В час 3 місяців відбув агроном разом з членами Ради Філії — 85 поїздок на села з рефератами, при чому переведено провірку стаєн, гноярень і стан тварин в 9 селах у 2620 господарів.

В Городенщині — дня 6. XI. 1934 Філії С. Г. в **Городенці**. До Ради Філії вибрані: мґр. Т. Матейків голова, Др. О. Дашинич-Кульчицький з. голови, Др. В. Бялий секретар, Др. Р. Комаринський секретар, інж. Б. Білинський, Д. Боклащук і М. Боднарчук члени Ради, дня 4. XI. 1934 у **Корківці**. На голову вибраний І. Дутчак, на секретаря Д. Ткачук. Загальні Збори рішили поширювати садівництво та винну лозу, закупити сівалку, тріер, розпиляч і ветеринарну аптичку, дня 9. XII. 1934 в **Поточиськах,** на голову вибраний С. Буджак а на секретаря І. Нирчак.

Хліборобська вистава гуртка молоді при Кружку „Сільського Господаря" в Угерську, пов Стрий відбулася дня 23. IX. після закінчення конкурсів. Молодь робила с. г. конкурси на громадському полю. На виставі були зібрані всі земледоди, найкращі пашні буряки і морква, виплекані конкурсантами.

Належить заміти, що хлібороби села Угерсько доцінюють с. г. поступ, доказом чого є, що Кружок „С. Г." має сівалку, тріер, культиватор, ланцюхову борону, а для молоді відступає громада поле під досвіди.

Нехай слідом за Угерським ідуть другі села та покажуть, що вони вміють.

Ріжне

РЖА НА ПШЕНИЦЮ В Р. 1935.

Чеська преса заповідає, що в р. 1935 буде багато шкоди від ржі на пшеницях. Вже тепер поручають обсипати пшеницю азотняком або кайнітом меленим (на листя) щоб спалити ржу. Як що не можна це зробити тепер то рано на весні. Далі поручають висівати пшениці відпорні на ржу. Проф. Нільсен доказав, що ржавість у пшениць є дідична. Німці, які дуже докладні в своїх дослідах знайшли, що сорт свалефської пшениці „екстраскваретед" є відпорна на ржу, а також Єгипетська, однак і на ці сорти має вплив погода. Загально зауважено, що ранні сорти пшениць не так підпадають ржі як пізні . — **За „Кодим" — М. Б.**

БЖОЛА ЛІКАР-ОКУЛІСТ.

Мешканець с. Стоянівки Панас А. від кількох літ терпів на хронічне запалення слизових болон лівого ока, що особливо відчував він при важкій праці та при перебуванні в куряві. П. А. довший час лікував хоре око, але хороба не минала. В літі 1933 р. нашого знайомого вжалила вжола у віко хорого ока, після чого прояви хороби зникли. Раніш Панас А. ворожо відносився до бжіл, а тепер став їх приятелем. **С. Га.**

ПОМАРАНЧЕВА ІСТОРІЯ.

Недавно оце більші наші міста дістали багато помаранч. Ці помаранчі Польща вимінята на яйця і масло в Іспанії, Палестині, Італії (вертають люде до виміни). Уряд, щоб більше пустити яець і масла за кордон, знизив цло і ціну на помаранчі, щоб люде більше їх споживали. Отож 1 кґ. помаранч призначив за 1.30 зол. Але спекулянти, які на помаранчах заробляли добрі гроші, спротивилися тому і дешеві помаранчі закупили та поховали, зглядно продають з під поли дороще. Зорґанізовані спекулянти і тут хотять, щоб наші продукти, які і так дешеві, не мали збуту за границею і ще дальше падали в ціні. Уряд строго наказав, що кожного спекулянта, що підвисшить ціну на помаранчі — вкарає вязницею.

Взори книг для Шпихлірової Секції

(Див. „Сільський Господар“ ч. 2.)

Взір ч. 1. **Реєстр членів і вкладок.**

Ч. ч.	Назвисько й імя члена	Дата		Господарює на га				Зложив членську вкладку в кґ.			Увага
		приступлення	виступлення	орного поля	лук, пасов.	городів		1934	1935	1936	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Капуста Іван	5.V. 1934		2	0.5	0.25		25			пшениця
2	Кривоніс Василь	„		1	0.25	0.50		25			„
3	Лабай Петро	„		2.5	0.5	0.50		25			„
4	Масний Гриць	„		3	1	0.25		25			„
5	Туровсьиий Лев	30.VIII 1934		4	1	0.50		25			„
6	Тріска Панас	„		2	0.5	0.25		25			„
7	Князь Нестор	„		1	0.25	0.25		25			„

Взір ч. 2. **Книга шпихлірова запасів зерна.**

пшениця.

Ч. ч.	Дата:	ЗМІСТ (вкладка, зворот, і т. п.)	Збірне зерно			Дорідне зерн.			Увага
			прибуло кг.	видано кг.	стан кг.	прибуло кг.	видано кг.	стан кг.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	5. V. 1934	Вкладки з реєстру членів і вкладок ч. ч. 1-4	100	—	100				
2	1. VI. 1934	Кривоніс Василь одержав пожичку .	—	50	50				
3	2. VI. 1934	Капуста Іван одержав пожичку . . .	—	25	25				
4	30. VIII. 1934	Вкладки з реєстру членів ч. ч. 5—7	75	–	100				
5	1. IX. 1934	Зсипали до виміни з книги зголошень на насіння ч. ч. 1—5	525	—	650				
6	6. IX. 1934	Вимінято 525 кґ. на дорідне насіння в Окружнім Союзі Кооператив з 20% надплати	–	525	100	420		420	
7	6. IX. 1934	Видано по виміні після книги зголошень ч. ч. 1—5	—	—	—	—	420	—	
8	10. X. 1934	Зворот пожичок книга допомог чч. 1 і 2	78	—	178				

Замітка: На кожний рід зерна відвести осібний розділ в книзі. — Позиції в тій книзі мусять відповідати відповідним позиціям в книгах: членів і вкладок, допомог, зголошень на насіння.

Книга допомог.

Ч. ч.	Дата	Назвисько й імя члена	Рід допомоги (зворотна, беззворотна)	Рід пібраного зерна	Кількість кг.	Дата звороту підмоги	Пібрано на коштизавідування кг.	Разом зворот кг.	Увага
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	1.VI. 1934	Кривоніс Василь	зворотна	пшениця	50	10.IX. 1934	2	52	Одержав 1.VI. 1934 (—) Василь Кривоніс
2	2.VI. 1934	Капуста Іван	„	„	25	10.IX. 1934	1	26	(—) Капуста Іван

Всячина

Комісія штандаризації льну і конопель зіставла покликана до життя розпорядком міністрів Промислу й Торговлі та Хліборобства й Земельних Реформ з дня 30. 8. 1934. В обсях ділання комісії входять: головні напрямні штандаризації льняного і конопельного прядива плян праці, оціночні зголошення внесків в справі штандаризації. Кругом ділання комісії північно-східні і полудневі землі. В склад комісії входять 2 делеґати згаданих міністерств, 2 представники пром. торг. палат, 2 представників пільороб. палат, 3 предст. пядільного промислу, 2 представ. торг., 2 від хліборобських установ, 1 від народн. промислу і 3 представники науки і волокничої технольогії.

Користь з тої комісії може бути тоді, коли хлібороби одержують добірне насіння штандаризованих сортів льну і конопель, належну ціну за товар та запевнений збут.

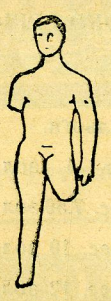

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка.
Цінники даром.
М. Полячек, Самбір 39.

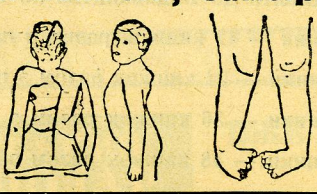

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і тутюк повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

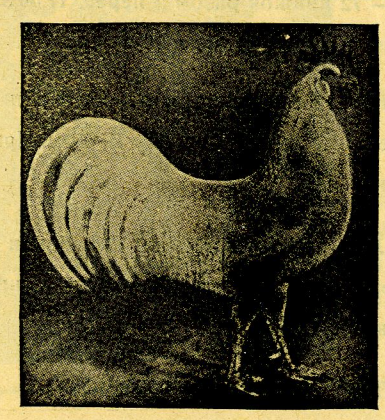

Найліпші несучки
це кури
ЛЄҐГОРНИ БІЛІ

що несуть найбільші яйця. Насадові яйця цих курей продаю вже з березня, а пізніше і курята.

інж. О. БУЧИНСЬКА
ЛЬВІВ — JAŁOWIEC 166.

500 ЗОЛОТИХ НАГОРОДИ!!!

Великий конкурс фірми

„ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУМЕНТ

1.	Нагорода	200.—	зол.	готівкою
2.	„	100.—	„	„
3.	„	30.—	„	„
4.	„	60.—	„	„
5.	„	40.—	„	„
6.	„	20.—	„	„

В цілі зєднання собі клієнтів, серед широких верств консументів, рішили ми оголосити конкурс з нагородами грошевими за добре розвязання загадки.

Правильну розвязку просимо прислати з замовленням на один із нище вимінених реклямових комплєтів.

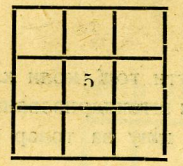

В вісім вільних квадратиків треба вставити довільне число від 1—9 в цей спосіб, щоби сума цих чисел у всіх напрямах дала число 15.

НАШІ РЕКЛЯМОВІ КОМПЛЄТИ

Тільки за зол. 13.10.

висилаємо: 1 убрання мужеське готове, гладке або в десень, після бажання добре викінчене, або 3 метри на убрання мужеське, дуже модне, повне подвійної ширини (140 цм.), 1 светер мужеський зимовий в жакардових взорах з довгими рукавами, одну мужеську сорочку з гарним сатиновим закінченням або 1 пару підштанців, 1 шаль мужеський вовняний, 1 пару рукавичок зимових у всіх величинах, 1 пару мужеських скарпеток і 3 мужеські хусточки до носа з гарним кольоровим шлячком.

Тільки за зол. 13.30.

висилаємо: 4 метри матеріялу на жіночу зимову сукню або 1 готову модно вшиту з доброго зимового матеріялу, 1 пару жіночих пантофель (подати число обуви), 1 зимову хустку в гарну кольорову крату ясну або темну, 1 светер жіночий наймодніший в теперішньому сезоні, 1 жіночу мадаполямову сорочку з гарно вставленим „Толедо“ (кольор після бажання), 1 пару жіночих реформ з доброго трикоту, 1 пару жіночих паньчіх, 1 шаль жіночий і 3 хусточки жіночі батистові з шовковим беріжком.

Тільки за зол. 25.—.

висилаємо: 1 штуку білого полотна 17 метрів на 6 сорочок або на 9 жіночих сорочок як і на постіль фірми „Л. К. Познанського“ Сп. Акц., 6 метрів флянелі на білизну мягкої і пушистої на всіляку білизну або на піжами і шляфроки, 6 метрів на простирала, постіль і т. д. і 9 метрів ручникового чисто білого в кістку або 12 ручників вафльових з френдзлею.

Кожний хто надішле добру розвязку шаради з замовленням на один із вище вимінених комплєтів, буде поміщений на листі учасників при поділі нагород.

Поділ нагород відбудеться в присутности Реєнта Лодзького в дні 15 лютого 1935 року. Вимінені комплєти висилаємо за післяплатою на листовне замовлення. Платиться при відборі товару на почті.

БЕЗ РИЗИКА: Як що товар не подобається, приймаємо його з поворотом і сейчас звертаємо гроші. Адресувати:

Фірма „ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУМЕНТ“
ЛОДЗЬ, Ал. Косцюшкі ч. 36—126.

Знання дає одиниці повагу в громаді, а цілому народові пошану в цілім світі.

ЦЕ ЗНАННЯ ЗДОБУДЕТЕ ЧИТАЮЧИ КНИЖКИ ВИДАВНИЦТВА

„САМООСВІТА“

ЛЬВІВ, МІЦКЕВИЧА Ч. 7. II. ПОВ.

ДОСІ ВИЙШЛО 60 КНИЖОК З РІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАННЯ, як науки про суспільне виховання історії і світової війни, історії української революції, історії революції в Росії, історії українського народу, політично-суспільні науки, науки економії, науки астрономії, науки про землю, науки про життя, науки про звірів, науки про людину, науки хемії, науки фізики, науки аґрономії, науки про українське письменство.

КНИЖКИ ПРОДАЄТЬСЯ ПООДИНОКО І РІЧНИКАМИ.

Пишіть до Видавництва по катальоґи.

1 річник — 12 ккижок разом з перес. 4 зол.
2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зол.
3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
6 річників — 72 книжок разом з перес. 17.50 зл.

(в тім є передплата на 1935 рік).

Хто купить в Видавництві разом 6 річників той одержить даром книжку 1. том Пригоди Швейка.

Передплата на 1935 рік за 12 книжок є тільки 3 зол. Щомісячно дістає передплатник одну книжку.

АДРЕСА: ЛЬВІВ, МІЦКЕВИЧА 7.

„Самоосвіта“ П. К. О. 500.872.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 15. ЛЮТОГО 1935 ЧИСЛО 4.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВЖЕ ВИЙШОВ

другий наклад

Календаря „Сільський Господар“!

Те, що перший наклад розійшовся впродовж двох місяців свідчить, що це необхідна книжка для господарів.

Ціна 1·50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0·50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: **„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.**

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

ВСІ НАВЧАЙМОСЯ СВОЄЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ!

Хто хоче навчитися доброї української літературної мови, той мусить передплатити науково-популярний місячник „РІДНА МОВА“ присвячений всебічному вивченню української мови.

Головний Редактор і Видавець проф. д-р Іван Огієнко.

Передплату: Річно 6 зол., піврічно 3 зол. За границею 2 американські доляри. Зразкове число 50 сот. Конто чекове ПКО ч. 27.110.

Адреса Редакції й Адміністрації: **Warszawa, ul. Stalowa 25. m. 10.**

Нові передплатники одержуть журнал від І-го ч.: І річник 5 зл., ІІ річник 6 зл., оправлений 7·50 зл.

ЧИТАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ДОБРЕ НАСІННЯ ЛИШЕ З ДОБРИХ ВИСАДКІВ!

Напишіть сейчас до одинокого українського городничого заведення

Степан Циб — Стрий, Марцінівка

(Плекання — Селекція і Висилковий Дім всілякого насіння городини)

а дістанете даром ілюстрований „Практичний порадник в городі і на полі“, враз з цінами насіння городовини і щеп.

НАСІННЯ

городове
господарське
цвітів
садівниче приладдя

гварантоване поручає одинока укр. спеціяльно насінна фірма

Інж. рільн. Б. ПОПОВИЧА

ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 20.

Пишіть в ж е по ціпник!

Цінник даром! Цінник даром!

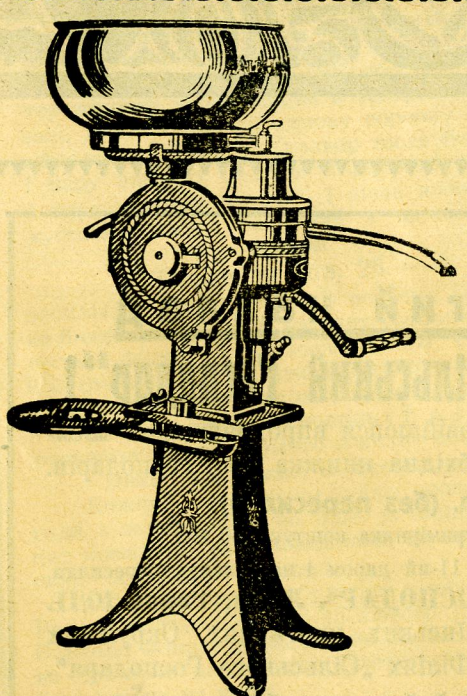

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Ґловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасти „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: Д-р Евген Храпливий. — Редагує Колєґія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 15. ЛЮТОГО 1935. ЧИСЛО 4.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТІ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.
Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2·— зол.
за пів року . 4·— „
за цілий рік . . 8·— „
За кордоном: В Америці і інших краях . 2·— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінка 1 раз . . 200·— зол.
половина сторінки . . . 120·— „
чверть „ . . . 65·— „
одна восьма „ . . . 35·— „
За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . . . 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ЗМІСТ: **Інж. О. Дідич:** Насінева справа; **Інж. І. Лапчук:** Завдання Кружків і Філій С. Г.; **О. Бучинська:** Про кури Леггорни на VII. конкурсі в Познаню; **Інж. А. Гнатовський:** Про рентовність і довговічність карлових дерев; **Р. Коцик:** А садок таки не забудьте угноїти; **Інж. Гант.:** Що може видати сад. **Інж. Р. Кахникевич:** Про вітряки; **Інж. І. Лапчук:** Полекші в сплачуванню довгів. Курс годів.-ветер. в Струтині. Запити і відповіді (23—31). Подяка від погорільців. Посмертна згадка. Нові книжки. Різне.

Насіневу справу мусимо поставити на денний порядок*)

П. Р. Коцик забирає голос в справі українського насінництва на сторінках наших сільсько-господарських часописів вже другий раз. Перша його стаття в колишньому „Сільському Світі“, в якій говорив він про потребу організації насінництва і закликав до дискусії, що була, на жаль, голосом „вопіющого“. — Ніхто з наших сільських господарів і агрономів до дискусії не прилучився. В „Сіл. Госп.“ (4—5 р. 1929) п. Коцик цю справу слушно порушив знова.

Я, хоч з п. Коцика проєктами постачання насіння й організації насінництва у нас не цілком погоджуюсь, то всеж таки уважаю його голос в цій справі дуже важним. П. Коцик, як практичний господар, дуже добре знає і розуміє вагу доброго насіння і відчуває потребу влучно дібраного сорту в сільському господарстві.

Досвіди переведені в останніх роках над новими методами обрібки ріллі і рослин д-ра Бурместера-Льосова через мене і богатьох інших дослідників у краю виказали, що при помочі нових методів обрібки ріллі збільшити урожаїв у наших умовах кліматичних не можна. Однак нові методи є дуже важні для нас тим, що звернули нашу увагу на докладну і більше доцільну механічну обрібку ріллі. Як що ми сьогодня хочемо збільшити збори з наших піль, то можемо це осягнути: 1) докладною механічною обрібкою ріллі, 2) раціональним угноєнням землі і 3) засіянням поля добірним і шляхотним насінням відповідного сорту. На такі засоби збільшення урожаїв погоджуються всі рільники — практики і теоретики. Отже, як що шляхотне і добірне насіння є засобом до збільшення урожаїв, то пожаданим є обсівати ним всі наші поля. Справа селєкції господарських рослин у нас і організації насінництва виникає з животних потреб нашого хліборобства — з хліборобської сентенції „яке зерно — такий плід“.

П. Роман Коцик, дійшовши у своїй статті до зовсім слушних висновків, що самому господареві плекати насіння не є можливо, а зно-

*) Відповідь на статтю Р. Коцика в чч. 4, 5. „Сільського Господаря“ з р. 1929.

ва котра чужа фірма насіння є добра також на селі невідомо, радить Т-ву „Сільський Господар“ увійти в порозуміння зі солідною фірмою, щоби вона вчасно висилала свій цінник на відомі адреси, а рівнож перевести вже в зимі перед висилкою насіль проби з кільченням. Дальше висказує своє побажання, щоби наші повітові союзи кооператив, котрі досі лиш в дуже малій кількости торгували насінням, взяли торговлю в свої руки і то завчасу.

Проект п. К. відносно Т-ва „Сільський Господар“ не є правильний з поглядів принціпових. Т-во „С. Г.“ станова організація українських хліборобів є ініціятором, покровителем, контрольором і оборонцем хліборобської продукції української. „С. Г.“ як такий не може і не повинен брати під свій покров і контролю чужої фірми насінної тому, що по перше ледви, чи чужа фірма, яка стоїть під патронатом своїх рільничих установ, погодилабся на контролю її торговельного матеріялу через проби з кільченням „Сільським Господарем“, а по друге „С. Г.“ не повинен свойого авторитету і довіря хліборобських мас українських використувати на поширення у нас інтересів чужих фірм, часто до нас неприхильних, в моменті, коли може бути ініціятором і організатором таких фірм у себе.

Після п. Коцика „наші Повітові Союзи Кооператив повинні цілковито взяти торговлю в свої руки і то завчасу“. Я думаю, що це поки-що в постачанню добірного насіння для нашого хлібороба нічогоб не змінило. Коли вже говоримо про перебрання торговлі насінням в руки нашої кооперації, то маймо на думці організацію продукції українського насіння і торговлю ним. Тому-то я з дальшою гадкою п. Коцика, щоб створити своє власне насінництво вповні погоджуюсь. Питання лишень, як це організаційно перевести?

П. Р. К. вважає за найвідповіднійше таке: „Сільський Господар“ зглядно його агрономи, які працюють по повітах, повинні виготовити відповідний плян, де і які насіння найліпше можна продукувати, пошукати плянтаторів, продати їм відповідне насіння. Виплекане відтак насіння плянтатори доставилиб де слід. Наша насінна централа малаб своє насіння. Централею булаб кооператива плянтаторів з осідком у Львові.

Після мене агрономи, що працюють по повітах не є спеціялістами по справам насінництва і не обхоплюють наших інтересів в цілому краю і тому не можуть виготовляти жадних плянів, бо це впроваджувалоб лишень непотрібно замішання. Повітові агрономи можуть і повинні провадити на місцях пробні поля з ріжними ґатунками і сортами насінь після наміченого з гори пляну. Звіти з досвідів повинні відсилати до опрацьовання „Насінній Секції при Т-ві „Сільський Господар“. Насінництво в кожній державі має певні права і привілеї, нпр. желізнича знишка, право побирання висшої ціни за селєк. насіння, охорона власности виплеканого сорту, і т. п. До береження цих прав, видавання опінії, посвідок то-що є покликане перед державою і суспільністю Краєве Товариство Господарське через свою „Насінну Секцію“. „Насінна Секція Т-ва „С. Г.“ повинна бути ініціятором, опікуном, контрольором, пропаґатором, защитником і провідником в справах українського насінництва. Управителем Секції повинен бути аґроном-селєкціонер рослин і знаток насінних справ.

З проєкту п. Р. Коцика незвісно, хто мавби продавати „відповідне насіння“ для репродукції плянтаторам? „Сільський Господар“, чи повітові агрономи? Чи малиб вони на це засоби? Звідки бралиб вони це насіння для плянтаортів? Чи може у німців, жидів або інших сусідів?

Кожне підприємство, а також і підприємство плекання і постачання насіння, повинно базуватись на організації 3-ох чинників: 1. капіталу, 2. праці і 3. відповідного варстату. Маючи згадані засоби до розпорядимости, можемо таке підприємство зорганізувати і вести. Може це зробити одиниця, або гурт. Приміри одиниці: Бущинський, Янаш, Долковський, Турнау і інші; гурт: „Свалеф“ Ґранум, „Удич“ і т. п.

З практики інших народів знаємо, що найліпше розвиваються насінні фірми тоді, коли продукцію і торговлю насіння лучать в одних руках. Організація такої фірми полягалаб на тому, що фірма працювалаби під патронатом „Насінної Секції“ Т-ва Сільський Господар. Управитель Секції мігби бути рівночасно (хоч неконечно) теоретичним (науковим) керманичем також насінної фірми в справах селєкції і продукції насіння. Фірма малаби своє торговельне бюро і заряд у Львові. В краю велаб свої станції селєкційні і малаби сітку законтрактованих господарств маточних. Селєкційні станції плекалиби насіння-еліту намічених сортів і ґатунків рослин. Маточні господарства розмножувалиби еліту під контролею „Насінної Секції“ при Т-ві С. Г. Розведене в маточних господарствах насіння і заквaліфіковане через насінну секцію С. Г. булоби спрямовуване торговельним бюром фірми у Львові безпосередно від пянтаторів (маточних глосподарств) до наших кооператив, евентуально прямо до поодиноких хліборобів.

Перепродаж насіння моглаби відбуватися також при помочи агентів фірми. Такий агент дістававби цінники і прібки насіння на даний сезон від фірми. Він збиравби замовлення і за-

датки по селах від хліборобів і відсилавби їх фірмі до Львова, яка під поданими агентом адресами висилалаб насіння з маточних господарств положених в районі агента. Агентом мігби бути інтелігентний чоловік місцевий, всім добре знаний з моральною і по можности матеріяльною гіпотекою. Платня його булаб унормована в процентах від проданого насіння. В цей спосіб шляхотне насіння доходилоб до найбільше відсталої закутини хліборобської, збільшуючи там урожаї осягалоб тим самим свою ціль.

Я на тому свої уваги закінчую і вірю, що до цеї дуже важної для наших хліборобів справи, прийдеться нам ще нераз вернути.

Інж. Осип. Дідич.

Прим. Ред. Редакція С. Г. дуже перепрошує ш. п. інж. О. Дідича, що так довго задержала вміщення його статті; сталось це з причини наглого відходу з Т-ва агрономічного референта, у якого стаття ця лежала а також, що Редакція очікувала ще й інших статей в цій справі, щоб дати статтю п. інж. на закінчення. Тому, що й досі непоступило в цій справі статей, в ц. р. порушуємо справу ще раз, розпочинаючи статею п. інж.

Закінчення конкурсу плекання пашного буряка господарями в Балинцях дня 10. X. 1934 р.

Інж. Іван Лапчук.

Завдання Кружків (Філій) „Сільського Господаря“ перед весняним сезоном

Часть II.*).

Відповідно до наміченого пляну праці і теоретичного підготування протягом зими Кружки, а радше поодинокі Секції при Кружках приступають до переведення на ділі пляну праці.

Як вже я вище згадав, праця в Кружку має вестися по Секціях. Нехай це буде одна Секція, але згуртовані в цій Секції члени мають докладно уложений плян праці і їм легко взятися до його виконання. Навпаки, загальні пляни праці Кружків є хаотичні і неможливі до виконання. Такі пляни не є жадними плянами праці. Тому навіть не говорю про працю Кружка, а поодиноких його Секцій. На приклад: Кружок рішив перевести вишкіл молоді, досвіди в управі ярого збіжжя, в контролі молочности, годівлі курей, свиней і т. п. Коли схоче Кружок це все гуртом зробити, то все не вдасться. Що іншого є викладати одночасно про все на курсі, хоч і то не пожадане, а вже ніколи не до переведення. Для кожної ділянки праці треба створити гуртки: для вишколу молоді — гурток-секцію хліборобського вишколу молоді, для досвідів в управі збіжжя — Шпихлірову Секцію, для контролі молочности — Секцію Годівлі худоби, для годівлі курей, свиней і т. п. Секцію годівлі дробу, свиней і т. п.

*) Часть I. видрукована в час. „С. Г“. за рік 1934. Ч. 24., стор. 373.

Тепер з весною приходить властива праця членів Кружка. Щойно праця в подвірю, стайні, стодолі, в полі викаже значіння і користи з хліборобської орґанізації, якою є „Сільський Господар". Тому по черзі обговоримо завдання поодиноких Секцій.

1. Секція хліборобського вишколу молоді творить гуртки, як що таких нема, в такім випадку старі гуртки діляться на найстарші 3. ступня, молодші 2. ступня, а твориться нові 1. ступня. Всі вони протягом зимових місяців приготовилися теоретично, подбали про матеріял і приладдя та приступають до праці: приготовляють свої конкурсові грядки до управи с. г. рослин; справляють поле, нищать хопту, вимірюють грядки, висівають чи садять насіння, а дальше ходять цілу весну коло своїх грядок так, як навчилися на курсі, на лекціях та так, щоби мати якнайкращі висліди. Ті, хто провадить конкурс годівлі дробу, приготовляють, якщо нема , відповідний курничок, роблять там гнізда, підшукують квоку, випробовують її, дезинфекують та садять на дібраних яйцях. Опісля дбають за відповідні начиння якщо не придбали зимою, для кормлення і поєння куряток, пасовисько та пашу для курят і т. п. точно після того, чого навчилися на курсах і сходинах.

2. **Секція охорони тварин та Секція годівлі худоби** має теж богато праці. З весною члени Секцій приводять свої стайні до доброго, правильного стану та впроваджують зміни та уліпшення конечні для здоровля тварин. Робиться це все, коли ще нема роботи, або після перших робіт в полі. Секція старається піднаймити пасовисько для членів та правильно загосподарити. Рівнож подбає, щоби була підручна аптичка та ветеринарне приладдя в порядку і під доброю опікою.

Де ще нема контролі молочности, дбає про заанґажування контрольного асистента, щоби з початком пасення корів приступити до контролі молочности. Рівночасно контрольор молочности обчислює для кожного члена запотребування паші для тварин на цілий рік, та в першу чергу впроваджує в сівозмін управи потрібних паш, як буряків, мішанок, соняшників, сої і т. п. тільки, кілько потрібно після усталених норм*).

В часі зими навчилися члени Секції, як управляти пашні рослини, отже на весні мають після того, чого навчилися, перевести управу точно й совісно, як де, що, після чого сіяти, як справити, погноїти, кілько під що відвести поля, як ходити опісля коло рослин: полоти, прорівати, сапати і т. п. Не інакше, а так, як вчилися. При цьому заложити досвіди з новими способами управи, гноєння та плекання пашних рослин. Ще богато можу навести справ з ділянки годівлі тварин, як спосіб першого пасення і т. п., але думаю, що зимою на курсах про все вчилися і тому поминаю, щоби про інші Секції дещо написати.

3. Так само попровадять працю і другі споріднені секції: годівлі свиней, овець, кіз, і т. п.

4. **Жіноча Секція**. Хиба найбільше має до роботи. Адже мусить перше всього подбаги про гіґієну в хаті. Напевне перепровадить секція на початок конкурс гіґієни й ладу в хаті, щоби впровадити в кінці по селянських хатах привітний і здоровий стан. Найвідповіднішою порою — це весна. Нема страху перед зимном, вохкістю, діти і сімя перебуває на дворі, сонце гріє, тепло, отже нема жадних перепон, щоби приступити до гіґієнічного влаштування хати на весні а ще до того на Великдень.

Рівнож Жіноча Секція приступає до заложення зразкових цвітників городців, поєднаних з простими квітками, але пляново посаджених та вміло плеканих.

Рівнож жінки відповідно до того, як навчилися на курсі куховарства, подбають про потрібну кількість і якість ярини, щоби опісля цілий рік було до чого розігнатися та смачний приладити обід домашнім коштом.

Богато-богато справ можна порушити, але лишимо ще дещо на слідуючий рік.

5. Про інші секції, як **садівничо-городничі, пасічничі, шовківничі**, не пишу, знайдете це в відповідних часописах (У. П. і П. С.)

6. **Секція годівлі дробу** підібрала собі вже певно відповідну расу курей чи іншого дробу та спровадила розплодові яйця. Тепер мають члени влаштувати зразкові курники домашнім способом, контрольні гнізда, посудини до кормлення і поїння, пасовисько, придбання здорової паші вже на цілий слідуючий рік. Тепер на весні про це пора подбати. Подумати та зорґанізувати консервацію та збут яєць і птиці. Отже, **коли хочемо добробуту, мусимо ратуватися знанням і працею,** бо землі і грошей не маємо.

7. **Шпихлірова Секція.** Скажете, що вона має на весні найменше до роботи, бо шпихлір пустий; хто не забрав зерна на насіння, то на хліб. Але Секція має на меті подбати про уліпшення рослинної продукції. Спровадила для членів дорідне насіння на те, щоби в слідуючому році мати своє. Думаю, що на насіння випожичила чи спровадила тільки один сорт кожної рослини, щоби в осені мати вже **однородне зерно — штандаризоване.** Хто таке насіння купив чи пожичив має Секція мати в евіденції. Секція має випробувати способи управи, гноєння, сорти рослин, має провадити над цим досвіди. Отже на весні

*) для пляновання гляди календар „С. Г." 1933, стор. 54.

заложить цілий ряд різних досвідів: чи ліпше на весні переорювати чи драпакувати, чи ліпше в осені чи на весні гноїти поле під буряки, бараболі, чи помічні погної поплачуються, які рослини і які сорти надаються найліпше на землю в селі і т. п. і т. п. Для тих, що їм грозить „переднівок", підшукати джерело найдешевшого кредиту та найдешевшого набуття хліба чи бараболь. Зорганізувати тиждень боротьби нищення хопти Тепер теж пора подумати над справою **зорганізування** при помочі повітового агронома **прикладних раціональних господарств**, бодай одного в селі. Важна це праця, але коли раз переконаєтеся на живому прикладі раціонально зорганізованої дрібної господарки, яке це кольосальне значіння має мати в будуччині — в історії культурно-матеріяльного піднесення села, тоді за гарним прикладом одного раціонально зорганізованого господарства підуть сусіди, ціле село. Саме з весною над цим треба призадуматися, щоби евентуально з початком нового господарського року — з першою косовицею і жнивами приступити до підготовки спроби орґанізації прикладних господарств. Річ це не нова. Ви бачите це в малих розмірах в конкурсах молоді, а коли це перенесемо з грядки на все поле в господарстві, з клітки на цілу стайню і т. д., одним словом, коли започаткуємо **конкурс хліборобського вишколу господарів, буде це початок орґанізації прикладних господарств.**

Курс контролі молочности в Бірках Великих, пов. Тернопіль в часі від 27. XII. 1934 — 4. I. 1935 р.

Дня 16. травня торжественно відсвяткує кожний Кружок і Філія Свято „Сільського Господаря".

О. Бучинська.

Про курей леґгорнів на VII. Конкурсі несности в Познані

Стаття п. Л. Бачинського в ч. 3 „С. Г.", про конкурс несности курей в Познані, заохотила мене сказати дещо про згаданих три раси курей, яких плекають і в нас. Гадаю, це буде цікаве для тих, які хотілиб котрусь з цих трьох рас собі запровадити.

Перш всього скажу пару слів щодо цифр висліду цього конкурсу:

Отже пересічна вага (з 30.000) яєць була у Леґгорнів 57.7 ґр., у кармазинів (Радейлендів) — 56,65 ґр., а зеленоніжок — 53,46 ґр. З цього виходить, що найбільші вагою яйця несуть леґгорни, а найменші — зеленоніжки. Кармазини серед цих рас несуть середньої ваги яйця. У мене кілька леґгорнок траплялося, що несли яйця по 70 ґр.

Далі конкурс устalив денні грошеві видатки на корм для поодиноких рас згаданих курей. Кармазини зїдали денно найбільше, а леґгорни — найменше. 100 курей кармазинів зїдало річно на 762 кґ. паші більше, як леґгорни й зеленоніжки. На випродукування одного яєчка найбільше паші пішло у кармазинів, а найменше у леґгорнів. З цього виходить, що найбільше гроша заробимо на яйцях від леґгорнів, бо вони нас найдешевше коштують.

Щодо ваги мяса — то кармазини займають безперечно перше місце, а леґгорни, по мойому, друге, бо мясо зеленоніжок є темне і не має ширшого збуту. У леґгорнів мясо біло-жовте, якраз таке, яке потребує італійський і німецький ринки. Тут ще треба б звернути увагу на піря — біле (у леґгорнів) найдорожче. Однак мясну продукцію курей треба брати цілком окремо, в данім разі ходить нам про рухливіший і певніший продукт — яйця (готовий щоденний гріш). При найвищій несности — курку леґгорнку за 3 роки можна продати й за безцінь, бо вона себе виплатить цілковито. Зрештою, ріжниця меншости корму покриє знижку на мясі при продажі курки через 3 роки.

А тепер пару слів про характеристику згаданих 3 рас курей.

Леґгорнки — це кури не наші, а походять з Італії; ці кури тепер найбільш поширені в Канаді на фармах, в Німеччині і Чехах, а в Польщі — в Познанщині. Тепер ці кури дуже добре

й в нас акліматизувалися, так що, як бачимо, VII. конкурс в Познані показав, що **смертність (хоровитість) курей леґгорнів є найменша зі згаданих 3-х рас.** Це я підкреслюю для тих, які ще й нині питають мене, чи леґгорни в нас не мерзнуть, не терплять від нашого клімату. Я плекаю леґгорни з 1927 року й лише в зимі 1928-29 р. деякі когути відморозили гребінь, але й не диво, бо в леґгорнів (когутів) гребінь великий.

Курка леґгорнка — це чисто несуча порода, є живуча, дуже рухлива, сильно грабає і знаходить собі їжу в літі сама, вона добре пасеться і чудесно вилапує всяких шкідників і хробаків. Через це для леґгорнів добре мати вільний вигін, або травник, тоді вони прекрасно несуться. Щоб цю прикмету леґгорнів краще представити, подам таке: Рано, як випускаєте їх з курника, то вони не біжать до зерна, а на траву, в город, скрізь по подвірю збирають хробаки, комашки, тощо, а як оббіжать кругом, тоді вертають до зерна, напються води і бігом на траву (або на гнізда нестися). В полудне (11—1 год.) мусите їм десь на сонці (коло кущів) влаштувати купель (пісок, попіл, легка земля), там вони на сонці пражаться, запарпавшись по шию. Відпочивши знова йдуть до корму, на траву й так до вечора.

Кури леґгорни не люблять квокати і насідки з них нідочого. Щоб цю хибу курей леґгорнів оминути, я тримаю кілька кармазинок, які по 3 рази на літо квокають і три рази виводять курчат. Це мені виплатиться, бо леґгорни за той час більше знесуть яєць, як кармазинки зїдять корму навіть за цілий рік.

Кармазинки — кури середньо великі і середньо несучі. Повільні, ледащі, самі їжі не здобувають собі, а більше чатують коло дверей, щоб дати їм істи, тому й корму потребують більше. Ледащість ця межує з частим квоканням. О тих 92 проц. випадків квокання, про які згадується в конкурсі в Познані — найбільше відноситься до кармазинок, а це є непродуктивне. Однак не можна кармазинок вже так і гудити, вони мають вартість як ті кури, що несуться більше в зимі, тоді як леґгорнки, без спеціяльного гребовища в зимі, несуться менше. Курята кармазинів ростуть ліпше й скорше, тому хто хотів би продукувати курята на продаж, то кармазини тут будуть ліпші як леґгорни, бо курча леґгорнів, хоч і поростає скорше пірям і жвавіше, але є мале й худе.

Зеленоніжки — це дрібні, зеленкаво-бурі (з темними цятками) кури з зеленими ніжками. Порода краєва, мусілаб бути витривала, але, як показує конкурс в Познані, смертність їх більша, як чужих леґгорнів, а менша трохи від смертности кармазинів. Яєчка зеленоніжок найдрібніші й найдешевші. Корму вони споживають посередньо між кармазинами й леґгорнами. На мою думку, ці кури менш вартісні, як наші звичайні мішанці прості. Зрештою, все це добре показує остаточний вислід VII. конкурсу несности курей в Познані, де подані такі цифри:

Леґгорни дали доходу (яйця і мясо)	805	зол.
Кармазини „	567	„
Зеленоніжки „	465	„

Коли це так, то дуже бажано булоб, щоб і в нас перевести конкурси з кармазинами, леґгорнами і нашими простими курами. Тепер якраз до цієї справи береться наша хліборобська молодь. Гадаю, що молодь наша в своїх конкурсах може найкраще показати нам, які кури найпоплатніше плекати, треба лише, щоб ґурток брав для своїх праць не одну расу, а кілька. Плян цих конкурсів можна добре уложити. Гадаю, що редакція часопису „Хліборобська Молодь“ в цьому нікому не відмовить.

ЗИМОВІ ДЕННІ ДАВКИ ДЛЯ КРІЛИКІВ.

Понеділок: рано — овес, сіно вода.
вечером — морква, сіно.

Вівторок: рано — лупина бар. з ґрисом
вечером — пашні буряки, сіно.

Середа: рано — овес, вода.
вечером — морква, сіно.

Четвер: рано — грубий шрот ячмінний, сіно, вода.
вечером — бараболя сирова, або ярмуж, сіно.

Пятниця: рано — овес, сіно, вода.
вечером — пашні буряки, сіно.

Субота: рано — зварені лупини з бар. змішані з ґрисом.
вечером — пашні буряки (топінамбор) сіно.

Неділя: рано — грубий шрот з ячменю. сіно вода.
вечером — морква, сіно.

Уваги. Окопові рослини давати не змерзлі чи заплісніли. Змерзлі треба варити з незмерзлими. Корм окопов. в мороз не залишати на ніч і довго. Позісталі корми треба на другий день переварити з свіжими, але і не давати зайвого. Сіно, як бачимо, є все в яселках. Само собою розуміється, що одні окопові можна заміняти другими, багаболю — топінамбором, ярмужом, сіно — конюшиною, люцерною, буркуном. — **За „Д. П.“**

Закладайте Садівничі Секції!

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Інж. А. Гнатовський.

ПРО РЕНТОВНІСТЬ І ДОВГОВІЧНІСТЬ КАРЛОВИХ ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ.

До р. 1929 під Опавою на Чеському Шлеську цвів малий карловий садок (коло 4000 м² всього), що вважався єдиним в середній Европі як взірцево ведений формовий сад. Коло 1904 р. заложив його лікар Др. Догналек, приятель німецького пропагатора формових дерев й найліпшого знавця обрізки дерев — Перкуна. Ще в березні 1929 року пише (Др. Д.): дерева були здорові, але земля пустила, почали соки рушатись і раптом вдарили 37° ступневі морози. Змерзло все не виключоючи коріння. При цій нагоді Др. Д. пригадує собі колишню розмову з п. Перкуном, котрий на питання як би він себе почував, колиб хто йому знищив його сад, відповів: „це булаб моя смерть".

Очевидно так же тяжко відніс цю страту й п. Догналек, що протягом 25 літ кожну вільну годину віддавав праці в саді, бо садівника 8 літ не мав, бо содівників, що знаються на обрізці формових дерев взагалі мало, а й пізніш волів сам притинати, бо знався на цім й ніколи вповні не довіряв садівникові.

Отже немає того саду вже, але зостався досвід, а з нього й нам дещо придасться, хочби ми й не заміряли закладати формового саду, бо ані знання ані коштів на це не маємо.

Тут й там пишеться й говориться, що карлові дерева недовговічні — живуть лише 15—20 літ, а найдовше 25, що обрізка й стала родючість значно дерева ослаблює й вони хворіють і т. д. — Др. Догналек і всі ті що з екскурсіями у нього бували, вважають такі твердження недоречними. — „Мій сад мав 25 літ. Садив я однорічні очкованці й сам їх формував. По 25-ти літах мої дерева виглядали здоровше як стовбурні дерева тогож віку у сусідів. — Кора була гладка, здорова, нігде ані ранки ані сліду хвороби. Приріст на продовженнях рамен — майже мертвий. За 25 літ не всохла мені ані галузка ані вітер нічого не зломив. Аж до кінця все було таке здорове й свіже як у перші роки. Тому тверджу, що добре плекане формове дерево осягне тогож віку що й неформоване високостовбурне".

А тепер про врожайність їх. — Сад родив рік в рік „аж до розірвання", але трубі гиляки не згиналися під тягарем овочів — стали як свічки. Повітря й сонце цілували кожен овоч, кожен овоч був надзвичайної величини — де лиш з ними показався — збирав золоті медалі! Хай мені ніхто не каже, що дерево має родити що другий рік, а між тим відпочивати — **дайте дереву те що воно потрібує, а воно вам що рік заробить:** раз більше, раз менше, але щорік.

„У сусідстві й дальше були сади удвоє більші з високих дерев, а власники їх щороку купували як зимові так і літні овочі від мене, бо самі мали мало й то овочі невеликі, без вигляду, несмачні, хробачливі, — а я мав чудові, виставові, найліпших сортів, так що аж слина збіралася в устах від погляду на них. А прецінь видатки в тих садах не були менші від моїх, бо й там наймали людей, а більшість стало тримала садівника.

„Мав я 30 шестираменних верьєрових пальмет Вільямса (груші): збірав з них часто 15 сотнарів, а найменше 10 с. З цілого ж саду (4.000 м²) я мав пересічно 30—40 сот. нарів першорядних овочів: чудових зимових кальвілів, вел. канад. ренет, рен. Кокса, груш Віліямса, деканок і т. д." А вже найвищим вдоволенням є та краса, радість з праці й успокоюючий відпочинок та подив над тим що природа й рука людини можуть створити".

Цих кілька слів ніби над гробом небіщика, дають нам поняття про те як маємо кохати сад, як в ньому працювати, а заохотою до цього хай будуть наслідки осягнені Др. Догналеком. Щасти й нам Боже дочекатися таких вислідів, й охорони нас від подібної страти, яку він мав в зимі 28/29 р.

Роман Коцик.

А САДОК ТАКИ НЕ ЗАБУДЬТЕ УГНОЇТИ!

Про вагу угноєння згадував я вже у попередних числах „С. Г.", тепер зверну увагу лиш на два роди навозу, котрі у нас особливо зимою найбільше марнуються. Є це попіл і гноївка, вони себе взаїмно доповняють.

Перший дуже важний середник угноєння, це деревний попіл, що повстає як решітка зі спаленого впечи дерева. Звичайно, його викидають на смітник, як зовсім непотрібну річ. Ще деколи повстає небезпека вогню, як з укритими іскрами винесеться його десь за хату. Кожний господар, а особливо той, хто має садок, все одно старий чи молодий, повинен як мога найпильніше спрятувати попіл, бо це один з найліпших навозів для дерев іменно вапно, потас і фосфор. Азоту звичайно наші городові землі мають достаточ-

но, але потасу і фосфору усе їм бракує. Як обчислено (беру після Лешніґа) в 20 кґ. деревного попелу є 5 кґ. вапна, 1.2 кґ. потасу і 0.5 фосфору, а зовсім нема азоту. Значить попелом ще ніхто не перегноїв ні садку ні шкілки. До того всього, попіл розсипаний зимою по снігу, не дає змоги раптом топитися снігови а присапаний весною, через дощ, легко доходить до волосковатих корінців, а тим самим скоро ділає.

Це опираю на досвідах Тенесова, а також знаходжу у XXI. томі „Рочнікув наук рольнічих і лєсьних“ з р. 1934. стор. 203. в праці І. Шельонжкевічувни і З. Морачевської, виконаної у закладі садівництва, школи сільського господарства у Варшаві, на досвідних полях у Скерневіцах. Написано там так: „належить в шкілках яблінок особливо угноювати потасом. Додаток потасу впливає додатно на загальний сильний розвій рослин, згрубіння і зріст, а тим самим може нам дати вчасніше добрий матеріял“. У нас потас у попелі мусить бути власне для новопосаджених садків, найпевнішим і найлекше доступним угноєнням. Соли потасової селянин не купить, бо не має за що.

Звичайно наші селяни купують у шкілках щіпи, котрі вибуяли, бо їх угноювано сильно азотовими навозами, щоби скоро продати як „великі“, при повнім занедбанню угноїти їх потасом. Власне у перших роках по посадженню, належить кожну щіпу угноїти попелом. Зробити це легко, лиш хотіти. Через зиму зсипати попіл у бочку або пачку, найліпше бляшану. Давати під деревце по 2 кґ. попелу, розсівати або по снігу або і на замерзлу землю. Присапуємо аж весною. Попіл можемо дати під усі овочеві дерева і кущі, а особливо вдячні за него яблінки.

Попелу з камінного вугля під дерева давати не вільно, бо сірчаний квас, котрий в нім знаходиться, є погубний для рослин.

Другим навозом, котрий зимою, особливо як настає відлега пропадає, є гноївка. Звичайно, як зачне топитися сніг, то перше топиться коло стаєн і з куп гною тече гноївка. Гноївку наш недбалий господар старається спустити на дорогу або десь в рів, щоби йому не забагнювала подвіря. В цей спосіб дорогоцінний навіз пропадає, а дерево в садку ледви животіє, що вросте то всхне, овочів дуже мало, кольор листя аж надко ясний. Найбільшим марнотравством є дати пропасти гноївці. Як лиш начне пускати на дворі, то кожний, як що не має уладженої гноївні, повинен зробити відповідну яму, де стікала б гноївка. Гноївку, кожного разу, як лиш натече, належить виносити і виливати в саді під короною дерева. На 100 м² поверхні саду, можна дати 200 л. гноївки. Кожних 100 л. гноївки дасть: 0.02 кґ. вапна, 0.4 кґ. потасу **0.17 азоту** і 0.01 кґ. фосфору (подаю після Лєшінґа). Дорогий азот дістанеться в цей спосіб до землі. Можна поливати по снігу або по замерзлій землі. Добре як що зробиться остримколом в обсягу корони дерева ямки, в них сиплеться попіл а по нім наляється там гноївки. Цей спосіб найбільш доцільний, бо нічого азоту не пропаде. Можна це однак лише тоді зробити, як земля не дуже замерзла.

За одержаний азот, овочеві дерева дадуть нам гарний приріст, обильніше листя, смачніші і гарніші овочі.

Поливати гноївкою найліпше від лютого до квітня та в жовкні і листопаді. В липні, серпні і вересні давати гноївки не вільно, бо азот викликує скорий ріст однорічних гонів, а ці гони не в силі вже до зими здеревніти і зимою перемерзають. На це треба дуже вважати. Підливати гноївкою можна усі овочеві дерева, а особливо потребують її кущі: аґрест і порічки.

Памятати належить, що близько коло пня угноюється лише молоді деревця і кущі, старші дерева, котрих дрібне волосковате коріння є далеко від пня, угноюється на цілім просторі, який отінює корова і то як попелом, так і гноївкою. Угноїти старе дерево коло самого пня, на промірі 1 м., це обдурення себе самого.

Попелом і гноївкою усе належить угноювати зараз же одно за другим. Колиб ми навіть дуже сильно підливали гноївкою, а не дали потасу, то все одно дерево не буде тим задоволене. Я практично переводжу це так: під старими деревами в осени перекопую землю і оставляю в острій скибі як лиш маю попіл посипую на 10 м² 2 кґ., можна і більше; зимою як лиш покажеться гновіка, поливаю гноївкою, бо годі її переховати, весною як вже добре обісхне — землю пересапую.

Вернувши з війни не мав я змоги весь сад відразу одної зими так угноїти і угноїв лиш часть, однак угноєні тим способом яблінки, вже першого року дали дуже гарний урожай і приріст, так що виразно ріжничися від неугноєних.

Попіл і гноївка це дві річи на котрі на селі навіть мало хто звертає увагу, вони нічого не коштують, а є конечні для наших садів.

Інж. Гант.

ЩО МОЖЕ ВИДАТИ САД!

Всі ми знаємо лише свої занедбані сади, тому не добре собі уявляємо якими сади мають бути та чого від них можна сподіватися. Чи й справді садівництво може бути доходовим?

Для того позволимо собі навести кілька віругідних прикладів з „щасливих“ країв. — В саді полковника С. М. під Медстоном в Анґлії 200 (двісті) 15-ти літніх дерев яблуні

сорту Сіянець Брамлея дали коло 500 сотнарів овочів чи по 2 і пів сотн. з дерева. Того ж року і той же сорт у п. В. в графстві Кент дав 450 сотнарів з гектара.

Це були рекордові збори. Але ось інші джерела подають що в Америці в долині Ванеча **кілька садів пересічно** дає по 500 сотн. з га річно, тоді коли в инших садах того ж району пересічний збір є „лише" 250—300 сотн. з га. Найгірші збори в Америці дають сади східніх штатів, зло доглядані й не поливані, а саме коло 170 сотн. з га.

Або візьмемо дані садівничої школи в Проскау (Німеччина) — тут маємо цікаві цифри відносно окремих сортів відомих у нас:

Врожаї в кільограмах:

Сорт і рік посадки	1914	1915	1917	1918	1919	1920	1921	середн.
Горохівка з 1880 р.	123	300	438	—	322	—	136	188
Ляндсберс. ренета	—	373	300	95	56	—	385	173
Золота зим. ренета 1890	66	—	173	125	86	104	103	101
Астрахан Червоне 1875	—	223	10	49	283	16	—	83
Бельфлєр (Ліней) 1875	79	33	170	40	119	7	63	73
Антонівка 1875	—	13	33	60	92	113	21	43
Віргінське рожеве 1880	—	13	172	—	18	110	—	63
Груші								
Маслівка літня анґл. 1880 р.	22	274	135	161	106	150	183	148
Салісбурі 1880	—	233	110	86	78	158	112	111
Шарне 1880	13	38	180	176	73	105	67	93
Масл. Діля 1880	—	—	70	34	5	49	34	28
Масл. Клержо 1880	—	—	15	82	**37**	**15**	80	33

Ще блищий нам приклад подає снятинський повітовий інструктор І. Вільк. В Кутах над Черемошем у певному саді 60 дерев сорту Йонатан дали в році 1929 пересічно хо 150 кґ. з дерева.

З поданих даних виразно випливає два важних моменти: **1) соди добре оплачуються тим що їх плекають дбайливо і зі знанням справи;** 2) німецькі дані переконують, що й за однакових умов догляду **не усі сорти однаково родять — отже вибір сорту є найважнішою справою при заложенню саду.** Досі у нас садилося що будь і як будь і зіставлялося на Божу волю. Отже не дайтеся зневірити деяким сусідам. що може зневірені своїм садом. Зневірені, бо або не хотіли або не уміли належно саду заложити й доглянути.

А щоб і самому в подібному стані не опинитися. належить вчитися садівництва при кожній нагоді, а для улегчення цього — вписатися до Садівничої Секції при Кружку „С. Г.", а де такої немає — створити її. Спільними зусиллями (через Секцію) лекше постаратися й про книжку, й о виклад та показ окремих чинностей в саді в ріжні пори року. — Також конче випишіть собі повний підручник садівництва з Укр. Технічно Господарського Інституту в Подебрадах.

ПОЗІР ОГОРОДНИКИ!

„Гальо-гальо — тут Винники!

Винники — Винники — що за чудова підльвівська оселя! Рано. Природа — окутана біленьким туманом-кожушком ховає своє біле личко в ясних промінях сходячого сонця. Серединою пливе мов срібна винда невеличка річка. Місточко гейби виковане в чарівній скелі — з усіх сторін вікові ялиці в затишнім кутку — кипить життя вимріяного життя. Чудовий яр на полудне від фабрики тютюну, аж манить око чоловіка в літі — любуватись тими божественними скарбами природи. І тут колись в давнині пишались прекрасні городи-винниці — від чого і назва містечка. Чепурні стилеві віллі розсіялись по узбіччах чарівної кітлини — усюди гомонить мельодійна українська пісня — та вірна товаришка працюючого народу.

І тут володіння нашого славного кружка „Сільського Господаря. В перспективі шкілка винограду й полудневих овочів. Проектів ціла маса. Де лиш оком кинемо ріжноманітні городи та городи гей би сотворені до заложення винниць — садовини і передовсім городовини. А там в низу прекрасна оселя нашого, звісного пропаґатора ідеї садівничої. Сім моргів поля коло хати аж проситься устроїти там шкілку садівничу більшого покрою і повести городовину шляхом методи Болгарів, що заволоділи місто Львів, де роблять шалені інтереси.

Що за чудова моглаби стати тут фабричка сушених ярин і консерв овочевих. Помідори й каляфьори ростуть тут прегарно. Господар дуже радо відступить часть ґрунтів на промислову ділянку.

Солідний, практичний огородник-садівник-виноградар з вищими студіями, маючи трохи своєї готівки, міґби тут сміло сотворити собі „другу Америку".

Ану, зробімо з наших Винник кавалок Каліфорнії або Шампанії! Хто з аматорів має охоту і бажання запевнити собі сталий вартстат праці, можу служити порадою як це зробити. Прошу лише на відповідь значок.

Юліян Сеневицький.

(Львів. вул. Тереси 4 II. п. дв. 18).

Технічний куток.

Інж. Роман Кахникевич.

ПРО ВІТРЯКИ.

Величина водяного кола чи водяної турбіни є докладно означена спадом води та її кількістю, що в одній секунді перепливає турбіною або колом. Тому, що води звичайно не буває надто багато, треба її роботу використати як найліпше, отже турбіна чи коло мусять бути зроблені як найліпше згідно з ви-

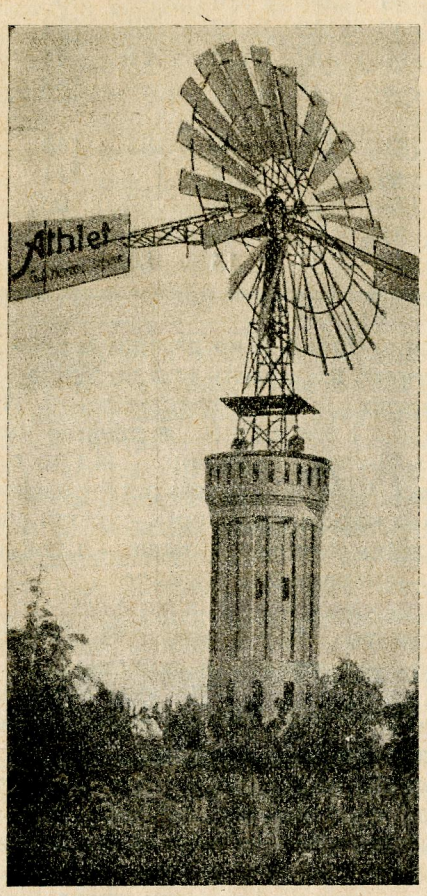

Рис. 1. Вітрова турбіна уставлена на водяній вежі (вежа має збірник, що до нього турбіна помпує воду).

могами теорії та практики. З вітром інше діло. Тут ми не є обмежені шириною чи висотою, як наприклад при водяному кориті ріки. Вітряк можемо побудувати розмірами дуже великий, на скільки, ясна річ, позволять грошеві засоби, в сполуці із технічною можливістю. Тому-то звичайні сільські вітряки бувають часто великих розмірів, щоби дати ту кількість коней, яку міг би дати вітряк менших розмірів, але відповідно зроблений.

Вітряки бувають двоякого роду: 1) з осею в напрямі вітру і 2) з осею поперек напряму вітру. Ті перші мають форму коліс, зложених із більшого числа крил (12, 20, 50 і більше) і належать в тому випадку до повільнооборотових вітряків (вітрових турбін) — або мають тільки 2 до 4 крила — а це вже швидкобіжні вітряки. На рис. 1. бачимо турбіну, на рис. 2. швидкобіжний вітряк. Рис. 3. показує щось посереднього між одним і другим — вітряк з 6-ма крилами, — можна сказати — повільний швидкобіжний вітряк.

Мабуть неодного здивує, чому вітряк на рис. 1 має багато крил з малими прогалинами, а вітряк на рис. 2 тільки чотири; напевне подумає: таж у цього останнього (на рис. 2) стільки вільного місця між крилами, що можна би там додати хотяй би ще 4 крила, а вітряк тягнув би багато сильніше! Отож вияснимо, в чому діло. Вітер, що дує на вітрове

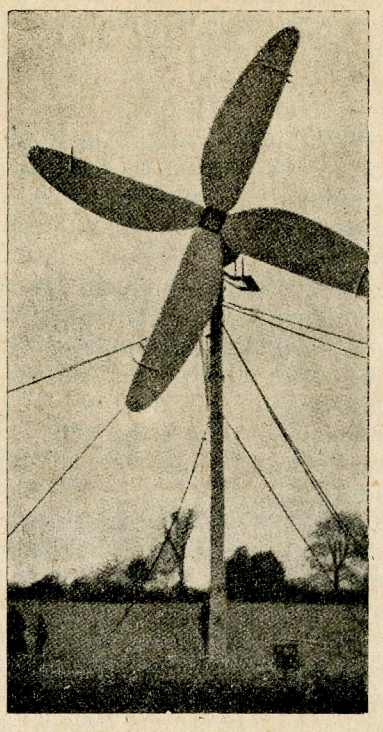

Рис. 2. Швидкобіжний вітряк уставлений на стовпі, бачений зі заду. Не потребує керми, бо крила є поза стовпом, отже вітер уставляє їх під свій напрям, повертаючи ціле коло з його осей і зубчастою передачею довкола доземої оси, що йде серединою стовпа. Щоби вітряк не обертався за швидко при надто сильному вітрі, має зі заду при кінці кожного крила кляпи, що наслідком відосередної сили при великому числі оборотів повертаються так, що „мішають“ воздух отже гальмують вітряк.

коло (в напрямі його оси) мусить перетиснутись між крилами на другий бік кола. Швидкість вітру при цьому меншає — але-ж вона мусить меншати, бо крила здержують вітер, а цей на них натискає та усуває їх в бік зі своєї дороги (рис. 4). Найоправніше працює коло, якщо швидкість вітру при переході крізь

коло меншає до 2/3, отже прим. з 9 метрів в секунду на 6 метрів. Щоби пролізти між крилами кола, вітер на те потребує часу, а то тим більше часу, чим густіше уставлені крила. Ясна річ, що якби коло з великим числом крил (отже з малими міжкрильними прогалинами) оберталось надто швидко, то вітер не вспівав би добре протискатись між крилами на другий бік, бо-ж крила раз-у-раз заступали би йому дорогу. Тому коло мусить обертатись тим поволіше, чим більше має крил. Коло з 4-ма крилами може обертатись доволі швидко, бо за-

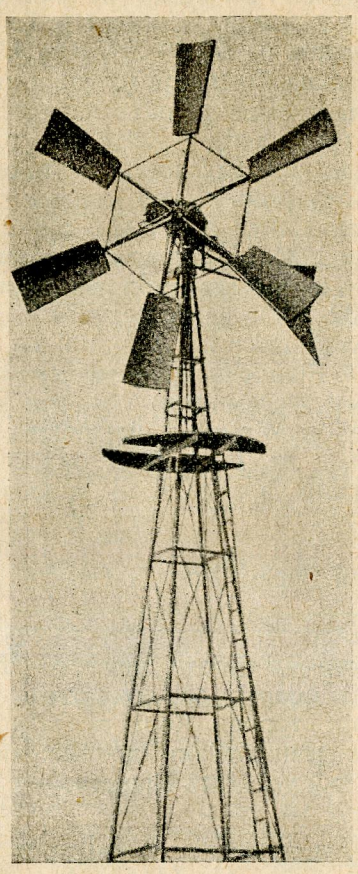

Посередній тип вітряка.

вдяки великим прогалинам вітер має час перетиснутись на другу сторону кола. Та тут уважний читач може запримітити: „а хто-ж саме примушує вітряк з великим числом крил обертатись поволіше і навпаки?“ — Вітрове коло обертається тим швидше, чим більше його крила відхилені від напряму вітру; то значить, що крила вітрових турбін м у с я т ь бути уставлені і н а к ш е, ніж крила швидкобіжних вітряків. Отже, відповідне уставлення крил, в залежности від їх числа — це перша умова справної роботи вітряка.

Друга умова — це відповідна форма крил. Возьмім під увагу те, що вітер дує з однаковою швидкістю, як у середину кола, так і на цілу його поверхню. Рівне плоске крило є однаково відхилене від напряму вітру на цілій своїй довжині, і тому воно хоче під натиском вітру рухатись однаково швидко на цілій довжині; цього воно зробити не може, бож воно звязане з другими крилами в одно коло; і тому

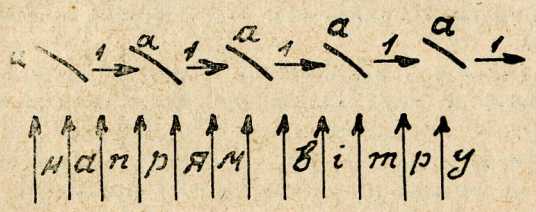

Рис. 4. „а“ Положення крил, як дивитись в їх напрямі, т. є від кінців до осередка кола; „1“ напрям руху крил.

кожна частина крила мусить мати іншу швидкість — тим більшу, чим дальше від оси кола. З цього виходить, що крило мусить мати таку форму, щоби вже самий вітер надавав крилу на його кінці більшу швидкість, а чим ближче до середини кола, тим меншу. Це значить, що кожна частина крила мусить бути інакше

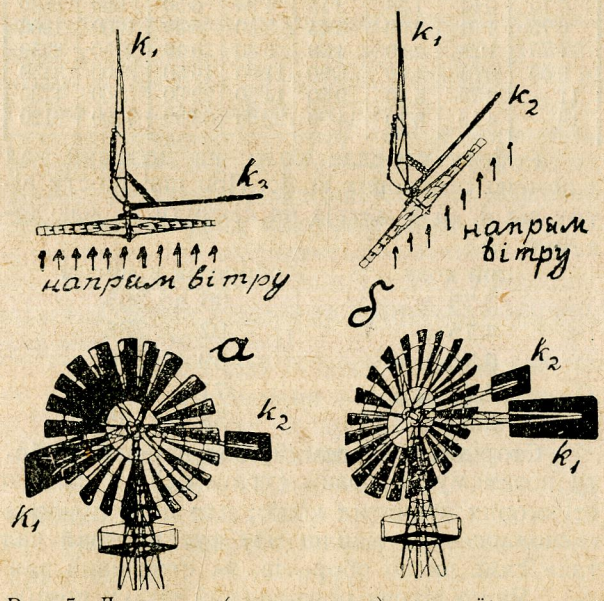

Рис. 5. Ложисько (чи ложиська) поземої оси кола є звязані з малою бічною кермою $к_2$. При надто сильному вітрі цей дує так сильно на цю керму, що вона повертає ціле коло довкола доземої оси. При цьому стискає вона пружину, прикріплену в куті між кермами. При нормальному вітрі пружина не дозволяє кермі $к_2$ наблизитись до керми $к_1$. Керма $к_1$ є більша і тому не відхиляється зі свого положення, хоч з боку тисне на неї пружина.

уставлена до напряму вітру: чим ближче до кінця, тим більше мусить бути поверхня крила відхилена від напряму вітру. Іншими словами: крило не може бути плоске, а мусить бути скручене, прим. подібно як крило літакової шруби (пропеллєра).

Вітрове коло мусить наставлятися самочинно до вітру. Це осягають ріжним способом, більше або менше складним. Найчастіше вживають вітрової керми, укріпленої по середині кола, площею в напрямі оси, отже й в напрямі вітру. Керма повертає коло під вітер навкруги доземної оси з кульковим ложиськом.

Щоби сильний вихор не знищив кола, мусить воно мати уладження, яке позволяє повертати поодинокі крила або ціле коло зпід натиску вітру. На рис. 5. бачимо уладження, як повертати ціле коло; воно є примінене до кола на рис. 1.

Розміри й потужність вітрових коліс.

Промір турбінових коліс буває 2.5 м. до 16 м. Понижча таблиця подає потужність, тягар і ціну вітрових коліс одної німецької фабрики. (Подаємо для орієнтації).

промір кола метрів	Число коней при швидкости вітру м. сек.					тягар кола в кг	ціна кола в м. нім.
	4	5	6	7	8		
3·75	0·32	0·62	1·08	1·70	2·50	375	825
4·75	0·51	1.00	1·72	2·75	4·10	585	1050
5·75	0·81	1.58	2·75	4·35	6·50	950	1530
6·75	1·01	2.00	3·45	5 50	8·30	1300	1800
7·75	1·28	2.50	4·30	6 80	10·10	2150	2250
9·50	2·05	4.00	6·90	11·00	16·50	3300	3150
11·—	2·75	5.40	9·30	14·80	22·00	5500	4730
13·—	4·15	8 10	14·00	22 00	33·00	7100	6120

Роботу передає коло на доземий вал з помічю стіжкових коліс. При швидкости вітру від 4 до 8 метрів на секунду — має доземий вал

при колі	оборотів в мінуті
3.75 м.	96 до 305
4.75 „	92 „ 288
6.75 „	69 „ 210
7.75 „	71 „ 225
9.50 „	58 „ 185

Сторчевий (доземий) вал передає роботу поземому валови (трансмісії) з помічю стіжкових зубчатих коліс; для порушування господарських машин має тут поземий вал таке саме число оборотів, як сторчевий вал.

Якщо вітряк призначений тільки помпувати воду толоковою помпою, сторчевий вал є непотрібний, а жердка толока сягає аж до оси кола і з того місця корба порушає нею вгору й долину.

Деякі фабрики подають для своїх вітрових коліс число коней за велике, деколи навіть таке, що його взагалі не можна осягнути. Тому при купівлі чи замовленні вітряка треба бути обережним.

Кооператива для збуту збіжжя „Добробут“ повстала в Городенці заходом Т-в: „Просвіта“, „Союз Кооператив“ і „Українбанк“. Згадані установи висилають своїх членів що неділі на села для приєднання членів до Кооперативи.

„Городенські Вісти“ 1934 ч. 15.

Інж. І. Лапчук.

ЩЕ ПРО ПОЛЕКШІ В СПЛАЧУВАННІ ХЛІБОРОБСЬКИХ ДОВГІВ.

В ч. 22 нашого часопису з д. 15 листопада 1934. подали ми найголовніші постанови в справі сплати хліборобських довгів. В м. грудні 1934 вийшли дальші розпорядки відносно цієї сплати.

На підставі розпорядку Міністра Скарбу з дня 11. XII. 1934. розкладається сплату довгів в кооперативних банках і щадничих і комунальних касах: дрягосподарств до 75 га (гр. А) на 14 літ а для господарств понад 75—750 га на наших землях (гр. Б) на 10 літ, для арендарів на 5—10 літ, при 4.5% річно (доси було на 7 літ при 6.5%). Сплату довгів розкладається на рати в висоті від 2—10% для гр. А, а від 2—20% для гр. Б. в відношенні до капіталу довгу. Конверзійні угоди відносно розложення сплати довгу муситься заключити в речинці найпізніше до 31. грудня 1935. Не підлягають конверзії довги. які є нестягаємі, або які затягнено по 1. VII. 1932., коли не переступає в одній кредитовій установі в гр. А — 100 зл. а в гр. Б. — 1000 зл. Відносно поступування перед перемирними (розємчими) урядами визначено розпорядком Міністрів Рільництва і Р. Р. та Справедл. з дн. 10. I. 1935. оплати і кошти поступування, а саме т. зв. вписове: а) відносне в висоті $^1/_2$% довгу при виставленні при всіх інших справах, найменше однак 2 зл. Коли Перем. Уряд затверджує предложену угоду, тоді такса виносить $^1/_5$ часть вище наведеного вписового; б) стале вписове. залежно від висоти довгу, 5—15 зл. Канцелярийні оплати за документи виносять 0.50 зл. від сторони. Кошт поступування поносить сторона (свідки. доходження і т. п.) в висоті, яку усталить Перемирний Уряд.

Маючи на увазі заяву Уряду, що це вже останні „полекші“ для довжників-хліборобів. повинні всі хлібороби, які мають цього рода довги. скористати з цих приписів та перепровадити конверзію довгів так в кооперативних банках і комунальних та щадничих касах. як і конверзію приватних довгів перед перемирними урядами.

---

100 ТИСЯЧ ЗОЛОТИХ.

Мати сто тисяч золотих — скажім від уродження це гарна доля.

Мати сто тисяч золотих за сорок — це льос Державної Льотерії в першій клясі.

Коли уродження не дало людині сто тисяч золотих. то розум диктує, що варта собі їх придбати за ціну льотерійного льосу.

Кому сто тисяч за богато, може купити собі тільки чвертку льосу за 10 золотих і тоді виграє в першій клясі тільки 25т исяч золотих.

Тягнення першої кляси зачинається 19 лютого і тревае 4 дні.

В цій клясі є 13.000 виграних.

6-ТИЖНЕВИЙ КООПЕРАТИВНО-ГОДІВЕЛЬНО-ВЕТЕРИНАРІЙНИЙ КУРС У СТРУТИНІ НИЖ., ПОВ. ДОЛИНА.

Підкарпаття до збіжевої господарки мало надається. Тут сама природа приневолює господаря занятися годівельною господаркою. Тому й не диво, що в останніх роках в околицях Рожнітів—Калуш повстали найбільші два осередки молочарської кооперації. Одначе раціональною годівлею худоби тутешні господарі не можуть похвалитися. Передовсім відчувається брак поживної паші в господарстві, не вміють забезпечитись пашею на зиму, сіножаті і пасовиська дуже занедбані.

Молочарські осередки Рожнітів і Калуш, а також філія „Сільський Господар“ у Калуші цілком були свідомі, що в тутешнім районі годівельна господарка є на низькім ступені, але вижидали відповідної хвилини взятись до її поправи. Першим таким кроком, на який піднялись ці інституції — це є уладження для району Рожнітівщини 6-тижневого кооп. - годівельно - ветеринарійного курсу, який відбувся в Струтині нижнім в дн. від 5. XI до 14. XII. 1934 р.

Метою цього курсу було підготовити господарів до практичної роботи при кружках „С. Г.“, а також в молочарській кооперації — як оглядачів худоби, кружлівкарів.

Курсанти з дооколичних сіл підчас курсу стало мешкали в осідку курсу, яких гостинно на помешкання прийняли члени місцевого Кружка „С. Г.“ Кухню курсанти мали спільну, де щоденно діставали обід і вечерю. Наука відбувалася систематично щодня від 8—12 год. і від 14—17 год.

На курсі вчилось таких наук:

1. Годівля с.-г. тварин — інж. Дубрівний П., агроном Філії „С. Г.“ в Калуші.
2. Ветеринарія — д-р Моспанюк А., ветеринарний лікар Р. М. у Рожнітові.
3. Обрібка ріллі та управа пашних рослин — інж. Дубрівний П.
4. Поправа сіножатей і громадських пасовиськ — він же.
5. Організація контролі молочности теоретично і практично — д-р Моспанюк А. і інж. Дубрівний П.
6. Молочарство — п. Савчинський Б., молоч. техн. Р. М. у Рожнітові.
7. Садівництво — інж. Дубрівний П.
8. Гігієна домашніх тварин — д-р Моспанюк А.
9. С.-г. кооперація — Павлик Іван, ревізод ПСК в Калуші.
10. Рахунки та українська мова — Пісецький Д., урядовець Р. М. у Рожнітові.

Підчас науки зверталось більше уваги на бік практичний. Для практичних вправ з контролі молочности місцеві члени Кружка „С. Г.“ відпустили свої корови, при яких учасники курсу вчились практично годувати та доглядати худобу. Під точною контролею самих курсантів було 8 корів, які на протязі 18 день контролі в пересічі збільшили 2 літри молока денно і 0.3% товщу.

Покінчили курс із добрим успіхом 29 осіб із таких громад:

Вільхівка, Берлоги, Камінь, Спас, Струтин нижн., Цінева Князівське, Красна, Рівня, Надіїв, Рожнітів, Янівка, Лопянка.

Знання набуте на курсі перевірила спеціяльна іспитова комісія: д-р Курбас Р. — голова Надз. Ради Р. М. у Рожнітові та ПСК у Калуші, інж. Паляниця Гр. — дир. Р. М. у Рожнітові, мґр. Ничай В. — представник Філії „С. Г.“ в Калуші та всі прелеґенти курсу.

Як вислід цього курсу абсольвенти розпочали практичну роботу з годівлею худоби, переводячи в селах Янівка, Князівське, Струтин нижн. і Красна контролю молочности.

З днем 20 січня ц. р. стараннем філії „Сільський Господар“ у Калуші і Районової Молочарні в Калуші розпочався анальоґічний 6-тижневий годівельно-ветеринарійний курс у Новиці. На цьому курсі бере участь коло 42 осіб із 29 громад. Місцеві члени Кружка „Сільського Господаря“ гостинно приняли учасників курсу на помешкання, відпустили свої корови для практичних вправ із контролі молочности, а місцевий громадський уряд відпустив дров із лісу на опал кляси, де відбувається наука.

На курсі вчать:

1. Годівля худоби та контроля молочности інж. Дубрівний П.
2. Управа ріллі — інж. Мельникович О.
3. С.-г. ветеринарія — лікар Кулиняк П.
4. Садівництво — проф. Король Л.
5. Молочарство з інж. Мельникович О.
6. Сіножати та пасовиська — інж. Дубрівний П.

На курсі звертається велику увагу на бік практичний. **П. Д.**

БЮРА СКУПОВУВАННЯ ЗБІЖЖЯ ПРИ ПОВІТОВИХ ВИДІЛАХ В СХІДНІЙ ҐАЛИЧИНІ.

Зі статті Інж. Й. Пейґерта: „На пшеломе старого і нового року“ в „Рольніку“ 1935. ч. 1., довідуємося, що при „Малопольс. Товаристві Рільничім“ повстав в мин. році Комітет, до якого ввійшли між іншими представники Державного Рільного Банку. Цей Комітет отворив при Повітових Видїлах бюра закупу збіжжя, які при підмозі П. З. П З., Комунальних Кас і Кас Стефчика скуповували по кількадесять вагонів збіжжя та відпродували П. З. П. З., селянам, містам чи війську. Для роздобуття капіталу автор пропонує видання цертифікатів П. З. П. З., якими можна було би сплачувати державні данини. — **І. Л.**

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 23. Де дістати насіння цукрових буряків?

— Фірма Б. Попович у Львові Руська 20 і Кооператива „Рій", Львів, Бляхарська 20 продає насіння цих буряків, зверніться до цих фірм за цінником.

Ч. 24. Де можна дістати зразів ріжних дерев для щеплення?

— Зверніться в цій справі до п. Романа Коцика в Хмілевій п. Язловець. У нього є ріжні маточні дерева яблук, груш, і черешень, там же дістанете і ріжні кущі ягід.

Ч. 25. Де дістати кріликів расових?

— Ми вже подавали, що кролики плекають: Філія Сіл. Господаря в Зборові — чиншілі і віденські. В Перемишлі Інститут для дівчат має кролики Гаванські. Юліян Перліс, почта Лохув маєток Бачкі — продає кролики барани французькі і бельгійські.

Ч. 26. Де дістати значків на кури, для контролі несности?

Значки на крила і кільця на ноги дістанете в фірмі Господарська торгівля Б. Поповича (див. вище).

Ч. 27. Де дістати ячменю Оркіш і мархійський?

Питаєте, де дістати ячменів на підгірські околиці. Отже подаємо адреси: Ячмінь голий — Оркіш плекає п. О. Колодій в Капустинцях п. Улашківці, а ячмінь Мархійський — Інж. О. Дідич, Переворськ, фільварок Дольна. Про інші сорти збіжжя ярового ми подали докладний спис в час. Сіл. Господар з 1934 р. ст. 375. Другий раз годі все виписати.

Ч. 28. Де дістати насіння конопель італійських?

Такого насіння здається в Польщі нема. Як що Вам ходить про великанські коноплі на мотузи, то є сорт зв. Тюринґські (німецькі), цих можете замовити у насінневих фірмах.

Ч. 29. Чи може рости морва на Кремянеччині?

— Може, купіть насіння у Поповича Б., Львів, Руська 20. Ціна 1 кґ. 12 зол.

Ч. 30. Що то за оголошення?

В часописі С. Г. часто уміщається оголошення дуже привабливого змісту, як: 500 зол. нагороди і т. д. Цікаво, як на те задивляється редакція і чи радить що людям непрактичним в цих річах? — **А. Смола.**

— Редакція за анонси не відповідає. Кожна фірма має право за свої гроші уміщувати оголошення. Зрештою кожний свідомий читач і господар сам має знати ціну таких крикливих оголошень. Що варті деякі оголошення, подамо приклад. В одному часописі було оголошено, що хтось там висилає „100 предметів за 10 зол.", де перечислялось: прилади до шиття, до столярки, домашнього кравецтва, годинник і т. п. Один непрактичний читач выслав негайно 10 зол. і дістав: 30 голок, 30 шпильок, 30 ґудзиків, 9 цвяшків і 1 годинник за 3 зол. Все це вартувало 4—5 зол. Ніхто фірму заскаржити не може, бо вона выслала „100 предметів".

Ч. 31. Присилайте значок на відповідь.

Наш спец. по лікарських росл. інж. М. Гавриленко просить передати, що на численні листи до нього в справі лік. зел без почт. значка не відповідатиме.

ПОДЯКА.

Рада Кружка Кр. Т-ва „Сільський Господар" в Денисові складає щиру подяку всім жертводавцям, що допомогли Кружкові в його роботі при відновi сільсько-господарського життя в селі Денисові по великому пожарі дня 5 квітня 1934 р.

ВП. П. Андрієви Терпилякови з Залукви коло Галича за дар 200 (двіста) щеп-черешень і 22 кґ. насіння городовини.

ВП. П. Романови Коцикови — за дар: 10 шт. деревець волоських оріхів, 20 корчів порічок, 5 корчів аґресту і 5 деревець морель.

Хв. Пов. Союзови Кооператив за дар портяної упряжи: 20 шлиїв, 10 нашийників, 64 посторонки, 30 поводів і 10 важок.

Хвальному Повіт. Союзові Кооператив в Дрогобичі за дар 20 зл. готівкою.

Хвальному Кружкови Кр. Т-ва Сільський Господар в Курівцях за дар в готівці 4 зол. 75 сот.

Денисів, 4. Лютого 1935 р.

Гнат Василь, голова. **Іван Блажкевич,** секретар.

ЯКА БУДЕ ВЕСНА В 1935 Р.

На Вел. Україні кажуть так: Як на Стрітення (15. II.) когут води напеться (відлига), то на Юрія (6. V.) віл напасеться. — Значить, що буде рання весна.

(На західніх землях кажуть навпаки).

Як на 40 мучеників (22. III.) буде мороз, то після цього буде ще 40 приморозків, може й до травня. Тому фасолі, огірків — садити вчасно не можна.

Ріжне

НОВІ КНИЖКИ.

Лікарські і промислові рослини (кмин. ганіж, мальва, валеріяна і сушарні) написав інж. М. Гавриленко, 48 ст. 1935. Ціна 0.50 зол. Перес. 10 гр. Давно наші господарі очікували цієї книжки. Отже вона вже вийшла і розсилається на бажання. Не пошкодуйте 60 гр. і майте її у себе під руками.

Михайло Грушевський, написав наш історик І. Крипякевич, видало Т-во „Просвіта". ст. 64, ціна 50 гр. з 16 образками. Українське громадянство придбавши цю чепурну книжечку, матиме гарну памятку про цього Велитня нашого національного життя, нашого великого історика і діяча, першого Президента відновленої Української Держави, який вмер мученичою смерттю серед чужих. Крім згаданої книжки „Просвіта" видала і портрет М. Грушевського (43×35 цм.) ціна 75 гр. Замовляйте в книгарні Просвіти, Львів, Руська 1.

Organizowanie drobnych gospodarstw. Praktyczny podręcznik dla instruktorów, szkół rolniczych i rolników praktyków, opracowali: inż. Edward Baird, inż. Wojciech Chmielecki i insp. Bolesław Składziński.

Книжку видано з субсидії Міністерства Рільництва і Р. Р. з ініціятиви Центрального Комітету для справ організації передових менших господарств при Союзі Хліборобських Палат і Організацій в Варшаві 1934.

Передову написав проф. др. В. Станевич. Книжка складається з 3 частей. Перша часть (інж. В. Хмелецького) містить напрямні для інструкторів при організації господарств, маючи на увазі технічну сторону управи рослин, лад в подвірю, збут продуктів, дещо про кредит та книговодство. Друга часть (інж. Е. Байрда) дотичить тваринної продукції, обіймаючи всі с. г. тварини включно з бжільництвом, риболовством та шовківництвом. Третя часть (інсп. Б. Складзінського) обіймає техніку організування господарств, як ціль і завдання організації господарства працю організатора, нагляд, прелімінаря і сезонові поради. На кінці є подані взори табельових зіставлень. Стор. 350, ціна 2.50 зол.

Це перший підручник в польській мові для справи організації прикладних менших господарств, яку започатковано щойно тому 6 літ.

Prof. Dr. M. Górski: Nawozy i nawożenie (Krótki podręcznik nawożenia). Варшава, В-во Т-ва „Oświaty rolniczej". Księgarnia Rolnicza 1934. Стор. 81. Ціна 1 зол.

Prof. Dr. M. Górski i prof. Dr. F. Terlikowski: Wyniki doświadczeń polowych z supertomasyną Doświadczenia 1933 r.). Варшава 1934.

Виправте помилку. На стор. 335 в 2-ій стрічці з долу час. „С. Г." вкралася друкарська помилка. Замість Стебницький має бути „Стебельський", а місто „В Жидачеві" має бути „В Збаражі". — **Ред.**

НОВИНА!

Користайте з неї Господині! Маєте вже свою сільсько-господарську жіночу ґазетку

„ЖІНОЧА ВОЛЯ"

З неї довідаєтеся, як господарити, варити, шити, прати, як плекати й виховувати діти, як дбати про здоровля. Довідаєтесь з „ЖІНОЧОЇ ВОЛІ" всего, що новітній сільській господині й дівчині необхідно знати. За два золоті буде до Вас „ЖІНОЧА ВОЛЯ" приходити цілий рік двічі в місяць. Колиж знайдеться вас у селі наймекче десяток й пришлете всі разом річну передплату, то коштуватиме вас тільки по 1.50 на рік.

Не гайтеся! Пишіть до Коломиї до редакції „ЖІНОЧОЇ ВОЛІ", й замовляйте собі цю необхідну для жіноцтва ґазетку!

ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ВЕСНА

а з її пробудженням різні шкідники пічнуть новий наступ на наш дорібок. Тому вже тепер приготовіться до їх винищення зараз в зародку, як тільки сніги зійдуть, бо тоді вони ще слабосилі. Як це робити, практично Вас повчає книжка **Інж. Василя Баричка**, п. з.: **„Як нищити мшиці, земляні блохи, слимаки, миші, щурі, хомяки та суслики?"** — Ціна книжочки з пересилкою 70 гр. Гроші пересилати чеками ПКО (дістанете в кожнім почт. уряді) на число **505.184. Замовляти: Інж. В. Баричко, Львів** 15., Окренжна 100. На чеках, що є рівночасно замовленням, подайте скільки примірників вислати і точну адресу

ДІМ В ГОРОДІ І ГОРОД В КІМНАТІ

це голос сьогодняшнього дня, це вимагання шляхотної душі.

ГУЗЯК ОЛЕКСАНДЕР

дипльомований огородник-архитект абсольвент Відділу оздобного городництва в Познаню.

ВИКОНУЄ пляни парків, цвинтарів, огородів громадських, оздобних і яринних, діточих садків, скверів — та реалізує їх на місцях.

ЗАКЛАДАЄ молоді сади, та упорядковує і відмолоджує старі.

ПРОЄКТУЄ спортові площі, анґлійські травники, ріжного роду алеї, басейни купелеві і оздобні, саджавки, водограї, броди, альтанки, надгробники і т.п.

ОЗДОБЛЮЄ площі при церквах, каплицях, хрестах і фіґурах придорожних.

ЗАКЛАДАЄ при дворах, віллях і домах травники цвіткики, кльомби, з цвітів трівалих і літних і то на найменших площах.

УДІЛЮЄ безплатних інформацій (за значок) з ділянки плекання хатніх квітів.

Працю виконує солідно, після новітньої техніки

ТІЛЬКИ ФАХОВА ПОРАДА МОЖЕ ВАС ЗАДОВОЛЬНИТИ!

Чи Ви вже маєте календар „С. Г."?

† ВАСИЛЬ ПЕТРУСИК

(Посмертна згадка).

Дня 23. І. 1935 р. упокоївся в лічниці в Тернополі громадянин села Воробіївки Василь Петрусик, діяльний член всіх місцевих культурно-освітних Товариств. Покійний уродився 1901 р. в Воробіївці. Науку проходив в ґімназії в Тернополі, яку перервала світова війна. В 1918 році вступив в ряди У. Г. А., пізніше перейшов до Чехословаччини. В таборах в Йозефові перебував до 1923 р. опісля виїхав до Америки, там організував збірку на будову читальняного дому в рідному селі. В 1930 р. приїхав на стало до Воробіївки. Помагав радо всім освітним товариствам, не забував про них до послідної хвилини і в своїм завіщанню обдарував місцеві товариства, а саме 1) Чит. „Просвіти", 2) Кружок „Рідної Школи", 3) Кружок „Сільського Господаря" по 1 морґови поля.

Нехай рідна земля, котру Він так любив, буде Йому пером! **О. Б.**

Чин 3-міліонового народу — Словаків. Після відозви до народу відмовити собі через рік горілки й тютюну, а заощаджені гроші віддати на будову народного музею. Словаки зібрали через рік 9 міліонів корон і вибудували величавий „Словацький Музей". Сповнилася словацька леґенда про каміння, що само росте. („Відродження" 1934). Що ми збудували за тютюн і горілку? — **Ред.**

УВАГА ІНВАЛІДИ!

Дня 7. III. 1935. кінчиться речинець реєстрації в староствах українських інвалідів, ранених у часі від 1. листопада 1918 до 1. червня 1919 р. Після того дня інвалідські реферати при староствах не будуть приймати зголошень.

Інваліди У. Г. А. повинні повідомити Українське Т-во Допомоги Інвалідам у Львові, вул. Потоцького ч. 48 про дотеперішні успіхи реєстрації.

Надзвичайна маєткова данина (розпор. Міч Скарбу з 18. І. 1935. Д. З. Р. П. Ч. 4 п. 25). на рік 1935. Платники ґрунтового податку в висоті 25 –60 зол. річно без деґресії мають вплатити зачет в висоті 11 проц. а платники ґрунтового податку в висоті понад 22 проц. ґрунтового податку без де- і прогресії в речинці до 30. IV. 1935, а остаточну ріжницю виміру данини в речинці до 30. XI. 1935. Про висоту данини повідомить Скарбовий Уряд платничим наказом від якого можна зробити рекурс протягом 30 днів — через Скарбовий Уряд до Скарбової Палати. Кара проволоки кромі екзекуційних коштів виносить 12 проц. — **І. Л.**

Зробімо день позичених книжок у нас. В Анґлії є цікаве свято, що зветься днем випозичених книжок. В цей день всі переглядають свої бібліотеки і випозичені книжки звертають тим у кого чи де взяли їх. Якби то здалось таке свято і для нас. Знаємо, що в бібліотеці Т-ва Сіл. Господар випозичено багато цінних книжок, але проходять роки а книжок не звертається. Пора вже це народне майно звернути. — **Редакція.**

Взори книг для Шпихлірової Секції

(Див. „Сільський Господар" ч. 2.)

Взір ч. 4. **Книга зголошень на насіння.**

Ч. ч.	Дата зголошення	Назвисько й імя члена	Зложив до виміни кґ.				Одержав по потрученню за виміну кґ.				Потвердження відбору (підпис)
			пшениці	жита	вівса		пшениці	жита	вівса		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	1.IX. 1934	Лабай Петро	150	—	—	—	120				одержав 6.IX. 1934. (—) Лабай Петро
2	„	Масний Гриць	200	—	—	—	160				(—) Масний Гриць
3	„	Туровський Лев	100	—	—	—	80				(—) Туровський Лев
4	„	Тріска Панас	50	—	—	—	40				(—) Тріска Панас
5	„	Князь Нестор	25	—	—	—	20				(—) Князь Нестор

Взори книг Шпихлірової Секції. На книгу протоколів вистарчить зшиток з тревалими окладинками. Інвентар майна провадить Рада Кружка.

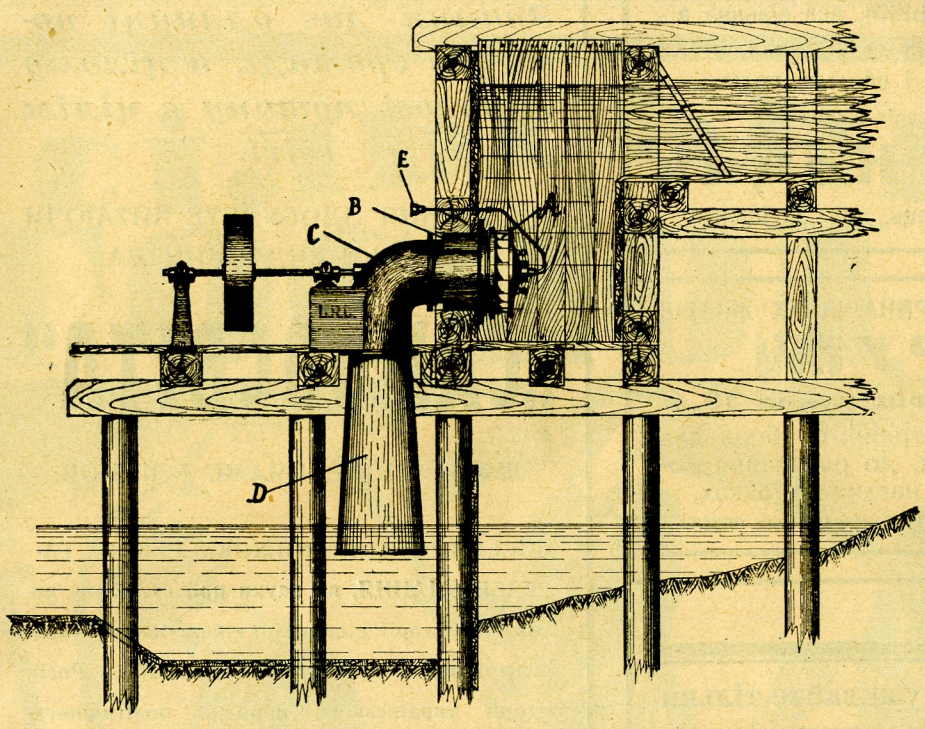

ВОДНІ ТУРБІНИ

найновішої конструкції

поземі і доземі

СПІРАЛЬНІ

для великих спадів.

СПЕЦІЯЛЬНІ ТИПИ

для

млинів

і

електрівень

Самочинні гидравлічні реґулятори оборотів

Прецизійне виконання.

LILPOP, RAU & LOEWENSTEIN

WARSZAWA, ulica BEMA L. 65.

Проєкти і кошториси на бажання безплатно!

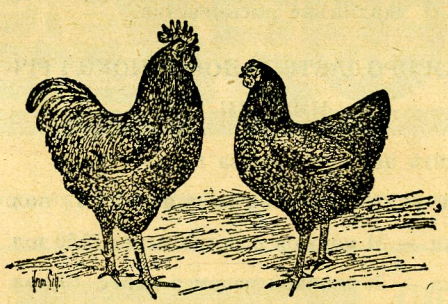

ФАРМА

РОДАЙЛЄНДІВ (кармазинів)

зареєстрована в Хліборобській Палаті продає

НАСАДОВІ ЯЙЦЯ

На відповідь залучити почтову марку.

П. Котецька

Майдан, p. Bednarów.

Орґанізаціям і при більших замовленнях опуст!

Пишіть виразно адресу! Значок на відповідь!

КУРИ ЛЄҐГОРНИ

(білі італійки) добрі несучки

можете розвести як купите

НАСАДОВІ ЯЙЦЯ ПО 25 ґр. ЗА 1 ШТ.

Повне ґварантоване опаковання 1 зол.
При замовленні хоч одну трету завдатку, решта післяплатою.

Висилає

інж. О. БУЧИНСЬКА

ЛЬВІВ — JAŁOWIEC 166.

АҐРЕСТ АМЕРИКАНСЬКИЙ, все вільний від грибка, ПОРІЧКИ у ріжних відмінах, ОРІХИ ВОЛОСЬКІ, вчасно і обильно родючі

поручає зі своїх шкілок

Роман Коцик

Хмелева, п. Язловець, пов. Заліщики.

КООПЕРАТИВА ВЕТЕРИНАРІЙНИХ ЛІКАРІВ

„СЕРУМ“

Львів, вул. Офіцерська 30.

Доставлає всякі потрібні прибори для господарств рільних, до рятування домашних звірят в наглих випадках.

Наші кооперативи отримують спеціяльний опуст!

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і тутюк повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

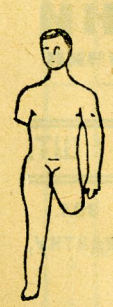

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. ґорсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка. Цінники даром.

М. Полячек, Самбір 39.

ПРОДАЮ БАНДУРУ на 36 струн. Зголошення в редакції „Сільського Господаря“.

Знання дає одиниці повагу в громаді, а цілому народові пошану в цілім світі.

ЦЕ ЗНАННЯ ЗДОБУДЕТЕ ЧИТАЮЧИ КНИЖКИ ВИДАВНИЦТВА

„САМООСВІТА“

ЛЬВІВ, МІЦКЕВИЧА Ч. 7. II. ПОВ.

ДОСІ ВИЙШЛО 60 КНИЖОК З РІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАННЯ, як науки про суспільне виховання історії і світової війни, історії української революції, історії революції в Росії, історії українського народу, політично-суспільні науки, науки економії, науки астрономії, науки про землю, науки про життя, науки про звірів, науки про людину, науки хемії, науки фізики, науки аґрономії, науки про українське письменство.

КНИЖКИ ПРОДАЄТЬСЯ ПООДИНОКО І РІЧНИКАМИ.

Пишіть до Видавництва по катальоґи.

1 річник — 12 ккижок разом з перес. 4 зол.
2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зол.
3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
6 річкиків — 72 книжок разом з перес. 17.50 зл.

(в тім є передплата на 1935 рік).

Хто купить в Видавництві разом 6 річників той одержить даром книжку 1. том Пригоди Швейка.

Передплата на 1935 рік за 12 книжок є тільки 3 зол. Щомісячно дістає передплатник одну книжку.

АДРЕСА: ЛЬВІВ, МІЦКЕВИЧА 7.

„Самоосвіта“ П. К. О. 500.872.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ. ДНЯ 1. БЕРЕЗНЯ 1935 ЧИСЛО 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

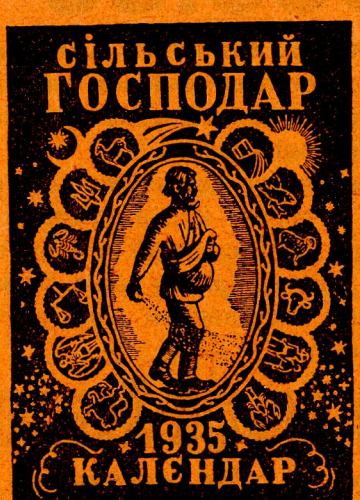

СПІШІТЬСЯ!

бо вже на вичерпанню

Календар „Сільський Господар“!

Перший наклад розійшовся впродовж двох місяців, а другого накладу остало не багато.

Ціна 1·50 зол. (без пересилки).

Пересилка одного примірника коштує 0·50 зол.

Хто замовляє 10 прим., дістає 11-ий даром і не оплачує пересилки.

Адреса: **„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“, Львів, Ринок 10/II.**

Питайте за ним в українських книгарнях, Окружних Союзах, Р. Молочарнях і Філіях „Сільського Господаря“.

Хто ще не має, нехай його негайно купить!

При закупнах насіння не забувайте, що вже понад 50 літ

доставляє

найдобірніше насіння

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

гуртом зі свойого насінного відділу у Львові, Ринок ч. 36 та в роздріб зі своїх 32 складів в краю. — Буряки, конюшини, трави і все інше польове насіння. Каляфіори, помідори, морква та найдобірніше насіння всякої городини. — Насіння квіток.

ДОБРЕ НАСІННЯ ЛИШЕ З ДОБРИХ ВИСАДКІВ!

Напишіть сейчас до одинокого українського городничого заведення

Степан Циб — Стрий, Марцінівка

(Плекання — Селєкція і Висилковий Дім всілякого насіння городини)

а дістанете даром ілюстрований „Практичний порадник в городі і на полі“, враз з цінами насіння городовини і щеп.

НАСІННЯ

городове
господарське
цвітів
садівниче приладдя

гварантоване поручає

одинока укр. спеціяльно насінна фірма

Інж. рільн. Б. ПОПОВИЧА

ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 20.

Пишіть в ж е по цінник!

Цінник даром! **Цінник даром!**

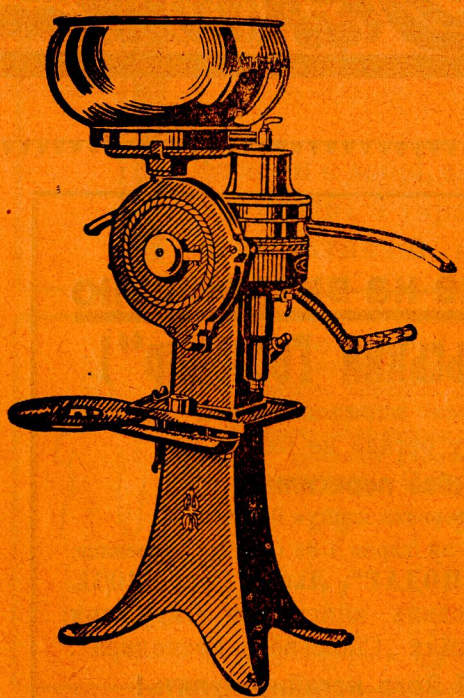

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз

„МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Ґловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасти „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: Д-р Евген Храпливий. — Редаґує Колеґія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 1. БЕРЕЗНЯ 1935. ЧИСЛО 5.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТИ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.
Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2·— зол.
за пів року . 4·— „
за цілий рік . . 8·— „
За кордоном: В Америці і інших краях . 2·— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінка 1 раз . . 200·— зол.
половина сторінки . . . 120·— „
чверть „ . . . 65·— „
одна восьма „ . . . 35·— „
За першу і четверту сторінку обкладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . . . 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ЗМІСТ: Звичайні Загальні Збори Кр. Госп. Т-ва „Сільський Господар“. **М. Доберчак:** Поправляймо нашу просту вівцю; **Ю. Сеневицький:** А закладати гарбарні таки треба; **Др. В. Виноградник:** Чи у ваших курей є ця хороба? **Інж. М. Гавриленко:** Які лікарсько-промислові рослини плекати в 1935 р.; VIII Зїзд агрономів Сіль. Господаря; **Доц. В. Доманицький:** Чому нам конче треба поширити садівництво; **Агр. В. Федорук:** Запилювання садів; **М. Б.:** Про виноград; **Інж. Ю. Мудрак:** Про добори відмін овочевих дерев; **О. Бучинська:** Як господарити в парниках? **О. Гасло:** Яку зеленину плекати; **Козак Адам:** Господарка на Ковельщині; **І. Дудкевич:** Треба вміти господарити; **Т. Савелюк:** Я вже плекаю живокіст. Запитання. Посмертна згадка.

Звичайні Загальні Збори Краєвого Господ. Т-ва „Сільський Господар“ у Львові

відбудуться дня 29-го березня 1935 р. в годині 10-ій рано в салі Т-ва „Бесіда“ у Львові, вул. Рутовського ч. 22.

ПОРЯДОК НАРАД:

1) Верифікація протоколу Загальних Зборів з дня 29. березня 1934 року.

2) Звідомлення з діяльности за 1934 рік.

3) Замкнення рахунків і білянс за 1934 р., звідомлення Контрольної Комісії з провірки діяльности, замкнення рахунків і білансу та уділення абсолюторії Головній Раді і Дирекції.

4) Плян праці та проєкт бюджету на 1935 рік.

5) Вибір 6-ох членів Головної Ради і 2-ох заступників на місце уступаючих (§ 21. статуту).

6) Вибір 3-ох членів і 2-ох заступників Контрольної Комісії (§ 17. статуту).

7) Евент. зміна статуту.

8) Внески і запити (§ 16, уст. 2. статуту).

—o—

По думці § 14. статуту і правильника, ухваленого на Загальних Зборах 20. грудня 1929, в Загальних Зборах беруть участь із рішаючим голосом:

а) По двох делеґатів кожної Філії »Сільського Господаря«;

б) По одному делєґатові від кожного Кружка »Сільського Господаря«;

в) По одному делєґатові від кожних обєднаних в П. С. К. 10 кооператив;

г) По одному делєґатові від Районових Молочарень; всі, коли вплатили вкладку до централі »Сільського Господаря«;

ґ) Делєґати центральних установ, а саме: Ревізійного Союзу Українських Кооператив, Центросоюзу, Центробанку, Маслосоюзу, Народної Торговлі, Просвіти, Союзу Українок.

Ад а) і б) і г) Делєґати мусять мати писемну повновласть від даної установи та бути з району ділання даної установи.

Ад в) Делєґати мусять мати писемну повновласть, стверджену Повітовим Союзом Кооператив, в якім вони обєднані та бути з району відносного П. С. К.

Повновластей кумулювати не можна, отже один делєґат має один голос.

Укасть з дорадчим голосом мають всі члени Товариства, які викажуться членською виказкою від Кружка »С. Г.« або ствердженням Головного Бюра про вплату членської вкладки за біжучий рік.

——o——

I. Просимо зголосити найдальше до дня 25. березня (марта) ц. р.:

1) Хто є умандатованим представником Філії чи Кружка »Сільського Господаря« на Загальні Збори;

2) Повітові Союзи Кооператив, або по десять кооператив разом зголосять хто є їх представником на Загальні Збори »С. Г.«;

3) Районові Молочарні зголосять теж, хто є їх делєґатом на Загальні Збори »С. Г.«.

Потребуємо цього до провірення вплачених вкладок та виконання постанов статуту.

II. Просимо Кружки і Філії, щоби ще перед Заг. Зборами вплатили по 15.— зол. вкладки за 1934 рік, бо тільки тоді матимуть право рішаючого голосу.

III. Просимо всі ПСК. вплатити від себе вкладку до »С. Г.« за 1934 рік та доглянути, щоби кооперативи вплатили по 10.— зол. за 1934 рік і щоби цим набули право рішаючого голосу на Заг. Зборах.

У Львові 1. березня (марта) 1935.

ЗА ГОЛОВНУ РАДУ КРАЄВОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВ-А »СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР«:

о. Тит Войнаровський, вр.
голова.

Інж. Андрій Палій, вр.
секретар Ради.

ДОМАГАЙМОСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОДАТКІВ — ҐРУНТІВ, ЗАСАДЖЕНИХ САДАМИ!

Садоводство може богато причинитися для піднесення добробуту села, чого доказом є, що край спроваджує з заграниці великі кількости овочів. В інтересі держави є розбудувати садівниче господарство своїх громадян. Тому повинна прийти назустріч поширенню садівництва. Одним із метод є звільнення засаджених овочевими деревами теренів принайменше на час до повного ужитковання садів, це є принайменше на літ 12—15. Держава дала вже подібні пільги для міщан в будові нових домів, даючи їм звільнення від всяких данин на літ 15.

Союз польських огородничих товариств зголосив до проекту закону про ґрунтові податки внесок в справі звільнення від ґрунтового податку на літ 8 (це замало — ред.) теренів, на яких розведено торговельні сади.

(Бюлетень П. А. А. 1935. ч.2) І. Л.

Горівка і гірший тютюн потаніють. Про це вже багато пишуть ґазети. Ми кращеб раділи, якби ці отруї подорощали, а інші товарі фабричні подешевшали.

При нагоді пригадуємо всім нашим читачам, що про справи горівки і тютюну дуже багато цікавого пише часопис „Відродження“, який радимо всім, кому залежить на здоровлі нашого народу, читати і другим передавати. Адреса Відродження: Львів, вул. Домініканська ч. 11. Ціна 4 зол. річно,для членів — 2.20 річно.

М. Доберчак.

Поправляймо нашу просту вівцю

Нашу просту вівцю можна поліпшити, або шляхом добору, або шляхом парування її з шляхотними. Перший спосіб, тобто добір, полягає на тім, що з обори вибираємо найліпших осібняків і їх лише паруємо. Під словом найліпші розуміємо таких осібняків, які відрізняються від інших якимись спеціяльними прикметами: або тоньшою вовною, чи більшою вагою, молочністю і т. п. Роблені досвіди поліпшення породи волоської, дорогою добору, хоч давали певні успіхи, однак дуже малі і це дорого коштувало, та і довго тревало. Тому годівельники більше поліпшують вівці 2-гим способом тобто крижованням (паруванням). Метода ця полягає на тім, що наші прості вівці спаровують з вівцями шляхотної породи. Залежно від цього в якому напрямі хочемо вести плекання овець крижуємо з відповідною породою шляхотних. Якщо хочемо поліпшити в напрямі вовняно-мясним — крижуємо волоську вівцю, яка має добрі властивости мясні (а є грубо-вовна) з ріжними типами мериносів, які відзначаються тонкою вовною. До крижування, звичайно, беремо вівцю нашу просту а барана шляхотної породи. З роблених досвідів дуже добрі успіхи дало спаровання вівці грубововнистої з мериносом-рамбульє і мериносом-прекос. Вже в першому поколінню не тільки жива вага збільшиться і якість вовни зміниться на ліпше, але й скількість вовни піднесеться в двоє-троє.

Цигайську вівцю дуже добре є крижувати з цими самими породами мериносів то є рамбульє і прекос, тому що цигайська вівця має вовну пів-тонку, а після спарування з вівцею з тонкою вовною, вже перше покоління має вовну мериносів.

Богацтво наших гірян — це стадо добрих овець (образок з Гуцульщини).

Дуже добрі успіхи в напрямі вовняно-мясним дала також крижівка нашої вівці з англійськими вівцями лінкольнами.

Другим напрямом в якому можна вести поправу нашої вівці це є напрям вовняно-молочний. Тут беремо наші молочні породи, як решетівська, сокольська і чушка та паруємо їх з відповідною расою шляхотною тонкововняною. Однак в цьому напрямі дуже мало провадять господарку, а за це більш практикують напрям смушково-молочний. Цей напрям має ширше примінення бо він є поплатніший, а саме тому, що смушки є добре платні, а тим самим годівля може нам принести добрі доходи.

Для парування беремо наші вище згадані молочні породи овець і крижуємо їх з каракулями. До крижування з каракулом чорним

надається найліпше решетилівська і чушка, а з каракулом сірим — сокольська. В першому поколінню дістаємо більше як половину ягнят зі шляхотною смушкою. В дальших поколіннях доходить до 90%. Скількість добрих шкірок залежить від прикмет барана каракуля, який повинен бути чистої раси. Шкірку стягаємо з ягняти з новонародженого, бо зі взростом льочки вовни розкручуються. По забиттю ягняти вівцю можемо доїти. Не оплатиться лишати ягняти на кожух тому, що якість його є середня а ціна його не покриє коштів годівлі. За саму ж смушку дістанемо більше, щей за молоко, яке виссалоби ягня, щось дістанемо.

Найліпші кожухи дає вівця романівська, одже якщо хтось хотівби плекати вівці на кожухи, то раджу цю породу. Вівця з засади є мало вибаглива на корм, але коли хочемо від неї дістати добрий продукт то мусимо дати їй відповідну пашу. Найліпша паша для овець це сочиста, як гарбуз кормовий, люцерна, буркун, зелена кукурудза, силосовані паші і кукурудза в зерні. В годівлі овець можемо використати і гірші паші яких не хочуть їсти инші тварини. Однак все треба памятати, що чим ліпше будемо вівці кормити, тим більші будемо мали користи.

Нашим гірянам горячо поручаємо занятись вівчарством, бо воно є поплатне.

Ю. Сеневицький.

А закладати гарбарні таки треба

Послухайте чому: В Польщі живе біля 7 міліонів українців. Кожний з них потребує річно бодай пару чобіт або черевиків. Рахуймо лише по 20 зол. пара то це виносить до 160 міліонів гроша. Всі ці гроші йдуть в 90% до чужих рук. Сума 160 міліонів говорить дуже проречисто за тим, що ми, які фактично плекаємо сирівець (звірята на шкіру) маємо право цей шкіряний промисл від початку до кінця затримати в своїх руках і колиб це сталося, то яка маса людей малиб заробіток?

Як же до цього дійти? Де взяти міліони для розбудови гарбарень? Я гадаю, що це найкраще зробити через акційні Т-ва, які так є поширені в Анґлії. Там кожна кухарка в такому Т-ві має свою акцію (50 зол.).

Щоб таке діло розпочати у нас треба яких лише 40 тисяч господарів чи урядників по 50 зол. і маємо акційний капітал 2 міліони зол.

Я як раз підігнав акц. капітал під цю суму 2 міл. зол., бо така ціна є зараз славної колись і величезної фабрики шкір „Мазаґа", що сьогодня є у Львові на конкурсах. Колись коштувала вона багато десятків міліонів, сьогодня її можна дешево перебрати і тоді справу гарбарського промислу ми малиб в своїх руках. Над цим варта подумати всім нашим орґанізаціям

Д-р В. Виноградник — Букарешт.

Чи у ваших курей є ця хороба — провірте!

Прийшла пора, коли господині насаджують під квочку чи індичку або ставлять в вигрівачку (інкубатор) курячі яйці на розплід.

Розуміється, що поступова господиня постаралася дістати свіжих, 1—10—14 денних яєць від першоклясних позатогорічних курок, корисної раси, і приступила до діла.

Через три тижні виклюються їм з яєць з ліпшим чи гіршим вислідом, курчата-мартівки і буде для господарів та їхніх дітей велика радість, ранні кури і багато їх.

Та не всі будуть тішитися. В деякої господині чи таки на більшій фармі курятка в перших днях свойого життя посумніють, перестануть їсти, будуть відтягатися все в теплі кутки і спустивши крильця зі замкненими очима куняти муть. А там, обявиться в них розвільнення, часто викидати муть білявий, гейби перемішаний з крейдою, кал, що стане їм на пушку під хвостиком присихати і навіть зможе заткати цілковито отвір їхньої відходової кишки.

Не одному серце з жалем стиснеться, як побачить, що в перших двох тижнях вигинули йому майже всі його курятка на отаку недугу.

Буде нарікати, жалувати та розпитувати ме в старших господарів яка тому причина. Ріжно будуть йому поясняти: і сяк і так, однак може ніхто й не додумається, що курятка вигинули на заразливу хоробу: білу діярею чи пулорозу. Дивно, та на жаль правдиво!

Про цю хоробу пишуть вже близько 30 літ. Вона загніздилася на добре в Америці

і розгостилася широко по всіх краях Европи. У наші сторони завезли її залізницею а то й літаком в яйцях, що їх спроваджувалося „з заграниці“ на розплід.

Бактерії цеї зарази, (bacillus Pullorum) переходять зі старої курки, з яєчника в жовток а там, як жовток обвівся білком, плівочками і скаралупою, опинюються з яйцем на дворі. Підчас витрівання яйця вони розмножуються в теплі ще більше і або вбивають курятко чи його зародок ще в яйці, або стинають його зараз після того, як воно виклювалося.

Здорові курятка дзьобають кал своїх хорих ровесників і заражуються самі. Яких 90 а то й 100 курят на 100 може вигинути. Буває, іншим разом деякі курчата видержать цю хоробу і видужають. Однак бактерії пулорози з їхнього організму не щезають. Вони осядуть в яєчнику і як тільки курочка, що на зверх виглядає більш-менш здоровою, зачне нестися, то стане розсівати і їх зі своїми яйцями. Так крутиться вічне колесо зарази. Часом вогнища тих бактерій розятрюються, а тоді і стара курка може від цеї зарази загинути.

Через цю заразу деякі годівлі курей цілковито руйнуються, бо не можуть добитися жадного приросту в курях.

Як боротися проти цеї слабости?

Насамперед не брати ніколи на розплід яєць із годівель, де існує ця пошесть.

Коли пулороза вже загніздилася, то треба спродати на заріз всі кури і почати розводити їх годівлю наново, однак вже зі здорового матеріялу; як ні, то треба розслідувати два або й більше разів у рік кров з кожної курки з окрема, щоби дізнатися котра з них заражена.

Цю працю роблять вже научні лябораторії, або вправлені спеціялісти.

Хорих та підозрілих курей треба зараз вирізати або спродати їх на їду. Провірення крови треба робити до того часу, поки не покажеться, що в годівлі немає вже ні одної зараженої курки. Що тут треба дбати весь час про чистоту курника і всякої посуди, що їх треба часто дозінфектувати, про це вже й не згадую.

Тому, як набуваєте розплодових яєць з якоїсь годівлі расових курей, то розвідайтеся чи там часом не гинули дуже в перших двох тижнях по виклюванню курчата, а як вам цього не можливо, то жадайте, щоби вам показано свідоцтво, виставлене не давніще як перед 6 місяців ветеринарними властями, що та годівля є вільною від заразливої діяреї курчат.

Інж. М. Гавриленко.

Які лікарсько-промислові рослини треба плекати в 1935 р.

На численні запити наших плянтаторів і збирачів лік. рослин подаю до відома, що на підставі інформацій, поданих відділом продукцій лік. рослин при „Польскім Комітеті Зілярским“ у Варшаві з дня 16. І. ц. року, можна плекати (і збирати з дикого стану) в великій кількости наступні рослини:

1. **Румянок — Matricaria chomomilla.** Рослина однолітня надається до плекання чи збирання дрібними господарствами, там де багато дешевого робітника, як молодь, інваліди, старі і т. д. Плекається для пахучого цвіту. Запотребування велике.

2. **Одолян чи Маріянка** (Valeriana offic.). (Читай книжку: Лікарські рослини — М. Г.).

3. **Мальва лікарська Альтей** — (Althae offic.) — Культура Альтею бажана на велику скалю в наших дрібних господарствах. Плекається для коріння, листя і цвіту. Рослина многолітня — коріння викопується в третьому році плянтації

4. **Ганіж** — (Pimpinella anisum) — (Читай книжочку М. Г. Лікарські рослини ц. 50 гр.).

5. **Копер волоський** — Феникль (Foeniculum officinale). Рослина однолітня, врожай найкращий в II. і III. році плянтації. На Поділлю наші селяне, його називають несвідомо Ганижом. Збирають тільки першого року цілком недозріле плоске насіння тому, ніхто не хоче в них і купувати. В першім році культури в наших околицях, не все доходить, а тільки частинно. Плекається за для пахучого зерна, котре є важче від ганижу в 2 і пів рази. Запотребування велике, але меньше як кмину.

6. **Румянок волоський.** — Anthemis Nobilis. Рослина многолітня, бажано плекати в дрібних господарствах. Запотребування дуже велике. Плекається для пахучого і дорогого цвіту.

7. **Мята перцева** — Mentha piperita. — Рослина многолітня. Плекати бажано, як у дрібних господарствах, так і більших. Пле-

кається для свого цілого зілля. Рослина дуже має велике запотрібування в промислі і лічництві. Збут певний, плекати бажано на великій поверхні. Збирати можна на добрих ґрунтах 2 і 3 рази за літо.

8. **Гірчиця чорна сарепська.** — Sinapis Juncea. — (Читай книжку М. Боровського „Олійні рослини").

9. **Левядь** — Levandula vera. Рослина многолітня. Бажано плекати в наших дрібних господарствах. Плекається для квіту. Запотребування велике. Збут певний.

10. **Тимян, чабрик** — Thymus Vulgaris. Рослина многолітня. Збирається ціла ролина — зіля (герба). Бажано плекати в дрібних господарствах можна використати ріжні неужитки. Запотребування велике. Збут певний.

Всі інші відомости для инших рослин, про насіння, ціну, врожай, кожний плянтатор може довідатися в „Таблиці Орієнтаційній для плянтаторів лік. рослин" купити можна в „С. Господарі" у Львові, або Львів Личаківська 32 інж. М. Гавриленко. При замовленню 10 примірників 50% дешевше.

Плекати рослини лікарські і промислові, треба на ґрунтах чистих від бурянів, у другому році по обірнику, т. зн. після окопових, бараболі, буряків, по озимій пшениці. Найкращі ґрунти це: чорноземи, глинки, піски, з великим запасом гумусу (порохнячки) — в добрій культурі середної вогкости. Ґрунти тяжкі — мокрі, не пропускні не надаються до плекання лік. рослин.

Прим. Ред. З запитів господарів, та з часописів про лікарські рослини, бачимо, що плекання рослин лікарських що раз то набирає більшої ваги, раніше чи пізніше ми мусимо цю ділянку у себе як слід розвинути а разом з тим вже тепер дбати про зорґанізування збуту. На нашу думку одночасно з розпочаттям плекання (чи збирання) рослин лікарських, треба конче заложити свою відповідну орґанізацію — кооперативу, якаб цю справу рушала вперед. В инших народів, як що виникає потреба розвинути якийсь діл господарки чи промислу, зараз же збирається гурт зацікавлених, скликають збори і складають уділи (паї) і пускають в рух свою орґанізацію. Цеж треба в даному разі зробити і нам і то як можна скорше, щоб не остати позаді инших.

VIII. Зїзд аґрономів „Сільського Господаря"

відбувся дня 15. II. ц. р. у Львові. Присутних було 35 учасників з 20 районів. Радили над усправленням діловодства після одного зразку в орґанізації „Сільського Господаря" у всіх її клітинах, над одноцілою схемою ці-

Учасники VIII зїзду Аґрономів С.-Г. у Львові.

лорічної праці Філій в ділянці орґанізаційної і фахової праці. У висліді нарад і дискусій, в якій забирало голос 16 учасників зїзд постановив усправнити діловодство і книговодство в Кружках і Філіях „С. Г.", щоби в кожну пору мати ясний образ стану орґанізації і осягнень фахової праці Товариства, працювати після уложеного наперед точного плянту праці, можливо розробленого на кожний місяць, докладно звідомляти про працю Централю в речинцях, передвиджених в статуті, упорякувати вплачування вкладок до Товариства „С. Г." та покінчити позаочні курси суспільної орґрономії в УТГІ в Подєбрадах.

По зїзді відїхали учасники на прогульку до копалень потасових погноїв в Калуші.

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

Доц. Віктор Доманицький.

ЧОМУ НАМ КОНЧЕ ТРЕБА ПОШИРИТИ САДІВНИЦТВО.

Деякі галузі сільського господарства, не дивлючись на різні державні й громадські заходи, що вживаються для їх розширення та поліпшення, ширяться все ж дуже помалу й перебувають й нині на досить низькому рівні культури. В такому стані до світової війни знаходилося й садівництво на українських землях. Причин такого застою багато, але одна з найголовніших — **несправний погляд ширших мас людности** на продукти садівництва, як засіб відживлення людини. Довший час, та подекуди ще й нині, широкі кола дивилися на продукти садівництва та вироби з них, як на речовини смакові, люксусові, що для піддержання здоровля людини не є конче необхідними.

Нині вже відомо, що овочі та ягоди містять в собі т. зв. **„вітаміни", цукри,** органічні **кислоти, мінеральні та органо-мінеральні солі, етерові олії,** та що всі ці речовини **надзвичайно потрібні** для піддержання людського здоровля в доброму стані, а особливо, — для розвитку молодого орґанізму — **дітям.**

За даними проф. Шітта на Україні припадає на одного мешканця в рік **15 кільогр. овочів — в селах** і 34 кґ. — в містах, а пересічно — біля 25 кґ., тоді як **у Франції — 113 кґ.,** у Зединених Державах Америки — **90 кґ.,** у Німеччині — **78 кґ.** овочів на 1 мешканця в рік. Отже в названих 3-х державах уживають овочів **в 3—4 і пів рази більше, ніж на Вкраїні,** й роблять то не з примхи, а лише з огляду на поліпшення свого здоровля.

Праця в садах є більш здоровою, ніж праця на фабриках чи в конторах і крамах.

Свідомість цього гіґієнічного значіння овочевого й ягідного садівництва, його продуктів та виробів з них просякла й розширилася в широких кругах людности й тому попит та ціни на овочі й ягоди з кожним роком зростають (підвищуються).

В той же час попит та ціни на збіжжя й деякі інші продукти рільництва сильно впали. Отже, — **для сільського господаря нині стає вигідним (поплатним) перейти від господарки збіжевої в якійсь частині до господарки садової чи ще ліпше пасічничо-садової.** Лише треба памятати, що садівництво вимагає багато знання, вміння, уваги та праці, й що тут вже справа так не піде, що от посадив собі дерево, лишив його на призволяще, а потім — ходи та збірай врожай.

За даними Шітта середньо-культурний селянський сад в умовах України може дати річно 25 кґ. овочів з одного дерева, а при 200 деревах на 1 га — 50 сотнарів овочів з 1 га в рік. Проф. Едельштейн каже, що з 1 га яблуня може дати в 7 і пів разів більшу масу врожаю, ніж жито, а **чистий прибуток від саду є в 10 разів вищий, ніж з жита,** засіяного на тому самому полі (часто — й значно вищий!). Власник одного сливового саду на Поділлі (під садом було 1.25 га) вів протягом 8 літ рахівничі записи своєї садової господарки, рахуючи чинш за землю та вартість своєї праці за місцевими цінами. **За 8 літ** він мав усього прибутків 5.394.5 карбованців, усього видатків — 3.138.4 карб., отже чистого прибутку — 2.256 карб. **Пересічно що року** мав: прибутків 674.3 карб., видатків — 392.3 карб., **чистого прибутку — 282 карб. в рік.** З тих всіх видатків фактично виплатив (грошеві видатки) — 800—1000 карб., а решта — 2.138 карб. або біля 270 карб. річно припали йому **за його та його родини працю** (пересічно 270 робочих днів у рік). Отже **разом чистого прибутку й заробітної платні (т. зв. „трудовий дохід") родина дістала 552 карб. в рік (з площі 1.25 га!).**

Ні одна польова культура не могла б дати ані такого чистого прибутку, а ні таких доходів (трудового доходу) й заробітків з 1 га. землі, як дають овочеві та ягідні культури. Це дані до світової війни. Нині відношення між поплатністю збіжжя й саду ще більше змінилося на користь саду.

Вже з цього прикладу видко, що садові культури є дуже **працемісткі.** Ще ліпше це видко з такого порівнання витрат праці (річно) в робочих днях на 1 га.: овес — 12 до 20 днів, жито 20—40, бараболя 60—75, овочевий сад 210, формовий сад 350—360, ягідник (плянтація ягідна) 360—490 днів річно. Отже, розширюючи площу під садами, го-

ЕРФУРЦЬКЕ НАСІННЯ

СЕЛЄКЦІЙНІ, ЯРИННЕ І КВІТНЕ
із власної годівлі доставляє
фірма
ALFONS ZIEGLER
Sp. z o. o.
Warszawa, Długa 50, tel. 11-84-30.
Цінники на бажання даром.

сподар творить собі такий **варстат праці, який дає можливість приложити працю вільних робочих рук малоземельної родини й в цей спосіб спинити зріст безробіття** на селі й в цілій країні.

В ширших масах господарів панує думка, що овочеві й ягідні рослини можуть добре рости й рясно родити лише на першоклясних — найродючіших ґрунтах. В дійсності — **найліпші, на цілий світ знані, садові райони мають, здебільшого ґрунти, мало придатні для польової господарки**, с. т. „малородючі". Овочеві рослини ростуть і родять не лише на ґрунтах рівних і родючих, але й на ґрунтах досить засолених і деґрадованих (вилугованих), на сухих і на вогких, на легких — майже сипучих пісках і на тяжких глинах. Прикладом садів на досить **засолених** ґрунтах є деякі сади в Каліфорнії та в Туркестані, почасти — на півдні Наддніпрянщини. Найтривалішою проти засолення ґрунту рослиною є виноград, відтак — морелі. Спеціяльно **на вапняках** відомі виноградники та сади в Бурґундії, в Альпах, в Криму. **Деґрадовані** (вилуговані ґрунти) розповсюджені на наших західніх землях, на Наддніпрянщині — в лісостеповій смузі й на Кубанщині — в передгірях Кавказу. На цих ґрунтах розвинулися наші найліпші сливяно-черешневі садові райони (Деражня, Мошурів, Моринці, Опішня). На **сухих** ґрунтах виріс поважний Мелітопольський район морелево-черешневого садівництва. На **вогких** ґрунтах добре ростуть і родять деякі сорти яблунь, слив, чорні порічки, ожина, журавина. На цих ґрунтах відомі садові райони. Північно-Чернигівські, Білоруські, Брянський ягідний район. **На пісках ростуть і родять: виноград, морелі, сливи, вишні, трускавки.** В Туркестані росте на пісках Уркушарська яблуня. Прикладом виноградників на пісках є виноградники в Дахнівському Лісництві під Черкасами та на Олешківських пісках. Прикладом плянтацій трускавок на пісках — околиці ст. Коралівки на Чернигівщині.

Овочеві та ягідні рослини дуже часто **сприяють поліпшенню невжитків** (ялових ґрунтів), — отже мають і певне меліоративне значіння. Наприклад, як що посадити овочеві рослини на прикрих схилах, в ярах, кручах, а схили, що до того давали дуже малу користь або не давали жадної — починають давати поважний прибуток та трудовий дохід. **Прикладом таких садів** і виноградників є виноградники вздовж Райну, сади в Тиролю, Закарпатті, в Криму. До певної міри сади спричиняються до висушування занадто вогких ґрунтів, як і навпаки — до звогчування занадто сухих (затримування снігу в зимі). Але головне значіння овочевих рослин полягає в тому, що **за допомогою їх дається ліпше використати і швидче оплатити дорогі меліорації ґрунтів** (закріплення схилів та ярів, осушування, зрошування, тощо). Поливні сади відомі в Каліфорнії, в Туркестані, в Тиролю, в Криму.

Овочеві дерева та ягідні кущі дають бжолам багато нектару й пилку, деякі — **першоклясний мед,** як от малина, виноград, кизиль (дерен); деякі — дуже ранній пилок (ліщина), деякі — пожиток в безпожитковий час (морва, волоський оріх). З другого боку бжоли спричиняються до ліпшого запилення, в наслідок чого врожаї садовини збільшується, — часом дуже значно. Тому розвиток цих двох галузів: садівництва й пасічництва мав би йти рівнобіжно.

Овочеві дерева, висаджені вздовж доріг дають подорожнім в літі тінь, в зимі — служать дороговказами й хоронять від небезпеки зблудити, а висаджені довкола хат, майданів, вулиць, служать **оздобою** садиби, хутора, села, міста.

Тому нашому суспільству **треба звернути пильну увагу на розбудову садівничої, а ще ліпше — садівничо-пасічничої господарки на наших землях.** Одначе для розвитку садівництва треба подбати про дві передумови: 1) Про розбудову технічних підприємств для **перероблювання садовини** й взагалі про орґанізацію **збуту задовини** та 2) про поширення **фахового знання з царини садівництва.**

Під цим оглядом треба вітати як ті заходи, що провадить Краєве Госп. Т-во „Сільський Господар", так і працю Українського Технічно-Господарського Інституту (УТГІ) в Подєбрадах, Т-во „Сільський Господар" видає сталий додаток при місячнику „Укр. Пасічник" під назвою: „Практичне Садівництво", в свому двотиж. „Сіль. Господар" має ширший відділ „Садівництво й Городництво", нарешті видало загальноприступну книжку А. Панашія: „Практичне садівництво", стор. 80 в 8° мал., з малюнками. Ціна 0.90 зол. та „Виноград" — Інж. М. Боровського — 50 ґр.

Украніський Технічно-Господ. Інститут в Подєбрадах розпочав такі позаочні (кореспонденційні) курси: **„Садівництво овочеве та ягідне"** — 20 лекцій, ціна 80 кч. (самий підручник 60 кч.), „Технічне перероблювання садовини та городини" — 20 лекцій, такса 80 кч. (самий підручник — 60 кч.). Дуже корисним для садівників є рівнож позаочний курс „Пасічництво" — такса 70 кч. (самий підручник — й0 кч). (Одна корона 26 ґр.).

Треба сподіватися, що украніське суспільство оцінить по справедливості змагання обох наших культурно-господарських установ в напрямку розбудови садової, садово-пасічничої і овочево-консервної господарки й масово підтримає ці змагання за ліпше майбутнє нашого народу.

Агр. В. Федорук.

НА ЩО ТРЕБА ЗВЕРНУТИ УВАГУ ПРИ ЗАКЛАДАННЮ САДІВ.

Зближається пора, коли треба приступати до садження овочевих дерев. Тому бажаним булоби, щоб наші господарі звернули увагу на запилення овочевих дерев, від якого залежить і врожай оьочів. Через те, що не всі відміни є самозапильні, не можна садити щонебудь тоб-то так, щоби воно росло а пізніше перещіплювати або викидати з саду тому, що не хоче родити.

Для того, щоби дерево дало добрий урожай, треба при садженню дати добрий підбір відмін, тоб-то тих відмін, які з якими добре запилюються. Буває так, і то дуже часто, що дерево рясно цвіте, але завязу не має або хоч має, то облетять. Це часто буває через невідповідне запилення, чи незапилення, бо не було такої відміни, якаби це дерево запилила (заплідднила).

Для прикладу і кращого зрозуміння подаю статистичну процентову табличку запилення: рен. Лянґсберґської як матірної

Батьківська відм.	запилилося цвітів	завязал. цвітів	скількість овочів	% запил.
Рен. Лянґсберська	50	1	0	0.0
Рен. Перервана (?)	23	1	0	0.0
Рен. Стрясення (?)	81	5	0	0.0
Гльоґерівка	20	5	0.	0.0
Рен. Кульона	29	5	0	0.0
Ах. Аксамітний (?)	27	1	1	3.7
Харлампівське	16	3	1	6.2
Королева Ренет	38	13	5	13.1
Антонівка	30	14	6	20.0
Бойкове	16	7	4	25.0
Малин. Оберляндське	24	10	7	29.1
Рен. Кокса	33	27	15	45.4

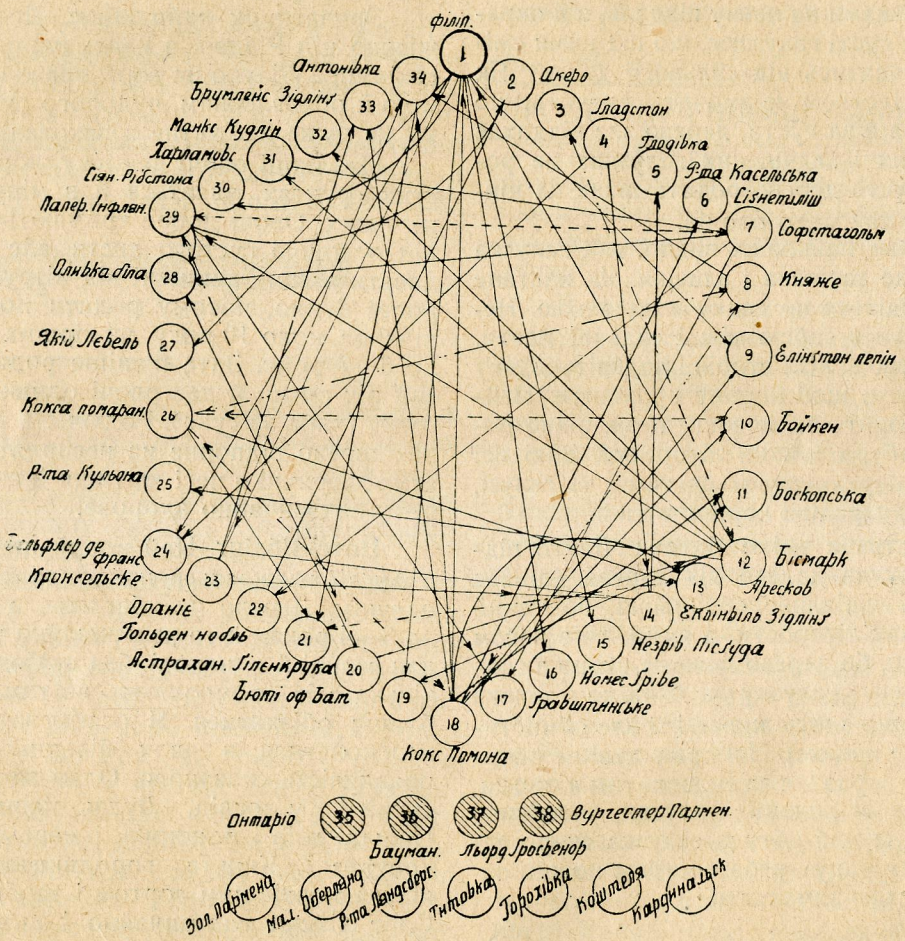

Схематична табличка запилення дерев п. Гальчинського.
В низу в 1-м ряді — відміни самозапильні а в 2-ім — неозначені ще.

З цеї таблички бачимо, що Ренета Лянґсберська найкраще запилюється Ренетою Кокса, слабше Малиновим Оберлядським, Бойковим ще слабше і т. д., а найгірше Гльоґерівкою і сама собою. Це не тільки Ренета Ляндсберська, а так само й инші відміни, Ренету Ляндсберську я взяв для прикладу.

Тепер для доброго підбирання відмін яблуневих в запиленні подаю иншу таблич-

ку, тобто табличку взаїмного запилення відмін яблунь, уложену п. Галчинським на підставі вислідів з досвідів станцій шведських і данських.

М. Б.

ВЕСНОЮ ТРЕБА КОРОНИ ДЕРЕВ ПРОСВІТЛИТИ.

Де густо — там пусто, каже народня поговірка. Це є правда, якої у нас мало хто з садівників, а навіть городників дотримується. Дерево, як і всяка інша рослина, дихає, а головно також, що потребує сонця, бо без нього витягається, блідне і хоріє.

Наші сади, ті що маємо, не тільки не посаджені рядочками на певну віддаль, а й окремі дерева так густі галуззям, що під ними сміло можна сховатись від сильного дощу. Як дощ вас під деревом не змочить, значить, що корона дерева є за густа, дерево зле віддихає й на затінених і задушених галузках не родить. Таке густе дерево родить лише на кінцях корони і дає мало овочів.

Тепер саме найкраще видно, яка галузка на дереві буде затінена і злишня. Як настане відлега, пройдіться по садку з пилочкою. Незабудьте взяти з собою ніж і садової масти. Обійдіть дерево зі всіх сторін і подивіться, яку галузку зрізати, щоб корону прорідити. Найперше повирізуйте всі вовчки, т. зн. рівно ростучі зі стовбура молоді літорости, далі всі галузки, що перехрещуються там і ті галузі, що ростуть в середині корони в тіні.

Галузку треба вміти відтяти. Дехто відтинає галузку за далеко від дерева (лишає конар); це є шкідливе обтинання, бо такий конар випускає літорости, а як ні, то з часом починає гнити, бо дерево його не скоро заляє. Дехто відтинає галузку за близько дерева і тоді така рана зле заживає і її зле обчистити (загладити ножем). Найправильніше обтинати галузку зараз же за гудзоватим кільцем, що є при основі кожної галузки, особливо знизу. В цей спосіб обтята галузка скоро заживає. Кожну рану треба гострим ножем загладити і мастею замастити.

Інж. А. Гнатовський.

ЗИМОВІ СОРТИ ЯБЛУК.

Бойкен. Овоч великий, до 300 гр. вагою, форми широко кальвільоватої. Шкірку має тонку, ясно-зелену, пізніше ясно жовту слабо бронзово зарумянену з соняшного боку.

Мякуш білий, крихкий, сочистий, ароматичний, чудового смаку.

Дозріває в лежанню в січню, тримається до травня. Є тверде, тому добре зносить транспорт і мало псується.

Дерево витрівале, відпорне на хвороби, невибагливе на ґрунт й положення аби лише не забракло поживи й вогкости. Росте сильно, утворюючи корону широку, звислу. Овочувати починає не пізно й родить майже щороку й то щедро.

Добрі прикмети дерева й овочу роблять цей сорт першорядним промисловим.

Боскопське. Овочі великі (200—300 гр.) форми кулястої, иноді широко барилковатої. Шкірочка мало блескуча, найчастіше вкрита густішою чи рідшою ржавою сіткою; барва її спочатку темно-зелена, пізніш жовкне, а на соняшному боці має розлитий мармуровий румянець, иноді теж смугастий.

Мякуш жовтавий, щільний, пізніш мягкий, сочистий, пахучий, солодко-кваскový, чудового ренетового смаку. Першорядний.

Зривати як найпізніше. Дозріває в лежанню під Різдво, а найсмачніше під весну. Найліпше яблуко на торг: велике, гарне формою й обарвленням, чудового смаку, при тому не дуже делікатне в пакованню.

Найліпші овочі дає на глибоких глинчастих ґрунтах, вдається й в міру на вогких пісчаних. Овочі добре тримаються на дереві під ослоною густого листя, але всеж ліпше давати місця захищені від вітру. За молоду росте буйно, потому родити починає дещо пізніше, коло 10 року, на гірших ґрунтах коло 6—7 року. Зате пізніше родить що другий рік рясно й дає овочі однакові, без дрібязку (хиба за суха). Родючість тим певніша, що дерево відпорне на несприятливі впливи атмосферичні в часі квітіння й взагалі це дерево надзвичайно здорове.

Потс-Зіблінг. Цей новий ще у нас сорт, в Анґлії вважається найпоплатнішим, хоч є осінним. Дерево невибагливе, а родить вже по 3—4 роках й то надзвичайно рясно. Овочі дає великі й однакові, без дрібязгу. Вже цих кілька слів промовляють за тим, щоб з ним блище обізнатися. Я особисто мав нагоду переконатися в двох більших садах про правдивість сказаного. Один зних, п. Косовський І. у воєвід. Лудзь, перший його до Польщі ввіз і поширив, і мене впрост переконував: „Киньте городництво! Засадіть кілька морґів цим сортом і зробите маєток". Сорт дійсно надзвичайно і щорічно родючий. Має маленьку ваду: а це те, що овочі досить легкі, невважаючи на свою величину. Між иншим я надзвичайно здивував п. К. пізнавши що це за сорт, бо як він каже, тут його мало хто знає, а я остаточно упізнав його саме по легкій вазі.

Овочі середньо- або дуже великі, від 200 до 300 гр., широко округлі, злегка звужені при чашечці. Ребра ніще ледво визначені. Шкірочка делікатна блідо зелена, пізніше восково-жовта, слабий румянець має лише виняткове. Мякуш мягкий, дуже ніжний, білий, сочистий, смаку солодко-кваскуватого, пряного, загалом дуже доброго.

Обривається в кінці вересня і то обережно з огляду на делікатність. В лежанню не гниє, але тримається не довше 1 і пів місяця. Садити лише поблизу місць збуту, а вже конче для власного вжитку!

М. Б.

ЧИ ВИ ВЖЕ ПОСАДИЛИ В СЕБЕ ХОЧ ПАРУ КОРЧІВ ВИНОГРАДУ?

Не має вдячнішої рослини як виноград. Росте він і на найгірших ґрунтах, лише щоб не було мокро і зимно, а родить прекрасні овочі. Коли зважити, що виноград розмножується як верба з однорічних гонів — штубрів (черенків) то і не трудно його розмножити.

Випишіть собі ще цієї весни кілька штубрів, а як маєте більше гроша то й 1—2 річні кущики і посадіть у себе в садибі. Як що не має місця в саді, або у Вас клімат за холодний під виноград, то посадіть його під хатою. Чи взагалі під будинком, муром з південної сторони. Гадаю, що ці місця у Вас

Так виглядає черенок до садження.

є порожні. Виноград під стіною дуже добре ростиме, буде йому сухо, буде вапно, сонце, тепло і охорона від вітрів та шкідників. Коли розростеться в великі кущі, то крім краси біля хати, будете мати по кілька-кільканадцять кґ. добірних смачних овочів.

Як приготовити штубри до садження?

Штубри чи черенки винограду можна виписати з шкілок овочевих. Ці штубри приходять почтою, трохи обсохнуть. Отже ще до садження їх треба кинути в бочку з водою на пару днів, щоб відсвіжилися. Після цього берете штубри на грядку і гострим ножиком обрізуєте нижній кінець незалежно чи при очку чи далі від очка а на верху обріз мусить бути далі від очка на 4—5 цм. Колиб обрізали при самому очку то очко скорше би засохло і пустилоб паросток з слідуючого низшого очка. Верхній зріз варто замастити садовою мастею (або й глиною) а нижній намочити у вапно (щоб часом не заліз до нього хробак). Так приправлений штубер можна висаджувати.

Як садити штубри? Штубра чи черенок — це кусок однорічного гону з виноградної лози, обрізаний так, що на нім є 2—4 очка. Ціла довжина штубра 15—20 цм. Оці штубри рано на весні садять на добре вироблену і угноєну грядку. Садять штубри так: спочатку копається ямка на глибину цілого штубра. В цю ямку на дно сипиться добра земля і до неї скісно (до півночі) встромляється штубер так, щоб 2/3 його було в землі а 1/3 на поверхні. Землю під штубром добре вдоптується. Коли це зробимо тоді ще й ця 1/3 штубра засипається землею, щоб на поверхні ґрунту виставала купка землі. Засипається штубер з верха для того, щоб він все був вогкий, без накриття землею штубер випарує і всхоне, а тоді хоч і випустить тін але з нижніх очок і буде слабий. З погноїв під виноград будуть добрі вапно (тинк з під хати) і компост. Не радиться відгортати землю зі штубра та заглядати, рівнож не можна, щоб кури ходили по грядці з штубрами, бо можна штубра зрушити, поломати корінці і він всохне. Так до осени штубри підростуть з на 1 — пів метра височини, вкоріняться а можна їх пересадити під хату чи будинок.

Інж. Ю. Мудрак.

ПРО ДОБОРИ ВІДМІН ОВОЧЕВИХ ДЕРЕВ.

Помольоґічна Комісія в Варшаві ухвалила на своїм засіданні в лютні 1933 р. добір найважнійших відмін овочевих дерев для цілої Польщі і оголосила його в окремій книжочці*).

В передмові цеї книжечки зказано, що остаточне усталення добору вимагатиме ще кілька літ праці і не можна буде її скінчити скорше, як у 1936 р. З огляду на велику вагу, яку буде мати напевно усталення добору для садівництва теж на наших землях, уважаю за вказане звернути увагу на цю публікацію та подати, відносно земель, заселених укр. населенням, вислід тимчасового добору, який в дечім ріжниться від добору, ухваленого згаданою комісією в маю 1932 р., оголошеного в „С. Г.“ за 1932 р. ст. 222.

Добори уложено згідно з бажанням адміністраційної влади, після поодиноких Воєвідств, що утруднює орієнтацію, бо простори Воєвідств не покриваються з просторами помольоґічних полос. Цю недогоду вирівнує до певної міри наведення окремих доборів для поодиноких полос, якщо Воєвідство обіймає їх більше. Для Галицьких Воєвідств принято поділ на 5 полос, принятий ще за австрійських часів, наведений в „Практичнім Садівництві“ М. Папашія на ст. 12.

Найбільш передуманим показується — з природи річи — добір яблок. Універзальним літним сортом, який обнимає добір яблок для всіх галицьких полос та для Волинського і Поліського Воєвідства є **Оливка жовта і Червоне Астраханське** поручається для всіх галицьких полос, з виїмком V. підгірської.

Універзальним осіннім сортом є **Крон-**

*) Tymczasowy wykaz najważniejszych odmian drzew owocowych. Ст. 20. 1933 р. ціна 50 ґр.

сельське і **Антонівка**. Їх поручається для V. підгірської полоси Галичини, для північної частини Волинського та для Поліського Воєвідства.

З зимових відмін поручається **Красне з Боскоп** для всіх полос Галичини, виймаючи підгірську V та для південної частини Волинського Воєвідства. **Горохівку** для всіх полос Галичини, виймаючи найтеплійшу IV і найзимнійшу V. Цікаво, що **Ренета Кокса**, чи не найсмачнійше яблуко зі всіх, резервовали до недавна для найтеплійшої полоси, тепер поручається для всіх полос Галичини, виймаючи V і чомусь III Станиславівського Воєвідства. **Ляндсберську Ренету** та **Оберляндське малинове** поручається для всіх полос Галичини, виймаючи найтеплійшу IV та для південної частини Волинського Воєвідства. **Зелізняк** — для всіх полос Галичини, виймаючи IV, **Бойкове** — для III і V полоси Станиславівського Воєвідства, для північної частини Волинського та для Поліського В. **Каштеля** для північної частини Волинського та для Поліського В. а вкінці **Гльогерівку** для південної частини Волинського В.

Окрему групу дає добір відмін для IV. найтеплійшої полоси Галичини, для якої поручається побіч в горі наведених відмін ще **Ренету Бавмана, Бленгаймську, Золоту (Королеву Ренет) та Йонатана**, а крім цього лише для IV. полоси Станиславівського В. ще **Жовтавий Бельфлер, Пепіну** (Сіянець), **Паркера** та для виїмково сприятливих відносин **Льондонську**. Замітне, що так розповсюднену відміну як **Р. Бавмана** поручають лиш для найтеплійшої IV. полоси. Всі зимові відміни поручається подвійно щепити, виймаючи **Горохівку, Малинову і Зализьняка** в більш сприятливих полосах; в полосі V треба і ці відміни подвійно щепити.

Менш здиференціований є добір грушок. Для Львівського Воєвідства поручається **Фаворитку, Гіота, Гардого, Пасторанку, Салісбері, Тіріотку, Віліямса і Жифардку**. Цей добір поручається з малими модифікаціями і для других полос Галичини, виймаючи V. полосу, для якої не поручають ніякої відміни. Для IV. полоси поручають крім цего **Добру Людвіку.**

Для південної частини Волинського В. поручають **Фаворитку, Йозефінку, Ліонську, Люкасівку і Салісбері**, для північної части і Полісся **Бергамотку, Слуцьку і Собіского**. Всі відміни грушок поручається подвійно щепити, кромі невимерзаючих відмін.

Може не без інтересу буде заввага, що в Німеччині вибрано слідуючий сортимент яблок і грушок, що надаються до управи в цілій державі по 3 сорти для кожного роду овочів, а саме яблука: Якоб Лєбель, Онтаріо і Велика Гогохівка і груші: Боска фляшкова, Віліямса і Знамените з Шарне. З огляду на це, що в Німеччині є богато околиць, які мають подібні кліматичні відносини, як на наших землях, повинніби згадані відміни надаватися теж для більшости наших околиць.

Доборів сливок та черешень і вишень годі обговорювати, бо він містить майже всі відміни, що їх спотикаємо в катальогах доступних нам шкілок, зазначено лише, що повіти Стрийський, Долинський, Скільський, Солотвинський і Надвірнянський виказ має спопуляризувати та улекшити працю Помольоґічній Комісії якої вислід матиме децидуючій вплив на розвій помольоґії в Польщі, тому книжечка (ціна 50 сот.) повинна стати предметом студій наших городничо-садівничих секцій, помольоґів і таких, що хотять ними стати. При евентуальних дослідах треба звертати увагу не лише на відміни знані, але й на сорти льокальні, якщо вони відзначаються якимсь спеціяльними прикметами, що кваліфікують їх розповсюдження на ширші полоси краю.

О. Бучинська.

ЯК ГОСПОДАРИТИ І ЩО СІЯТИ В ПАРНИКАХ?

В половині і в кінці лютого висівайте до теплих парників **моркву** (каротку, голендерську) в ряди 12—15 цм. На цім місці вона буде стало рости. Між цими рядами висівати рядки насіння **каляфіорів** вчасних, каляреpу, салату. Цю розсаду (каляфіори, каляреpу і салату) вийметься звідси і пересадиться на стале місце до інших вікон парника.

До інших вікон парників в кінці лютого садити огірки, мельони (з брилкою землі в горшках), накільчувати ранню бараболю а рівнож висівати в рядочки розсаду капусти.

Як що дні погідні, провітрюйте парник, а як треба підляти то зробіть це обережно в полудне. Як що в той час є морози, а парник не гріє, то змініть обклад свіжим гноєм.

В погідні дні готовте насіння до висіву на грядки. Навозіть гною. Кінці з окоповиною провітріть, в деяких можна окопові перебрати та викинути зігнилі, змерзлі, щоб не псували інших. Як що не маєте ще якого насіння — то замовте негайно.

Гасло. О.

ЯКІ СОРТИ ЗЕЛЕНИНИ ТРЕБА ПЛЕКАТИ.

Кожний свідомий господар чи господиня, напевно вже спровадили собі цінник насіння городовини, паш та ріжних рослин. Ці цінники кожна фірма висилає даром. (Інж. Б. Попович, Львів, Руська 20; Народна Торговля, Львів, Ринок 36; С. Циб, Стрий Лани 51. Це наші фірми). Коли ви переглянете ці цінники то там, як звичайно, кожна відміна, кожний сорт вихваляється що добрий. Не практичний господар, який ще мало сортів плекав — в тих всіх порад — не довідається нічого. Отож якіж сорти виписувати, подамо коротко:

Капуста: найвчасніша — **перший збір** (червнева), а найпізніша — **бруншвіцька** — великанська. **Капуста червона:** вчасна — Гако а пізня — Камінна Голова.

Каляфіори: найвчасніший — Геліос; найпізніший — франкфуртські великани.

Каляpепа: вчасні — Віденська біла і синя, — з пізних — Голіаф (біла і синя).

Ярмуж: — найкращий зелений фалдований.

Морква їдальна: найкраща — нантейська грунтова а до інспектів — голяндська карота.

Петрушка: найкраща Бордовицька.

Цвіклові буряки: найліпші — король червоних, а далі Египетські.

Пашні буряки: жовті екендорфи і півцукрові білі.

Редьквиця: найліпша — нон плюс ультра і кругла червона з білим хвостиком.

Салата головчаста: Королева торгу або королева маєвих, а з зимових — залізна голова.

Цибуля: жиравська велика.

Помідори: люкулюс, слава України і ам.

Мельони: ананасові і берлінські.

Кавуни: слава України.

Огірки: до інспекту — слава Любліна, а грунтові — муромські і ніжинські.

Горошок: Генріх і Деграц — а з лускових — телефон.

Фасоля: чудо Франції (піша), монт Дор і ясьок.

ОТЖЕ: СІЯТИ СОЮ ЧИ НЕ СІЯТИ?

Був час, коли наші господарі захопились новою рослиною соєю і почали масово її плекати. Де хто випродукував сої досить багато. Але щож як на сою не могли знайти купця, а військо платило за сою як за горох. Коли так сталося, господарі раптово перестали сою плекати. Але чи добре це зробили? — Ні, бо коли у нас не вміють з сої бити олій, не вміють молоти макухи її на муку для хліба, а грис для тварин, то це ще незначить, що сою не треба плекати.

Соя була є і буде найліпшою з стручкових рослин. Коли ми не вміємо її як слід використувати, то рада наша така: сійте сою, сушіть зерно, меліть його на шрот і давайте тваринам омасту зі шроту. Соя все вам заступить, лише не передавайте її до паші, бо це буде все одно як би Ви наїлись самого сала або масла.

Читаю кілька чужих газет (чеські, німецькі) і скрізь знаходжу, що там господарі в давках кормів і для молочниць і для свиней, курей чи й коней — дають соєвий шрот або грис. В газетах часто пишуть як управляти сою. Лише у нас чомусь її хотілиб плекати на продаж.

Я від кількох літ плекаю сою, спочатку продавав її досить дорого, а як вийшов розпорядок, що військо купує сою по ціні гороху, то я сою зужитковую дома і добре на тім виходжу. — **Андрій Сулима**, господар.

Товариство Континентальне для Торговлі Залізом

КЕРН І С-КА

ЛЬВІВ, вул. Газова 7. Телефони 103—20, 103—21, 103—22 поручає залізо, бляхи, цвяхи, всілякі залізні товарі: як будівельні окуття, рільниче і ремісниче знаряддя, як рівнож лазничкові урядження, матеріяли до санітарних уряджень як і залізні та залізисті рури.

ЩО ГОВОРЯТЬ ГОСПОДАРІ-ПРАКТИКИ

Козак Адам, Бутень, Ковельщина.

І НА КОВЕЛЬЩИНІ МОЖНА ДОБРЕ ГОСПОДАРИТИ.

Шановна редакція С. Г., прошу і надалі висилати нам свій цінний часопис, бо у нас його дуже потрібно.

Редакція заохотила мене подати дещо з своєї господарки. Отож, хоч пишу я слабо, але берусь за перо, щоб хоч як небудь оповісти Вам і читачам як я господарую.

Бараболя з бобом — а до них кінський зуб.

Три роки під ряд читає нас кілька Ваш часопис і календарі, з того вже багато навчились. Отож я спробував зрушити нашу стару господарку і почати по новому. Найкраще розпочав я з того, щоб з землі взяти як найбільше. Отож, поле призначене під бараболю в осени угною обірником, переорюю і в грубій скибі залишаю на зиму. На весні як земля розмерзне і підосхне (щоб не липло до ніг) драпакую глибоко і рівно боронами. На цім саджу ранню бараболю 60×60 цм. Бараболю, ще перед тим накільчую. В кожну ямку кладу пару бараболь і 2—3 зерні бобу. Як зійде це все, прополюю і легенько підгортаю. Після другого підгортання, як бараболя викидає цвіти — саджу в рядки між бараболями намочений хоч на 12 годин кінський зуб: 1—2 зерні в ямку. Як зійде зуб — зворушу під ним землю і вся робота на полі по обрібці кінчається.

Першою збираю бараболю, кільчена поспіває на 2— 3 тижні раньше некільченої, я її по трохи вимацую під корчами і зуживаю, або продаю. Троха пізніще в кінці серпня збираю біб, вяжу в снопики і сушу а там і викопую бараболю, обережно щоб не псувати зубу. Зуб після викопання бараболь наче підгортається і вигоняє до 3 метрів і більше. Перед самими приморозками рубаю як ліс зуб і як є погода залишаю трохи на полі аби підсох, тоді звожу до дому і по під стіни, дерева, паркани спираю його, щоб сушився. Раніш я заквашував його, але в ямі він в кутах пліснівів. Тепер залишаю зуб там де стоїть і бачу що він до Різдва цілком добрий до січки. На другий рік гадаю такий підвялий зуб складати в мішанці з сухою соломою ячмінкою, тоді заощаджу місця.

Така господарка, дає три врожаї з одного куска поля і ні одна рослина собі не перешкоджають. Буде бараболя і біб зелений для родини а біб шротований і кінський зуб (з 1 кг. 5 фір) солодка і масна паша для худоби. Спробуйте а нарікати не будете. Далі подам як я сію сераделю в ярині і що з того маю.

І. Дудкевич. с. Новий Тік, п. Боремель.

СЬОГОДНЯ ТРЕБА ВМІТИ ДВА ЗАЙЦІ НАРАЗ БИТИ.

У нас на Волині господарка марно виглядає а в нинішну крізу біда просто заїдає. Але, я гадаю, що все можна перебороти, лише, як кажуть, треба марикувати і трохи ворушитись, треба вчитись, читати.

Моя рада тепер така: закинути сіяти збіжжа, а взятись до годівельної господарки, тоб-то до плекання молочних корів, до годівлі курей, ялівнику, свиней на бекони (але свиней доброї раси, які скоро ростуть) а врешті конче треба закладати сади.

Не оден у нас тепер каже: от як би я мав хоч 1 морг садка, то не журивбися нічим. Так воно і є. Хто мав розум, читав книжки і засадив садок раніще, тепер сміється в кулак з тих „збіжевиків". Я молодий господар (28 літ). В р. 1931 прослухав 6 тижневий курс господ. в Дубні, перед тим і тепер читаю часопис „С. Гос." і дещо з того вже навчився.

Першими моїми кроками, було заложити садок. Отож засадив 1 морг, добрими сортами, які сам виплекав (як вчили книжки). Тепер уплянував засадити ще 3 морги садку. Вибрав собі лише два промислові сорти. Знаю, що є тут і інші, які теж заводять сади але на моргови саду є 20 сортів яблунь. Наперед кажу, що цей сад мало вартний. Це знаю з практики, як приїзджають купувати овочі жиди (так, все вони). На жаль із добрими овочами саду у нас не вміють продати. Жид купує сад за 100 зол., обірве і продасть за 800 зол. Отже і тут є наша несвідомість, бо даром самі виживлюємо у себе галапасів, які кризи і біди не знають.

В цьомуж році пляную завести пару сот курей, бо знаю, що яйце маленьке але гроші великі. Минулого року з весни я мав 10 курок а розвів їх до осени на 100. 60 курок і 40 когутів. Когутів частину продав а кури залишив. Підрахував що кури за 7 місяців зїли мені корму на 30 зол. Годував бараболею, бурякаами, половою з конюшини і грисом, курчатам варив пшоняну кашу.

Приходив до мене купець, давав за всі по 1.20 за штуку, я продав лише когутів, але обчислив, що я мігби взяти за всі 120 зол. отож зарібку булоб 90 зол. (як відтягти корми за

30 зол.). Отож залишив всі кури, завожу контролю несности, і доганяю до 2—3 сотень курей — побачу що вийде.

Маю 3 коні, прибутків вони не дають, радше страту, бо їдять більше як 4 корови. Але корови дають молоко, а кінь чекає роботи. Отже маю пару коров, продаю коні і вчу коров працювати в плузі і возі — гадаю, що на цьому вийду далеко краще. Для коров саджу буряки. Навчився вже їх добре плекати, в р. 1932 зібрав 400 сотн. з морга; багато буряків були вагою 4—5 кг. В бараболю сію біб. З морга бараболь збираю 3—4 сотнари бобу: біб бараболі не перешкаджає. Вірю, що наука це матір добра. До науки і без науки марно тепер господарити. Отож берімся брати до книжки, до часопису, читаймо його по кілька разів, як щось не розуміємо, пробуймо, нелінуймось, а біда сама нас покине.

ПОШУКУЮ СПІЛЬНИКА З КАПІТАЛОМ 2000 ЗОЛ. до виробу покостових фарб і лякiв. — До редакції під „Фарба“.

УВАГА! З чим числом висилаємо чеки і просимо вирівняти передплату. — Адміністрація.

Тарас Савелюк, Волинь.

Я ВЖЕ ПЛЕКАЮ ЖИВОКІСТ.

Як тільки вичитав в часописі „С. Г.“ про цю користну рослину для свиней, зараз же виписав собі 100 корінців, хоч фірма вислала лише 92 за 5 зол. і були дуже марні та рослина є таки користна.

Висадив я ці корінці в ряди один від другого на 70 цм. Дощі були в 33 році гарні, отож весь живокіст добре виріс, так, що я жав його 3 рази до осени. В р. 1934 зжинав його 6 разів.

Хто має городи попід береги рік, або де є вохко то раджу собі цю рослину завести. Свині дуже радо її їдять, а господиня, яка звичайно їх доглядає, не має клопоту що і де дати свиням їсти, бо кропиви попід плоти поки назбирає то й день пропаде, а тут з малого куска землі паші є досить на ціле літо.

Колиж у вас грунт сухий, або вдарить посуха, то рослина росте слабше і долішнє листя жовкне і схне.

Прим. Ред. Адреса п. Т. С. така: Здолбунів, вул. 3 мая ч. 13 у п. Дублянського (для Т. Савелюка).

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 32. Де можна відбути практику по гарбарству?

— Маємо відомости, що ні одна наша гарбарня на практику не приймає того хто теоретично не підготовлений. Радимо, Вам спочатку пройти курс гарбарства при Укр. Технічно-Господарськім Інституті в Подебрадах Ч. С. Р., а пізніше зголоситесь чи до Яворова — гарбарня, злядно до Угнева за попереднім порозумінням зі згаданими варстатами гарбарськими, про які ми писали.

Ч. 33. Що дати під подлогу?

Будую деревляну хату і не знаю чи насипати під підлогу землі так, щоб ліґари закрити чи під підлогою залишити порожнечу. Боюся, що в першім випадку буде гнити підлога і ліґари, а в другому — буде зимно. Порадьте як ліпше? — **Йос. Ворона.**

— Коли маєте дома або близько жужель (з камін. вугля) то добре є дати його під саму підлогу. Лише залишіть люфти по під підлогу, щоб в літі провітрювалось, а на зиму люфти затикати. Коли маєте пісок (земля гірше) тоді залишіть під підлогою порожнечу так щоб літом були відкриті, але кругом хати дайте підмурівку з люфтами. На зиму люфти зачинете і зимно не буде.

Ч. 34. Коли сіяти насіння жовтої акації на живопліт?

Акацію жовту найкраще сіяти на весні, тоді як ячмінь. Спочатку сійте в рядках на грядці (шкілці) а через 1—2 роки пересадите в живоплоти.

Ч. 35. Де дістати вівці каракулі?

— В останне довідалися ми, що вівці каракулі плекає Ліцей кремянецький на фільварку Білокерниця. Звернiться до Ліцею може продадуть.

Ч. 36. Де можна набути машину до виробу цементових дахівок?

Чи є вона дорога, чи є на це спеціяльний цемент і чи те все виплачується? — **С. Г.**

— Машини такі є, є і цемент т. зв. портлан-цемент. Яка ціна цих машин та як робити цемент подамо в слідуючих числах С. Г. в технічному куткови, а рівнож гадаємо буде в анонсах.

Ч. 37. Чи є та пашна бараболя на насіння, про яку писала О. Б.?

— Не велика кількість її є у фірмі Б. Попович, Львів, Руська 20. Там же дістанете топінамбор, і всяке насіння для господарства.

Ч. 38. Де дістати грису більшу скількість?

— Найкраще купити грис в сусідньому млині. Більшу кількість грису можете дістати в млині у Львові — Підзамче (вул. Жов-

ківська) п. Аксельрад. Зверніться до фірми і запитайте чи є і на яких умовах продають. Краще булоб, щоб це зробила Ваша Район Молочарня або кооператива.

Ч. 39. Хочу сад і пасіку обсадити живоплотом.

Порадьте чим обсадити сад, щоб і для бжіл була користь та щоб охоронити сад від шкідників, де дістати саджанців?

— На живопліт до саду і для пасіки буде найбільш підходити жовта акація, висаджена в 2—3 рядки. Біла акація зпочатку буде дуже добра а як підросте буде ні дочого. Морва теж є добра але в живоплоті вона не цвіте. Саджанці всіх зазначених рослин можете дістати у фірмі: Spółdzielnia Leśników. Warszawa, ul. Króla Belgów 12.

Ч. 40. Що садити в садку, який посаджено в р. 1932?

— В молодому саді найкраще садити городовину, а також окопові рослини (бараболі, буряки), рідче мішанки: горох, ячмінь, вика. Не радиться близько дерев сіяти трави, канюшини, люцерни, які забирають з глибин грунту поживу.

† о. СЕМЕН КИЛЬЧИЦЬКИЙ.

Помер парох с. Вощанець о. С. Кульчицький в 67 р. життя.

В 1899 р. став парохом Вощанець і тут розвинув незвичайно широку діяльність на полі церковнім і народнім. Його заходами дідич Угерець Винявських, бл. п. Михайло Малецький, записав около 400 моргів (свій фільварок) Т-ву „Просвіта“ у Львові. Його заходами селяни купили розпарцельований двір у Вощанцях і через це село стало зажиточним, до чого людям помогла ним заложена і взірцево ведена Райфайзенка. У Вощанцях побудував мурований дім, власність споживчої кооперативи, котру він теж заснував. Тут приміщені каса Стефчика, читальня „Просвіти“, кружок „Сільського Господаря“ і „Рідна Школа“, т-во „Луг“ та аматорський гурток. В минулім році спровадив до села кілька тисяч щеп, котрими обсаджено вулиці і заложено сади навіть у полі.

Не менше зробив і для повіту Рудки. Він був основником і **провадив до смерти філію „Сільського Господаря“,** філію „Просвіти“, „Рідної Школи“, Повіт. Союз Кооператив, Районову Молочарню і Народний Дім. Бл. п. о. Кульчицький особливо займався справами кредит. коопер. „Народний Дім“ в Рудках.

Його смерть викликала загальний жаль, а його похорони 18. ц. м., не вважаючи на дуже лиху погоду, стали великою жалібною маніфестацією. Рудецький повіт не має на жаль, такого громадянина, що міг би його тепер на всіх ділянках публичного життя заступити. В. Й. П.!

† ПРОФ. Д-р. МИКОЛА ВІКУЛ.

Дня 14 лютого б. р. упокоївся після операції в м. Празі професор Української Господарської Академії та Укр. Технічно-Господарського Інституту в Подебрадах доктор неорганічної хемії Микола Павлович Вікул. Дня 18. II. поховано його на Ольшанських цвинтарях.

Покійний народився дня 22 грудня 1887 року. Високу освіту дістав на природничому відділі Варшавського Університету, який закінчив з дипломом I ступня р. 1907. Від р. 1913 аж по р. 1917 перебував в різних педагогічних посадах в м. Камянці Подільськім. 31. IX. 1918 — з заснуванням Камянецького Університету — М. П. брав участь в організації катедри й лабораторій неорганічної хемії цього Університету, спочатку яко лябораит, потім яко старший асистент. З заснуванням Української Господарської Академії в Подебрадах — М. П. був покликаний до цієї високої школи яко доцент і керівник катедри неорганічної хемії; в дальшому обняв керування й катедрою фізичної хемії. Тут за редакцією М. П. вийшов переклад підручника неорганічної хемії проф. Форманека, а з заснуванням УТГІ М. П. складає й випускає в світ і свій, надзвичайно цінний та талановито складений підручник для навчання позаочною методою під назвою: „Теоретичні підстави студій неорганічної хемії“. Був це великий педагогічний талант і в сотень своїх учнів — інженерів-хеміків та агрономів полишиться про нього світла память на все життя. Покійний дуже любив рідну українську мову й склав „словничок незрозумілих слів“, який дуже спричинився до поліпшення нашої мови.

Вічна Йому память!

Важне для довжників в кредитових установах — Всі кредитові установи звернуться з візванням до довжників, що їх довги підлягають конверсії, щоби протягом одного місяця від дня одержання візвання, не пізніше, як до дня 31. XII. 1935. приступили до конверсії умови з кооперативною установою на ратальну сплату довгу в річницях до 14 літ при обнижці відсотків до $4^1/_2\%$ річно.

Хто не зголоситься в річниці, стратить право розложення сплати довгу на рати і обниження відсотків.

Цукор для бжіл

по 78 і 80 гр. за 1 кг. продає за посвідками гром. уряду

Кооп. „РІЙ“,

Львів, Бляхарська ч. 20.

АҐРЕСТ АМЕРИКАНСЬКИЙ, все вільний від грибка, ПОРІЧКИ у ріжних відмінах, ОРІХИ ВОЛОСЬКІ, вчасно і обильно родючі

поручає зі своїх шкілок

Роман Коцик

Хмелева, п. Язловець, пов. Заліщики.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноватоκ

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. ґорсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка.

Цінники даром.

М. Полячек, Самбір 39.

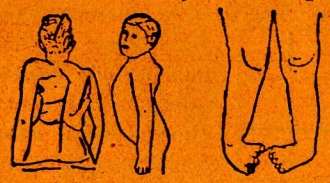

ПРОДАЮ БАНДУРУ на 36 струн. Зголошення в редакції „Сільського Господаря“.

Чи Ви вже маєте календар „С. Г.“?

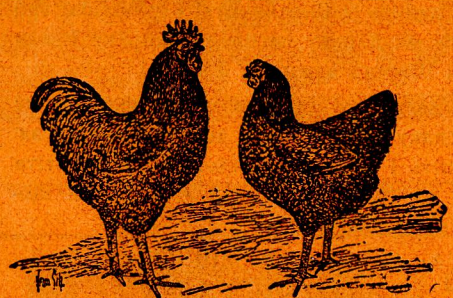

ФАРМА

РОДАЙЛЄДІВ (кармазин ів)

зареєстрована в Хліборобській Палаті продає

НАСАДОВІ ЯЙЦЯ

На відповідь залучити почтову марку.

П. Котецька

Майдан, p. Bednarów.

Орґанізаціям і при більших замовленнях опуст!

Пишіть виразно адресу! Значок на відповідь!

КУРИ ЛЄҐГОРНИ

(білі італійки) добрі несучки

можете розвести як купите

НАСАДОВІ ЯЙЦЯ ПО 25 гр. ЗА 1 ШТ.

Повне ґварантоване опакування і зол.

При замовленні хоч одну третю завдатку, решта післяплатою.

Висилає

інж. О. БУЧИНСЬКА

ЛЬВІВ — JAŁOWIEC 166.

НА ЗАГАЛЬНЕ БАЖАННЯ ПРОДОВЖИЛИ МИ РЕЧИНЕЦЬ КОНКУРСУ ДО ДНЯ 25 БЕРЕЗНЯ 1935 року.

500 ЗОЛОТИХ НАГОРОДИ!!
ВЕЛИКИЙ КОНКУРС ФІРМИ „ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУМЕНТ“

1. нагорода	200 зол. готівкою
2. нагорода	100 зол. готівкою
3. нагорода	80 зол. готівкою
4. нагорода	60 зол. готівкою
5. нагорода	40 зол. готівкою
6. нагорода	20 зол. готівкою

На усильні прохання широких кругів консументів, постановили ми до дня 25. березня 1935 р. конкурс з нагородами грошевими за добре розвязання шаради продовжити.

Правильну розвязку просимо прислати рівночасно з замовленням на один із нище вимінених реклямових, знаменитих комплєтів.

Пояснення: в вісім вільних квадратиків треба вставити довільне число від 1—9 в цей спосіб, щоби сума цих чисел у всіх напрямах дала число 15.

Беручи під увагу загальну господарчу крізу, постановили ми прийти з помочю, обнижуючи рівнож ціни наших комплєтів до норми кіколи до тепер не нотованої, а саме:

ТІЛЬКИ ЗА ЗОЛ. 12.60.

висилаємо: 3 метри матеріялу на мужеське убрання, дуже модне (взори більських камгарнів) повної подвійної ширини 140 цм., 1 мужеський светер зимовий в десенях жакардових, грубий і теплий з шальовим ковніром або америк. замком, 1 мужеську сорочку в доброму ґатунку з модним сатиновим викікченням, 1 пару підштанців в дуже доброму ґатунку, 1 пару дуже міцних скарпеток, 1 замшовий пасок до штанців з гаркою клямрою, 1 шаль мужеський вовняний і 3 хусточки до носа з гарним кольоровим шлячком.

ТІЛЬКИ ЗА ЗОЛ. 13.50.

висилаємо: 4 метри матеріялу на модну сукню жіночу в гарних взорах теперішнього сезону або одну жіночу готову сукню, вшиту модерно з доброго матеріялу, 1 зимову хустку, грубу в ясні або темні крати, 1 пару теплих пантофель жіночих (подати число обуви), 1 светер жіночий, зимовий жакет в наймодніші паси і кольори „останний крик моди“, 1 сорочку жіночу мадаполямову з гарним шовковим вставленням у всіх кольорах (після бажання), 1 пару реформ з дуже доброго трикоту в усіх ве[illegible] 1 **пару жіночих поньчіх** в дуже доброму ґатунку, 3 батистові жіночі хусточки з шовковою обвідкою і 1 тоалєтову бомбонєру.

ТІЛЬКИ ЗА ЗОЛ. 25.—.

висилаємо: 1 штуку білого полотна 17 метрів на білизну всіляку фірми „І. К. Познанського“ Сп. Акц., 6 метрів білизняної мягкої і пушистої флянелі на всіляку білизну або на піжами і шляфроки, 6 метрів зефіру в модні пасочки на сорочки мужеські денні, 6 метрів кремового полотна на простирала, постіль і т. д. і 9 метрів ручникового чисто білого в кістку або 12 ручників вафльових з френдзлею.

Кожний, хто надішле добру розвязку шаради з замовленням на один з вище вимінених комплєтів, буде поміщений на листі учасників при поділі нагород.

Поділ нагород відбудеться в присутности Реєкта Лодзького дня 25. березня 1935 року.

БЕЗ РИЗИКА. Як що товар не подобається, приймаємо його з поворотом і сейчас звертаємо гроші.

Адресувати:

Ф-МА „ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУМЕНТ“, ЛОДЗЬ, Ал. Косцюшки ч. 36—126.

Кожний повинен використати нагоду, тому що купуючи комплєт першорядних товарів, може одержати грошеву нагороду за розвязання шаради.

„САМООСВІТА“

це Український Народній Університет.

САМООСВІТА —
це популярна енцикльопедія загальної освіти.

САМООСВІТА —
це необхідна бібліотека в кожній хаті.

САМООСВІТА —
це рідна школа в своїй хаті.

САМООСВІТА —
це книгозбірня яка кожного задоволить.

САМООСВІТА —
це видавництво книжок, яке істнує вже 6 літ і досі видало 61 книжок.

В кожному році виходить 12 книжок.

Передплата на 12 книжок на 1935 р. коштує 3 золоті.

ЖАДАЙТЕ КАТАЛЬОГІВ!

Книжки продаються річниками і поодиноко.

1 річник — 12 ккижок разом з перес. 4 зол.
2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зол.
3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
6 річників — 72 книжок разом з перес. 17.50 зл.

Хто купить у Видавництві 6 річників, той одержить, як дарову нагороду, книжку І. том Пригоди Швейка вартости 3 золоті.

Для заграниці та сама ціна річників, але за пересилку всіх річників дочислюється 4 зл. Самі купіть і другим порадьте! Передплатіть негайно на 1935 рік, а будете діставати щомісячно цікаві книжки!

АДРЕСА: ЛЬВІВ, ВУЛ. МІЦКЕВИЧА Ч. 7.
„САМООСВІТА“
чекове конто: 500.872.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 15. БЕРЕЗНЯ 1935 ЧИСЛО 6

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

УВАГА! УВАГА!

Тільки від 15. березня до 15. квітня 1935 р.

КАЛЄНДАР

„СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“

на 1935 рік.

ЗА 1.- ЗОЛ.

При замовленню 5 прим. і більше самі оплачуємо пересилку!

Користайте з нагоди, замовляйте всі, хто ще не має цеї книги господарського знання, а вона Вам сторицею оплатиться!

Замовляти:

„Сільський Господар“, Львів, Ринок 10.

СУПЕРФОСФАТ

запевнює поплатність

Довголітні полеві досвіди стверджують згідно, що велика частина наших грунтів терпить передовсім на брак фосфорової поживи.

Найбільш убогі в цей кормовий складник є глинисті почви, попелиці, лєси, боровини, багнисті чорноземи та щиркові.

Тому не диво, що всі згадані почви сильно реагують на навоження

суперфосфатом

себто таким навозом, що містить в собі **фосфорову кислоту розпускальну у воді,** то є у найлекше доступнім виді для ростин.

Тому то й надвишка зборів на тих почвах при ужитті **100 кг. супевфосфату 16 прц.** є дуже значна і наприклад при житі виносять 75—300 кг. зерна і 100—600 кг. соломи, при озимій і якій пшениці 100—200 кг. зерна і біля 300 кг. соломи, при ячменеві 50—200 кг. зерна 75—400 кг. соломи, врешті при цукрових буряках 7.500—10.000 кг. коріння.

Як з вище згаданого виходить,

суперфосфат

ужитий як слід, в кількости 200—300 кг. на гектар запевнює навіть при теперішніх низьких цінах землеплодів зовсім добру, а в багатьох випадках дуже високу поплатність, котру степенує ще ділання суперфосфату в наступних роках.

Тому цей навіз треба би уживати передовсім на згаданих родах грунтів, а загалом треба його уживати у всіх тих випадках де на основі переведеного досвіду стверджено в почві брак фосфору.

Перш усього треба памятати на конечність навоження суперфосфатом при управі тих ростин, що вимагають більше фосфору, як наприклад жито, пшениця, ячмінь, ріпак та буряки. Надвишка зборів у згаданих ростинах отримана на суперфосфаті, звертає кошт цього навозу з добрим наддатком та запевнює хліборобові значну навозову поплатність.

РІЧНИК XXI. ЛЬВІВ, ДНЯ 15. БЕРЕЗНЯ 1935. ЧИСЛО 6.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР

ВИДАЄ КРАЄВЕ ГОСПОДАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО „СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР“ У ЛЬВОВІ
ПРИ СПІВУЧАСТИ КРАЄВОГО МОЛОЧАРСЬКОГО СОЮЗУ „МАСЛОСОЮЗ“.
Виходить 1. і 15. кожного місяця.

ПЕРЕДПЛАТА: В краю: за чверть року . 2·— зол.
за пів року . 4·— „
за цілий рік . . 8·— „
За кордоном: В Америці і інших краях . 2·— дол.
В Румунії: річна 250, піврічна 130, чвертьрічна 70 леїв
Замовлення і гроші з Румунії слати на адресу:
Dmytro Herodot, Strada, Delea-Veche 45, Bucuresti IV.

ОГОЛОШЕННЯ: Ціна сторінка 1 раз . . 200·— зол.
половина сторінки . . . 120·— „
чверть „ . . . 65·— „
одна восьма „ . . . 35·— „
За першу і четверту сторінку окладинки 50% дорожче.
За оголошення в тексті . . . . 30/ „
Дрібні оголошення по . . . . . 30 сот. за слово.

Поодиноке число коштує 40 сот. Передплату треба висилати на адресу: Товариство „Сільський Господар“, Львів, Ринок ч. 10, II. пов. тел. 30-53, П.К.О. Варшава 147.053. Гроші з закордону просимо слати на наше конто в Земельному Банку Гіпотечному (Zemelnyj Bank Hipotecznyj) у Львові, вул. Словацького 14, або грошевими листами на адресу Т-ва.

ЗМІСТ: Поможім голодуючим Яворівщини. **Мих. Франко:** Даймо на наші заквашені землі вапно; **С. Данишин:** І селянин мусить їсти яринy; **Інж. А. Романенко:** Весняні праці в полі коло озимини; **Гр. Герман:** Нові напрямні в годівлі родайлендів; **Інж. М. Нищий:** Сіймо кінський біб; **О. Бучинська:** Хробаки для курчат. САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИТВО **М. Б.:** Як щепляти виноград; **Роман Коцик:** Як ратувати дерево від рака; **В. Кучера:** Закладання овочевих садів; **Ф. Бережак:** Як садити овочеві дерева; **Ю. Мудрак:** Цікава городовина; **М. Скурська:** До господинь в справі закладання парників; **Л. Балюк:** Йдемо за наукою нашого часопису; **Г. Думка:** Кризисове плекання кріликів; **М. П.:** Як нищити горохового хрущика. ТЕХНІЧНИЙ КУТИК — Бетон і його застосовання в господарстві. Запитання (141—146). РІЖНЕ — Де купувати насіння. — Знижка на перевозові насіння. Дешева господарська книжка.

Поможім голодуючим Яворівщини

Важкі часи настали для Яворівщини. Тихим, підступним кроком увійшов у села повіту грізний і могучий цар-голод. Увійшов він у тисячі селянських — рільників хат, увійшов і в хати дрібного міського ремісництва — халупників. І всюди, де зайшов, став всевладним, жорстоким тираном, загортаючи під своє панування тисячі й тисячі працьовитого населення. Всі вони стали підвладними цього могучого царя, лиця їх пожовкли й запалися, важка жура згорбила їх постаті. Вмовкли по хатах веселі щебетання дітей. Замість них чути слабий діточий голосок: мамо, дайте хліба!... І рветься з жалю материне серце, а батько зажурений розглядається по вбогій і холодній хаті й думає, гадає, немов голими руками пекучі жарини — перебирає гадками, що далі: чи продати що з хати, щоби хоч бараболь купити, чи позбутися встиду господаря-рільника й піти по хатах зяа „прошеним хлібом?“... Але до кого піти, як сусід, і сусід сусіда, й майже ціле село й другі села теж — як всі голодують...

Над всіми запанував всевладно грізний і немилосерний цар-голод.

Попередили його два приморозки, що пізною весною 1934. р. знищили озимину та яринy, а що трохи відродилося, те знищили опісля в часі злив слота й виливи рік-потоків.

І так пропав хліб для людей і паша для худоби.

З поля, що іншим роком давало 6—7 кіп жита, зібрав рільник ч в е р т к у, а дрібку бараболь, яку зібрав, як що не зогнила, також вже зїджено, або доїдається...

Яворівський повіт ніколи не мав досить власного хліба. Вбога піскова земля ніколи не могла своїм зерном прокормити населення яворівського повіту. Навіть у кращих роках довожувано в наш повіт пересічно около 180 сотнарів муки й круп тижнево, що дає річно около 100 ваґонів. Багато більше треба би довезти цього року, та щож з того, коли покупна сила рільника цілковито впала. Нема защо купити хліба, нема защо купити бараболь, того головного харчевого продукту вбогого населення.

Село наше загартоване важкими щорічними переднівками. Радило собі минулими роками — як могло. Господарі давали в службу дітей, самі ходили на зарібки в мі-

сто, інші займалися всяким домашнім промислом, і хоч важко, та якось поборювали переднівок.

Дотепер повіт наш ніколи не витягав руки за прошеним хлібом. Цього року мусить це зробити, бо цього року вже нема в повіті переднівку, а є масовий, справжній голод.

Тепер питання, до кого має той голодний витягнути руку, витягнути без надмірного встиду й з надією, що дістане від щирого серця кусок хліба.

Свідомі своєї відвічальности, як рільнича орґанізація, постановили ми зорґанізувати справу допомоги голодуючому населенню. В порозумінні з іншими повітовими установами створили ми при Філії „Сільського Господаря" окрему секцію — комітет допомоги голодуючим.

Після нашого пляну мусить ця допомога в першій мірі бути опертою на **самодопомозі.**

Є ще декілька сіл, головно в західній частині повіту, в краковецькій судовій окрузі, які, хоч живуть у недостатках, та голоду ще не мають. Ті села повинні отже дати можливо найбільшу допомогу. В селах, де населення ще поголовно не голодує, повинні засібніші господарі запомогти своїх потребуючих односельчан.

Ця допомога мусить вестися зорґанізовано, при помочі Кружків „Сільського Господаря", а де їх нема, то за посередництвом інших установ, зглядно достовірних людей.

Тому взиваємо всі Кружки оставати з нами в тісному контакті, перевести точну реєстрацію голодуючих, їх запотребування в харчах і в насінню на весняні засіви, та взагалі точно й скоро виконувати зарядження Філії.

Є багато уроженців нашого повіту, що перебувають поза межами повіту чи то на ріжних посадах, чи в службі, на зарібках. До них всіх також кличемо, щоби помогли грішми або харчами своїм родинам і своїм односельчанам.

Врешті відносимося до всего українського населення тих частей нашого краю, яких цього року оминув цар-голод і просимо:

Допоможіть голодуючому населенню нашого повіту, осушіть своїм датком сльозу з ясного личка голодної дитини, внесіть ясний промінь братньої любови в холодні й голодні хати наших сіл і передмість.

Яворівщина хоч сама вбога, все радо спішила з допомогою тим, які її в дану хвилю потребували, які в дану хвилю були бідніші від нашого повіту.

Тепер обставини змінилися й тисячі голодного населення нашого повіту жде допомоги від інших.

Нехай же наше прохання не остане без успіху, нехай ситий брат відчує голос голодного брата й нехай поспішить з негайною допомогою.

Датки грішми проситься слати до Українбанку „Народний Дім" в Яворові ч. 800 вкладкової книжочки, або чеком П. К. О. ч. 154.499, а евентуальні датки харчами з поближчих повітів зголосити листівкою підписаному товариству, яке подбає про доставу.

ЗА ФІЛІЮ „СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРЯ":

о. Е. Ломницький, голова. — *С. Харамбура*, секретар.

ЗА ДОПОМОГОВУ СЕКЦІЮ:

Др. М. Фільц, *Ом. Назаревич*
Р. Харамбура. *Інж. Р. Погорецький.*

Мих, Франко.

Даймо на наші заквашені ґрунти і сіножати вапно

Ідучи за вказівками нашого аґронома, перевів я в минулому році досвід над вапнуванням конюшини. І так, на 6 арів конюшини дав я 200 кг. вапневого посліду, а 1 ар для досвіду оставив я не вапнованим. Після цього конюшину добре виборонував. Вислід був такий: Конюшину вапновану косив я 3 рази. Була буйна ростом, сочиста і без сосонки. Конюшина без вапна була мізерненька, рідка і з сосонкою. Косив я два рази з гіршим результатом. Не міг я перевести точного підрахунку, бо конюшину косив я впрост до годування яко зелену пашу. Всежтаки після мойого безвагового підрахунку мав я на вапнованому ґрунті подвійну скількість конюшини далеко ліпшої годівельної вартости (бо без сосонки) в порівнанню до ґрунту не вапнованого. Правда є, що вапна дав я за богато, бо біля 20 сотнарів на морґ, а всеж таки кошта вапнування в найгіршому випадку повернулися мені в першомуж році. Земля, звапнована так сильно, відквасилась

в першому році і вапна на полі зістане ще на 6—10 літ.

Другий досвід перевів я припадково на маленкій низинці решткою вапна. Низина ця рік річно вкривалась сосонкою і різухою — шуваром. Цю пашу жадна тварина а спеціяльно рогата худоба ані в рот не візьме. І на чудо моя низина вже при першому покосі видала пашу вже на пів з білою конюшинкою, хоч я її там не сіяв. Косив я ще другий і третий раз, але вже сосонки не було, а майже сама конюшинка і хотяй не висока, то зато густа як кожух. Корови цю пашу радше їли як конюшину. З цього бачимо як конечним є вапнувати наші сквасніли сіножати і як обильно можемо збільшити солодку і поживну пашу для голодуючої в нас тварини. Розуміється, що саме вапно нам паші вічно родити не буде. Вапно є лише односторонний корм для ростин. Зате діляє сильно на відквашення ґрунту, нагріває його і причинюється до розкладу зціпенілих і заманазинованих у скваснілому ґрунті речовин, котрі є так потрібні для соковитої і солодкої паші.

Дуже вдячна буде сіножать, коли навозимо її дрібним перегноєм, або хоч позгортаним болотом на рухливім гостинці. Висіяне вапно осінню, чи весною заборонувати острими боронами. Купувати вапно найліпше впрост з вапнярень. Де вапнярні близько брати фірами, де дальше — складатися кільком господарям і за посередництвом Повітового Союза спроваджувати вапно ваґоново. Вапно брати спеціяльно палене на погній бо хоч воно троха дорожче, за то далеко сильнійше і вистарчить 5 сотнарів на морґ.

Третий досвід вапнування, який я перевів на мойому яринному городі, дав надзвичайно добрий вислід. Цю ділянку згадую лише мимоходом, бо і так кожний городник свято переконаний, що вапно є необхідним чинником в плеканню ярини.

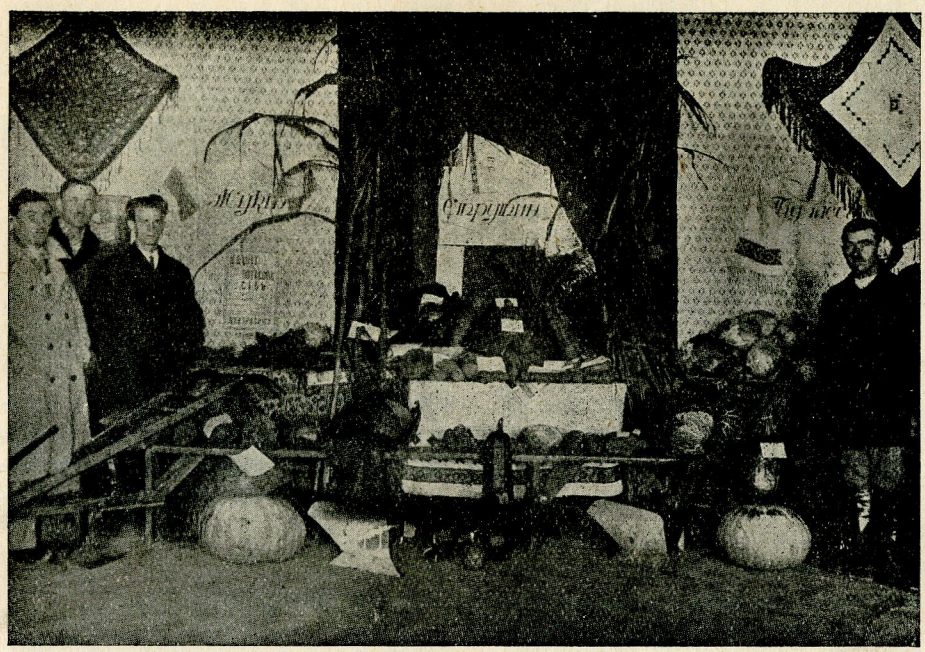

Закінчення конкурсів управи ріллі і рослин в Золочеві — 22. IX.—25. IX. 1934.

І селянин мусить їсти ярину в літі

До недавна я ніякої зеленини не їв, а як що жінка садила в городі то все виносила до міста. Скажу правду, що я таки бридився їсти оті всілякі буряни: салату, редьку, шпинат, помідори, каляpепу, кальфіори. Інші так само як і я не вживали і казали що то панські (і жидівські) витребеньки, до цієї зеленини треба ще дорогої омасти. Це так було, але сьогодня ми вже не такі, розсмакували і не все вже йде до міста. Перше почали ми пробувати **помідори** було спочатку гидке, але тепер як посолиш троха, а ще як притрусиш перчиком то хай бульба сховається. Отже помідори вже з села не викинеш, всі вже тепер готовлять скриночки і висіяли в хаті, **щоб була розсада. Далі спробували ми**

їсти **редькву**, ця йде лише з сілью, а колиб до житнього хліба та хоч трошки масла — то сніданок чи полудинок дуже добрий. Особливо доброю є зимова редьква чорна. Накришимо її повну миску, посолимо, трошка постоїть і гайда з хлібом намащеним смальцем.

Каляфіори це вже дуже панська річ. Перше всього, що вони є дуже пізні, колиб їх хотів плекати на продаж, то треба мати парники і виплекати ранню розсаду. Я вже і це спробував, але лише завяже головку, жінка несе до міста, колись лише двічі спробували в зупі ті головки, що були не гарні і забруджені — смакували в зупі знаменито.

Вибачте мені добрі читачі, що не раджу плекати все це на продаж а подаю як його їсти — може я вже закушав цих панських витребеньків, але далебіг, я, жінка і мої діти як почали їсти зеленину — почуваємо себе здоровше. Спробуйте і ви їсти зеленину.

С. Данишин.

Інж.-аґр. Антін Романенко.

Весняні праці в полі коло озимини

1. СНІГОВА ВОДА.

Як тілько настануть теплі весняні дні — сніг непомітно починає зникати з поля. То там, то сям, на південних схилах, можна побачити темні плями ріллі; потім є вони вже й на північних схилах. Це є ознакою, що добрий господар повинен піти в поле й оглянути свої озимі посіви. А для чого? Та для того, що в цей час у долинах збирається вже більша чи менша кількість снігової води. На цю то воду треба пильно вважати, а саме:

Господар повинен подбати, щоби снігова вода не збиралася й не стояла на озимому збіжжі.

Для цього, в більшости випадків, вистарчить прокопати рівчачок чи прочистити канаву й вода піде собі з поля.

Коли господар цього не зробить, або зробить не своєчасно — запізно, тоді збіжжя під водою загине від задухи, бо під водою не має чим дихати.

Пригадаймо собі як то тяжко нам, людям, навіть кілька хвилин бути у воді не дихаючи. А живі рослинки потрібують воздуху для дихання так само як і ми.

2. РІДКЕ ЗБІЖЖА.

Дуже часто буває, що озиме збіжжа виходить з під зими мізерним, рідким. Від такого збіжжа годі чекати доброго врожаю. Тому господар повинен завчасу подбати про поправу такого збіжжа.

Рідке, мізерне збіжжа потребує підсилення на весні азотовим погноєм поверху рослин.

По висіянню азотового погною — пшеницю боронують, а жита не боронують.

Чомуж пшеницю боронують, а жито ні?

А тому, що пшениця кущиться переважно на весні, а жито в осени. Тому, колиб жито боронувати весною, то це йому зашкодилоб.

Для погноювання озимого збіжжа поверху рослин найкраще надається салітра вапнева; висівають її від 50 до 100 кґ. на гектар. Висівати її треба на сухі (не мокрі) рослинки.

Гр. Герман.

Нові напрямні в годівлі родайлєндів

Справа курей Родайлендів у нас на часі, бо саме тепер їх загально поширюють.

Як оден з найстарших годівельників Родайлендів, що вже другим наворотом їх плекає, я дозволю собі про цю расу дещо написати, тимбільше, що весна, а через те й доба розводжування птиці за плечима.

Не буду оповідати історії як і де Родайленди повстали, бо це докладно я описав в моїй книжочці п. з. Годівля курий.

Я торкнуся тількы тої переміни, що її Родайленди на протязі свого існування підлягали, та подам найновіші досягнення і зразкові вимоги у сих курей.

Перші Родайленди, що прийшли до Европи в р. 1895. це були великі, крижисті, досить високі кури, типу пів-азіятів. Кадовб у них був широкий, глибокий, довгий.

Коли на них було дивитись з боку, то тулуб своєю будовою зближався до трикутника, котрого вершок спочивав на переді. Невеличкі гребені були червоні, прості, поединчі, або рожечкові. Ноги гладкі червонаво-жовті. Краска піря у півнів була на загал мідяно-червона, зверха майже каштанувата. Неодностайне було також опірення у курок. Шия була звичайно темно-червона з чорним рисунком — а решта тулуба мала пірє, що

було мішаниною красок: жовтої, червоної а то й сірої.

Яйцекладність не була також краща як у Плімутів або Вайндотів.

Воно й не дивниця, бо перші Родайленди мали спільну кров азіятів з Плімутами, Орпінгтонами, Вайндотами і Сусексами.

Нині ті типи розійшлися: Плімути, Сусекси, Родайленди — один тип; Вайндоти, головно білі і Орпінгтони — тип другий.

В Европі зацікавились Родайлендами головно Німці, хоч і то не дуже. Ще й нині по тількох літах, переважають по німецьких виставках головно в ріжних барвах Вайндоти. Родайленди мають однак своїх любителів, котрі послідовно стараються поправити їх зовнішні і внутрішні прикмети. Щоби побільшити кількість і вагу яєць — перепаровуванє Родайлендів з Італійками, як відомо першокласними несучками. Після того річна кількість яєць у Родайлендів побільшилася, але вони одержали вигляд, що нагадував Італійок високо-піднесену грудь, спадисту спину та вивіркуватий хвість.

Словом — затрачувався первісний тип Родайлендів. Тоді поробленo проби перепаровування Родайлендів з золотистими Вайндотами. Поправився після того загальний вигляд Родайлендів, покращало тло пір'я, однак остався в спадку чорний налет зверха.

Самі Німці признаються, що у них годівля Родайлендів помітно на перед не пішла до того часу, поки до справи не вмішались Данці.

Данці це справдішні мистці в розводжуванню гарних і корисних господарських тварин.

Данські Родайленди спроваджувані до Німеччині спричинили переміну типу Родайлендів.

Вигляд нинішних Родайлендів бачимо на малюнку.

Є це вірна копія фотографії півня, що

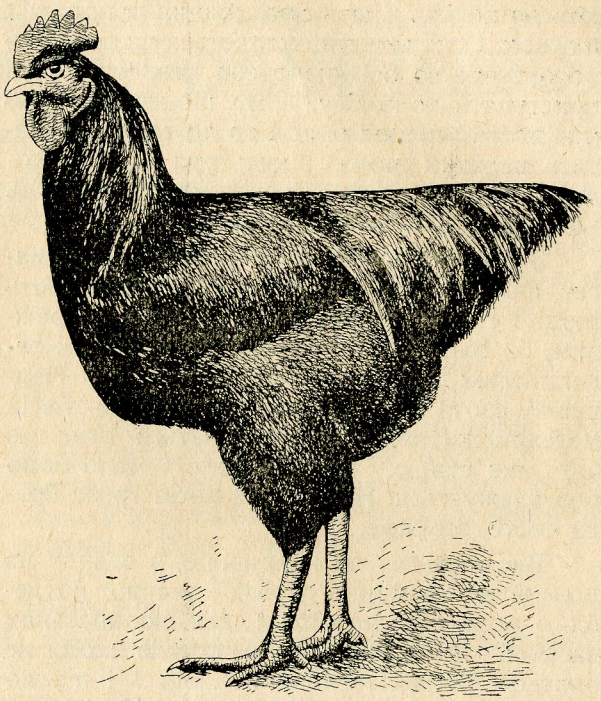

Правильно збудований когут Родайленд.

на виставці в Мюнхені в р. 1934. одержав першу нагороду.

Як бачимо є це півень сильної конструкції, хребетна лінія рівна, грудь і зад добре розвинуті, тулуб з боку має вигляд видовженого прямокутника і держиться поземо. Спини добре не видно, але вона повинна бути широка на людську долоню.

Курка подібна до півня, тільки менша.

Добрий опис як мають виглядати кури чистої раси Родайлендів подав п. Бачинський в нашому часопису за жовтень 1934 р. ч. 19. Вартоби було того опису при розводжуванню Родайлендів держатися, бо тоді маліб ми кури на цілому просторі одностайні.

Попри здоровле, життєздатність, господарську вартість і гарний тип, треба звернути увагу на одностайне гарне опірення у Родайлендів. (Про це в слідуючім числі).

Інж. аґр. М. Нищий.

Сіймо кінський біб

Є дві ґрупи бобів: одна ґрупа має насіння велике, широке плескате і називається городним бобом (Vicia Faba maior); друга має насіння мале і носить назву кінського бобу (Vicia Faba minor). Ця остання ґрупа має значіння для полевої культури, бо менше є вибаглива і має менший період розвитку. Окремі ґатунки кінського бобу ріжняться величиною, цвітом і барвою насіння.

Кінський біб родить добре на ґрунтах глинястих і навіть торфових. Взагалі, ґрунти, на яких родить пшениця надаються і під культуру бобу.

До обробітку кінський біб ставить великі вимоги, ґрунт має бути пухкий і глибоко виораний (16—18 цм.). Ореться ґрунт на повну глибину в осени, а на весні пускають культуватор, скородять і приступа-

ють до посіву. Сіють сівалкою чи просто під плужок. Оскільки гній кладеться на весні, то його ранньою весною треба заорати і тоді приступати до посіву. Тому, що кінський біб має довгий період росту, то до тепла не ставить великих вимог і культура його доходить аж до Південної Скандинавії. Натомісць до вогкости біб є вибагливий.

З погноїв кінський біб найбільше вимагає фосфорових і потасових, Приміняють іноді і гіпс, але з ним треба бути обережним, бо він скоріш впливає на розвиток вегетаційних органів, як на самий плід. Надвишку азота біб переносить найкраще із всіх метеликоцвітних. Це пояснюється тим, що біб має стійке, грубе стебло і мало воно розгалажується. Насіння на посів треба брати чисте, здорове.

Висівається як найраніше, з огляду на довгий вегетаційний період і значної потреби в вохкости потрібної для проростання насіння. Маленьких приморозків сходи не бояться. Висівається на 1 г. від 1 і пів до 2 і пів сот. Міжряддя кидають 20—30 цм. Насіння прикривається землею на глибину 5—7 цм. За днів 8 — 12 появляються сходи. Як що поле покрилося шкаралупою, то треба пройти в один слід бороною. Можна скородити ще й тоді коли рослина має 5 — 6 цм. Коли біб підросте до цм. 8 — 10 приступають до сапання. Сапають тим частіше, чим більш поле вкривається смітистими травами і шкаралупою. Поспіває біб в вересні місяці. Спілість бобу можна пізнати по стручках, які знизу починають чорніти. Чекати поки поспіє ввесь біб не варто, бо тоді багато його висипається.

Біб косять косою, або жнуть серпом; з корінням витягати не слід, бо тоді зменшується поживна вартість ґрунту. Урожай доходить від 25 до 40 сотнарів з 1 г. зерна і 50 до 90 сот. соломи. Зерно бобу є багате на білок і вуглевод. Біб дають господарським тваринам, але не самий, а в сумішці з вівсом, бо сам біб, коли згодовувати його багато викликує розлад шлунка (як соя). Ліпше є його молоти. Солома так само є багата поживними складниками, але худоба їсть лише ніжні частини, грубі стебла йдуть на підстілку і паливо. Коли ж брак соломи, то можна стебло різати на січку, запарювати і в такому підготованому виді згодовувати.

—o—

Інж. О. Бучинська.

Хробаки для курчат

Хробаки, комахи, мухи, гусениці, метелики, слимаки, хрущі і т. п. наші шкідники є дуже поживний білковинний корм кля дробу, а особливо курчат. Курчата, годовані хробаками, скорше опірюються і ростуть. Скажете: добре, але де тих хробаків стільки назбирати? Маєте рацію, збирати їх тяжко, але сьогодня є вже способи штучного плекання ріжних хробаків. Візьму тут під увагу нашого дощовика, якого скрізь є найбільше. Отже як маєте кури, то мусите мати і хробачище, тобто місце де будете плекати хробаки.

Якже це зробити? На подвірю, денебудь в куті при хліві чи шопі викопаєте кілька ям 50—80 цм ширини і довжини і 50 цм. глибини. До ямів дайте троха компостової або й городної землі. До землі накладіть сторцом (прямовісно) різаної соломи житної або пшеничної і засипте землею. Солому цю поливайте гноївкою, добре як маєте кров — то кровю. Як це робите в літі то добре до ями накидати трійливих грибів, мишей, щурів, або відпадків з бутої птиці, свині, обрізків з різні. Верх ями добре прикрийте дошками, щоб кури ані пси ями не розграбали. За тиждень — два до ями налізе багато хробаків-дощаків, ріжних хробаків, мух, гробарів, їленок і т. д. і почнуть там множитися. Як що зробите таких ям кілька то для курчат більше білковитих кормів непотрібно. Тоді берете з ями вириваете жмут соломи, що сторчить до гори і викидаете її курам, в соломі повно хробачні. У порожну дірку впихаете свіжий віхоть соломи і так, що дня йдете від ями до ями і витягаете по віхтю-два гнилої соломи. На ціле літо маєте хробаків.

Хто має порожні скринки, або вулики поставте їх в городі, де росте трава, бурян, закрийте їх дашком, щоб не замакали. Під дашок і в скрині покладіть яку стару гадру. В цих скринках намножиться маса щіпавок, яких потім будете витрясати курам на подвірі, а скринки класти на старе місце.

Найпростіший спосіб лапати хробаки, це на подвірю накласти дощок, або камінних плит, під ці предмети підложити троха гною або й соломи. Через якийсь час під цим заведеться маса хробаків, а тоді лише треба дошку чи плиту підняти, закликати курят і назад покласти. Так повторяти що дня.

—o—

САДІВНИЦТВО І ГОРОДНИЦТВО

М. Б.

ВЧІТЬСЯ САМІ ЩЕПЛЯТИ ВИНОГРАД.

Виноград, ця райська ягода, росте у нас скрізь дуже гарно, легко приймається з галузок, як верба, але не скрізь скоро дозріє і головно, що має дуже погану хоробу — філоксеру, на яку не має ліку. Хороба ця нападає коріння і рослина або й ціла плянтація гине.

Одинокою боротьбою з цією хоробою є щеплення винограду на лозі відпорній на філоксеру. Цією лозою є дичка американська та деякі мішанці. В кого росте вже американська дичка, або хто має дуже пізний виноград, або з дрібними ягодами може собі легко ці кущі винограду нащепити на сорти добрі, шляхотні і ранні.

Тут подам простий спосіб щеплення винограду.

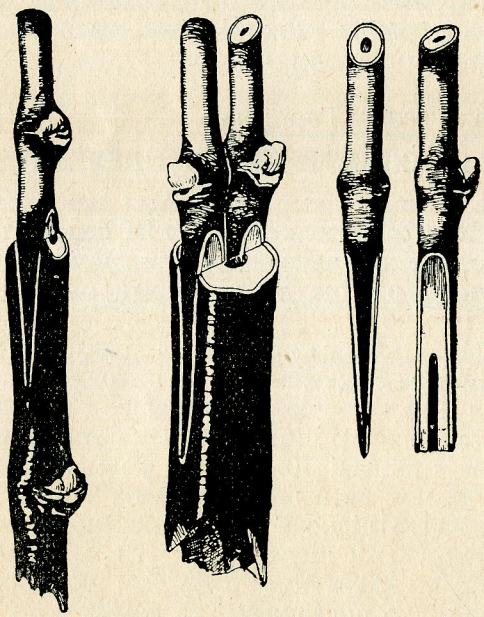

В ліво — щеплена тонка галузка винограду.
В право — щеплена грубша галузка.

На малюнках бачимо, що виноград на весні щеплять в розщеп як і яблуню по старому способі. За черенок-зразу беруть однорічну лозу доброго винограду, вирізують її з низу в клин, на горі зраза залишають одно очко. Коли підкладка дикого винограду є тонка, тоді зразу вкладають одну, коли грубша підкладка — тоді дві зрази.

Зразу винограду не можна в горі обрізувати при самому очку а на 2—3 цм. вище нього, інакше очко всохне. Кора зраза, затесаного в клин, мусить добре прилягати до кори підщепу. Щеплення добре обвязується личком і поверх обмащується восковою мастею, та легенько пригортається землею (як що це при землі) або обмотується мохом, (як що це вище від землі). Хто має дома наш дикий виноград, що часто садять на альтанках, може практикуватись в щепленчи винограду (правдивий на цьому дикому не буде рости), а потім перейти на щеплення правдивого. Варта вміти щепляти бо щеплений виноград є дуже дорогий.

Роман Коцик.

ЯК РЯТУВАТИ ЯБЛІНКУ ЗАРАЖЕНУ РАКОМ.

Що таке рак і які робить спустошення, особливо між яблінками, кождий з нас знає. Хочу однак поділитися з читачами одним своїм спостереженням. Стара біля 60 літна яблінка „Шара ренета“, ушкоджена з усіх боків підчас війни, дістала рака. Овочів родила д. мало, а й ті гнили вже на дереві, так що в зимі, годі було їх дотримати до Різдва. Хотів я її вже викинути, та впало мені на думку, вчитися на ній як боротися з раком.

В р. 1924 перевів я відмолодження, цебто все ушкоджене витяв зовсім, рани замастив. Дерево виглядало наче верба весною. На 6 м. в промірі від пня, перекопав ґрунт глибоко аж до самих верхів коріння, викинув землю на бік, а на саме коріння посипав 1 сотн. вапна (купив у склепі вапняного пороху), вимішав докладно зі землею і нормально обсипав рештою землі. В літі 1925 р. моя яблінка випустила д. мало, осенею перекопав я знова, а зимою посипав під її давною короною 20 кг. попелу і поляв 150 л. гноївки по снігу. Літом 1926 р. яблінка виказала вже гарний приріст, без знаку ушкоджень раком. Осенею погноїв її знова 3 тачками компосту з курячих відходів. В р. 1927 видала вже кілька яблук без сліду ушкоджень, почала витворювати рівнож і корону. Слідуючого року 1928 на галузках не знайшов я вже ні сліду рака і зародила обильно. Яблука були два рази так великі як колись без жадних плям і далися переховати аж до весни, у смаку не уступали своїм іменикам з карлових яблінок. Дерево відмолодилося і виздоровіло від рака.

Умисне я це так широко описав, бо знаю, що у наших старих садах, більша половина яблінок є ушкоджена раком; дехто навіть не

звертає на це уваги. Не тверджу, що можна все вилічити рака вапном, але д. пожаданим би було цього способу попробувати. 1 сотн. вапневого пороху коштує 1 зол., це є ціна 2 кг. яблук. Отже видаток не великий. Тримати в саді яблінку, котра не родить, шкода місця, знова дехто жалує викинути, може ще „з неї що буде", це „памяткова" і т. п.

Тепер найліпший час взятися до відмолоджування старих занедбаних садів, а при тім можна спробувати усунути рака.

Дехто скаже, що ліпше старе випалити, а засадити молоді щіпи, це невірно. Засадження це значний видаток, а дохід скоро не прийде.

Вячеслав Кучера.

ЗАКЛАДАННЯ ОВОЧЕВИХ САДІВ.

Підсоння і положення. При закладаню овочевих садів треба звернути увагу на підсоння та на якість землі. Для того кожний розумний господар повинен порадитися з фаховим садівником, для яких родів овочевих дерев земля і підсоння надається.

Хто би при управі садовини не зважав на підсоння, робивби велику похибку, бо многі сорти овочевих дерев в острім підсонню видають лише змарнілі і малі овочі та вимерзають.

Положення місця до заложення саду має також чималий вплив на вдатність садовини.

Розріжняємо тепле і остре, затишне і отверте положення. В теплім положенню садимо такі відміни, що суть чутливі на морози і вітри а в острім і отвертім положенню такі, що видержують всі некорисні зміни воздуха а при тім дають все таки добрий вислід.

Хоч Галичина не є з північної сторони хоронена горами, все таки декотрі місця є дуже пригідні до плекання ніжних овочів. Пересічна температура пригідна до плекання овочевих деревець є менше більше 6—10°; бо від температури даної околиці залежить розвій та видатність овочевих дерев.

Всілякі схили ґрунтів. Хто хоче займатись плеканням овочевих дерев, мусить передовсім звернути увагу на то, яке положення має місце, де хоче дерева засадити. Чи місце є положене до полудня, чи на північ, і чи воно є рівне.

Збоча звернені на полудне одержують більше тепла, але за це тратять вогкість. Проте такі збоча повинні ми відповідно засадити овочевими деревами, а саме: горішну часть збоча обсаджуємо такими овочевими деревами що є видержливі на посуху, а долішну часть обсаджуємо такими, що до свойого розвою потребують вогкости. Збоча звернені на північ не є пригідні до плекання овочевих дерев; хиба в конечнім случаю обсаджуємо їх деревами вишні зв. „мореля тіниста", (Шаттенморелле) або деревами (корчами) лискових оріхів. Рівно положені площі, котрих почва є тяжка, мусимо рівнож уважати за не дуже знамениті, тому, що в случаю більших дощів не мають вони належитого відпливу. Найлучше надаються до заложення овочевого саду такі площі, котр. лагідно наклонюються в полудневу або західно-полудневу сторону. Площі, виставлені на полудне суть наражені на приморозки, особливо на весні, при чім часто мерзне цвіт. Площі виставлені надто на подув вітру, є рівнож непригідні тому, що вітер ломить галуззя й стрясає овочі. Корисною річею є, коли такі площі є від півночі хоронені горами. Рівнож додатно впливає на розвій овочевих деревець близкість рік, потоків, ставів, взагалі близкість води. Однак дуже шкодить овочевим деревам близкість фабрик і зелізничих торів тому, що фабричний дим, чи сей, що витворює льокомотива, затикає листяні пори — в наслідок сього овочеві деревця нидіють і гинуть. Рівнож не поручається закладати овочевих садів в близкости великих лісів, бо з них переносяться з вітром всіляки грибки, мохи і ріжні насікомі, що шкодять овочевим деревам.

Федір Бережак, Городенка.

ЯК САДИТИ ОВОЧЕВІ ДЕРЕВА?

Іде весна, а з нею і садження дерев овочевих. Хоч садження саду лутше перевести осінею, але хто не мав часу чи грошей в осени, може рівнож добре садити овочеві дерева і весною.

Мабуть чи не найбільше гризоти має господар при садженню: як за рідко садити деревця межи собою. Вичитавши в підручниках садівничих, що деревця мають бути саджені у віддалі 10—12 м. і розмітивши місця, де має бути щепа, палями, уважає, що то занадто рідко буде посаджено і змінює відстань межи щепами на 7—8 м. А посадивши їх знова йому здається, що деревця ще за рідко посаджені і та думка його далі мучить.

Знаю богато господарів, котрі читають у „Сільськім Господарі" як за рідко належить садити сад, щоби потім не мати хащів і мізерного врожаю, однаково відступають від доброї ради і садять за густо деревця, іноді навіть на 5 м. віддалі межи собою. Це є один з найбільших блудів, який по кількох літах росту деревця стає очевидним. Я ту подам новий плян розміщення саду, яким варто заступити старий спосіб і якого зараз уживають в садах промислових Америки. А плян раціонально посадженого саду є та-

кий: Що 12 м. в квадрат садимо дерева тривалі (постійні): вибираємо на ті дерева відміни, що мають сильний ріст, творять сильні корони і довго жиють як: Княже, Антонівка, Гарне з Боскоп, Кульона, Кронсельське і інші, котрі визначаються сильним ростом. Дерев таких треба на гектар 70 шт. Знова в середині квадратів садимо так звані півтревалі — і потрібно їх рівнож 70 шт. на гектар. А помежи ними у лініях садимо дерева тимчасові, тих потрібно на гектар 140 шт. Разом всіх дерев будемо мати на гектарі 280 шт. розміщених межи собою що 6 м. в квадрат.

На дерева тимчасові вибираємо такі, котрі вчасно починають овочувати і мають

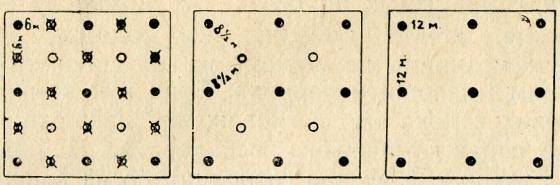

о — сталі дерева, ◦ — півсталі, х — тимчасові

ту прикмету, що за молодих літ родять богато і гарні овочі, — як Ораніє, Оливка жовта, (Інфляндське), Королева Ренет, Помаранчеве Кокса, Харламівське і інші.

В Америці садять часто одну і ту саму відміну на дерева сталі, півсталі і тимчасові. По посадженню всі дерева очевидно притинають, скорочуючи галузя корони о дві третих. Але зачинаючи від наступного року, трактують ті дерева ріжно. Ті, котрі мають бути тревалі, притинають їх еще через кілька літ, чим опізнюють овочування, але зміцнюють дерева, щоби виросли сильні, ті знова, котрі мають бути тимчасові, позіставляємо без притинання, завдяки чому ті дерева вчасно овочують.

Опісля господримо в саду як належить. По певних літах дерева ті зачинають сходитись гіллями корони до купи; тоді ми беремо і витинаємо тимчасові. І нема що за ними жалувати, бо вони себе сторицею окупили, а і так з виснаження поченають родити якостево гірший овоч, ну і є небезпека загущення саду. Знова по певному часі, наколиб наші дерева тревалі розрослись ще дуще, витинаємо і дерева пів-тревалі. Тоді позістають нам тільки дерева тревалі, сильні, з потрібним 12 м. віддаленням і в силі овочування.

Є се найлучший і найраціональнійший спосіб використання площі у саду і такий сад при розумнім господарованю в ньому, дає найбільші збори овочів.

Закладайте Садівничі Секції!

Ю. Мудрак.

ЦІКАВА ГОРОДОВИНА.

Зміячка еспанська або скорцонера.

Дуже мало поширеною, а проте одною з найсмачніших городовин є зміячка або чорне коріння, що росте також дико на наших луках та степах. Коріння зміячки є зверха чорне, а в середині біле, має мягке мясо, з якого випливає, якщо його перекраємо, молочко. Зварене коріння смакує подібно як шпараґи або каляфіори. Зміячка є дуже здо-

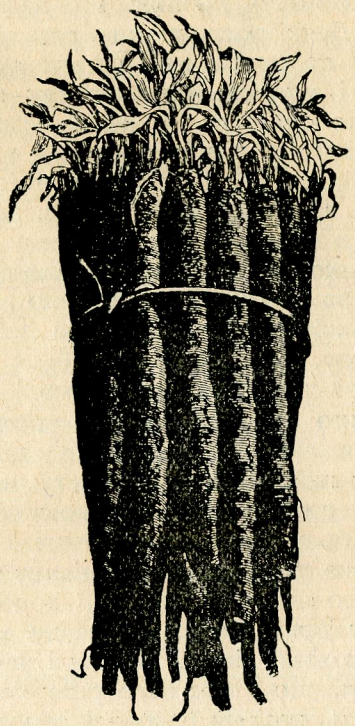

Зміячка або скорцонера.

рова і легко стравна, тому й поручається до споживання не лише людям здоровим, але й недужим, у першій мірі хорим на цукрицю, яким не вільно їсти городовин, що мають в собі шкроб, як ось бараболі, та навіть малим дітям. Зміячку можна додавати по оскробанні чорної шкірки до зуп, але найкраще варити її коріння в посоленій воді як шпараґи і подавати до столу з тертою булкою в маслі, або зі сосом.

Управа зміячки дуже легка, вона мало вибаглива, так, що можна її сіяти в кождий глибокій середньо добрій городовій землі в соняшному місці. Свіжого гноєння та тіни не зносить. Сіється її на грядці поздовжними рядками віддаленими від себе на 25 — 30 цм. так щоби поодинокі рослини мали 10 — 12 цм. віддалі; загусто посіяні сіянці можна прорівати і пересаджувати на місця, де бракують, хоть загалом зміячка пересаджування не дуже зносить.

Поручаємо нашим Читачам заосмотритися в НАСІННЯ з найстарших і найбільших в краю Заведеннях Огородничих

залож. 1805 р. **S. ULRICH** залож. 1805 р.

w Warszawie, ul. Ceglana 11.

Цінники висилається на бажання.

Зміячку можна управляти однорічно або дворічно. Якщо вчасною весною засіємо добрий ґатунок, то від жовтня можемо зачати викопувати коріння, що надається до варення. Деякі рослини зацвітуть вже в першім році по висіві, цвіт одначе не впливає на смак і мягкість коріння, так що й рослини, що оцвітуть, можемо безпечно варити. Зміячка є зовсім тревала і в зимі при найсильніших морозах не перемерзає, тож безпечно лишаємо її на зиму в землі і вибираємо в міру потреби цілу зиму або вчасною весною; перехована в пивниці тратить помітно на смаку. Частину плянтації, що її хочемо вибрати зимою, треба забезпечити від морозу, бо інакше годі буде викопати коріння зі сильно замерзлої землі.

Те, що зміячку можемо уживати цілу зиму, уважаю побіч її дуже делікатного смаку, за найцінніший прикмету цеї городовини, бо саме зимовою порою відчуваємо великий брак свіжої городовини.

Можна теж висівати зміячку в серпні, але з того посіву збиремо її доперва в наступному році. Насіння зміячки можна дістати в кожній ліпшій торговлі насіння. Тому мабуть, що у нас цього роду городовини мало сіють, насіння її доволі дороге (50—70 гр. за 10 гр.), до того ж і ґатунок насіння не все певний. Якщо однак розведемо у себе добрий ґатунок, що протягом одного літнього сезону дасть нам гарне коріння, можемо частину плянтації залишити на наступний рік на насіння, що дуже добре у нас доходить. Коріння насінників можна теж викопати і зварити. Гадаю, що плекання зміячки повинно дуже заінтересувати наших підмійських городників. У Львові на ринку під цю пору не можна зміячки дістати, але це не повинно зражувати перед її управою, бо хто раз її засмакує, то, якто кажуть, відістися її не зможе. Коли перед трийцяти літами, я, чи не перший у Львові, зачав плекати для власного ужитку рабарбар, то з мене сусіди сміялися, що я, мовляв, готую собі прочищаючий середник, а сьогодня у Львові споживають вже сотки ваґонів рабарбару, а збути можнаби і в двоє більше. Подібне вийде і зі зміячкою, зискає той, хто скорше зачне управляти. В Варшаві платять в марті ц. р. 40 — 50 зл. за сотнар коріння зміячки.

Виправте помилку. — В статті „Про добори відмін овочевих дерев“ помилково надруковано: „Універзальним літним сортом... є оливка жовта і червоне Астраханське...“ має бути: Універзальним літним сортом ..... є оливка жовта; Червоне Астраханське.....“.

М. Скурська.

ДО ГОСПОДИНЬ В СПРАВІ ЗАКЛАДАННЯ ПАРНИКІВ.

Працюючи в Секц. Господинь при Кружках „С. Г.“ довелось мені нераз почути: „ми просилиби заложити у нас парник“. Гаразд, але коли прийдеться приступити до діла то на першому кроці стрічаємо перешкоду — брак куп компостових по селах. Без компосту не можна почати роботи, без додання до землі компосту не можемо на ній сіяти, тим самим і заложити парника. Брак куп компостових є доказом легковаження найважнійших справ домашнього господарства. Цей закид звернений до вас господині, бо на ваших то очах марнуються такі відпадки з яких робимо компост. Викидаєте н(ераз на дорогу) сміття з хат, обшкраби зі стін, саджу, хопту виполену з города то що, а з цего то повстає компост. Лякаєтесь, що може компост виправляється 2—3 роки. Чому? Його можна мати і за 6місяців, але це робити треба вміло. Як це робимо є подано поучення у часописах і підручниках: „Сільський Господар“, „Український Город і дріб“, Парники (Стрий) і т. п.

ЗАЛІЗНИЧІ ЗНИЖКИ НА НАСІННЯ ТА БАРАБОЛІ ДО САДЖЕННЯ.

Коли рільник спроваджує залізницею насіння чи бараболі до садження, користає зі значної знижки (до половини) перевозових залізничих оплат. Таку знижку може дістати тільки рільник (а не кооператива чи Кружок „Сільського Господаря“). Длятого хто спроваджує насіння чи бараболі до садження, нехай звернеться до „Центросоюзу“ у Львові, вул. Зіморовича ч. 20, писемно чи особисто про виставлення посвідки на знижку перевозових оплат. В письмі до Центросоюзу треба подати: назвисько і імя рільника, що спроваджує собі насіння чи бараболі до садження, місцевість, пошту і залізничу стацію та імя і назвисько зглядно фірму, фірму, звідки має спровадити насіння, місцевість, пошту й стацію заладування насіння На маніпуляційні видатки треба рівночасно переслати переказом або в поштових значках до „Центросоюзу“ 1.50 зол.

ЩО ГОВОРЯТЬ ГОСПОДАРІ-ПРАКТИКИ

Л. Балюк, Здолбунів.

ЙДЕМО ЗА НАУКОЮ НАШОГО ЧАСОПИСУ.

До нашого села Глупанин приходить наш часопис „Сіл. Господар". Зібралося нас двадцятьох, читаємо і слухаємо його порад і бачимо як ми відстали в своїй господарці від науки, від новітньої господарки. Не буду перечисляти яке на нас враження роблять статті в часоп. „С. Госп.", лише скажу, що зі статей видно як багато нам треба робити, як багато у нас запущено. От хочби читаємо таке: „Дайте тваринам світло"... Від коли ми живемо на нашій землі, то тварини наші чи в стайні, чи в хліві, чи в курнику не бачили не то що світла, а й потрібного тепла. А скільки таких господарств є де худоба цілу зиму стоїть в темноті і в болоті; мерзне, їсти не має що щоб загрітися, і сохне. На весні виходить на пашу і від вітру гойдається. Хіба це господарка? — Це сором. Заграницею, кажуть, худобу краще доглядають як себе, бо худоба чи то молочна чи мясна дає зиски в господарстві, а у нас цього не розуміють і тому бідують — разом з худобою.

Пора вже закинути оту незрозумілу нашу впертість і лінивство. Не ті часи тепер, щоб господарку пускати самопас. Почнім з маленького, з чистоти і тепла в стайнях, а на полі за добірну пашу для нашої худоби. Запровадьмо собі господарські записки і будемо бачити, як на долоні, що нам дає господарка та як і що в ній направити до ліпшого. Читаймо всі до одного часопис „Сільський Господар" і ділімся з читачами всім, що кому в господарці добре вдається. Як що багато нас буде працювати по новому то й всім нам буде легче жити.

Гриць Думка, Драгоманівка.

КРИЗИСОВЕ ПЛЕКАННЯ КРІЛИКІВ.

Йдучи за закликом редакції С. Г., щоб господарі практики дописували до часопису і тим зробили його цікавим, радо поділюся з ш. читачами як я дешевим коштом хочу розбогатіти. Отже подам як я зачав плекати крілики.

Кожний знає, що до плекання кріликів треба мати добрі дротяні клітки або скрині. Ці приміщення крім того, що дещо дорогі вони в зимі є зимні. Я прийшов на думку плекати крілики в ямі — під землею. Отже викопав яму 2 м. широку а 2 м. глибоку і довгу. На верхи наложив ріща а на нього в зимі накидав землі, зверха залишив віконце куди кидаю пашу. Кріликам в ямі добре і тепло.

Одна зла сторона такого плекання кріликів, що їх в зимі не можна взяти, та долівку вичистити. Але, гадаю, що і це зумію скоро усунути. На літо землю з ріща скидаю і кріликам моїм є й світло.

Може хто з ш. читачів додасть що до моєї практики, але попереджую, що це подаю лише для тих бідних, які на клітку не мають гроша.

Прим. Ред. Дядуємо п. Д. за допис; він є оригінальний і доказує, що ми хочемо вводити нові ділянки господарки але криза все заганяє нас в темні кутки. Однак така спроба годівлі кріликів є цікава, дикі крілики живуть в землі і лише в ночі виходять на пашу. Недавно ми мали нагоду бачити годівлю кріликів в шибах калуських на 300 метрів в землі; там робітники плекають не тілько кріликів але і коні в землі живуть роками і добре виглядають, звичайно, що там все світить електрика і повітря відсвіжується помпами. Якби там не було, але гадаємо, що як п. Г. Д. розведе більше кріликів, то з прибутків за них збудує собі надземну гарну кріликарню.

М. П.

ЯК НИЩИТИ ГОРОХОВОГО ХРУЩИКА?

Коли горох цвіте, то самичка в молоді завязки складає яєчка, з яєчка виходить гусеничка, яка поїдає зерно гороху. Гусеничка через певний час перетворюється в ляльочку, а так і в хрущика. Хрущик сидить в зерні цілу зиму, а як такий ушкоджений горох висіємо, то за якийсь час хрущик вилазить, живиться листям іншого гороху (бо ушоджений не зійде) а так паруються і самичка складає яєчка в завязки. Це так живе хрущик і його гусеничка.

Боротьба з хрущиком така: Зерна з темною плямкою (дірочка) до посіву не вживати. Щоб відділити ушкоджений горох від здорового висипають його у воду. Ушкоджений горох пливає на поверху води. Горох призначений до їжі очищають від жучка тим, що після печення хліба всипають горох у піч і тоді жучок сам вилазить з гороху. На насіння горох очищають так: нагрівають кімнату так, щоб було 25—30°С. Горох шуфлюють, щоб добре огрівся. Хрущики повилазять з гороху і тоді на воді відділюємо здоровий від ушкодженого.

Горох на насіння можна перетруїти двосірчаном вугля (рідина); для цього горох насипають до закритої посуди (чи комори) і розливають там двосірчан вугля. Цей плин сильно парує і видушує хрущика. На 100 літрів зерна $^1/_2$ літра отруї класти на 24 години. Після цього горох розсипають на повітрі, щоб отруя випарувала. До їжі горох не надається, лише на посів. Палити при цій роботі неможна, бо ґаз може спалахнути.

Інж. О. Л.

БАРАБОЛІ ВІДПОРНІ ПРОТИ РАКА.

Л. Х. П. подає, що Міністерство Рільництва : Р. Р. кромі бараболь, поданих в нашому часописі за р. 1934. ч. 24. стор. 375. признало за відпорні проти рака такі ще сорти бараболь:

а) Краєві: середньо пізні: Маршалек (Г. Долковского доска — Нова весь п. Кенти), Пантера (Годівля насінь — Ухорово); пізні: Палянта (Годівля бараболь в Дембіци).

б) німецькі: середньопізні: Парнасія (добра Хелмно), Пепо ор. (Німеччина); пізні: Бероліна ор. (Годівля Замарте п. Оґоржеліни) і Беселер ор. (Німеччина).

Не надаються до управи на заражених раком ґрунтах, допускається однак на охоронних теренах з браку більше відпорних: Ґедемін ор. (Нова весь), Пройсен ор. і Нр. 089, — німецькі: Цепа, Сендліц (Замарте), анґлійські: Ді Вернон. і голяндські: Енерґі.

СЛОВО ДО УСІХ ТИХ, ЩО ЗАМОВЛЯЮТЬ НАСІННЯ, ЩЕПИ, ЗРАЗИ АБО КУЩІ.

Наші селяни мають ще дуже малі відомости, як замовляється, прим. кілька зразів або кілька кущів чи яке небудь насіння. Дістаю нераз листи „Прошу вислати 2 корчі порічок, належитість за післяплатою". Розуміється, хтось жадає, вислати треба; два корчі порічок коштують 60 сот., опакованнє 10 сот, порто за післяплатою 1.30 зол. і виходить ціла належитість 2 зол. і каже: „там заплатив я 2 зол. за 2 корчі порічок!"

Чиж не ліпше вислати наперід 60 сот. за порічки і 50 гр. на порто, тоді два корчі вийдуть на 1.10 зол. Так само зі зразами чи якимсь насінням. Післяплата, це подорожіння малої посилики, часто на 100%.

Насінння до 250 ґр. можна післати яко прібку без вартости, за оплатою 25 сот., або до 500 ґр. також яко прібку без вартости за 50 сот. Найліпше прислати належитість наперед, хочби в поштових значках.

Роман Коцик Хмелева п. Язлівець.

Ширіть наш часопис!

Технічний куток.

БЕТОН ТА ЙОГО ЗАСТОСОВАННЯ В СІЛЬСКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.

В цій коротенькій статті подаю деякі відомости про застосованнія бетону в сільгосподарстві, користаючи з матеріялу поданому в жур. „Бетон", ч. 7, 33 р.

А саме про будову бетонових гноярок, бетонових пустаків, бетонової цегли та про бетонову шляхотну виправу фронтів та взагалі стін будинків.

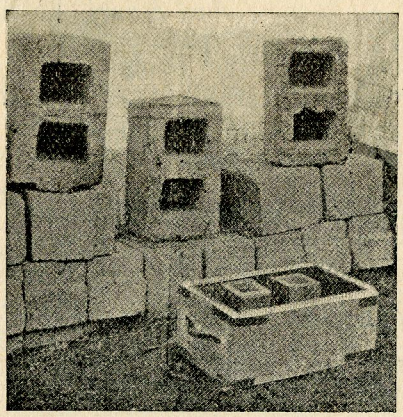

Так виглядають пустаки своєї роботи. біля пустаків своя форма.

Бетонова гноярка. Гноярка збудована з бетону має ті переваги перед всіми иншими. в тім, що хоронить обірник перед стратами, що повстають через виполокування та вивітрювання, а гноївку від випаровування.

Обірник зле переховуваний може стратити до 30% азоту та потасу, с. б. т. в гною від одної корови тратимо 12.75 кґ. азоту, та

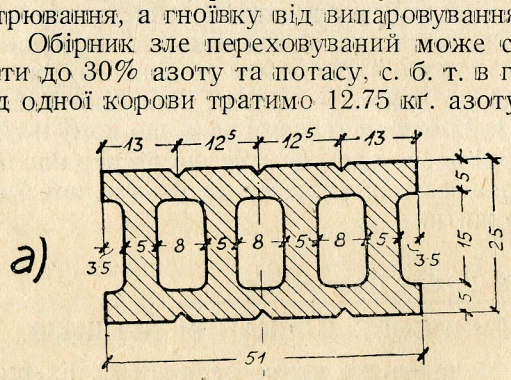

Форма і виміри на пустаки Ясюлек.

11.25 кґ потасу (як подає інж. Новак); перелічивши це на ґроші дістанемо вартість страти 30—35 зол., а дорахувавши до цего страти у гноївці через випаровування в 16 зол., дістнемо суму 45—50 зол. Коли це перерахувати на середнє ґосподарство, де є 3—4 корови, (враховуючи до цего коня, телят, ялівку та свиню), то страта річна може винести 180—200 зол. Це вже дуже поважна цифра, котра по парі літ доходить до суми,

за котру цілком легко можна збудувати першорядну бетонову гноярку.

Як будувати гноярки.

Розріжняють будову гноярок для господарств гірських та низинних (степову). В гірських околицях, де господарство

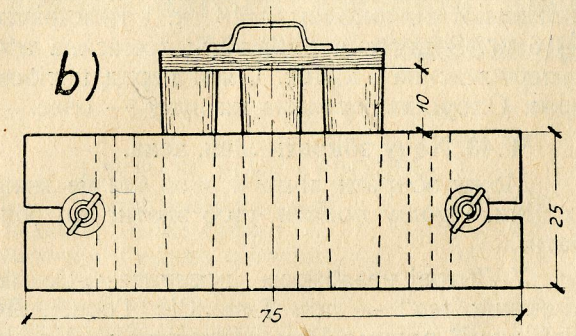

Так форма виглядає з боку.

наставлене переважно на плекання худоби, будову гноярки переводять в слідуючий спосіб: при стайні будують прямокутної форми збірник на плинну гноївку, виходячи з розрахунку, що на 1 корову рахуємо 2—3 мет. куб. обему, а на коня, свиню, або ялівку по 1 мет. куб. Зверху збірник щільно закривають дошками, або бетоновою плитою. Збірник має виміри 1.5—2.5 мет. ширини, 3—8 мет. довжини та 1.5—2 мет. височини.

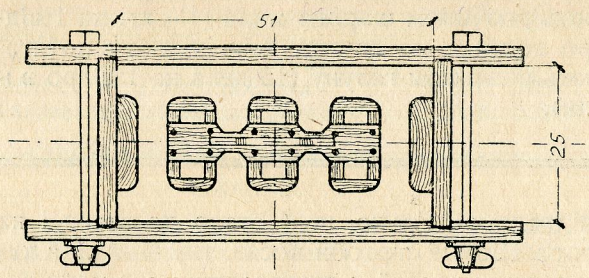

Так форма виглядає з гори.

Безпосередньо до збірника має прилягати гноярка. Обсяг її обраховуємо так: на 1 корову 3 мет. куб. обему, на коня $2^1/_2$ мет. куб., на свиню 1 мет. куб. Глибина гноярки до $^1/_2$ метра а височина $^1/_2$ мет. над землею. В середині гноярки має бути малий збірник для збору рідини, що стікає з гною. Бетон до будови гноярки треба приготовити з як найліпших складників, добре його вимішати та добре вбивати в форми.

Бетонову суміш роблять у слідуючий спосіб: на 1 час. цементу дають 3 час. піску і 6 час. шутру (або битого каміння). Таким чином маємо відношення 1 : 3 : 6. Всі складники беруть по обему, перемішують спочатку пісок з цементом дуже докладно а потім розгорнувши цю суміш на боки, в середину сиплять шутер, потім поливають його водою та вимішують все разом. Працю ведуть на так званому бетонярському столі. На ґрунтах глинистих, мішанину роблять у відношенню 1 : 4 : 7, або 1 : 4 : 8, (значить, що бетон може бути слабший). Грубість стін 20—30 цм., підлоги 20 цм. На зовні виправляють по бетону виправою, мішаючи цемент з піском 1 : 2.

На господарствах низинних гноярки будують менші, з розрахунку 1 мет. куб. обему на 1 корову. (Далі буде).

НЕ ВСЕ ЗОЛОТО, ЩО СВІТИТЬСЯ.

Здається, що не лиш мене завели нераз барвні торбинки з чужим насінням „під дурного хату". Ще в шкільній лавці за заощаджені гроші купувала я торбинки з насінням гарно розмальованих квітів з тою певністю, що з висіяного насіння виплекаю таку саму рослину як та, що намальована.

Але сподівання рідко коли сповнялися. Бувало й таке, що замість братчиків сходила „костерява", замість повних „хабрів" звичайний пільний блават (волошки) а навіть замість каляфіорів бастард капусти з каляріною.

По літах прикрих досвідів з чужими зраділа я торік, що врешті дочекався Львів окремої української торгівлі з насінням городовини. Маю враження що я була торік одним з перших покупців у фірмі інженера Поповича при Руській вулиці. Зайшла я туди по насінням перш усього з обовязку, йдучи за кличем „Свій до свого".

Чи мала довіря? Не знаю. Але розчарувавшися нераз на якости купованих насінь у чужих з тим більшою приємністю стверджую, що всі роди насіння городовини і квітів що їх купила я тоді у інж. Поповича вдоволили мене вповні. Правда не було на торбинках барвних малюнків але **напис не здурив.**

Від редькви до салати, від іспектових огірків до помідорів і краски айстрів чи лявконій всі рослини були того сорту як подано на торбинці з насінням. Особливо пом'дори люпус вдоволили мене і всіх, що користали з мойого росадника бо зародичи чудово і були зовсім відпорні на заразки хоріб так що прямо ні один овоч не змарнувався.

І тому вважаю своїм приємним обовязком поручити фірму інж. Поповича всім господиням, що оглядаються за весняним насінням.

Ідім туди не лиш з обовязку а йдім з повним довірям, що свій чоловік обслужить нас точно, совісно і без визиску. Замість барвних гарно розмальованих реклям скромні торбинки з написом фірми, що дає запоруку якости насіння.

Іванна Блажкевичева

УВАГА ЗБИРАЧАМ ЛІКАРСЬКИХ ЗЕЛ!

Всіх, хто плекає чи збирає лікарські зела, просимо до 14 днів подати таке: призвище, адрес, скільки плекає, що плекає (чи збирає). Відомости подати на адресу: „Сільський Господар" Львів, Ринок ч. 10. під гасло: ЛІЧНИЧІ РОСЛИНИ. Ініціятивна група.

ЗАПИТАННЯ І ВІДПОВІДІ

Ч. 41. З яких сортів закладати промисловий сад?

Маю добрий чорнозем, підґрунт-глинка. Хочу заложити промисловий сад і прошу про відміни дерев яблук і груш зимових і осінних.

— З сортів осінних яблук і грушок порадимо Вам — яблука: Кронсельське, Антонівку і Зорі (це осінні) а Бойкове і Гарне з Боскоп та рен. Касельська (зимові). З грушок — осінні: Фаворитка , Ліонська, з зимових — Йозефінку. Чи ви вже маєте книжку Панашія „Практичне Садівництво“ — там є докладно написано про промислові сади

Ч. 42. Які погної і насіння на гірську луку?

Маю гектар гірського поля, пісок, підґрунт глинка непромокальна але рідко дренована. Більше вогка як суха. Минулого року садив по гною буряки — вдались. Хочу тепер заложити добру штучну луку. Порадьте штучний гній і траву на 1 га?

— В календарі „Сільський Господар“ р. 1931 знайдете подану табличку про сумішку трав на ріжні ґрунти. Тут подаємо Вам сумішку на холодний ґрунт в горах а саме: Червоної конюшини — 13 кґ., шведської 7 кґ. і трави тимотки — 3.6 кґ. разом 23 — 24 кґ. на 1 га. Для мокро-зимних ґрунтів — шведської конюшини — 13 ґк. і тимофійки — 6 кґ. З погноїв підійдуть: томасина або супертомасина і каініт. Сіяти перед посівом трав. Охоронна рослина на луку — овес.

Ч. 43. Хочу збирати лічн. зела.

Можу збирати лічничі зела але не знаю їх ціни. Прошу подати, щоб знати, що збирати.

У Львові незабаром повстане „Секція лічничих зел“ — при Т-ві „Сіл. Госп.“. До цієї секції радимо Вам зголоситись. А ціни знайдете в табличці орієнтаційній інж. М. Гавриленка. 1 зол. перес. 10 ґр. там є все.

Ч. 44. Дайте склад бетону на підлогу?

— Бетонова підлога робиться в той спосіб: беруть 1 часть цементу, 3 части піску і 6 частей жвіру (битий камінь). Цю розмішану масу накладають на землю грубиною 8 — 10 цм. На 1 метр. кв. підлоги при грубині 8 цм. потрібно 16 кґ. цементу а при грубости 10 цм. — 20 кґ. цементу.

Щоб вода не просякала, підлогу малюють розчином шарого мила ($1^1/_2$ кґ. на 1 відро води) а на другий день підлогу потягають розчином галуну (15 дека на 1 відро води).

КУДА ЙТИ ПО НАСІННЯ?

З першим подихом весни, як усміхнеться сонечко, як потечуть струмочками снігові води — господар, господиня турбуються-роздумують, плянують город під ярини.

О тут піде капуста рання (перший збір), а там пізня (бруншвицька). Тут мусиш дати калґфіори ранні (Геліос) — просто на сонці, а тут в долинку, огірки, вони люблять трохи вогкіше, лише треба взяти добрих до квашення (ніженські). Довкола грядок редьквиця і салата. Цибулі цітавської треба в ц. р. посіяти більше як торік — не вистарчило до Різдва. А часнику то в цілім селі не має. На торзі головка 10 грошей. Хто мав зо 2 мішки — взяв торбу грошей. Отож цибулі і часнику незабудь подвійно посадити. Найбільший кусок городу відведемо під помідори. Тепер на них є великий попит і як що рано їх виплекати то й гроша можна вторгувати. З ранніх добрих сортів буде Гетерозіс. Незабудь цвіклових буряків, цю зеленину цілу зиму будеш носити на торг. Під петрушку, моркву відведемо стілько, щоб стало до весни і на торг. Що ще вартоби посадити? — Ага, а кукурузи цукрової, а лену довгунця, а маку синього. — Це ти вже посадиш на полі, а там за городом, там то і конопель треба і мішанку для корів, люцерну, та якого райґрасу — щоб я далеко за пашою не ходила. — Добре, то я вже уплянував, десь там є записано. А скажи-но де ми те все насіння купимо, щоб було добре, свіже, та гарних сортів бо від того де купимо буде багато залежати...

По довших розмовах рішили все насіння брати у „Народній Торговлі“. Таж це наша рідна фірма, вже 50 літ минуло як вона достарчає нашим господарям доброго насіння, тож свої люде, не обманять, за-солідна фірма та „Торговля““ щоб гралась в обманство та била на хвилевий успіх — правда?

Маєш рацію. Сказано — рішено. Виписали зараз же цінник з „Народньої Торговлі“, а цінник видано гарний, великий з образками та з наукою як яку городовину плекати.

30—70 ПРОЦЕНТ ЗНИЖКИ! **30—70 ПРОЦЕНТ ЗНИЖКИ!**

Від 15. березня до 15. квітня 1935 — місяць дешевої сільсько-господарської книжки.

Небувала нагода закупити цінні сільсько-господарські книжки по дуже дешевих цінах! — Користайте!

	Ціни звич.	Ціни зниж.
I. УПРАВА РІЛЛІ І РОСЛИН.		
Г. Цееб: Управа пашних рослин	1.00	0.50
Гр. Величко: Пашні буряки	0.50	0.20
Гр. Величко: Сумішка конюшин	0.50	0.20
Гр. Паляниця: Жито	0.20	0.10
Гр. Паляниця: Пшениця	0.20	0.10
В. Доманицький: Цукровий буряк	0.80	0.30
Гр. Гордієнко: Конюшина	0.50	0.20
Гр. Гордієнко: Соя	1.30	0.50
О. Кошель: Фасоля	0.60	0.30
М. Боровський: Зелені погної	0.70	0.30
В. Доманицький: Чому треба чергувати с.-г. рослини на полях	0.60	0.25
А. Романенко: Що показали польові досвіди з штучними погноями	0.50	0.10
А. Романенко: Лен	0.50	0.20
М. Боровський: Виноград	0.50	0.20
І. Крижанівський: Ріпа стернянка	0.20	0.10
А. Романенко: Як управляти й угноювати наші грунти	0.50	0.10
М. Творидло: За поправу наших лук і пасовиськ	0.20	0.10
І. Лапчук: Інструкція в справі організації шпихлірової Секції при Кружках „С. Г."	0.10	0.05
М. Боровський: Олійні рослини	0.50	0.35
М. Гавриленко: Лікарські рослини	0.50	0.35
II. ПЛЕКАННЯ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН.		
Гр. Герман: Годівля курей	1.50	0.50
Гр. Герман: Годівля гусей і інші	1.50	0.50
о. О. Раковський: Головні основи годівлі домашніх звірят. Ч. II.	1.50	0.50
В. Королів-Старий: Як вибирати коня (нове видання)	0.75	0.30
К. Михайлюк: Плекання телят	0.80	0.30
В. Воробець: Про плекання і годівлю домашної птиці	1.—	0.50
М. Холєвчук: Шляхи до поліпшення годівлі с.-г. тварин	0.20	0.10
М. Холєвчук: Годівля та плекання порося	0.90	0.40
М. Холєвчук: Як організувати і вести контролю молочности?	0.90	0.40
М. Холєвчук: Секції охорони с.-г. тварин	0.30	0.15
В. Королів-Старий: Крілики	0.90	0.40
В. Гнатевич: Годівля Коропа	0.90	0.40
Б. Герман: Як будувати та уладити курник	0.40	0.20
Е. Томашевський: Конкурс вгодування птиці	0.20	0.10
Е. Томашевський: Птахомясарський промисл	1.—	0.40
М. Холєвчук: Контроля молочности в селянських господарствах	0.50	0.10
III. ПАСІЧНИЦТВО І САДІВНИЦТВО.		
М. Боровський: Як виробляти соломяні вулики (нове вид.)	0.50	0.20
В. Пилипчук: Практичний підручник пасічництва	4.—	3.—
М. Боровський: Медодайні рослини	2.—	0.80
М. Боровський: Плекання добірних маток і раси бжіл	1.20	0.60
М. Боровський: Як лікувати хороби бжіл	0.50	0.20
М. Боровський: Вентиляція вуликів	0.50	0.20
М. Панашій: Практичне садівництво	0.90	0.40
IV. ВЕТЕРИНАРІЯ.		
М. Білинський: Ветеринарна гігієна	1.—	0.50
М. Стахурський: Коли і як помагати при породах у коров	0.30	0.15
М. Стахурський: Хороби кінських ніг	0.60	0.30
М. Стахурський: Мотилиця у худоби	0.20	0.10
М. Холєвчук: Державне відшкодування у випадках загибелі с.-г. тварин	0.30	0.15
М. Стахурський: Про деякі хороби птиці та раціональне їх лікування	0.20	0.10
А. Моспанюк: Хороби вимені	0.50	0.20
А. Моспанюк: Чим і як лікувати господарські тварини в наглих випадках	0.50	0.20
V. ІНЖІНЄРІЯ.		
О. Охрим: Меліорація і комасація сел. господарств	0.50	0.25
Гр. Герасимович: Як міряти землю	0.20	0.10
VI. СУСПІЛЬНА АҐРОНОМІЯ І КООПЕРАЦІЯ.		
К. Коберський: Про кредит і сільські каси	0.20	0.10
М. Стахів: Хто відповідає за полеві і лісові шкоди	0.80	0.30
Е. Храпливий: Як піднести наше хліборобство	1.—	0.30
Е. Храпливий: За хліборобську справу	2.50	1.50
Е. Храпливий: Про хліборобський вишкіл сільської молоді	1.—	0.50
Е. Храпливий: Плекання рогатої худоби у Сх. Галичині (нарис за час від 1880—1930 р.).	2.50	1.—
А. Романенко: Хочемо добра для нашого народу	0.50	0.20
Е. Храпливий: За наше хліб. шкільництво	1.—	0.50
VII. ІНШІ.		
Б. Іваницький: Як доглядати ліс	0.30	0.15
В. Созанський: Яка буде завтра погода	0.20	0.10
Б. Гнатевич: Підручник Шовківництва	1.50	1.—
О. Фацієвич: Печериці	0.40	0.20
— Збір і плекання слимаків	0.20	0.10
Календар „Сільський Господар" на р. 1935	1.50	1.—

Книжки по знижених цінах продаємо **виключно за готівку.**

Рівночасно з замовленням прохаємо надсилати належну готівку, в противному случаю висилаємо книжки за післяплатою, що значно збільшує кошти пересилки (кожна пересилка коштує найменше 0.80 зол.). Звичайна пересилка поодинокої книжки коштує від книжок до 0.50 зол. — 0.25 зол. від більших 0.50 зол., а поручена 0.80 зол. **При закупні книжок вище 10.— зол. покриваємо порто самі.**

Знижені ціни обовязують **тільки при купні цих книжок у Централі „Сільський Господар“ у Львові;** тому треба замовляти ці книжки **виключно** на адресу:

Краєве Господарське Т-во „Сільський Господар“ у Львові, Ринок 10.

ДЕШЕВА БІБЛІОТЕКА.

В дешевому місяці сільсько-господарської книжки можна закупити в „Сільському Господарі“ **бібліотеку зложену з 20 книжок лише за ціну зол. 7.— (сім). (порто покриваємо самі).**

Виказ книжок:

1. **В. Доманицький:** Цукровий буряк.
2. **А. Романенко: Що показали польові досвіди зі штучними погноями.**
3. **І. Крижанівський:** Ріпа стернянка.
4. **В. Королів-Старий:** Як вибирати коня (нове вид.).
5. **К. Михайлюк:** Плекання телят (нове видання).
6. **В. Воробець:** Про плекання і годівлю домашної птиці.
7. **В. Королів-Старий:** Крілики.
8. **Б. Гнатевич:** Годівля коропа.
9. **Е. Томашевський:** Птахомясарський промисл.
10. **М. Боровський:** Медодайні рослини.
11. **М. Панашій:** Практичне садівництво.
12. **М. Стахурський:** Коли й як помагати при породах у корів.
13. **О. Охрим:** Меліорація і комасація селянських господарств.
14. **М. Стахів:** Хто відповідає за полеві і лісові шкоди.
15. **Е. Храпливий:** Як піднести наше хліборобство.
16. **Е. Храпливий:** За хліборобську справу.
17. **Е. Храпливий:** За наше хліборобське шкільництво.
18. **Е. Храпливий:** Плекання рогатої худоби у Сх. Галичині (нарис за час від 1880—1930 року).
19. **А. Романенко:** Хочемо добра для нашого народу.
20. **Календар „Сільський Господар“ на рік 1935.**

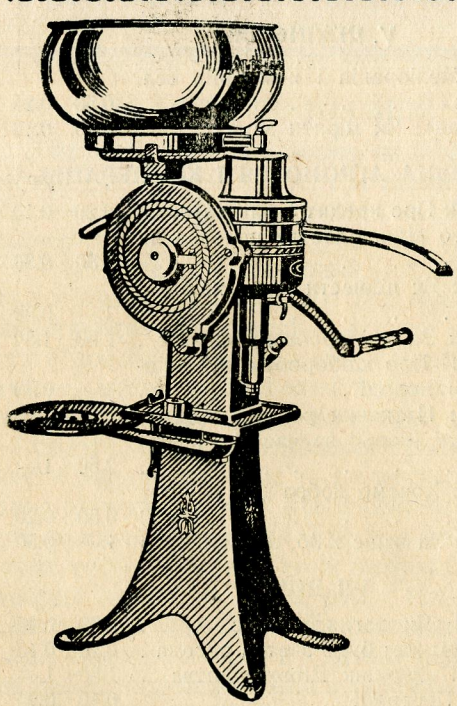

Подаємо до відома заінтересованих, що з днем 1. травня 1931. р. ми признали фірмі

Краєвий Молочарський Союз „МАСЛОСОЮЗ“

виключне право продажі наших кружлівок „АЛЬФА-ЛЯВАЛЬ так ручних як і моторових для всіх українських кооператив на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільського.

В звязку з цим просимо українські кооперативи звертатися по всякі інформації в справі купна кружлівок і зі замовленнями тільки до „Маслосоюзу“ у Львові, вул. Б. Гловацького 23. та всіх його відділів у краю, бо замовлення дані іншим нашим заступникам не будуть виконані.

Т-во Альфа-Ляваль

Спілка з обм. порукою.

Якщо курите, то уживайте тільки паперців і туток повноваток

„КАЛИНА“

бо вони є добрі, дешеві та вироблені в українській кооперативній фабриці

Вступайте масово в члени Т-ва „Сільський Господар“ та передплачуйте його фахові часописи і купуйте його видания

Фабрика штучних ніг і рук; ортопедичних апаратів на викривлені ноги; ортоп. горсетів для горбатих. Пропуклинових бандажів; опаски проти обниження жолудка.
Цінники даром.
М. Полячек, Самбір 39.

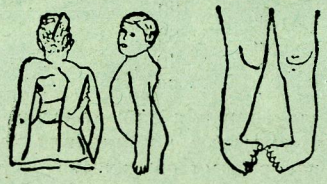

Заключається обезпечення на підставі облігацій народової позички на догідних умовах
в Товариствах
„Przezorność“ S. A. w Warszawie
Ґенеральна Репрезентація у Львові.
Angielska S-ka Akcyjna Tow. Ubezpieczeń Prudential
The Prudential Assurance Comp. Ltd. London
Актива Ł. 277,427.181 після паритету зол. 12,,036,743.212.
Представництво:
у Львові при вул. Баторого ч. 6.
Телєфони: відділ життєвий 217-97, відділ елєм. 271-78. — Скритка почтова ч. 133.

ДОБРЕ НАСІННЯ ЛИШЕ З ДОБРИХ ВИСАДКІВ!
Напишіть сейчас до одинокого українського городничого заведення
Степан Циб — Стрий, Марцінівка
(Плекання — Селекція і Висилковий Дім всілякого насіння городини)
а дістанете даром ілюстрований „Практичний порадник в городі і на полі“, враз з цінами насіння городовини і щеп.

НАСІННЯ
городове
господарське
цвітів
садівниче приладдя
→ **Цінник даром!**

гварантоване поручає
одинока укр. спеціяльно насінна фірма
Інж. рільн. Б. ПОПОВИЧА
ЛЬВІВ, вул. РУСЬКА ч. 20.
Пишіть в ж е по цінник!
Цінник даром!

Концесіоноване техічнічне бюро для
ЕЛЄКТРИЧНИХ і ВОДОПРОВОДНИХ ІНСТАЛЯЦІЙ
Інсталяція **водяних турбін, помп, моторів, водяних баранів,** центрального огрівання. Проєктування та уладжування елєктрівень, **млинів,** тартаків, **вітраків,** вінд всякого рода.
ІНЖ. РОМАН КАХНИКЕВИЧ
Львів, вул. Генінґа ч. 36.
Телєфон 248-06.

Видає: Товариство „Сільський Господар“ при співучасти „Маслосоюзу“. — За редакцію відповідає: Д-р Евген Храпливий. — Редаґує Колеґія. — З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

НА СВЯТА!!!

500 ЗОЛОТИХ НАГОРОДИ!

ВЕЛИКИЙ КОНКУРС ФІРМИ „ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУМЕНТ“

1. Нагорода 200 зол. готівкою
2. „ 100 „ „
3. „ 80 „ „
4. „ 60 „ „
5. „ 40 „ „
6. „ 20 „ „

В ціли зєднання собі клієнтів серед широких кругів консументів постановили ми оголосити конкурс з нагородами грошевими за добре розвязання шаради.

Правильну розвязку треба надіслати з замовленням на один із нище вимінених реклямових першорядних комплєтів.

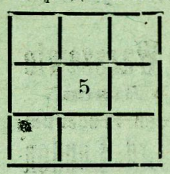

Пояснення: в вісім вільних квадратиків треба вставити довільне число від 1 — 9 в цей спосіб, щоби сума цих чисел у всіх напрямах давала ч. 15.

Крім вище вимінених грошевих нагород, постановили ми рівнож роздати цілком безплатно

50.000 жіночих костюмів

цим клієнтам, які замовлять 1 або більше комплєтів. До кожної пачки буде рівнож долучений один жіночий костюм.

ВЕЛИКА ЗНИЖКА ЦІН!!!

тільки за зол. 12.50

висилаємо: 3 метри матеріялу на мужеське убрання, дуже модне (взори більських камгарнів) повної подвійної ширини 140 цм., 1 светер мужеський зимовий в жакардових десенях, грубий і теплий з шальовим ковніром або америк. замком, 1 муж. сорочку в дуже доброму гатунку, 1 пару скарпеток дуже міцних, 1 пару підштанців в дуже доброму гатунку, 1 пару скарпеток дуже міцних, 1 пасок замшовий до штанців з гарною ніклевою клямрою, 1 шаль мужеський вовняний зимовий і 3 мужеських хусточки до носа з гарним кольоровим шлячком.

тільки за зол. 13.05.

висилаємо: 4 метри матеріялу на модну жіночу сукню в гарних взорах теперішнього сезону або одну жіночу сукню готову, модно вшиту з доброго матеріялу, 1 хустку грубу зимову в крату ясну або темну, 1 пару пантофель жіночих (подати число обуви), 1 светер жіночий, зимовий жакет в найновійші паси і кольори „останний крик моди“, 1 сорочку мадаполямову з гарним шовковим вставленням у всіх кольорах (після бажання), 1 пару реформ з дуже доброго трикоту в усіх величинах, 1 пару жіночих панчіх в дуже доброму гатунку (у всіх кольорах), 3 батистові жіночі хусточки з шовковою обвідкою і 1 тоалєтову бомбонєру.

тільки за зол. 24.90.

висилаємо: 1 штуку білого полотна 17 метрів на білизну всяку фірми „І. К. Познанського“ “Сп. Акц. 6 метрів білизняної мягкої і пушистої флянелі на всяку білизну або на піжами і шляфроки, 6 метрів зефіру в модні пасочки на сорочки мужеські денні, 6 метрів кремового полотна на простирала, постіль, і т. п. і 9 метрів ручникового чисто білого в кістку або 12 ручників вафльових з френдзлею.

„САМООСВІТА“

це Український Народній Університет.

САМООСВІТА —

це популярна енцикльопедія загальної освіти.

САМООСВІТА —

це необхідна бібліотека в кожній хаті.

САМООСВІТА —

це рідна школа в своїй хаті.

САМООСВІТА —

це книгозбірня яка кожного задоволить.

САМООСВІТА —

це видавництво книжок, яке істнує вже 6 літ і досі видало 61 книжок.

В кожному році виходить 12 книжок.

Передплата на 12 книжок на 1935 р. коштує 3 золоті.

ЖАДАЙТЕ КАТАЛЬОҐІВ!

Книжки продаються річниками і поодиноко.

1 річник — 12 книжок разом з перес. 4 зол.
2 річники — 24 книжок разом з перес. 7.50 зол.
3 річники — 36 книжок разом з перес. 10 зол.
4 річники — 48 книжок разом з перес. 12 зол.
5 річників — 60 книжок разом з перес. 15 зол.
6 річників — 72 книжок разом з перес. 17.50 зл.

Хто купить у Видавництві 6 річників, той одержить, як дарову нагороду, книжку І. том Пригоди Швейка вартости 3 золоті.

Для заграниці та сама ціна річників, але за пересилку всіх річників дочислюється 4 зл. Самі купіть і другим порадьте! Передплатіть негайно на 1935 рік, а будете діставати щомісячно цікаві книжки!

АДРЕСА: ЛЬВІВ, ВУЛ. МІЦКЕВИЧА Ч. 7.
„САМООСВІТА“
чекове конто: 500.872.

Вище згадані комплєти висилаємо за післяплатою на листовне замовлення. Платиться при відборі товару на почті. БЕЗ РИЗИКА. Як що товар не подобається, приймаємо його з поворотом і сейчас звертаємо гроші. Адресувати:

ФІРМА „ПОЛЬСЬКИЙ КОНСУМЕНТ“, Лодзь, Ал. КОСЦЮШКИ ч. 36 — 126.

Кожний, хто надішле добру розвязку шаради з замовленням на один з вище вимінених комлєтів, буде поміщений на листі учасників при поділі грошевих нагород.

Поділ нагород відбудеться в присутности Реєнта Лодзького дня 25 березня 1935 року.

Кожний повинен користати з нагоди, тому що купуючи комплєт першорядних товарів, може одержати нагороду грошеву за розвязання шаради і одержує 1 жіночий костюм цілком безплатно.